NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 8., hétfő 152. évfolyam, 6. szám Ára: 500 forint

AJÁNLÓ

Ferenc pápa akart vitatkozó egyházat

A meleg párok megáldása ügyében a magyarországi katolikus egyház vezetői olyan konfliktust vállaltak a Vatikánnal, amilyenre II. János Pál vagy XVI. Benedek idején nem volt példa – mondta lapunknak Perintfalvi Rita teológus. A hittani kongregáció vezetője közben felszólította az elutasító püspöki karokat, hogy tegyenek engedményeket. **3. oldal**

Nem vicc a magyar nemzeti hiphop

A Spotify, a YouTube és a közösségi média korában nem a rádiós slágerlisták döntik el, kik lesznek az év legfelkapottabb előadói. Az interneten bárki rövid idő alatt hatalmas rajongói táborra tehet szert, míg mások eltűnhetnek a süllyesztőben. 2023-ban is meglepetésszerűen robbantak be új tehetségek. **12. oldal**

Gérard Depardieu, a franciák büszkesége

Magasra csaptak az indulatok Franciaországban Gérard Depardieu körül. A világhírű színészről régóta köztudott, hogy nőnek nem szabad vele kettesben maradni. Mégis sokan védelmezik, még a köztársasági elnök is. Elterjedt vélemény, hogy az erőszak „gáláns" francia hagyomány, amire büszkének kell lenni. **13. oldal**

Szóltak, hogy menni kell

MINI-DUBAJ A szerződésről még semmi hír, a kormány nem egyeztet, de a MÁV már nekilátott a terület kipucolásának. Rákosrendezőn jártunk.

SZALAI ANNA

– Én sem maradok sokáig, és a ház mögötti viskótelepen élő 25-30 hajléktannak is szóltak már, hogy pakoljanak, menjenek. Hiába nincs hová, megmondták nekik, hogy nem lesz maradásuk. Onnan lejjebb – int a hátunk mögé, a patak irányába – novemberben már ki is költöztettek vagy 40-50 családot valahová Pest környékére, a két házsort már le is bontották. A szomszédos házakban élő MÁV-dolgozókat is értesítették, hogy másutt kapnak szolgálati lakást. – A többi között erről beszélt lapunknak Rákosrendezőn az egyik raktár biztonsági őre, amikor a kormány által tervezett mini/maxi-Dubaj beruházásról kérdeztük.

A Városligethez közeli, csaknem 130 hektáros területre a kormány arab befektetőt hozna, hogy felhőkarcolókkal tűzdelt új negyed épüljön. A befektető viszont üresen akarja megkapni a területet, ahol most tucatnyi cég működik. Több százan, de akár ezernél is többen élnek ott különféle jogcímű vagy jogcím nélküli lakáshasználóként, elhagyott MÁV-ingatlanokba húzódva. A Teleki Blanka utca foghíjas macskakövein átkelve szürreális időugrásként lépünk vissza a lerongyolódott múltba – töredezett házak, talpfák halmai, vágányok acélcsíkjai. Alkalmi kísérőnk, Garay Klára Podmaniczky-díjas városvédő szerint nem a terület hasznosításával van a baj, hanem azzal, hogy ezt az Orbán-kormány szigetszerűen, a városkontextusból kiragadva készül megvalósítani. Attól is tart, hogy az érintett önkormányzatot és a lakosságot is kizárva döntenek arról, mi épüljön ott.

RIPORT AZ 5. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Rozsdaövezet. A befektető üresen akarja megkapni a területet

„A szeretet fontossága természetes"

ÖNKÉNTESSÉG Miklósa Erika is fellép A méltóság hangja című koncerten, amelyet a Magyar Hospice Alapítvány javára rendeznek. A Kossuth-díjas operaénekes számos ügy mellé állt már, sőt a legelső fellépésén, középiskolásként is éppen egy jótékony célú koncerten énekelt hátrányos helyzetű gyerekek javára.

Mint lapunknak adott interjújában elmondta: a családjában a jótékonyság, a mások segítése magától értetődő volt, jó példákat is láthatott. Jelenleg fiatalokat mentorál, de ahogy énekesként sem egysíkú, úgy jótékony tevékenységei sem egysíkúak – ám ezek nagy részét nem szokta nagydobra verni.

A művész, aki az operákban gyakran hal meg a színpadon, arról is beszélt, hogyan viszonyul az elmúláshoz, továbbá milyen most a Magyar Állami Operaházban dolgoznia, miután Ókovács Szilveszter mellett ő is aspirált az intézmény főigazgatói posztjára.

INTERJÚNK A 11. OLDALON

Sorsfordító élménye volt, mikor egy látássérült lánynak segíthetett.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Miklósa Erika szerint rendkívül fontos emberileg és társadalmilag, amit tesz a Magyar Hospice Alapítvány

Nagyot zuhant a hazai gáz- és áramfogyasztás

REZSI Nagyarányú megtakarításként tálalja az Energiaügyi Minisztérium azt, hogy tavaly 8,5 milliárd köbméterre esett a hazai gázfogyasztás. Az egy évvel korábbi értékhez képest 1, míg 2021-hez viszonyítva 2,5 milliárdos volt a visszaesés. A lakosság és az ezen a körön kívüli fogyasztók is 10 százalék körül „spóroltak", holott a kormány egy fillért sem költött energiahatékonysági programokra, s az időjárás is hasonló volt az elmúlt években. A kabinet majd két éve viszont többszörösére emelte az átlag felett fogyasztó lakosság tarifáit, és nőtt a cégeké is. A 2014 óta zajló rezsicsökkentés többletfogyasztást, míg az áremelés takarékosságot eredményezett.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

Máris biztos, hogy nem ez lesz a béke éve

FOTÓ: AFP/HAN LIN

Peking a jövőben elkerülhetetlennek tartja a Tajvannal való egyesülést

PUSKAPOR A múlt évről „megörökölt" konfliktusok mellett újak is kibontakozóban vannak a globális színtéren. Az idén Tajvanon választásokat tartanak, és Peking fenyegetésként értékelhető nyilatkozatot tett, miszerint az általuk szeparatistának tartott, a Demokratikus Progresszív Párt színeiben induló elnökjelölt győzelme konfliktushoz vezethet. A Vörös-tengeren az Irán által támogatott jemeni húszi milíciák súlyosan veszélyeztetik a térség tengeri kereskedelmét, ami az Egyesült Államokat fegyveres válaszlépésre kényszerítheti. Az izraeli Netanjahu-kormány a gázai konfliktus eszkalációjától várhatja mandátuma kiterjesztését, míg a venezuelai Nicolas Maduro elnök egyoldalú népszavazáson döntött a szomszédos Guyana olajban gazdag területének elcsatolásáról.

RÉSZLETEK A 2. OLDALON

A tavalyi konfliktusok mellett újak is kibontakozóban vannak a világban.

Az őz átugorja, a vaddisznó kitúrja

PUSZTÍTÁS Szinte lehetetlen küldetés teljesen megvédeni a mezőgazdasági területeket a vadkároktól. Ez olyan magasra srófolná fel a növénytermesztés költségeit, amelyet a gazdálkodásból már nem lehetne kitermelni – mondta a Népszavának Raskó György agrárközgazdász. Azután kerestünk meg több mezőgazdasági termelőt és erdészeti vállalkozást, hogy nemrég megírtuk: az agrárkamara saját behajtócéget alapít, így próbálja elérni, hogy a vadásztársaságok kifizessék a gazdáknak a vadkárok ellenértékét. Ez a hivatalos adatok szerint évi 21 milliárd, de alighanem ennél is több.

Akad, aki kerítéssel próbálkozik, de a szarvas, az őz ezt könnyedén átugorja, és a vaddisznó is megtalálja a gyenge pontot.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Legfeljebb az elektromos kerítés segítene, de az meg méregdrága

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Konfliktusok új helyszíneken

JÓSLAT Ebben az évben újabb országokban és talán újabb földrészeken várhatók fegyveres összecsapások, bár a tapasztalat azt mutatja, hogy nem könnyű előre jelezni a háborúkat.

RÓNAY TAMÁS

Két éve még békésnek számított a világ a jelenhez képest. Igaz, már akkor is voltak intő jelek Ukrajna kapcsán, hiszen az orosz hadsereg egyre több katonát állomásoztatott az ország határainál, s az amerikai titkosszolgálat is figyelmeztetéseket adott ki arra, hogy az orosz hadsereg támadásra készül. Arra azonban semmiféle jel sem utalt még 2023. október 6-án, egy nappal a Hamász terrortámadása előtt sem, hogy Izrael hamarosan háborúban áll majd.

Az egyes kockázatelemző intézetek ugyan rendszeresen tesznek közzé jelentéseket arról, hol várhatók fegyveres konfliktusok a világban, de sok tényezőt nem lehet előre látni. Tény azonban: a világ biztonságát tekintve sok múlik azon, hogy mi történik az Egyesült Államokban a következő, 2024-es választásokon. Mivel az amerikai politikai élet figyelmét nyilván leköti a választási kampány, ez elviekben lehetőséget ad Kínának a „kibontakozásra". Annak a Pekingnek, amely saját geopolitikai terjeszkedése lehetőségét látja a BRICS-közösség öt országgal való bővülésével.

KÍNA–TAJVAN Vajon Kína kihasználja-e ezt a helyzetet arra, hogy megtámadja Tajvant, újabb fegyveres konfliktust előidézve ezzel amúgy is törékeny világunkban? Kétségtelen, hogy Peking folyamatos katonai és retorikai nyomás alatt tartja a szigetet. Hszi Csin-ping elnök a napokban megismételte: elkerülhetetlen Kína és Tajvan egyesítése. Peking azonban most elsősorban a január 13-án esedékes tajvani elnök- és parlamenti választásokra figyel, amit a kínai vezetés egyenesen a háború és a béke közötti választásnak nevezett, figyelmeztetve a szigetet, hogy „a Tajvan formális függetlenségének kikényszerítésére tett kísérlet konfliktust jelent".

Kína éles támadásokat intézett Laj Csing-tö, a kormányzó Demokratikus Progresszív Párt (DPP) elnökjelöltje ellen, visszautasítva a tárgyalásokra való felhívását, mivel a politikust „szeparatistának" tekinti. Mind a DPP, mind Tajvan legnagyobb ellenzéki pártja, a Kuomintang (KMT) azt állítja, hogy csak ők tudják megőrizni a békét, és mindkét párt elkötelezte magát Tajvan védelmének megerősítése mellett. Hangsúlyozzák: csak a sziget népe dönthet a jövőjéről. A KMT hagyományosan szoros kapcsolatokat ápol Kínával, bár tagadja, hogy Peking-párti lenne.

Vang Caj-hszi, aki 2000 és 2006 között a kínai Tajvani Ügyek Irodájának a helyettes vezetője volt, egyúttal a kínai hadsereg nyugalmazott vezérőrnagya, a múlt hónapban a kínai Global Times pártlapban úgy foglalt állást: ha a „szélsőségesen függetlenségpárti" Lajt választják meg elnöknek, akkor „nem zárható ki egy katonai összecsapás lehetősége a Tajvani-szorosnál. Ezzel teljes mértékben tisztában kell lenni.

Egy ilyen kimenetelnek azonban súlyos geopolitikai és gazdasági következményei lehetnek, szembeállítva Kínát az Egyesült Államokkal, ez pedig beláthatatlan következményekkel járna. De nemcsak geopolitikai, hanem gazdasági szempontból is, hiszen kulcsfontosságú hajózási útvonalakat zárnának el, amivel súlyos zavart idéznének elő a félvezetők és egyéb áruk ellátási láncaiban. Ezzel Kína pontosan tisztában van, s nyugati biztonsági tisztviselők is inkább úgy vélik: a harcias megnyilvánulásokat nem követik tettek Laj megválasztása esetén sem. Egy névtelenséget kérő nyugati tisztviselő úgy foglalt állást: Peking kivárhat, és a további lépései attól is függhetnek, hogy milyen politikát folytat majd a májusban hivatalba lépő elnök.

Az is egy katonai csapás ellen szól, hogy Kína gazdasági szempontból most nem engedhetne meg magának egy háborút, hiszen amennyiben agresszorként lépne fel, az Egyesült Államok nyilvánvalóan büntetőintézkedéseket fogadna el kínai vállalatok ellen. Peking azonban továbbra sem tért magához a koronavírus utáni leállás s a határok de facto lezárása okozta gazdasági sokkból: súlyos problémák merültek fel az ingatlan- és infrastrukturális ágazatokban. Bár a kínai elektromos autók globális eladásai gyorsan nőnek, az ágazat fejlődése önmagában nem oldja meg ezeket a gondokat.

JEMEN Sokkal nagyobb az esély egy Kína–Tajvan-konfrontáció helyett egy az Egyesült Államok vezette szövetségesek által a jemeni húszik ellen indított csapásra. A szövetséges erők szerdán egy utolsó figyelmeztetést adtak ki az Irán által támogatott milíciának, hogy hagyjon fel a nemzetközi hajózás elleni támadásokkal, máskülönben viselje a „következményeket".

„A Vörös-tengeren zajló húszi támadások illegálisak, elfogadhatatlanok és mélységesen destabilizálók"– áll a 12 nemzet által kiadott nyilatkozatban. Washingtoni tisztségviselők szerint az amerikai hadsereg előkészítette a lehetőségeket a lázadó csoport elleni csapásra. A szövetségesek a húszik hajóit, drónkilövő állásait támadhatják, továbbá parti radarberendezéseket és a lőszerek tárolására szolgáló létesítményeket. A húszi célpontok elleni csapások azért nem egyszerűek, mert sok fegyverrendszerük mobil.

A Biden-kormányzat óvatos volt az erő alkalmazásával kapcsolatban, igyekezett rendre kiemelni, hogy diplomáciai úton próbálják kezelni a konfliktust és elkerülni a húszikkal való közvetlen konfrontációt.

November közepe óta a múlt hét közepéig a húszik legalább kéttucatnyi támadást hajtottak végre kereskedelmi hajók ellen az Egyesült Államok közel-keleti katonai műveleteit felügyelő Központi Parancsnokság szerint. A feszültség tovább fokozódott a múlt héten, amikor húszi harcosok négy kis hajón tüzet nyitottak amerikai helikopterekre, amelyek egy szingapúri lobogó alatt közlekedő hajó megmentésére indultak a Vörös-tengeren. Az amerikai haditengerészet helikopterei viszonozták a tüzet, és elsüllyesztettek három húszi hajót. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa is felszólította a jemeni húszikat, hagyjanak fel a Vörös-tengeren és az Ádeni-öbölben a hajózás elleni támadásaikkal.

FOTÓ: AFP/DENG HUA

Kína már számos alkalommal megsértette Tajvan légterét, ezzel jelezve, hogy magához tartozóként kezeli a szigetet

A húszik konténerhajók elleni támadásai nyomán az egekbe szöktek a tengeri szállítási díjak, bár még nem érik el azt a szintet, mint a koronavírus idején.

A húszik konténerhajók elleni támadásai nyomán az egekbe szöktek a tengeri szállítási díjak, bár még nem érik el azt a szintet, mint a koronavírus idején. Azért valószínűsíthető a szövetségesek általi támadás megindítása a húszik ellen, mert az Irán által támogatott csoport, amely a Hamásszal való szolidaritással indokolja a hajók elleni támadásokat, eddig ügyet sem vetett a nyugati koalíció figyelmeztetéseire.

Jement nyomorba dönthetné egy fegyveres konfliktus. Az országban a segélyre szorulók száma 2014 óta megnégyszereződött.

KÖZEL-KELET Tapintható a közel-keleti feszültség, s beláthatatlan következményekkel járna a térség biztonságára nézve, ha Irán atomfegyverre tenne szert. Annál is inkább, mert még mindig nem szűnt meg a veszélye annak, hogy a gázai összecsapások átterjednek a térség más államaira is. Gyakorlatilag nincs elemző, aki úgy gondolja, hogy a Gázában több mint 22 ezer életet követelő konfliktus hamarosan véget ér. De eddig legalább a Hamász Izrael elleni támadása nem váltott ki szélesebb regionális válságot. Ám továbbra sem szűnt meg a veszélye annak, hogy a Hezbollah támadást intéz Izrael ellen, bár azzal azért a libanoni síita szervezet is tisztában van, hogy egy ilyen lépéssel saját megsemmisülését idézné elő. Másrészt Irakban is egyre nagyobb a feszültség.

VENEZUELA–GUYANA A múlt év vége felé a háború szélére sodródott két dél-amerikai állam, Venezuela és Guyana azt követően, hogy december 3-án, egy meglehetősen vitatható körülmények között megtartott referendumon Venezuela polgárai úgy döntöttek: sajátjukénak tekintik Essequibo tartományt. Caracas régóta magáénak tekinti Guyanának ezt a nyersanyagban gazdag területét, azt állítva, hogy a régió keleti részén fekvő Essequibo folyó természetes határt képez. Nicolás Maduro venezuelai adminisztrációja azóta jogi manőverekbe kezdett, hogy Essequibót Venezuela tartományává tegye meg, és utasította az állami olajtársaságot, adjon ki engedélyeket a nyersolaj kitermelésére a régióban.

A múlt év vége felé a háború szélére sodródott két dél-amerikai állam.

Megfigyelők szerint Maduro az egész üggyel el akarja terelni a figyelmet Venezuela katasztrofális gazdasági helyzetéről. Mindeközben Guyana GDP-je szárnyal, az éves gyarapodása meghaladja a 30 százalékot. Caracas nagyszabású hadgyakorlatot indított a vitatott, olajban gazdag Essequibo régió közelében.

Az aggasztó előjelek ellenére nem valószínű a két ország közötti fegyveres konfliktus. Brazília aligha tűrne meg egy háborút a határainál, amint erre az ország vezetése utalt is. A legnagyobb dél-amerikai állam „önmérsékletre" szólított fel, a britek pedig hadihajót irányítottak a térségbe, egyértelművé téve, hogy volt gyarmatuk, Guyana oldalán állnak.

Megörökölt összecsapások

Az idén is maradnak a múlt évről örökölt konfliktusok. Félő, hogy Ukrajnában az egész esztendőben folytatódnak a harcok, amelyek különösen hevessé válhatnak Vlagyimir Putyin várható márciusi újraválasztása előtt.

A gázai, valamint az ukrajnai háború árnyékában a világ alig figyel Szudánra, pedig az itteni polgárháború súlyos emberáldozatokat követelt. A humanitárius helyzet katasztrofális, a konfliktus hat hónapja alatt a szudáni katonai és gyorssegélyező erők elhagyták a rászoruló ország felét, s mintegy hatmillióan váltak földönfutóvá. 19 millió szudáni gyermek maradt oktatás nélkül.

A Stratégiai Tanulmányok Nemzetközi Intézete (IISS) év végi elemzésében rámutat: aligha érnek véget a fegyveres konfliktusok az afrikai kontinens egy sor államában, Maliban, Csádban vagy Dél-Szudánban. A Kongói Demokratikus Köztársaságban és Szomáliában sem várható a helyzet javulása. Utóbbi országban erősödött a konfliktus azután, hogy szakadár régiója, Szomáliföld lehetővé tette Etiópia számára a tengerre való kijutást saját területén keresztül. Állandó konfliktusforrást jelent továbbá Szíria, Afganisztán és Mianmar. Válságossá válhat továbbá a helyzet Salvadorban és Hondurasban is.

FOTÓ: AFP

Egy amerikai hadművelet felmorzsolhatja a húszi lázadókat, akik a vörös-tengeri kereskedelmet veszélyeztetik

Rég nem látott szembefordulás

HITÉLET A meleg párok megáldása ügyében a magyarországi egyház vezetői olyan konfliktust vállaltak a Vatikánnal, amilyenre II. János Pál vagy XVI. Benedek idején nem volt példa – mondta lapunknak Perintfalvi Rita katolikus teológus.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Alaposan felbolygatta a katolikus világot az a karácsony előtt kiadott pápai dokumentum, amely a sajtótudósítások megfogalmazása szerint arról rendelkezett, hogy az egyházban már meleg párok is áldásban részesülhetnek.

– Valójában arról van szó, hogy az egyház ezentúl kétféle áldást ismer el – értelmezte Perintfalvi Rita katolikus teológus Ferenc pápa tanítását. Az egyik az eddig is meglévő liturgikus – azaz egyházi szertartás keretében történő –, formalizált áldás. Van azonban egy sokkal régebbi, ősibb forma is: a népi vallásosságból eredő spontán áldás. „Ennek a hagyománynak a létezését én is megtapasztaltam. Amikor komolyabb vizsgára készültem, akkor a nagymamám megáldott engem” – mesélte Perintfalvi Rita. A pápai dokumentum a „spontán áldás” elismerését rögzíti.

Az áldásnak ez a formája a meleg párokra, valamint azokra a házastársakra vonatkozik, akik korábban már kötöttek egyházi házasságot, de elváltak. (Egyházi értelemben ők nem házasodhatnak újra, kivéve, ha egy egyházi bíróság kimondja, hogy a házasság kezdettől fogva érvénytelen volt.) A meleg párok és az újraházasodottak esetében ugyanaz a probléma: a katolikus tanításban szexuális kapcsolat csak az érvényesen megkötött egyházi házasságon belül élhető meg. Minden más esetben bűnnek számít. Ez most sem változott, de a vatikáni dokumentum azt is kimondja, hogy figyelnünk kell az egyéni értékekre, a hűségre, az egymás melletti kitartásra, egymás segítésére: ha ezek az értékek megvannak egy kapcsolatban, akkor arra igenis járhat az a bizonyos spontán áldás.

Mindazt, ami jó ezekben a kapcsolatokban, miért ne áldhatná meg Isten, és miért ne lehetne ennek az áldásnak a közvetítője az egyház? Perintfalvi Rita szerint a pápát ezek a megfontolások vezették. A teológus fontosnak nevezte, hogy a spontán áldásnak nem feltétele egy előzetes átfogó erkölcsi elemzés: a lelkipásztornak nem kell azon gondolkodnia, hogy a megáldandó emberek olyan kapcsolatban élnek-e, amely tökéletesen passzol az egyházi képhez.

Felforgatta a katolikus világot a pápai dokumentum, pedig valójában arról van szó, hogy az egyház ezentúl kétféle áldást ismer el

– Meghatározó volt a német szinodális út – állította Perintfalvi Rita. (Az úgynevezett szinodális folyamat Ferenc pápa szándéka szerint is az egyházi szervezet és az egyházi gondolkodásmód átformálását jelenti a párbeszéden alapuló egyházkormányzás felé.) Németországban három kérdésre fókuszáltak: az egyházi személyek által elkövetett szexuális visszaélések teljes feltárására és megszüntetésére, a nők szerepére, illetve a homoszexuális emberek iránti másfajta, nem kirekesztő bánásmódra.

„Ismerek olyan német papokat és püspököket, osztrákokat is, akik már évek óta megáldanak meleg párokat. Ennek a gyakorlata még nem elfogadott formában, de régebben megindult” – számolt be a teológus. 2021 februárjában a Vatikán még azt közölte, semmiféleképpen nem teheti meg az egyház, hogy megáldjon meleg párokat. Úgy néz ki – jegyezte meg Perintfalvi Rita –, hogy sikerült megtalálni azt a teológiai megoldást, amely valahogy megengedi az áldást, de az alapvető tanításon mégsem változtat. Továbbra sem lehet arról beszélni, hogy legalizált módon, egyházi keretek között – a férfi és nő házasságával analóg módon – elfogadottá vált volna a meleg párok kapcsolata.

PÉLDÁK

PERINTFALVI RITA:

Ismerek olyan német papokat és püspököket, osztrákokat is, akik már évek óta megáldanak meleg párokat

Sokan nagyon jelentős, mások túl enyhe lépésnek minősítették a pápa eljárását, megint mások egyfajta eretnekségnek tartják – érzékeltette Perintfalvi Rita, mennyire eltérő reakciókat váltott ki a vatikáni dokumentum. Az Egyesült Államok megosztott a kérdésben, ahogyan a lengyel püspöki kar is. Mate Uzinić rijekai érsek viszont támogató módon nyilatkozott – említett pozitív példát a térségünkből. A leginkább elutasító kontinens Afrika. Jelenleg 69 országban tekintik bűncselekmények a homoszexualitást, ebből 33 Afrikában található. Ezekben az országokban van egy olyan jogi aspektus, amit az egyháznak nehéz lenne felülírnia.

„Magyarországon ellenben, bár alaptörvényi szinten diszkriminálják az LMBTQ-embereket, szerencsére még nem tartunk ott, hogy büntessék a homoszexualitást” – állapította meg Perintfalvi Rita. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia azonban az elutasítók közé tartozik. A magyar püspöki kar „hazánk lelkipásztori helyzetét mérlegelve” azt fogalmazta meg a lelkipásztorok számára, hogy nemi identitástól és szexuális orientációtól függetlenül egyénenként minden embert megáldhatnak, de kerülni kell, hogy a „pusztán párkapcsolatban együtt élő, az egyházilag nem érvényes házasságban vagy egynemű párkapcsolatban élő párok számára közös áldást adjunk”.

Roma locuta, causa finita, azaz Róma szólt, a vitatott kérdés le van zárva – idézte a mondást Perintfalvi Rita, aki nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy a vatikáni dokumentum hivatalos pápai tanításnak számít, kötelező erővel bír. Vagyis: a magyar püspöki kar nem tesz eleget egy hivatalos tanításnak.

2015-ben, a menekültválság idején a magyar püspökök rezignáltan válaszoltak arra a pápai felhívásra, hogy minden egyházközség és plébánia fogadjon be egy családot, de Ferenc részéről az nem dogmatikai, hitbéli tanítás volt, hanem egy cselekedetre való buzdítás. Olyan szembefordulás, ami a püspök kar mostani magatartásához lenne hasonlítható, II. János Pál vagy XVI. Benedek pápa idején soha nem fordult elő – jelentette ki Perintfalvi Rita. Víctor Manuel Fernández, a hittani kongregáció vezetője már felszólította az elutasítóan viselkedő püspöki karokat, hogy tegyenek engedményeket. Azzal ugyanis semmiképpen sem tud egyetérteni, ha egy püspöki kar teljesen és véglegesen elutasítja a nyitást. Megérti, hogy sokfelé lehetséges olyan kulturális közeg, ahol időre van szükség, de a nyitottságnak mindenképpen meg kell lennie a püspöki karokban.

Világegyházi szinten is sokat beszélnek arról, hogy a belső kritika ma sokkal erősebb, mint a korábbi pápák idején volt. Elképzelhető azonban, hogy Ferenc ezt pozitív módon éli meg, hisz ő beszélgető, vitatkozó egyházat szeretne – jegyezte meg Perintfalvi Rita. A hittani kongregáció kezében ott van eszközként a lehetőség, hogy azokat a püspököket, akik egy lefektetett tanítással nyíltan szembemennek, engedetlenség miatt kizárják az egyházból, de jól látszik, hogy a Vatikán sokkal finomabb módszerrel próbálja megoldani ezt a konfliktust.

Ismét engedély nélkül került kereszt a Nagy-Szénásra

KÜZDELEM Engedély nélkül újra felállította egy vállalkozó megbízásából öt asztalos a sok vitát kiváltó fakeresztet a Nagy-Szénás hegytetőn. A vállalkozó, Vitéz Zoltán az RTL-nek úgy fogalmazott, nem jár templomba, de keresztény, istenfélő embernek tartja magát, és szerinte a kereszt nemcsak a kereszténység, hanem a béke szimbóluma is. Mint mondta, a kereszt felállítására nem volt engedélye, tudja, hogy polgári engedetlenséget követett el, és vállalja a jogi következményeket. A kereszt felépítése után feljelentette magát a rendőrségen, és azt ígérte, ha bárki eltávolítja a keresztet, 24 órán belül újra megépítteti.

Korábban illegálisan egyszer már állítottak keresztet a közigazgatásilag Nagykovácsihoz tartozó területen. Azt ismeretlenek helyezték el néhány éve engedély és megfelelő alap nélkül, és a szakszerűtlen felállítás miatt párszor ki is dőlt. Tavaly augusztus végén aztán ismeretlenek felgyújtották a Nagy-Szénás hegytetőn álló keresztet. Ezután komoly vita robbant ki arról, hogy a fokozottan védett területen lehet-e bármit építeni, és bár egy új kereszt felállítása építési engedélyt kapott, csakhogy ez a helyi civilek szerint 2023. december 31-én lejárt. Helyi forrásaink azt mondták, hogy az 550 méter magas hegyre a napokban vihették fel a feszületet, december végén legalábbis még biztosan nem volt ott. Az szinte kizárt, hogy a fából ácsolt több száz kilogrammos feszületet kézben vitték volna fel, valószínűbb, hogy a természetvédelmi területet valamilyen gépjárművel közelítették meg.

FOTÓ: RTL

A vállalkozó ígérte, ha bárki eltávolítja a keresztet, újra megépítteti azt

Ez az a feszület, amely körül nemrég kitört egy kisebb közéleti botrány is, miután a térség országgyűlési képviselője, a fideszes Menczer Tamás „modern kori keresztényüldözéssel” vádolta meg a keresztállítást nem támogató Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságának azóta távozott vezetőjét, Füri Andrást, illetve Vojczek Juditot, a Nagykovácsi Természet- és Környezetvédő Egyesület (NATE) vezetőjét. Az új kereszt építését ugyanis a nemzeti park nem javasolta, szerintük ugyanis félő, hogy a Nagy-Szénás afféle zarándokhellyé változik, a nagyszámú turista megjelenése pedig súlyosan veszélyeztetheti a ritka növények élőhelyét.

Menczer nyilvános fellépése is szerepet játszhatott abban, hogy az elismert szakembernek számító Füri András végül 2023 végén beadta a lemondását, bár az agrártárca állítása szerint korábban maga kezdeményezte a távozását egészségügyi állapota miatt. Az államtitkár egyébként az új kereszt hírére azt írta a közösségi oldalán: nem tudott a vállalkozó akciójáról, aki újra felállította a keresztet a Nagykovácsi feletti Nagy-Szénás hegyen. Hozzátette: ő nem kételkedik a férfi jó szándékában, de azért fog küzdeni, hogy jogszerűen építsék vissza a keresztet. Szerinte az építkezésnek nincs semmilyen káros hatása a környezetre – utalt ezzel a volt igazgató Füri András ellenérveire.

BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

Nem tárgyal az LMP a Fidesszel

„Elképzelhetetlen lenne, hogy mi a Fidesszel tárgyaljunk, ugyanis a Fidesz pont most veri szét a budapesti közlekedést, ezért nincsen semmilyen szándékunkban a Fidesszel vagy akár Fidesz-közeli civil szervezetekkel is beszélgetni arról, hogy közös jelöltünk legyen.” A többi között erről beszélt Gál József, az LMP szóvivője az RTL-nek. Pletykaszinten ugyanis felmerült, hogy közös jelöltje lesz Budapesten egy ellenzéki pártnak és a Fidesznek – mondta Tarlós István volt főpolgármester. NÉPSZAVA

Lélegeztetőgépek: feljelentést tesz a DK

FOTÓ: SZABÓ TÍMEA/FACEBOOK

Hűtlen kezelés miatt feljelentést tesz a Demokratikus Koalíció az árverezés alá került kínai lélegeztetőgépek ügyében – jelentette be Varga Zoltán, az ellenzéki párt parlamenti képviselője. A politikus emlékeztetett: az Orbán-kormány több mint 4 milliárd forint előleget fizetett ki 749 darab kínai lélegeztetőgépért, amelyeket most töredékáron próbálnak elárverezni. NÉPSZAVA

Van műtét, amire 482 napot kell várni

Jelenleg 26 255 páciens vár legalább 60 napja műtéti beavatkozásra – derült ki az Országos Kórházi Főigazgatóság várólista-adatbázisának friss adataiból, amelyet a 444.hu ismertetett. Kiderült, hogy a legtöbben, 11 300-an térdprotézisműtétre várnak több mint hatvan napja. Nagy részük ortopédiai ellátásban vár műtétre, itt az átlagos várakozási idő 263 nap. A legnagyobb átlagos várakozási idő a szaruhártyaműtétre várókat sújtja. A Semmelweis Egyetem Klinikai Központjában végeznek csak ilyen műtétet, itt 482 nap az átlagos várakozási idő. NÉPSZAVA

Luxusturistákat vár az MTÜ

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az állami Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) vezérigazgatója január elsejétől Könnyid László, akinek a feladata az lesz, hogy minél több külföldit vonzzon Magyarországra, főként a luxuskategóriában – írta a hvg.hu. Rogán Antal kabinetminiszter korábban arról beszélt, hogy általános turisztikai fejlesztések helyett Hévízt és Tokajt fejlesztené koncentráltan a kormány a közeljövőben. Orbán Ráhel a közelmúltban 94 hektárnyi földbirtokot vásárolt meg a tokaji borvidéken. NÉPSZAVA

Az őz, a szarvas átugorja, a vaddisznó kitúrja

KÜZDELEM Miközben az agrárkamara behajtócéggel akarja bevasalni a vadásztársaságokon a vadkárt, a gazdálkodók szerint szinte lehetetlen hatékonyabban védekezniük a nagyvadak kártevései ellen.

DOROS JUDIT

– Ahol erdő szélén vagy annak közelében ültetnek napraforgót, kukoricát, ott szinte elkerülhetetlen a vadkár. Ráadásul ez ellen az sem biztosíték, ha körbekerítenének egy területet, hiszen a nyulak például könnyedén megtalálják a hálók közötti réseket, ahol átbújhatnak, s a napraforgó esetében épp azt a friss hajtást rágják meg, amiből később maga a termés kifejlődne. Vagyis már tavasszal tetemes pusztítást tudnak okozni – mondta lapunknak Raskó György agrárközgazdász, aki mezőgazdasági vállalkozóként a Dunántúlon maga is több száz hektáron termeszt különböző haszonnövényeket.

Azt követően kerestünk meg több mezőgazdasági termelőt és erdészeti vállalkozást, hogy lapunkban nemrégiben megírtuk: a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) saját behajtócéget alapít, így próbálja elérni, hogy a vadásztársaságok kifizessék meg a gazdáknak a vadkárok ellenértékét. Az adatok szerint évente mintegy 21 milliárd forintos vadkár keletkezik Magyarországon, ám ennek csak a töredékét, alig 3 milliárd forint térítenek meg a vadásztársaságok a gazdálkodóknak. Az elmúlt évtizedekben annak ellenére nőtt a vadkárok mértéke, hogy napjainkban már évente tizenhétszer több nagyvadat lőnek ki átlagban, mint az 1960-as években. Igaz, ugyanezen idő alatt az öt nagyvad – gím-, dámszarvas, őz, vaddisznó, muflon – létszáma ötszörösére nőtt hazánkban.

Az agrárszereplőktől azt kérdeztük: vajon ők maguk tehetnének-e többet azért, hogy megnehezítsék a vadak bejutását a területükre, s egyáltalán el lehet-e várni pusztán a vadászoktól, hogy „féken tartsák az állományt”, nincs-e szükség a másik oldalról is egyfajta védekezésre a kárt okozó vadak ellen. Raskó György szerint ez szinte lehetetlen küldetés, hisz az olyan magasra srófolná fel a növénytermesztés költségeit, amit a gazdálkodásból már nem lehetne kitermelni.

– Személyes példával tudom ezt illusztrálni – mondta. – Van egy 217 hektáros meggyes ültetvényünk, amelyet két méter magas kerítéssel vettünk körbe. Már ennek költségei is tetemesek voltak, csakhogy kiderült: a szarvas, az őz ezt a kerítést könnyedén átugorja, a vaddisznó pedig néhány napos töprengés és területfelmérés után biztosan megtalálja azt a pontot, ahol ki tudja túrni a földet, onnantól pedig neki sem lehetetlen a bejutás. Az őzek és a szarvasok akár a magasabb fákról is le tudják legelni a hajtást, ami az egész termést tönkreteszi – magyarázta. Szavai szerint egyetlen megoldás kínálkozna, a villanypásztor, ám ha az egész területet körbe akarnák keríteni ezzel, úgy legalább 15 kilométer hosszan kellene elektromos kerítést építeniük. Kísérletképpen most 16 hektárt bekerítettek, ami töredéke az egész területnek, de így is közel négymillió forintot kellett erre kifizetniük. A meggy eladási árából évtizedek kellenének, mire a teljes beruházás megtérülne, ezért sem jellemző, hogy hazánkban az ültetvények ilyen típusú védvonallal lennének körbekerítve.

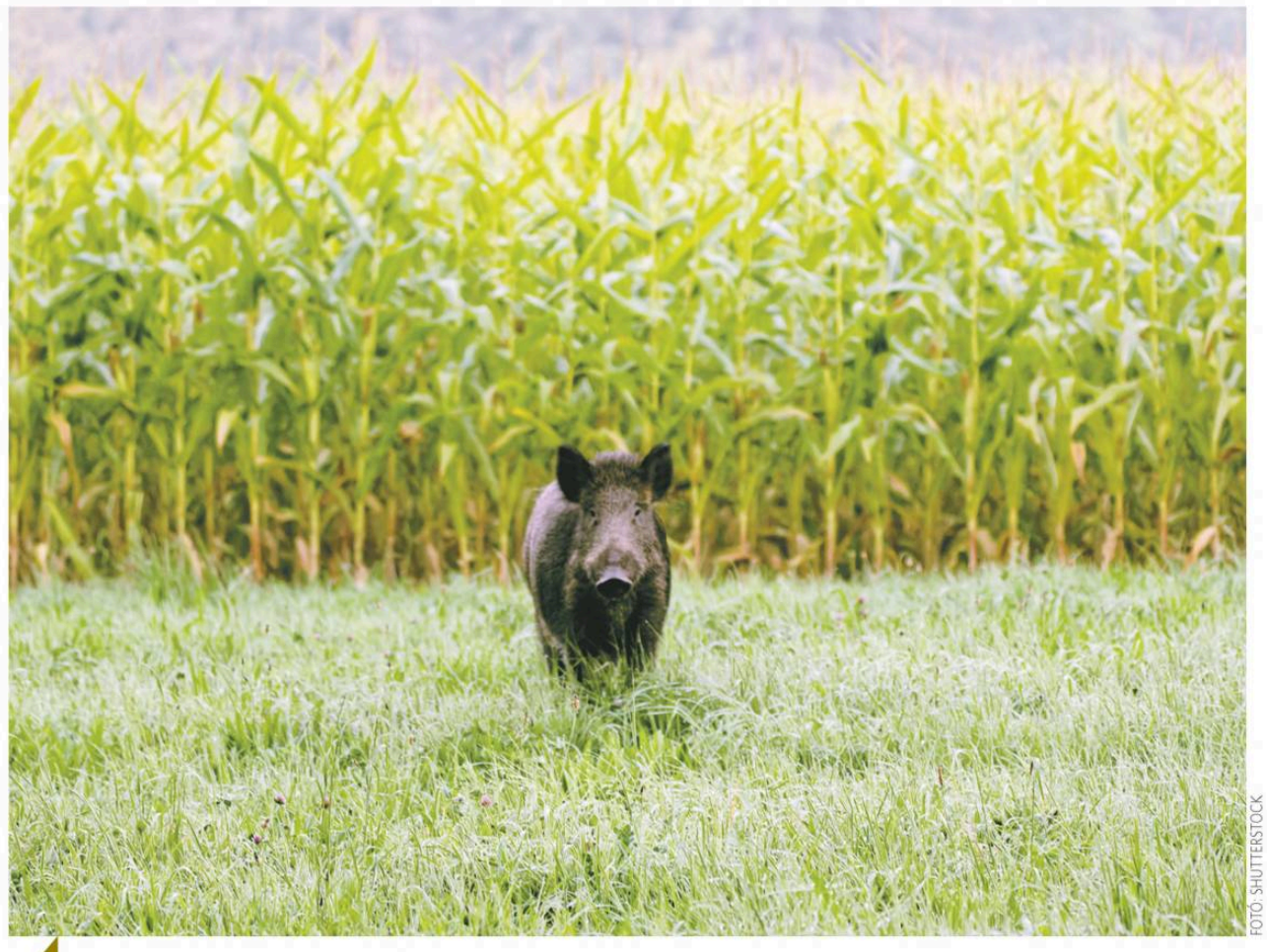

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Beszéltünk olyan vállalkozóval, aki szerint a vadak által okozott éves kár Magyarországon nem a hivatalosan közölt 21 milliárd forint, hanem jóval több

Beszéltünk olyan agrárvállalkozóval, aki szerint Magyarországon a vadkár nem évi 21 milliárd forint, ahogyan azt a hivatalos adatok mutatják, hanem ennél jóval több.

– A nagy mezőgazdasági vállalkozók és NER-potentátok majd mindegyike vadászik – magam is fel tudnék sorolni jó néhány ismert nevet közülük. Ők gyakorlatilag „betudják” a vadkárokat a saját hobbijuk ellenértékeként, így nem is jelentik be azokat. Furcsa is lenne, ha egyik zsebükből a másikba tennék a pénzt, saját magukon számonkérve a vadászként okozott kárt a termelői oldalról – mondta.

Akadt olyan termelő, aki szerint az agrárkamara bejelentése arról, hogy saját behajtócéget alapít, és átvállalja a gazdák követeléseit, hogy hatékonyabban tudják beszedni a vadásztársaságoktól a vadkárt, még korántsem kiforrott.

– Nem lennék meglepődve, ha az érdekképviseleti szervezet azért tette volna ezt a hangzatos bejelentést, mert tavaly drasztikusan megemelték a kamarai tagdíjakat, s ezt kompenzálandó szerették volna jelezni a tagság felé, hogy tesznek is valamit a pluszpénzért – mondta egy alföldi gazda, akinek szavai szerint egy egyéni vállalkozó eddig jelképes évi 2000 forintos kamarai tagdíjat fizetett, 2023-tól azonban ennek tízszeresét.

Talán meglepően hangzik, de vadkár az erdőben is keletkezik, amelyet egyébként méltán tekinthetnénk a vadak természetes élőhelyének. Adódik a kérdés: ha már ott sem rághatnak le mindent, akkor vajon hová menjenek?

– Amikor a lehullott magról nőnek újra a magoncok, vagyis természetes módon újul meg egy erdő, talán mondhatjuk, hogy ott nem keletkezik valódi kára az erdészetnek, ha megrágja a csemeték egy részét az őz, a szarvas, vagy kitúrja a hajtásokat a vaddisznó. Csakhogy vannak olyan területek, ahol az erdő önmagában nem képes erre a folyamatra, így ott facsemetéket kell ültetni. Ha ezekben történik pusztítás, az már komolyabb veszteséget okozhat az erdőgazdaságoknak – mondta lapunknak egy Észak-Magyarországon dolgozó erdészeti középvezető. Szavai szerint nem lehet mindent kerítéssel körülvenni, hiszen azzal megbolygatnák a természet rendjét, de a facsemeték mellé sem tudnak őröket állítani, így óhatatlan, hogy az erdészeteknek is lesz vadkáruk. Ezt egyfajta „észszerű arányban” igyekeznek áthárítani a vadásztársaságokra, hiszen a kár egy részét az erdészetek is beszámítják egyfajta normál veszteségként. Egy megrágott fiatal fa akár még túl is élheti a sérüléseit, de ezzel együtt tény, hogy 20-30 év múlva, amikorra kitermelnék, nem lesz olyan minőségű, mint békén hagyott társai. A szakember elmondta: maguk is érdeklődve figyelik a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara kezdeményezését arról, hogy az eddiginél hatékonyabban próbálják majd bevasalni a vadkárokat a vadászoktól, s kíváncsian várják, sikerül-e tettekre váltani az elhatározást. A NAK korábban érdemben nem válaszolt a létrehozandó behajtócégükkel kapcsolatos konkrét kérdéseinkre, így most újból megpróbálkoztunk adatokhoz jutni a leendő szervezet működéséről, de megkeresésünkre nem reagáltak.

„A nagy mezőgazdasági vállalkozók és NER-potentátok majd mindegyike vadászik, ők betudják a vadkárokat a saját hobbijuk ellenértékeként.”

KÖLTSÉG

RASKÓ GYÖRGY:

Szinte lehetetlen küldetés teljes mértékben kivédeni a vadkárokat, mert az olyan magasra srófolná fel a növénytermesztés költségeit, amit a gazdálkodásból már nem lehetne kitermelni

„Szóltak már, hogy menni kell”

BERUHÁZÁS Töredezett házak, talpfák halmai, vágányok acélcsíkjai – mintha megállt volna az idő Rákosrendezőn, ahol kormányzati hátszéllel mini/maxi-Dubaj épül majd, persze a helyieket kizárva a döntésből. Sokakat már el is költöztettek innen.

SZALAI ANNA

Nagyon-nagyon kell hunyorognia annak, aki az M3-as autópálya bevezetőjének városligeti hurkától kezdődő egykori vasúti területben képes meglátni a felhőkarcolókkal tűzdelt új negyedet. Az Orbán-kormánynak és az emirátusi befektetőcsoportnak sikerült. Bár nekik vélhetőleg a pénzügyek magaslatáról letekintve „térkép e táj”, lentről nézve inkább látszik a „házfalakról csorgó, vöröslő fájdalom” és a letűnt világ romjai között halkan „sírogatók”.

Az elhibázott állatkerti biodómtól északkelet felé indulva kiindulópontként mindjárt ott a millenniumi földalatti végállomásának szégyene. A túlfélen, a Szőnyi úton a sporttelep mentén haladva egészen baráti a látvány, de a Teleki Blanka utca foghíjas macskakövein átkelve szürreális időugrásként lépünk vissza a lerongyolódott múltba. Rákosrendező állomás sokszor – nem éppen kedvező kontextusban – emlegetett kettős sorompójától jobbra viszonylagos kinézetű állomásépület álldogál, előtte a MÁV régi, jobb korát idéző virágágyás két megtermett nyárfával. Mögötte talpfák halmai, előtte vágányok sűrű acélcsíkjai. A síneken tehervonatok tolatgatnak, köztük sárga munkavédelmi mellényesek integetnek, különféle irányokból érkezők kelnek át keresztül-kasul. Hangosbemondó jelenti: érkezik a váci zónázó.

Meglepő módon a peron melletti állomásépület sokkal romosabb. Bedeszkázott ablakai, málló falai erős kontrasztot alkotnak a mellé befutó FLIRT szerelvényekkel. A falakon a nyelvtan szabályait nem túl rigorózusan követő feliratok szerint „kúss” és „takaroggy”. Az üzenetek javát a miniszterelnöknek címezték. Nem idéznénk.

A sorompó másik oldalán az ingatlanfejlesztői paradicsomként működő XIII. kerület egyik új társasháza tornyosul, éppen a Nagy Lajos király úttól a Béke térig húzódó, a meghosszabbított 3-as villamosnak is helyet adó közúti felüljáró angyalföldi lábának helyén. Így ha valaha megépül a felüljáró, kicsit majd el kell kanyarítani. A majdani felüljáró ennek, illetve a másik végén a Kassai téren álló házaknak is a második emeletével egy magasságban vezet majd.

„Mintha nem is ugyanabban az országban lennénk, nemhogy egyazon városban. Aki a síneknek ezen feléről akar átjutni akár orvoshoz, akár vásárolni, akár óvodába a túloldalra, csak óriási kerülővel teheti meg” – mutat körbe alkalmi kísérőm, Garay Klára Podmaniczky-díjas városvédő, Zugló és Rákosrendező jó ismerője a szigorúan védett virágok, sudár nyárfák, invazív növények között heverő vasúti elemek mellett állva. Már elöljáróban leszögezi: nem a terület hasznosításával van a baj, hanem azzal, hogy ezt az Orbán-kormány sajátos szerepértelmezése szerint szigetszerűen, a városkontextusból kiragadva készülnek megvalósítani, nem törődve azzal, miképpen illeszkedik majd az új negyed a városszövetbe, hogyan kapcsolódik a közmű- és közúti hálózatokhoz. Attól is tart, hogy a kiemelt beruházások bevett gyakorlata szerint itt sem készül majd környezeti hatástanulmány, sőt, az érintett önkormányzatot és a lakosságot is kizárva döntenek arról, hogy mi épüljön a területen. Ráadásul a kiemelt partnerek a kormányzati mentesség védelme alatt a kitermelt veszélyes hulladékot többnyire nem szakszerűen ártalmatlanítják. Márpedig Rákosrendező 130 hektáros területén, amelyből a Népszava által korábban megszerzett dokumentumok szerint „69,3 hektár kerülhet értékesítésre” az arab befektetőknek (a miniszteri Dubaj-infón 100 hektár beépítéséről volt szó), éppen a talajszennyezés jelenti a legnagyobb problémát. Az ártalmatlanítás költségét előzetesen 20 milliárd forintra becsülte a kormány.

TÁVOLSÁG

GARAY KLÁRA

„Mintha nem is ugyanabban az országban lennénk, nemhogy egyazon városban” – mondja Garay Klára Podmaniczky-díjas városvédő

Lázár János, a mini/maxi-Dubajt december elején bejelentő építési miniszter az elsők között húzta ki a Nyugatiba vezető vágányok és így Rákosrendező környezetének vasúti megújítását az állami beruházási listáról, az erre elnyert uniós forrásokat is visszafizette, csak hogy megállíthassa a Vitézy Dávid csapata által kidolgozott vasútfejlesztési projektet. Most ellenben 300-400 milliárd forint értékű állami forrásból megvalósuló közösségi fejlesztést ígér a területre. A külföldi befektető azonban üresen akarja megkapni a területet, ahol most tucatnyi cég működik, és több százan, de akár ezernél is többen élnek különféle jogcímű vagy jogcím nélküli lakáshasználóként, hajléktalanként elhagyott MÁV-ingatlanokba húzódva, vagy a növényzettel erősen benőtt területen összetákolt bódékban.

A Rákospatak utcán balra fordulva haladunk a sínek felé. A fémfeszületen túl – akár egy egyutcás faluban – pár lépésre már ott a természet. Igaz, itt kaotikus dzsumbuj formájában. A patak diszkréten a föld alá bújik, a sínek fölött átvezető gyalogos-felüljáróra töredezett betonlépcső vezet, rajta törött üvegek darabkáival. Mégsem vagyunk egyedül. Egy talpig sportruhás futó halad el mellettünk, alant egy kutyasétáltató tűnik fel kozmetikázott ebével, a felüljáró végén gyermekét nyakába kapó, kezében sárga gyerekbiciklit cipelő férfi távolodik.

Alattunk robognak a vonatok. A Mohu feliratú vastelepet hevesen berzenkedő kutya őrzi a sínek másik végén. Egy csónak támaszkodik a kerítésnek masszív állványzatán. A felhúzott sorompóval tisztelgő töltés túloldalán ismét kibukkan a föld alól a Rákospatak. Vadkacsa úszik a sötéten csillogó vízen. Híd ível felette. Mögötte alagút félköríves szája. Hollandiában kedvelt kirándulóhely lenne, itt gyártelep épült mögé. Jönnek-mennek a kocsik, furcsállkodó tekintetek követik lépteinket. A másik oldalon néma, töredezett házak és egy emeletes épületben lámpakereskedés. Köztük kis teresedés, közepén három ágból, kövekből, vaskos hajókötélből készült kortárs installáció. Az innen induló út mindkét oldalán erőteljes színekkel megrajzolt, deszkaalapra tűzött, majd fémlábakkal az út szélére állított „behajtani, parkolni tilos” tábla. Nem lehet nem arra menni tovább.

A kiemelt beruházások bevett gyakorlata szerint várhatóan itt sem készül majd környezeti hatástanulmány

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Néma, töredezett házak és „időugrás” a lerongyolódott múltba

Rákosrendező 130 hektáros területéből 70-et értékesíthetnek az arab befektetőknek, de elhangzott már 100 hektár beépítése is

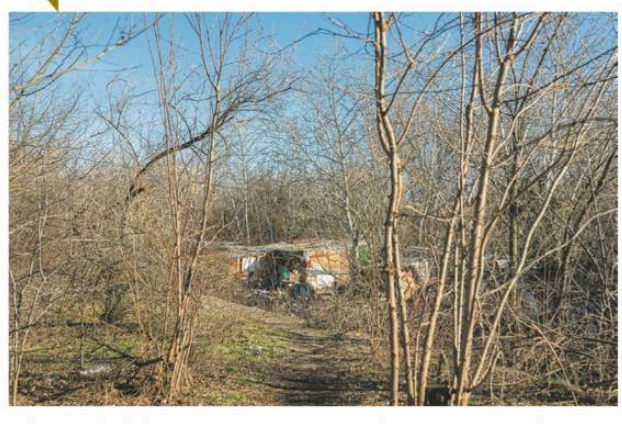

Az út végén egy téglafalát mutogató épület. Ablakán alkalmi függönyként lógó anyagdarab, zöld mezőben két kanárisárga vízszintes zsiráffal. Fölötte zománcozott fehér kályhacső meredezik. A ház előtt kerti törpe nyúlformában, mellette egy hajladozó görög nimfa kínai utángyártott kivitelben, mindez takaros, festett gumikeretes ágyás mellé rendezve. A ház két oldalán töltésfal, előtte szigorú kapu. Kétségtelenül a legmasszívabb része az együttesnek. Öblös kutyaugatás harsan, s hirtelen felbukkan az építmény őre szürke mellényben, szürke nadrágban, kissé zilált ősz hajjal. Vérfoltos kézzel int és érdeklődik, hogy mégis mi járatban vagyunk. Elmondjuk. Nem retten meg. Cserébe megosztja velünk, hogy már ő sem marad sokáig. Az épület, ami mögötte van, a lámpabolt és egy másik kereskedőcég raktára.

A főnöke tavaly október táján kapott egy levelet a MÁV-igazgatóságtól, hogy menjen be és vigye magával a tulajdoni lapot. Ott azután megmondták neki, hogy ez év március végéig, de legkésőbb augusztus elejére ki kell költözniük, mert rendezik és beépítik a területet. A főnöke tájékozott ember, aki szerint jó, ha két év múlva nekilátnak, mert vita van a felhőkarcolók miatt. De nekik akkor is menniük kell. A főnök nem elégedetlen, kapnak kártalanítást. Az acélvázas raktárat elbontják és felépítik máshol. Alex – így nevezte magát a szürke ember – lesz az őr ott is, ahogy itt is az 25 éve.

Alex sokszor úgy főz, hogy a ház mögötti viskótelepen élő 25-30 hajléktannak is jusson, nekik is szóltak már, hogy pakoljanak, menjenek. Hiába nincs hová, megmondták nekik: nem lesz maradásuk. Onnan lentebbről – int a hátunk mögé, a patak irányába – novemberben már ki is költöztettek vagy 40-50 családot valahová Pest környékére, a két házsort már le is bontották. A szomszédos házakban élő MÁV-dolgozókat is értesítették, hogy másutt kapnak szolgálati lakást, így menniük kell.

A beszélgetés ezen pontján megtudjuk, hogy éppen a kutyáknak – a nagy, öblös hangúnak meg két csivavának – vágja a húst, s a háza meg a raktár egy széntelep és egy olajvezeték alagútjainak a töltése közé épült, onnan hordja a tojásszenet, amivel fűt. Menjünk csak – biztat –, szedhetünk mi is.

Elindulunk. Szenet nem szedünk, bár valóban látunk, elhagyott sínekkel, építményekkel, csövekkel együtt, majd elénk tornyosul egy csodálatos ívű fém csigalépcső, tetején egy széthullófélben lévő faőrbódéval. Körötte szemét, a fél rekamiétól a törött WC-kagylón át a lebontott autóvázig minden. Ezzel együtt a vártnál kisebb halmokban gyűlik a város mocska, holott az efféle elhagyatott helyek mágnesként vonzzák az illegális szemétlerakókat. Továbbmegyünk a tankcsapdáknak is beillő útakadályokon át. A sűrű növények mögött itt is, ott is házak, műhelyek, elhagyatott vagy lakott épületek tűnnek fel. Van, ahol még redőny is van az ablakon, antenna a háztetőn, a kerítés mögött takaros kert. Másutt egész P+R parkoló van kocsikból, éber kutyákkal vigyázva. A vad kutyák lekenyerezésére szánt zsírszalonna-darabkák is előkerülnek a szatyorból, de inkább visszafordulunk a törzsek felénél kivágott fákkal szegélyezett úton. A nap velünk botladozik a törött betonon. A városközponthoz közeli, hatalmas, kaotikus enyészetben mintha megállt volna az idő. Csak a szarka kerreg felettünk egy kopasz nyárfa ágán megállíthatatlanul.

Az Építési és Közlekedési Minisztérium egyébként nem válaszolt a mini-Dubajra vonatkozó kérdéseinkre.

A sűrű növényzet mögött itt is, ott is házak, műhelyek, elhagyatott vagy lakott épületek tűnnek fel.

LAPSZÉL

Fordulatot várnak az ingatlanpiacon

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tavaly 9 éves mélypontjára került a hazai ingatlanpiac, idén azonban, főként a vidéken éledő igények miatt, kilábalhat a gödörből a szektor – vélte Balogh László, az Ingatlan.com vezető elemzője az Inforádió Aréna című műsorában. 2023-ban nagyjából 110 ezer adásvétel történt az Ingatlan.com adatai alapján, míg 2022-ben megközelítően 130 ezer. Tavaly több mint 375 ezer eladó lakóingatlan-hirdetés jelent meg az oldalon. A portál lakásárindexe szerint a lakásárak 1 százalékkal nőttek 2023-ban, míg a megelőző két évben is nagyjából 20 százalékos volt az emelkedés, és 2024 ismét a fellendülés időszaka lehet – véli az elemző. Idén lépnek életbe a lakástámogatási rendszer módosított elemei, és a kistelepüléseken például a csok plusz és a falusi csok kombinálható lesz, s ezek hatására e területeken jelentősen nőhetnek az ingatlankeresések számai és a tranzakciószámok is. NÉPSZAVA

Nem köt kollektív szerződést a Tesla

Az amerikai Tesla elektromosautó-gyártó kategorikusan elutasította a szakszervezetek követelését a kollektív szerződés megkötésére a Berlin melletti üzemében. A kollektív munkaszerződésekben a munkáltatók és a szakszervezetek többek között a bérezésről és a munkaidőről állapodnak meg. A német szakszervezeti szövetség, a DGB szerint Németországban egyre kisebb a kollektív szerződések lefedettsége. A grünheidei Tesla üzemi tanácsa szerint a szakszervezetek nélkül is hatékonyan látják el a dolgozók érdekképviseletét. MTI

Pénteken közli a KSH a tavalyi inflációt

FOTÓ: MTI/BALOGH ZOLTÁN

Pénteken közöl adatokat a tavaly decemberi fogyasztói árakról a KSH, ami alapján becsülhető az éves pénzromlás mértéke is. Tavaly novemberben a fogyasztói árak átlagosan 7,9 százalékkal haladták meg az egy évvel korábbiakat. Az élelmiszerek ára egy év alatt 7,1 százalékkal emelkedett, a háztartási energia 18,1 százalékkal olcsóbb lett, a járműüzemanyagok ára pedig 25,4 százalékkal nőtt. Októberhez viszonyítva átlagosan nem változtak az árak novemberben. Az államháztartás 2023. évi alakulásáról szóló gyorstájékoztató, a tavaly novemberi ipari termelésről és a kiskereskedelemről szóló statisztika is megjelenik a héten. NÉPSZAVA-MTI

Kevesebb energia fogy

REZSI Tavaly a gáz és az áram iránti igények is visszaestek. A jelek szerint a fő ok a 2022-es piaci árugrás, de legalább nő az ellátás biztonsága.

MARNITZ ISTVÁN

Tavaly Magyarországon 8,5 milliárd köbméter gáz fogyott – közölte szombat reggel az Energiaügyi Minisztérium (EM). Ez 2022-höz képest 11 százalékos esés. A szaktárca által közzétett számok alapján a felhasználás két éve még mintegy 9,5, három éve pedig körülbelül 11 milliárd köbméterre rúgott. Utóbbihoz képest a visszaesés már 23 százalék.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) összegzése szerint a lakosság több mint 3 milliárd köbméter, a gazdasági szereplők pedig közel 5,5 milliárd köbméter földgázt használtak fel 2023-ban – írja az EM. A mérséklődés a két nagy fogyasztói csoport körében, éves szinten rendre 10,7 és 11 százalékra rúgott.

A fejleményeket az EM „nagyarányú megtakarításként" tálalja, ami rövid értékelésük szerint – amúgy vitathatatlanul – mérsékli a behozatali függőséget, illetve erősíti önállóságunkat és az ellátás biztonságát. De a téma ennél bővebb elemzést is megér. Az Orbán-kormány ugyanis 2010-es hatalomra kerülése óta egyetlen átfogó energiahatékonyság-támogatási programot sem hirdetett. Bár ötletszerűen biztosítottak jellemzően napok alatt lemerülő vagy épp visszatérítendő támogatásokat egy-egy elem – mint például háztartási eszközök vagy elektromos autók – vásárlására, ezek hatékonyságát szakértők kétségbe vonják. De hasonló a helyzet az akár bőkezűnek is nevezhető lakás-, illetve háztájinapelem-támogatásokkal is: mivel ugyanis ezek célja nem kifejezetten az energiamegtakarítás, az általuk bebetonozott pazarlás akár még tovább is ronthat a helyzeten. Bár a számon kérhető épületfelújítási célok az Orbán-kormány 2020-as energiastratégiájának tervezetéből az utolsó pillanatban kikerültek, a kabinet a hírek szerint e célra most EU-támogatást igényelt. Igaz, ennek részletei egyelőre nem ismertek.

Bár gondolhatnánk azt, hogy a hazai gázigények az emelkedő hőmérséklet arányában esnek, a tényadatok ezt kevéssé támasztják alá. A KSH-nál fellelhető hőmérsékleti adatsor, évtizedes távlatban, 10-20 százalékos hullámzások mellett bár, de fokozatos felmelegedésről tanúskodik. Így az 1990-ben még jellemzően 11 Celsius-fok körüli átlag ma már közelebb áll a 12-höz. Ehhez képest míg az Eurostatnál elérhető hazai adatsor 2005-ig a hazai

FOTÓ: KODDA

A hazai gáztárolók töltöttsége még mindig 86 százalék fölötti

gázigények lendületes felfutásáról tanúskodik, azt követően 2014-re a felhasználás közel megfeleződött. Ezután, bár folytatódott az időjárás enyhülése, a gázigények, egész 2022-ig, ismét érzékelhető emelkedésnek indultak. Akkortól viszont a felhasználás a folytatódó felmelegedés szintjénél jóval nagyobb mérvű zuhanásnak indult. Eladdig, hogy az Eurostat a tavalyi, 8,5 milliárdhoz hasonló értéket csak az 1990 óta eltelt időszak mélypontján, 2014-ben mért. (Lapunk a KSH-honlapon sem a tárca által hivatkozott összesített, sem a fogyasztói csoportok szerint lebontott gázfogyasztási adatsorokat sem lelte fel. Így ez ügyben az áttekinthető és az EM-adatoknak hozzávetőlegesen megfeleltethető uniós nyilvántartást vettük alapul.)

> Nehéz lenne nem észrevenni a kapcsolatot a gázfogyasztás s a „rezsicsökkentési" intézkedések között.

8,5 milliárd
köbméterhez közeli alacsony fogyasztást Magyarország esetében utoljára csak 2014-ben mért az Eurostat

Gázfogyasztás

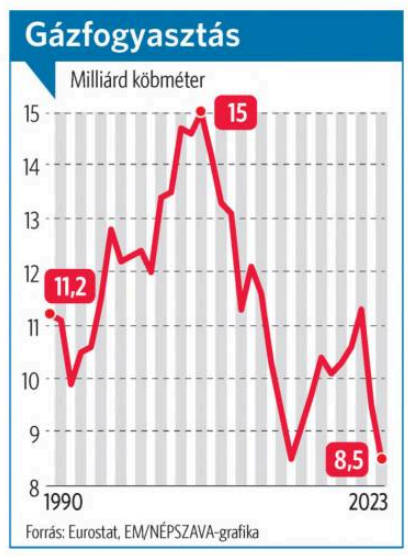

Forrás: Eurostat, EM/NÉPSZAVA-grafika

Mindezek ismeretében nehéz lenne nem észrevenni a kapcsolatot a gázfogyasztás és a „rezsicsökkentési" intézkedések között. A felhasználás eszerint – a folytatódó felmelegedés ellenére – a 2013–14-es tarifabefagyasztáskor lódult meg, és az újabb zuhanás is csak 2022-ben vette kezdetét, amikor az Orbán-kabinet az átlagot meghaladó fogyasztás tarifáit megtöbbszörözte. Bár a kormány tájékoztatása szerint átlag felett az új árak 2022. augusztusi bevezetése óta még a korábban általuk jósolt, 25 százaléknál is kevesebb háztartás fogyasztott, tudvalévő, hogy a lakosságon kívüli felhasználókat a tavalyi év nagy részében is a 2022 végén több tízszeresükre ugró rezsiszámlák sújtották. Az viszont, hogy az EM által tolmácsolt KSH-adatok tanúsága szerint a lakosság a cégekhez hasonló mértékben csavarta le a gázcsapot, azt bizonyítja, hogy már önmagában a magas fogyasztás áremelése a háztartások körében is nagyarányú, jelentős kényelmi engedményeket és beruházásokat sem igénylő „megtakarítási tartalékokat" tárt fel.

Mindezen fejleményekre az Orbán-kormány „energiapolitikája", mondjuk úgy, kevéssé érzékeny. Bár a mostani csökkenéssel az ország jelentősen megközelítette a 2020-as energiastratégiában 2030-ra vállalt, 8 milliárd köbméteres gázfogyasztási célt, elképzeléseik ellentmondásosak. Így miközben a tavalyelőtti, európai piaci káosz idején még azt hirdették meg, hogy „le kell jönni a gázról", azóta jelentős gázerőmű-építési terveket jelentettek be, fokoznák a hazai kitermelést, a többi uniós tagállamtól eltérően fenntartják gázbeszerzésüket az Ukrajnát megtámadó Oroszországból, de más kitermelőkkel is tárgyalnak. Eközben az Uniónak lejelentett energiahatékonysági és megújuló-energiás céljaink változatlanul a sor végén kullognak. Az ellentmondásokat jól jellemzi az EM vasárnapi közleménye is, amelyben már a hideg időről szóló hírek kapcsán is arról biztosítják a lakosságot, hogy a hazai gáztárolóink még mindig szinte teljes töltöttségen állnak. Szakértők ennek kapcsán azt a kérdést feszegetik, hogy ilyen igényesések közepette megéri-e a túlbiztosításra elköltött ezer milliárdos költségvetési forrás, amelyet akár az energiatakarékosság tényleges fokozására is el lehetne költeni.

Az áramfogyasztás is csökkent

LEMARADÁS Áramból 2023-ban összesen 41 terawattórányit (TWh) használtunk el – közölte az EM. A villamosenergia-fogyasztás a megelőző évhez képest több mint 2 TWh-val, 4,7 százalékos csökkenést mutatott. Tavaly novemberben hosszú idő után először nőtt az áramfogyasztás a megelőző év azonos hónapjához képest, és emelkedés volt tapasztalható decemberben is. Az utolsó negyedév így a közel 11 terawattórás felhasználással az egész éves csökkenéssel szemben 2,1 százalékos bővülést hozott. Az MVM-csoport adatszolgáltatása alapján az október közepén kezdődött fűtési szezon 2023-ra eső részében gázból közel 2,5 milliárd köbméter, áramból mintegy 9,5 TWh fogyott Magyarországon – írják. 2022 azonos időszakához viszonyítva ezek a számok 1,8, illetve 3,1 százalékos növekedést mutatnak. A legutóbbi adatok szerint földgázból

> Földgázból tíz, áramból pedig húsz százalék fogyasztott a rezsivédett sáv felett.

a háztartások mindössze tíz, áramból pedig húsz százaléka fogyasztott a rezsivédett sáv feletti mennyiséget. A hazai gáztárolók töltöttsége még mindig 86 százalék fölötti. A fogyasztásarányos adat idehaza 57 százalék, ami EU-szerte a harmadik legmagasabb érték, és az uniós átlag több mint kétszerese. A decemberben elfogadott helyreállítási terv és annak REPowerEU energetikai fejezete többféle támogatással ösztönzi például a vállalkozások, középületek és lakóingatlanok energiahatékonyságának javítását is. (Megjegyzendő, hogy ez uniós támogatás.) A január közepén megnyíló Napenergia plusz program a családok számára kínál vissza nem térítendő forrást a zöldenergia saját célú termeléséhez és későbbi fogyasztásra eltárolásához. Az egy ingatlanra jutó akár 5 millió forint állami hozzájárulás erősíti a háztartások önellátási képességét, tartósan mérsékli áramszámlájukat – jegyzi meg (néhány, kötelezőnek tetsző propagandafordulat mellett) a szaktárca. M. I.

Kijev az ismeretlenbe ugorhat

AGGODALOM Az ukrán hírügynökség szakértője, Milan Lelics szerint kérdésessé válhat Ukrajna háborús erőfeszítéseinek a sikere a fogyatkozó európai és amerikai támogatás miatt.

KEREKES ANDRÁS
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

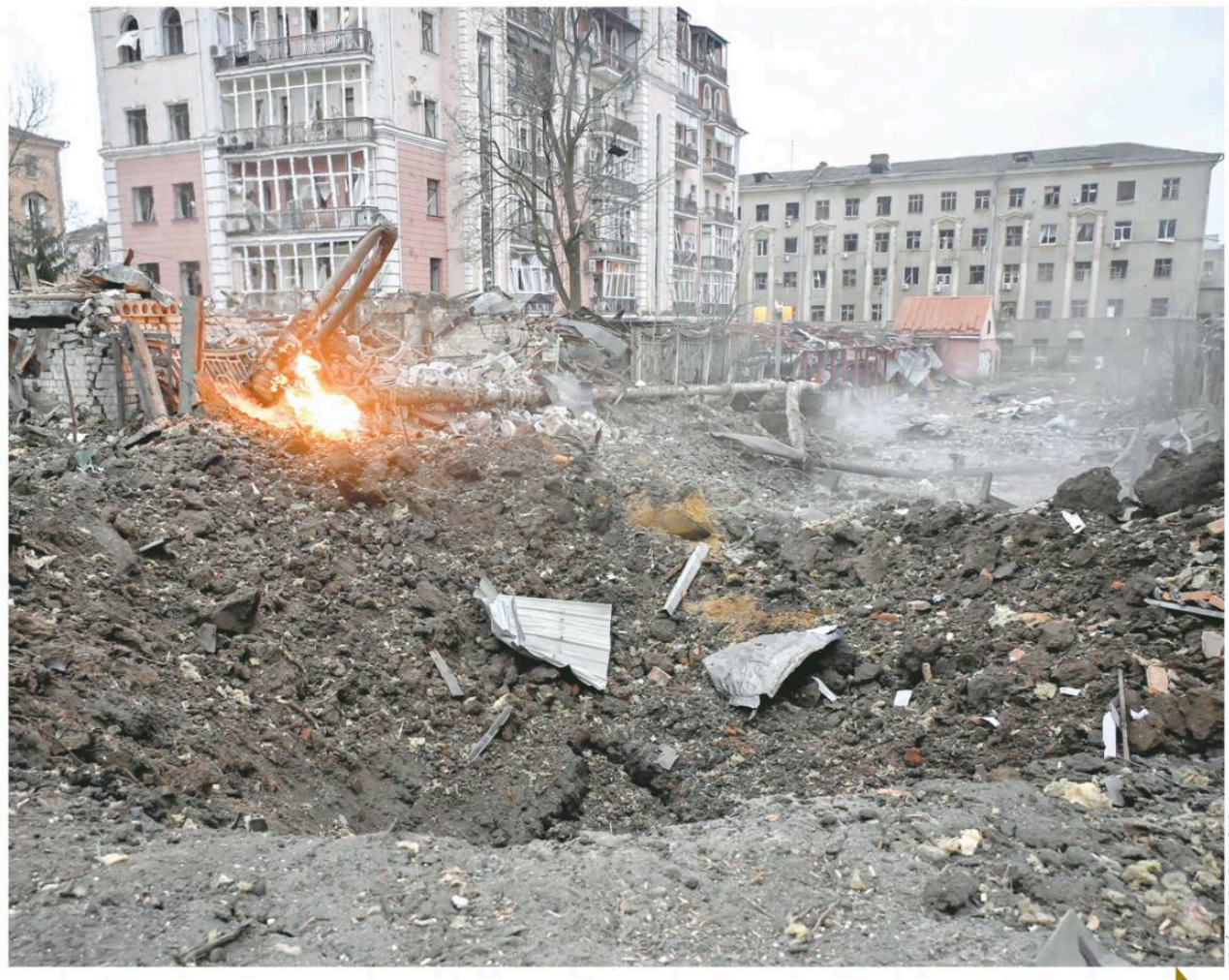

FOTÓ: AFP/SERGEY BOBOK

Pénzügyi segítség még nincs a láthatáron, miközben újabb rakétatámadások sújtják Herszon és Dnyipro városát

Kihívások sokasága vár az idén Ukrajnára otthon és a nemzetközi politikában egyaránt, s aligha van olyan ember, aki előre megmondhatná, hogyan alakulnak az események – hangsúlyozta szerdán közzétett terjedelmes elemzésének bevezetőjében Milan Lelics, az RBK ukrán hírügynökség politikai hírmagyarázója. Péntek esti üzenetében az ukrán elnök is elsősorban azt fejtegette, hogy ki kell bírni ezt az évet, amely sokban döntő lesz a háború kimenetelét illetően. Volodimir Zelenszkij tisztában van vele, hogy a nyugatról érkező katonai és egyéb segítség létfontosságú az ország honvédő háborújában, de a saját részt is hozzá kell tenniük, hadianyagok és személyi állomány tekintetében egyaránt. Jelenleg már mintegy 300 ezer ember dolgozik az ukrán védelmi komplexumban, és az elnök egy korábbi nyilatkozatában az is elhangzott, hogy nő az ukrán részvétel aránya, öt vállalkozás közül négy már hazai. Ez előremutató, de messze nem elég ahhoz, hogy akár csak gondolni lehetne egy sikeres ellentámadásra. Mi több, az elemzés kitér rá, hogy már vezető ukrán politikusok is nyíltan mondják: a bérek és a nyugdíjak kifizetése is veszélybe kerülhet nyugati anyagi segítség nélkül.

Az pedig mostanában egyre kevesebb. Az ukrán elemző a Kieli Világgazdasági Intézet adataira hivatkozva írja, hogy tavaly augusztus és október között – az előző év hasonló időszakával összevetve – 87 százalékkal csökkent a támogatás mértéke, s összességében a legkisebb 2022 januárja óta. Kétségtelen, hogy más nemzetközi konfliktusok is hatással vannak erre, de az amerikai segély körüli bizonytalanság elsősorban az ottani belpolitikai viták következménye, ami pedig az Európai Unió kilátásba helyezett 50 milliárd eurós támogatását illeti, az se a közel-keleti háború, hanem Orbán Viktor magyar vezető makacs ellenállása miatt torpant meg – részletezi a szakember. Ez persze különféle technikákkal áthidalható, Ukrajna megkaphatja a pénzt, de Orbán magatartása kedvezőtlenül befolyásolhatja az uniós csatlakozási tárgyalások megkezdését – tette hozzá.

> Ukrajna hónapok óta hozzá akar jutni az 500 km hatótávolságú Taurus rakétákhoz, de a német kormány egyelőre nem engedi ezt.

Ukrajna számára a legnagyobb kockázatot az amerikai elnökválasztás jelenti. Donald Trump győzelme azzal járhat, hogy híveinek mai erősen ukránellenes retorikája politikai valósággá válik, és a Kijevet támogató nemzetközi koalíció elveszíti kulcsfontosságú tagját, az Egyesült Államokat. Beszélgetéseire hivatkozva Milan Lelics megállapítja, hogy ugyanakkor vezető ukrán politikusok nem tartanák katasztrófának Trump győzelmét, de az együttműködés nyilván nehezebb volna.

Az elmúlt napokban az ukrán sajtóban mind több szó esett a nyugati fegyverszállításokról. Aggodalommal idézték a New York Times cikkét, miszerint az Egyesült Államok hamarosan nem fogja tudni folytatni a Patriot rakétakomplexum finanszírozását, egy-egy ilyen 2-4 millió dollárba kerül. Az Atlanti Tanács elemzői egy minapi írásukban ugyancsak reális veszélynek tartották, hogy a következő hetekben kimerülhetnek Ukrajna légvédelmi készletei. Németországban koalíciós vihart kavart, hogy Olaf Scholz kancellár nem hajlandó Taurus rakétákat adni Ukrajnának. A zöldek és a szabad demokraták, de az ellenzékben lévő kereszténydemokraták sem értenek egyet ezzel. Az RBK ukrán hírügynökség részletesen idéz német politikusokat, miszerint a Taurus szárnyas rakéták átadása már régóta esedékes, és az orosz légitámadások elleni leghatékonyabb védekezés éppen az, ha az ukránok célba vehetik a megszállt kelet-ukrajnai, sőt oroszországi területeket is, ahonnan az oroszok indítják saját rakétáikat. Ez jogos önvédelemnek számít. Az, hogy Kijevnek még nincsenek ilyen eszközei, az Scholz kancellárnak róható fel, mondják. „Nem szabad megijedni a saját bátorságunktól, mert éppen ez az, amit Vlagyimir Putyin orosz diktátor vár" – hangsúlyozta egy szociáldemokrata politikus.

Ukrajna már hónapok óta szeretne hozzájutni az 500 kilométer hatótávolságú Taurus szárnyas rakétákhoz, de az már októberben kiderült, hogy a német kormány egyelőre nem hajlandó kedvező döntést hozni erről. A The Wall Street Journal akkoriban arról írt, hogy Németország nem akar közvetlen konfrontációba keveredni Oroszországgal. Ráadásul a rakéták alkalmazásához saját szakembereket is kell Ukrajnába küldeni. Boris Pistorius német védelmi miniszter pedig már szeptemberben kijelentette: az, hogy az Egyesült Államok ATACMS rendszereket ad Ukrajnának, még nem jár azzal, hogy Berlin föloldja a Taurusok szállítási tilalmát – emlékeztetnek az ukrán sajtóban.

Sok tehát a bizonytalanság a legfontosabb kérdésekben is. Visszatérve az RBK ukrán hírügynökség elemzésére, Milan Lelics egy jól tájékozott beszélgetőpartnerére hivatkozva „éves kockázati előrejelzését" is azzal zárja, hogy ráadásul Ukrajna, az Egyesült Államok és az Európai Unió egyaránt legfeljebb 2024 decemberéig képes tervezni. Utána a teljes ismeretlenség.

Szerb vita a kötelező katonai szolgálatról

BELGRÁD Horvátországban nyugtalanságot keltett az a hír, amely szerint Szerbia a kötelező katonai szolgálat visszaállítása mellett dönthet. Mint a zágrábi médiumok megjegyezték, a Balkán militarizálása ezzel új és még veszélyesebb szakaszba lép. Milos Vucevic, a kormányzó Szerb Haladó Párt (SNS) elnöke, védelmi miniszter javaslatot tett Aleksandar Vucic elnöknek, a hadsereg főparancsnokának a kötelező katonai szolgálat visszaállítására, amely akár négy hónapig is tarthat.

Nyilvánvaló, hogy az ötlet nem Vucevictől származik, hiszen Szerbiában mindenről egy személyben Vucic dönt. A katonai szolgálat ismételt bevezetésének ötlete nem nevezhető újnak, újra és újra szó esik erről a szerb közvéleményben, leggyakrabban az egyes választások után vagy év elején, és nem szabad megfeledkezni arról, hogy Szerbiában a kötelező szolgálatot valójában sohasem szüntették meg, hanem 2010-ben csak felfüggesztették. Ezt megelőzően időtartamát többször lerövidítették, az utolsó időszakban már csak hat hónapig tartott.

A katonai szolgálat visszaállítása ugyan a nacionalista erők körében már korábban is népszerű lépés lett volna, de még 2017-ben Vucic, aki akkor miniszterelnök volt, biztosította honfitársait arról: nem kell újra fegyvert ragadniuk, mert az ezzel kapcsolatos tervek megvalósítására egyszerűen nincs pénz. Ezért nem kizárt, hogy most sem lesz belőle semmi, mert egy meglehetősen drága vállalkozásról van szó. Függetlenül attól, hogy Vucic rendre azt sulykolja, milyen nagyszerű Szerbia gazdasági helyzete, a mindennapok azért más képet festenek: még a rendőrség és más közszolgáltatások alapvető anyagi szükségleteit sem képes kielégíteni az állam.

Mi lehetett a cél Vucevic bejelentésével? A kormányzat mielőbb el akarja terelni a figyelmet a szégyenteljesen lebonyolított december 17-i választásról, amelyen példátlanul súlyos visszaélések történtek, és állandó tüntetéseket váltott ki a szerb fővárosban.

FOTÓ: AFP/HANNAH MCKAY

Vucic elnök védelmi miniszterének ötlete alighanem olyan lufi, amellyel a botrányos decemberi választásokról terelnék el a figyelmet

Nem kizárt tehát, hogy a kötelező katonai szolgálat egyszerűen csak lufi. Ezt bizonyítják a katonai szakszervezet adatai is, amelyek szerint a szerb fegyveres erőket évente mintegy kétezren hagyják el a rossz anyagi és egyéb körülmények miatt. A képzettebb katonák is inkább a magánszektorban kötnek ki.

A katonai szolgálat újbóli bevezetésének a terve amúgy is negatív reakciókat váltott ki a társadalomban, ezért sem valószínű, hogy Vucic végül támogatná védelmi minisztere javaslatát. Mint szakértők rámutatnak, a négy hónapos katonai szolgálat is legfeljebb csak az alapvető katonai kiképzésre lenne elegendő, s bár a fiatalok ez idő alatt elsajátíthatják az alapvető harci eszközök működtetését, de ennél többre nem lehetnek képesek, vagyis egy háborús konfliktus esetén az alapkiképzésben részesülőket nem vethetnék be. Az ukrajnai háború megmutatta, hogy a hadviselés, illetve a haditechnika kifinomultabbá és fejlettebbé vált.

Ami ebben az esetben a leginkább aggasztó, az e határozat tágabb regionális kontextusa. A bejelentéssel mintha azt a képzetet akarnák kelteni a szerb társadalomban, hogy Vucic akár fegyverekkel is képes lenne megvédeni Koszovót, ami aligha van így. Számos szerbiai graffiti mindenesetre azt sugallja, hogy a szerb társadalomban sokan szeretnék a szerb hadsereget ismét Koszovóban, vagy legalábbis annak túlnyomórészt a szerbek által lakott északi részén látni.

> A szakszervezet adatai szerint évente mintegy kétezren hagyják el a szerb fegyveres erőket a rossz anyagi és egyéb körülmények miatt, így a kötelező sorkatonaság ötlete csak egy blöff lehet.

A zágrábi Vecernji List vasárnapi szerkesztőségi cikkében megjegyzi: a szerb hadsereg megerősítését Horvátország sem nézheti tétlenül, és nem általthatja magát azzal, hogy NATO-tagként úgysem fenyegeti veszély. RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Engednek a lengyel gazdák

FOTÓ: AFP/DOMINIKA ZARZYCKA

Felfüggesztették az ukrán határ melletti Medyka városában folytatott blokádjukat a lengyel farmerek, miután a kormány teljesítette követeléseiket – tudósít a Reuters. November 6-a óta lengyel kamionsofőrök zártak le több határátkelőt Ukrajna felől, azt követelve, hogy állítsák vissza a korábban hatályban lévő uniós szabályozást, miszerint az ukrán sofőrök működése előzetes engedélyhez kötött az EU területén. Később a gazdálkodók is csatlakoztak a tiltakozáshoz, akik kormányzati kárpótlást és az adóemelések mellőzését követelték az ukrán gabona dömpinghatásának ellensúlyozására. A lengyel mezőgazdasági minisztérium végül mindhárom követelésüknek eleget tett: megtartotta az állami támogatást, növelte a hitelkeretet, fenntartotta a tavalyi adó mértékét is. NÉPSZAVA

Választások Bangladesben

A tegnapi bangladesi választásokat alacsony részvétel jellemezte, és várhatóan a jelenleg is hatalmon lévő Bangladesi Nemzeti Párt fogja elnyerni a legtöbb szavazatot – számolt be az al-Dzsazíra hírportál. Haszina Vazed miniszterelnök most ötödik, de immáron egymás után negyedik ciklusát kezdheti meg az ország élén. Az ellenzék még tavaly bojkottot hirdetett a miniszterelnök ellen, miután az nem mondott le egy átmeneti kormány javára, amelyik az ellenzék szerint szabályosan bonyolíthatta volna le a választásokat. Átütő hatás mégsem várható az akciótól, hiszen már 2014-ben is próbálkozott hasonlóval az ellenzék, ám sikertelenül. NÉPSZAVA

Franciaország az atomenergia mellett

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az eddig tervezett hat atomerőmű mellett még nyolc épül Franciaországban. Agnes Pannier-Runacher energiaügyi miniszter a Tribune Dimanche című lapnak elmondta, hogy a törvénytervezetben szereplő hat létesítmény mellett további nyolcat irányoznak elő. Így már összesen 14 új atomerőművel számolnak a franciák. Sok más európai országgal ellentétben Franciaország atomenergiával igyekszik kiváltani a szénerőművek bezárása miatt kieső energiamennyiséget, és csökkenteni az ország karbonlábnyomát. 2035-re az 1990-es szint 40 százalékára tervezik csökkenteni a francia szén-dioxid-kibocsátást. NÉPSZAVA

Háborús tűzoltás

KÖZEL-KELET Nyugati diplomaták tárgyalnak a térségben. Washingtoni források szerint Netanjahunak érdekében állhat kiszélesíteni a konfliktust.

HARSÁNYI GYÖRGY

Antony Blinken amerikai külügyminiszter a hétvégén görög- és törökországi, majd jordániai találkozókkal kezdte térségbeli körútját, míg Josep Borrell, az EU külpolitikai főképviselője a libanoni fővárosba utazott, miközben fokozódtak a harcok az izraeli–libanoni határ térségében, amelyet elemzők egy regionális konfliktus lehetséges gyújtópontjának tartanak. Az Irán támogatta libanoni Hezbollah, amelynek milíciája október 7. óta egyre fokozódó konfliktusba bonyolódott az IDF-fel az izraeli–libanoni határon, szombaton több tucat rakétát lőtt ki Izraelre, „kezdeti válaszlépésnek” nevezve azt Száleh Arúri Hamász-vezető múlt heti bejrúti meggyilkolására, amely tovább élezte a Hezbollah és Irán helyzetét is. Viszonzásul Izrael a szervezet dél-libanoni katonai létesítményeit támadta.

Bejrúti tárgyalásain Borrell fontosnak nevezte, hogy Libanont ne rángassák bele a gázai konfliktusba. Blinken, aki a háború kezdete óta negyedszer jár a térségben, s tervei szerint Izraelbe, Ciszjordániába, Katarba, az Egyesült Arab Emírségekbe, Szaúd-Arábiába és Egyiptomba is ellátogat, kijelentette: „nagy hangsúlyt” fektetnek arra, hogy megakadályozzák a konfliktus továbbterjedését.

Daniel Hagari, az izraeli hadsereg (IDF) szóvivője eközben kijelentette, hogy erőik befejezték a Hamász „katonai struktúráinak” felszámolását a Gázai övezet északi részén, s mostantól a Hamász középső és déli részeken való felgöngyölítésére összpontosítanak. Izrael – amelyre egyre nagyobb nyomás nehezedik a palesztin halálos áldozatok szombaton már 22 700-ra becsült száma és az enklávé immár teljes lakosságát sújtó élelmiszer-, víz- és gyógyszerhiány miatt – a múlt héten jelezte, megkezdi Gázában harcoló erőinek részleges kivonását. Elemzők szerint azonban nagy részüket a libanoni határ közelébe vezényelheti át.

FOTÓ: AFP/JONATHAN ERNST

Antony Blinken amerikai külügyminiszter (balra) kijelentette: nagy hangsúlyt fektetnek rá, hogy megakadályozzák a konfliktus továbbterjedését

A Washington Post vasárnapi jelentése szerint a Fehér Ház tisztviselői aggódnak amiatt, hogy politikai karrierje megmentése érdekében az izraeli miniszterelnök átfogó háborút indíthat a Hezbollah terrorcsoport ellen. „Ha a gázai háború holnap véget ér, Netanjahu politikai karrierje is véget ér vele, ami arra ösztönzi őt, hogy kiterjessze a konfliktust” – mondták a lapnak névtelenül nyilatkozó amerikai tisztségviselők. Benjamin Netanjahu népszerűsége a háború kezdete óta meredeken zuhan, miután a közvélemény őt teszi felelőssé a Hamász október 7-i mészárlásait lehetővé tevő kudarcok jelentős részéért. Tüntetők ezrei követelték távozását a hétvégén is. A lap emlékeztet rá: izraeli vezetők többször is leszögezték, hogy a Hezbollahot el kell űzni az izraeli–libanoni határ közeléből, az ENSZ BT 2006-ban hozott határozatával összhangban, s ha ez nem elérhető diplomáciai úton, akkor katonailag fog megtörténni.

A Biden-kormányzat számára mindennél fontosabb, hogy megakadályozza a Hezbollahhal vívott összecsapások eszkalációját, mivel úgy véli, hogy a konfliktus átterjedne Iránra is. Emiatt már a múlt héten Libanonba és Izraelbe küldték Amos Hochstein különmegbízottat. Beni Ganc, a háborús kabinet minisztere azonban a nyilvánosság előtt Netanjahu védelmére kelt. Az X közösségi portálon kiadott nyilatkozatában azt írta: „Az egyetlen szempont itt Izrael biztonsága, és semmi más.”

> Netanjahu miniszterelnök és Beni Ganc tábornok között egyre nő a feszültség, mivel egy következő választáson Ganc lenne esélyes a kormányfői posztra.

Kettejük között azonban egyre nő a feszültség, mivel egy következő választáson Ganc lenne az esélyes jelölt a miniszterelnök leváltására. A két fél nyilvánosan is összeveszett a biztonsági kabinet egyik ülésén, ahol Gáza háború utáni jövőjét kellett volna megvitatniuk, de ehelyett a koalíció szélsőséges vallási pártjainak miniszterei Herci Halevi vezérkari főnököt támadták az október 7-i kudarcok feltárására bejelentett katonai vizsgálat miatt. Az incidens nyomán Ganc Nemzeti Egység pártjának három minisztere vasárnap kihagyta a Netanjahu által vezetett heti kabinetülést.

Az amerikai demokrácia jövője a tét

ADOK-KAPOK Megkezdődött az amerikai elnökválasztást felvezető előválasztási szezon, ahol a két fő esélyes a demokrácia jövőjét félti egymástól. Joe Biden az amerikai történelem szimbolikus helyszínét, a Pennsylvania állambeli Valley Forge-ot választotta 2024-es kampányindítója helyszínéül, ahol 1777-ben az amerikai függetlenségi háborúban George Washington csapatai egy különösen zord telet vészeltek át a gyarmattartó angolok ellenében.

Beszédében Biden mitikusan tisztelt elődje szavait hívta segítségül, amikor a demokrácia védelmére szólított fel Donald Trump ellenében, egy nappal a Capitolium épülete elleni támadás harmadik évfordulója előtt. Washington a demokráciát „szent ügynek” tartotta – fogalmazott, így a feladat most is egyértelmű, ahogy a függetlenségi háborúban küzdő hazafiak számára is az volt. Biden kerülte kormánya gazdasági eredményeinek részletezését, ehelyett inkább ellenfele baljós ígéreteire emlékeztette hallgatóságát. A demokrácia

FOTÓ: AFP/KYLE MAZZA

Joe Biden gyújtó hangú beszédet mondott a nemzeti emlékhelyként tisztelt Valley Forge-ban

szentélye elleni támadást vezetett, diktátorokat méltatott, sőt maga is – igaz, csak egy napra – diktátornak ajánlotta magát győzelme esetén. Biden szerint Trumpot az elnöki versenyben nem érdekli sem a választók, sem Amerika, kizárólag a saját, öncélú érdekét követi.

Trump szombaton az iowai Sioux Centerben tartott kampányrendezvényén nem maradt adósa a hivatalban lévő elnöknek. Következetesen „Csaló Joe Biden” néven emlegette, ami jelzi, hogy továbbra is kitart a 2020-as választások elcsalásának teóriája mellett. A beszédben további összeesküvés-elméletek kerültek elő a „deep state”-ről (mély állam), amelynek megtörése csak az ő győzelmével biztosítható.

Magyar szempontból érdekes lábjegyzet, hogy perceken át dicsérte Orbán Viktor miniszterelnököt, amiért rettegettnek nevezte Trumpot, aki nélkül kizárt a béke eljövetele Ukrajnában. Más szövetségesre is talált a volt elnök: a republikánus elnökjelölti versenyben induló indiai-amerikai üzletember, Vivek Ramaswamy Iowában az NBC News csatornának adott interjújában megismételte korábbi állítását, miszerint a január 6-ai ostromot az FBI és más szövetségi fegyveres szervezetek ügynökei provokálták ki, valamint kilátásba helyezte a coloradói visszalépését, ha Trump az állam legfelsőbb bíróságának döntése alapján nem indulhatna a helyi előválasztáson. Eközben a Washington Post számára a Marylandi Egyetem által készített felmérés szerint a demokraták 86 százaléka, míg a republikánus szavazók csak 24 százaléka vélekedik úgy, hogy a január 6-i erőszakos cselekményeknek intő példaként „soha nem szabad feledésbe merülniük”. Ugyanezen felmérés szerint csupán a republikánusok 31 százaléka fogadja el Bident legitim elnöknek.

A volt elnök sorsa hamarosan eldőlhet, ugyanis a múlt hét végén a szövetségi legfelsőbb bíróság bejelentette, hogy tárgyalni fogja Trump kampánycsapatának fellebbezését a coloradói kizárás ellen. A bírói testület már február 8-ra személyes meghallgatást tűzött ki, így előfordulhat, hogy már a március 5-i „szuperkedd” előtt szövetségi ítélet születik Trump indulásáról. Aznap összesen tizenhat államban és az Egyesült Államokhoz tartozó Szamoán szavaznak majd a leendő elnökjelöltek személyéről.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A hintapolitika mestere

RÓNAY TAMÁS

„Sosem volt ilyen tiszta a választás” – ismételgették a belgrádi kormányhoz hű médiumok Aleksandar Vucic elnök szavait. Szerbiában is jól ismerik az alapelvet: ha valami sokszor elhangzik, akkor azt az emberek egy nem csekély hányada el is hiszi. Most szükség is volt arra, hogy minél többször hangsúlyozzák, mennyire tisztességes körülmények között tartották meg a 2023. december 17-i voksolásokat, mert az ellenzék december 30-ig mindennap tüntetett a szerb fővárosban a nyilvánvaló választási csalások miatt.

Hogy tényleg 40 ezer boszniai szerb szavazót irányítottak-e Belgrádba Vucic pártjának támogatására, ahogy ezt az Európa-párti ellenzék állítja, nem bizonyítható, de az tény, hogy a belgrádi szavazókörök nagy részéből jelentettek visszaéléseket, s az Európai Parlament megfigyelői is számos anomáliát tapasztaltak. A két rendszerkritikus televízió, az N1 és a Nova egy sor olyan felvételt tett közzé, amely szerint tömegeket jelentettek be egyetlen lakcímre, több Belgrádba szállított boszniai honfitárs pedig még mintha soha életében nem járt volna a fővárosban, ami valóban arra utal, hogy arcpirító szabálytalanságok történtek a Vucic elnök által fémjelzett, és persze újfent nagy győztesnek kihirdetett Szerb Haladó Párt részéről.

A múlt héten nyugalom honolt Szerbiában, a pravoszláv ünnepek alatt amúgy sincs sok értelme megmozdulásokat szervezni, de a tüntetésekhez csatlakozó fiatalok azt ígérik, január 10. után újabb akciókkal jelentkeznek.

A kérdés az: megvalósulhat-e az ellenzék azon követelése, amely szerint úgy rendezzenek megismételt választást, hogy egyenlő feltételeket biztosítanak az ellenzéknek? A válasz kiábrándító: semmi esély sincs erre. De még az ellenzéknek az a minimális törekvése sem tűnik elérhetőnek, hogy maga mellé állítsa az Európai Uniót, s Brüsszel határozottabban követelje a történtek kivizsgálását és a választás megismétlését. Ennek csak részben oka, hogy most sem áll igazi tömegmozgalom a változást követelők mögött, ismét inkább csak a belgrádi értelmiségre támaszkodhatnak.

Közismert, hogy Vucic elnök a hintapolitika, a Moszkva és Brüsszel közötti egyensúlyozás nagymestere. Ugyan a voksolás után úgy látszott, egy lépéssel közelebb került Moszkvához, hiszen az ellenzéki tiltakozások során az orosz titkosszolgálatnak is köszönetet mondott, valójában fű alatt Brüsszelnek is tett egy komoly engedményt. Teljesítette a Szerbia és Koszovó közötti, az Európai Bizottság égisze alatt zajló közeledési folyamat hazájával szemben támasztott egyik legfontosabb feltételét: Szerbia elismeri a koszovói rendszámú gépkocsikat. Mindezt úgy jelentette be a szerb vezetés, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne, miközben a rendszámvita tavaly látszólag a háború szélére sodorta Belgrádot és Pristinát. Brüsszel tehát abból indul ki, hogy Vucic helyzete megingathatatlan hazájában, így ő a balkáni béke egyik letéteményese.

Az Uniónak ez a Vuciccsal kesztyűs kézzel bánó politikája azért veszélyes, mert azon szerb erőket is elidegenítheti az EU-tól, melyek még hisznek hazájuk európai jövőjében.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

JUHÁSZ DÁNIEL

Tükörország

Magyarországon már jó ideje nem lehet felelős kormányzásról beszélni. A felelős kormányzás ugyanis azt jelenti, hogy az ország vezetői – önös érdekeiket háttérbe szorítva – elsősorban azért tesznek meg mindent, hogy az országot lényegében működtető állampolgárok mind szélesebb köre jólétben és biztonságban élhessen. A biztonság nem valami képzelt ellenségtől való védelmet jelent, hanem például azt, hogy ne kelljen állandó gyomorgörccsel élni a létbizonytalanság miatt, hogy a munkahelyeken nevetséges béreket odadobva ne kihasználják, hanem legalább egy átlagos szintű, de biztos megélhetést garantáló fizetéssel becsüljék meg a dolgozókat, vagy hogy mindenki időben kapjon segítséget, bármilyen orvosi ellátásra szorul.

A biztonság nem valami képzelt ellenségtől való védelmet jelent, hanem például azt, hogy ne kelljen állandó gyomorgörccsel élni a létbizonytalanság miatt.

Magyarországon, mint a tükör másik oldalán, minden fordítva történik. A munkavállalók jelentős része azért dolgozik, hogy munkaadóiknak ne legyenek anyagi nehézségeik, azok, akik a munkát végzik, pedig örüljenek, hogy valaki egyáltalán hajlandó alkalmazni őket. A befizetett adóforintokból sem az ország fejlődik, hanem egy szűk körű, kolbászszagú elit gyarapodik napról napra, miközben az egészségügy, az oktatás, a gazdaság – és még sorolhatnánk – egyre nagyobb kihívásokkal küzd.

Egyebek mellett itt van például a tanárok bérhelyzetének ügye. A munkavállalói csoportok között talán a pedagógusok szakszervezetei küzdenek a legelszántabban kollégáik méltóbb anyagi megbecsüléséért. Amire a kormányzat válasza rendszerint az, hogy a költségvetés sajnos nem teszi lehetővé, hogy a pedagógusok több pénzt kapjanak. Miközben úgy repkednek a közpénzmilliárdok mindenféle, a magyarok életkörülményein kicsit sem javító szirszarra, hogy követni se tudjuk. Nyilvánvaló: semmi nem pénzkérdés, csupán politikai elhatározás kérdése.

A „szabadságharcos” Orbán-kabinet most az ezerszer elátkozott Brüsszeltől várja, hogy fizesse ki a magyar tanárok béremelését. Mert itt, Magyarországon csak arra van pénz, amiből a disznófejű nagyurak zsírpárnáit és bankszámláit lehet gyarapítani.

JEGYZET

Batka Zoltán

Emlékművet a rendőröknek!

Ha a 2006-ban megsérült tüntetők szobrot kapnak, minimum ott kell állnia mellette a szolgálatteljesítés közben megsérült rendőrök emlékművének is. Akik életük kockáztatásával is megvédték a város népét a szervezetten fellépő szélsőjobbos utcai harcosok pogromjától. Az ORFK akkori adatai szerint a város védelmében 2006-ban 399 magyar rendőr szenvedett sérüléseket, közülük 47-en súlyosan sérültek meg, voltak nyílt kéz- és lábtörések, koponyatörés, mellkasi zúzódás, volt rendőr, akin plasztikai műtétet kellett végrehajtani, mivel úgy összeégett az utcán. Emellett cirka 800 rendőrnek volt később szüksége pszichológiai segítségre az átélt erőszak okozta poszttraumás stressztől. Az pedig éppen agyrém, hogy a magyar rendőrökre rátámadókkal együtt megsérült tüntetőket hőssé avatta az Orbán-kormány, közöttük ez idáig több mint 300 millió forint kártérítést osztott ki, a megsérült rendőrök ellenben egy kanyi vasat sem kaptak a helytállásukért.

Persze voltak rendőri túlkapások is. Az más kérdés, hogy könnyű utólag fotelből jogászkodni, és megint más dolog kisrendőrként órákon át helyben állni úgy, hogy közben potyog rá a térkő, de nem hátrálhat meg, mivel akkor a közösséget kiszolgáltatja az elszabadult gyűlöletnek. Nyilván nem minden 2006-os tüntető volt neonáci. Azonban a rendőrökre támadó kemény mag igenis javarészt agresszív szélsőjobbosokból állt, ezt mindenki látta, aki ott volt.

Ahogy mellesleg az is sokat elárul a szobrot javaslók jó szándékáról, hogy ugyan 2006-ban városszerte éppen ezer helyen voltak összecsapások, de valahogy pont a Dohány utcai zsinagóga mellett akarnak hősi emlékművet állítani egy olyan megmozdulásnak, ahol annyi volt az Árpád-sáv és a mocskos zsidózás, mint utoljára a vészkorszakban.

A sítábor

BOD PÉTER

Magyarországon ez valamikor az 1970-es évek végén, az 1980-as évek elején kezdődött. Döntően lelkes általános és középiskolai testnevelő tanárok vettek egy mély levegőt, és sítáborokat szerveztek diákjaiknak. A kezdeményezés szokatlanságát ma már nehéz érzékeltetni. A síelésnek idehaza még hegyes vidékeken sem volt akkoriban különösebb hagyománya, jégpálya legfeljebb Budapesten és Jászberényben volt. Ezek figyelembevételével nem lehetett könnyű igazgatói és tantestületi jóváhagyást szerezni az iskolai sítáborokat szervező testnevelőknek, mégis rendre sikerült.

Kaland volt ez a javából. Még akkor is, ha az iskolai táborokat szervezők a megelőző években felderítették az abban az időben egyedüliként szóba jöhető szlovák síterepeket, az Alacsony- és a Magas-Tátrában. Innentől egy nemzedék számára váltak magától értetődővé olyan földrajzi fogalmak, mint Donovaly, Poprád, Jasna, Csorba-tó, Chopok, Javorina. Nagyon különböző nehézségű pályákat tartalmaz a felsorolás. Nem járok messze az igazságtól, ha úgy fogalmazok: az egykori Csehszlovákiába utazó magyarok többsége Donovalyban tanult meg síelni, hogy az ott megszerzett tudást aztán komolyabb pályákon mérhessék le.

Kis túlzással nem is számított igazi sioktatónak az a testnevelő tanár, aki a kezdeti időszakban nem törte el a lábát vagy szenvedett más, komoly sérülést.

A máról visszatekintve megmosolyogni való felszereléssel vágtak neki ezek az iskolai és nem kizárólag iskolai magyar csoportok a tátrai síelésnek. Nem számítottak ritkaságnak a bőr lesiklóbakancsok, a fából készült lécek, az olyan faeke egyszerűségű síkötések, amiket ma legfeljebb sporttörténeti múzeumokban látni. Ettől korántsem függetlenül sok volt a sérülés, ami egyszerre következett az elégtelen sítudásból és a gyatra felszerelésből. Kis túlzással nem is számított igazi sioktatónak az a testnevelő tanár, aki a kezdeti időszakban nem törte el a lábát vagy szenvedett más, komoly sérülést. Csodák csodájára ezek az emberek újra lécre álltak, és ezzel kezdetét vette az a szerelem, ami maga a síelés, és szegényebb, aki ezt nem próbálta.

Soha nem múló emlék a sítáborok hangulata. Iskolaidőben szervezték, ezért a diákok meghosszabbított téli szünetként tekintettek rá, amit még az sem rontott el, hogy a síelés után kötelező volt a tanulás. Úgy lehetett ismerkedni, lubickolni a közel ötven diák között, ahogyan az iskolában nem. Itt leomlottak azok a láthatatlan falak, amelyek otthon elválasztottak bennünket egymástól. Napokra megszűntek az évfolyamok közötti demarkációs vonalak, a lányokkal hasonlíthatatlanul könnyebben lehetett ismerkedni, mint az iskolai folyosókon. Mennyi szerelem szövődött ezekben a sítáborokban, édes istenem!

Aztán felnőttünk, kinyílt a világ, ami változott, és mások mellett múlt időbe tette a valamikori Csehszlovákiát. A magyarok inkább Ausztriába, Olasz- és Franciaországba járnak síelni, de azóta se találom sehol azt az akolmeleget, édes izgalmat, csapatszellemet, amit a tátrai sítáborokban megéltem. Ha fel szeretném idézni ezt az emléket, akkor nekem a Deli csoki az, ami Proustnak a madeleine teasütemény volt. Eltűnő fiatalság. Orromban érzem a fiúszobák izzadtságszagát.

Messze van Helsinki

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOZOTT ANYAGBÓL

Fél évszázaddal ezelőtt, 1972 végén alakult át az Európai Együttműködési Értekezlet állandóan működő szervezetté (EBESZ). Nem kellett több, mint három év, hogy az európai országok vezetői 1975-ben összegyűljenek Helsinkiben, és aláírják azt a jegyzőkönyvet, amelyben megfogalmazták az együttműködés követelményeit, és amely a különböző szocialista országok demokratikus ellenzékének elnyomó kormányaikkal szemben megfogalmazott követeléseit új, nemzetközileg is elismert, megerősített alapra helyezte. Az ellenzéki mozgalmaknak – köztük a Kis János, Kőszeg Ferenc, Solt Ottilia, Nagy András, Haraszti Miklós által fémjelzett magyar demokratikus ellenzéknek – a saját kormányuk által is aláírt helsinki záróokmány harmadik kosarában szereplő emberi jogok és szabadságjogok követelése új és hatásos jogalapot adott a küzdelemhez.

Fél évszázada a détente – az enyhülés – szellemisége, a hidegháborútól való távolodás, amit a fegyverzetkorlátozó megállapodások kereteztek, lehetőséget kínált a szocialista országok diktatúráinak, hogy – úgymond – emberi arcukat mutassák. Ez a magyarországi ellenzéki mozgalmak számára nagyszerű kiindulópontot kínált. Ekkor még magától értetődő volt, hogy az emberi jogok, köztük a határok átlépése, a menekülés, a szabad költözés korlátozásával Nyugat-Európában nem lehet népszerűséget szerezni, hiába áramlottak Németországba a törökök, Franciaországba az arabok. Harminc évvel a II. világháború után a határok átjárhatósága, a keleti despoták uralma alól menekülők útjának biztosítása tűnt az egyik fontos követelésnek, amit nyilván a nyugat-európai munkaerőhiány is motivált.

Fél évszázaddal a helsinki értekezlet után Európa arculata megváltozott. Szemben a hetvenes évek brezsnyevi Szovjetuniójával, a mai Oroszország visszatért a kardcsörtető sztálini világhoz, amelyik a Molotov–Ribbentrop-paktum árnyékában, a náci Németországnak vetve a vállát, háborús agresszorként is fitogtatta az erejét. Brezsnyev rövid ideig (az 1979-es afganisztáni bevonulásig) tartó békülékenységét a vietnámi háborúban elszenvedett amerikai kudarc inspirálta. Azt remélte, hogy végleg elismertetheti az európai területek (a balti országok, lengyel és román területek) bekebelezését, sikereket mutathat fel az űrversenyben (ld. az Apollo és a Szojuz űrhajók összekapcsolása), végül ellensúlyozhatja az ébredező belső ellenzék elnyomását (Szolzsenyicin megfosztása állampolgárságától, Szaharov Moszkvából való kitiltása).

> A 2008-as pénzügyi világválság nyomán nyílttá vált orosz pangás, a gazdasági hanyatlás hatására döntött úgy Putyin, hogy hozzákezd az Európai Unió fellazításához.

Fél évszázada egymás után omlottak össze a dél-európai diktatúrák (Portugáliában győzött a szegfűs forradalom, Spanyolországban Franco halála után János Károly királyságával új éra kezdődött, a görög junta belebukott a ciprusi kalandba). Olaszországban a közép és a baloldal felé nyitott Aldo Moro, Németországban a szociáldemokrata Willy Brandt állt a kormány élén, Franciaországban Pompidou volt az elnök. Ezek a változások jelentős mértékben segítették enyhülni az 1968 augusztusa óta megfagyott európai légkört, ami Csehszlovákiának a Varsói Szerződés, elsősorban a Szovjetunió csapatai által való megszállása miatt következett be. Akkor világossá vált, hogy a Brezsnyev-doktrína szelleme és betűje is képes érvényesülni.

Az enyhülés persze nem kis részben Nixon amerikai elnök kínai látogatásának – a napokban elhunyt Kissinger által kezdeményezett „pingpong" diplomáciának – a következménye is volt. Hiszen a Kína és a Szovjetunió között folyó sajátos versenyben Brezsnyev sem akart lemaradni, így a jól „kézben tartott" finn vonal felhasználásával próbált a nemzetközi elszigeteltségből kitörni. A pozitív semlegesség elvét képviselő két finn vezető, Juho Paasikivi és Urho Kekkonen politikájához jól illett a helsinki biztonsági értekezlet kezdeményezése. Mint ismert, ennek az 1975 nyarán megtartott konferenciának, az ott aláírt jegyzőkönyvnek a messze ható következménye a mai napig működő EBESZ, amelyik az együttműködésnek és a biztonságnak a helsinki értekezleten külön kosárba helyezett mindhárom dimenzióját (katonai; gazdasági-környezetvédelmi; emberi jogi) igyekszik érvényre juttatni.

FOTÓ: BUNDESARCHIV

A mai helyzet más. Ahogy a helsinki folyamatot a brezsnyevi pangás, majd a Szovjetunió elhúzódó és átfogó gazdasági válságának leplezésére alkalmazott afganisztáni katonai agresszió, valamint a lengyelországi olvadást feltartóztató Jaruzelski-puccs – melyet Brezsnyev támogatott – akasztotta meg, úgy az 1990 utáni rendszerváltásokkal indult európai békének a Putyin-rendszer 2010-es évekbeli hanyatlását leplező Krím elleni agresszió vetett véget.

A 2008-as pénzügyi világválság nyomán nyílttá vált orosz pangás, a gazdasági hanyatlás hatására döntött úgy Putyin, hogy hozzákezd az Európai Unió fellazításához. Ennek jegyében hívatta magához Szentpétervárra az ellenzéki magyar vezért, Orbánt, és alkalmazta mint a Putyin-rendszer „ötödik hadoszlopát". 2014-ben, a Krím megszállása elleni nemzetközi szankcióegység felrobbantása érdekében jött a következő lépés: a Szíriának nyújtott katonai agressziós segítség, Aleppó szétbombázása után a menekülthullám Magyarországra, illetve innét Németországba csatornázása. Hiszen ez indította be a morális pánikot, amire felülve Orbántól Le Penig, Farage-tól Wilderig, Melonitól Strachéig mindenki felfestette a maga ördögét a saját nemzeti közönsége falára. A következő lépés a 2021. év végi, az USA és a NATO vezetőihez intézett agresszív, „hadüzenettel felérő" levelezés volt, majd az Ukrajna elleni, a Vörös Hadsereg megalakulásának évfordulójára időzített agresszió.

A mai helyzet azért is más, mint a helsinki értekezlet idején volt, mert a menekültáradat, amelyet a közel-keleti katonai beavatkozás, majd Ukrajna orosz lerohanása idézett elő, szinte valamennyi európai országban életre hívta a populista-nacionalista-szélsőjobboldali pártokat, azok pedig felébresztették az eddig szunnyadó, önző kispolgári csőcseléket. Ráadásul a Covid miatti pánik, a gazdasági visszaesés keltette elkeseredettség, a jelentős drágulás, melyet az orosz agresszióra adott válasz, az energiahordozókról való leválás idézett elő, próbára tette az európai kormányok válságálló képességét.

Az orosz agresszió óta eltelt csaknem két esztendő alatt a fokozódó belső ellentétek, az erősödő populista mozgalmak feszültséget szító demagógiája ellenére az európai kormányok meglepően jól vizsgáztak. Lényegében kiközösítették az orosz- és Putyin-barát Orbánt anélkül, hogy felrobbantották volna az uniós együttműködés rendszerét.

A mai helyzet más, mint fél évszázada volt. Akkor minden szocialista országban voltak az egyéni szabadságjogokat védelmező, az önkényuralommal szemben fellépő, jóllehet picinyke erőt képviselő ellenzéki mozgalmak. Ráadásul létezett közöttük a közös helyzeten és a közös meggyőződésen alapuló nemzetközi szolidaritás és együttműködés is (ld. Charta '77). Ma a látszat az, hogy minden európai országban állnak még a polgári demokrácia díszletei, nézeteiért senkit sem utasítanak ki saját országából, ezért úgy tűnik, hogy csak jobban kell dolgoznia az ellenzéknek, és a többség meggyőzésével képes lehet megfordítani a hangulatot a nacionalista-populista, fasizálódó csőcselékkel szemben. Ráadásul ezt a látszatot kiválóan képviseli a valahai demokrata Orbán, az oroszellenes Kaczyński, akik úgymond a nemzeti függetlenség védelmében fordulnak szembe az európai főárammal, az Unió liberális, értékelvű szellemiségével.

Itt lenne az ideje, hogy a demokraták összegyűljenek Helsinkiben, hogy szimbolikusan is megértessék: ha nincs híd a bal- és a jobboldali, a konzervatív és a liberális demokraták között, ha minden ország úgynevezett demokratái azt képviselik, hogy országuk legyen a legnagyobb nemzeté, s hogy nem kötnek szövetséget azokkal, akiknek „pöttyös" a mellényük, akkor először a közös hazájukat: Európát veszítik el – azután pedig a saját hazájukat. Ahogy Bem József, az összeférhetetlen kalandornak mondott lengyel szabadsághős mondta Piskinél: „Ha nincs híd, nincs haza!"

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Tűzijáték

Minden évben komoly vitát okoz a szilveszteri tűzijáték. Rendelet tartalmazza a használati szabályokat, melyek betartatása jelentős nehézségeket okoz a hatóságoknak. Nem véletlen, hogy sokan szeretnék e szokást betiltatni, közöttük leghangosabban az állat- és a kutyabarát társaságok. Még egy több száz fős tüntetést is meg tudtak szervezni. Nekem azonban hiányérzetem van a tekintetben, hogy a kisgyermekek érdekében nemigen hallottam senkit megszólalni. Most, hogy a lányommal és a kétéves unokámmal szerettem volna átvészelni a szilveszteri megpróbáltatást, igen szomorú tapasztalatot szereztem. A durrogás megkezdésekor az unokám hangos sírás közepette ugrott ki az ágyából, s ijedtében az anyjához szaladt. Bizony, közel három órába tellett, mire el tudott aludni. Minden tiszteletem az állatbarátoké, azonban a gyerekbarátok is megszólalhatnának a témában.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Számoljunk!

A legutóbbi népszámlálás szerint Magyarországon 2439 ember vallja magáról, hogy szkíta, és egy nem létező nyelven beszél otthon. A szkíták több mint kétezer éve tűntek el. Egy nemzedékváltás – különösen a korai századokban – alig több, mint húsz év. Elmondhatjuk hát, hogy az eddig búvópatakként csordogáló vérvonal legalább száz generáción át öröklődött. Egy generációváltás két felmenő, százé kettő a századikon, azaz 12 676 506 s még huszonhárom nulla. Ennyi szkíta persze nem élt még ilyen hosszú idő alatt sem, elkerülhetetlen volt a népek keveredése. Tehát, ha van szkíta–magyar kontinuitás, az minden magyar génjeiben megvan, nemzetiségként szerezhető előnyeit nem sajátíthatja ki egy szűk csoport.

WINTERNITZ ERNŐ

Egészségügy

Orbán fatális tévedései közül talán a Molnár Lajos–Horváth Ágnes-féle egészségügyi reform megtorpedózását bánhatja a legjobban. A több-biztosítós rendszer, az orvosi szolgáltatások piaci árazása, az egészségügyi dolgozók tisztességes díjazása alapvetően változtatta volna meg az egészségügyet. Ma a várólisták állandó hosszabbodása növeli a betegek szenvedéseit, és a hálapénz visszatértét sem zárja ki. Az orvoshiány méltatlan sorban állásokat okoz. Évek óta százmilliárdos tételek mennek el a kórházak tartozására, de az tovább halmozódik a beszállítók felé. A kormány minden alkalommal kénytelen a konszolidációra, azt viszont főleg bérkifizetésre muszáj költeniük. Elavult normákkal dolgoznak, és így a tartozásokat újratermelik. Pancser módon végül a kórházi vezetőket váltják le. A tehetősebbek rég rákényszerültek a magánegészségügy használatára, ám a szegény rétegeket hiába nyomják e felé, ők nem tudják megfizetni az orvosi szolgáltatásokat. Az ő életkilátásaik maradnak harmadik világbeliek.

MIKULÁS FERENC

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Gildaként a legnehezebb a színpadi halál

ÖNKÉNTESSÉG Miklósa Erika is fellép a Méltóság hangja című koncerten, amelyet a Magyar Hospice Alapítvány javára rendeznek. A Kossuth- és Liszt-díjas operaénekes jótékonyságról, halálról és az operáról is beszélt a Népszavának.

HOMPOLA KRISZTINA

FOTÓ: KASZÁS TAMÁS

Emlékszik arra, hogy mikor volt az első alkalom, amikor jótékony célból szerepelt?

1988-ban középiskolásként – akkor kezdtem el énekelni – az első fellépésem már egy jótékony célú koncerten volt Kiskunhalason. Hátrányos helyzetű gyerekek javára rendezték.

Neveltetéséből adódott, a családban természetes volt, hogy már gyerekként jótékonysági koncerten lépett fel?

Nem erőltette ezt senki nálunk. Az édesanyám anyukája nagyon vallásos asszonyként elképesztően sokat segített az embereken, nem hivatásos nevelőszülőként is tevékenykedett. Volt olyan gyerek, aki szinte már velünk lakott, csak hétvégén ment haza, de volt olyan is, akinek a szülei nagyon sokat dolgoztak, nem tudtak vele foglalkozni, és a nagymamám nevelte, tanította. Sosem beszéltünk otthon arról, hogy jónak kell lenni, a becsület, a hit és a szeretet fontossága egyszerűen természetes volt.

Számos ügy mellé állt már, énekelt, futott, drága ruhát vásárolt. Van ezek közül a szívének legkedvesebb?

2011-ben, a jótékonyság nemzetközi évében hivatalosan is felkértek nagykövetnek. Itthon és külföldön sok konferencián, fórumon vettem részt, ahol fiatalokkal beszélgettem. Áprilisban rendezték a Fuss a fényben című, látássérülteknek szervezett eseményt a Margitszigeti Atlétikai Centrumban. Ezen kísértem egy látássérült lányt. Ez katartikus, és az önkéntes tevékenységeimet tekintve sorsfordító élmény volt. Attól kezdve még intenzívebben kezdtem foglalkozni a segítéssel, ami azóta is tart: most például fiatalokat mentorálok. És ahogy nem lehet azt mondani rám, hogy egysíkú operaénekes vagyok, úgy a jótékony tevékenységeim sem egysíkúak, sokan fordulnak hozzám, sokféle problémával. Ezek nagy részét azonban nem szoktam nagy dobra verni.

Ahogy nem lehet azt mondani rám, hogy egysíkú operaénekes vagyok, úgy a jótékony tevékenységeim sem egysíkúak. Ám ezek nagy részét nem szoktam nagy dobra verni

Legutóbb milyen ezzel kapcsolatos élménye volt?

A Csodalámpa Alapítvány munkáját segítettem, teljesítettem a Mol – Új Európa Alapítvány képviseletében egy kisfiú kívánságát. Nagyon szeretett volna kapni egy hegedűt, mert megígérte magának és a szüleinek, hogy meg fog gyógyulni, megtanul hegedülni, és meghív majd a koncertjére. Agydaganattal műtötték. Ahogy ott ültem mellette a kórházban, úgy éreztem, hogy én jobban rászorulok a támogatásra, mint a 6 éves Hunor, aki úgy beszélt a betegségéről, mint a világ legtermészetesebb dolgáról, amelyből mindenképpen van számára kiút.

A közvetlen környezetében, személyes életében volt kapcsolódása a hospice-hoz?

Nem. Édesanyám él. Apukám sajnos 62 évesen halt meg, összeesett, megállt a szíve. Nem szenvedett, és körülötte sem szenvedett senki. Nagyon érintőlegesen egy ilyen élményem van: a gyerekkori barátnőm hosszasan szenvedett rákos megbetegedésben Kanadában. A távolság ellenére szinte napi kapcsolatban voltunk a haláláig. 30 éves koromban pedig nagyon foglalkoztatott a spirituális világ, így sok ehhez kapcsolódó könyvet olvastam, többek között a Tibeti Halottaskönyvet is. Még Bakonykútiban az egyik szomszédomat, Stefi bácsit akkor küldték haza a kórházból, mondván, nincs neki sok hátra, és inkább családi környezetben menjen el. Mindennap meglátogattam, és megtapasztaltam az élete utolsó napjait, láttam, ahogy a tibeti könyvben említett öt elem hogyan megy ki egy emberi testből. Fel is villant egy régi gyerekkori élményem: talán 5-6 éves lehettem, amikor egy rokonom haldoklott, és behívtak minket a szobába. Nem ért sokként. Ez régen – főleg falun – természetes volt. Ahogy a születésnél, úgy a haldokló mellett is sokan ott voltak, támogatták őt.

> Nagyon amatőr volnék, ha az Operaház főigazgatói pályázatának története hatna a színpadi teljesítményemre.

INFÓ

A méltóság hangja – Jótékonysági koncert a Magyar Hospice Alapítványért, január 18., 19.30 Müpa, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem. A Cziffra Fesztivál és a Magyar Hospice Alapítvány közös estje, amelynek bevételét a Budapest Hospice Ház egy betegszobájának teljes egyéves fenntartására ajánlják fel.

33 éve

A Magyar Hospice Alapítvány 1991 óta végzi a már nem gyógyítható daganatos betegek térítésmentes ellátását a legmagasabb egészségügyi szakmai színvonalon, méltóságuk megőrzése és családjuk lelki támogatása mellett. A Méltóság hangja koncertek 2011 óta időről időre az egymással való törődésre, a társadalmi szolidaritásra hívják fel a figyelmet.

Adja magát a kérdés: ön hogyan viszonyul a halálhoz? Fél tőle, természetesnek tartja?

Nem félek. Az ember az ismeretlentől fél. Nagyon sok olyan szerepet énekelek, amelyben meghalok. Az egy folyamat, ahogy eljut oda a szereplő, hogy öngyilkos legyen, megöljék, vagy önfeláldozóvá váljon. Egy szerep viszont van, amiben a mai napig mindig félek attól a pillanattól, amikor leszúrnak. Ez a Rigolettóban Gilda szerepe. Ott mindig újként élem meg a meghalást, pedig a második legtöbbet énekelt szerepem.

Miért állt a Magyar Hospice Alapítvány mellé?

Mert rendkívül fontos emberileg és társadalmilag, amit tesz az alapítvány. Másrészt Balázs János barátom, a Cziffra Fesztivál alapítója szólt, és ha ő kér bármire, arra igent mondok.

Mit fog énekelni?

Wolf Pétertől az Ave Mariát és Lauretta áriáját a Gianni Schicchiből, Puccini egyfelvonásos operájából.

Előfordult, hogy csalódott utólag abban az ügyben, amelyet képviselt, abban a csapatban, amellyel együtt dolgozott?

Nem, soha. Ez szerencsém is, és a jó intuícióm, hogy mi mellé álljak oda.

Megkerülhetetlen kérdés: a tavaszi, kora nyári események után milyen most az Operában dolgozni?

Meglepően jó. 1992 óta énekelem Adél szerepét az újévi Denevér-sorozatokban. Nagyon amatőr volnék, ha a pályázat története hatna a színpadi teljesítményemre, tehát az nem új. De azt most tapasztaltam meg igazán, hogy az ott dolgozók mennyire szeretnek. Ahogy én is őket.

Ókovács Szilveszterrel beszéltek azóta mindarról, ami történt?

Összefutottunk. A pályázatról nem esett szó. Az élet megy tovább, egészséges ember nem ragadhat bele, mert az csak megkeserítené a mindennapokat.

Öt év múlva fog újra pályázni?

Nem tudom.

MIKLÓSA ERIKA

Kossuth-, Liszt Ferenc- és Prima Primissima-díjas koloratúrszoprán énekesnő. A Magyar Szent István-rend kitüntetettje. 1970-ben született Kiskunhalason. Tizenévesen atletizált, majd egy baleset miatt abba kellett hagynia a versenyzést, így kedvtelésből az éneklés felé fordult. Alig három év elteltével, 19 évesen – minden idők legfiatalabbjaként – szerződtették a Magyar Állami Operaházhoz. Első külföldi fellépése 1992-ben, Brüsszelben volt, Hamari Júlia meghívásának köszönhetően. Még ebben az évben Mannheimben mutatkozott be A varázsfuvola Éj királynőjének szerepében, amellyel csakhamar meghódította a világ összes jelentős színpadát Londontól Párizsig, Münchentől New Yorkig, és ő lett a legkeresettebb művész ebben a szerepben, amelyet mára több mint ötszázszor énekelt. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola konzervatóriuma után, 1996-ban külföldön képezte magát: előbb a philadelphiai Academy of Vocal Arts, majd a milánói Scala ösztöndíjasaként. Több zenei tehetségkutató televízió-műsorban szerepelt zsűritagként, így a Virtuózokban, legutóbb pedig a Voice-ban. 2023 tavaszán megpályázta a Magyar Állami Operaház főigazgatói posztját. Egyike volt a szakmai bizottság által javasolt három jelöltnek, de Csák János kulturális és innovációs miniszter végül a grémium által nem ajánlott addigi vezetőt, Ókovács Szilvesztert nevezte ki.

LAPSZÉL

Támogatókat keres a szegedi bábszínház

FOTÓ: KÖVÉR BÉLA BÁBSZÍNHÁZ

Meghatározó esemény volt a szegedi Kövér Béla Bábszínház életében a tavaly, a színházi olimpia keretében megrendezett bábszínházi világtalálkozó, amikor számos neves, külföldi bábművész érkezett az alföldi városba. A vidéki bábszínház a jövőben is szívesen látna külföldi vendégelőadókat, ehhez azonban támogatókra van szüksége az intézménynek – derült ki a színház igazgatójával, Kiss Ágnessel készült interjúból, melyet a helyi hírportál, a Délmagyar jegyez. – Óriásit vállaltunk és teljesítettünk. Rekordot döntöttünk mind az előadás-, mind a nézőszám tekintetében – részletezte Kiss Ágnes, aki szerint a nemzetközi kapcsolatok további ápolását saját költségvetésből nem tudják kivitelezni. – Ahhoz, hogy ezt megismételhessük, kreativitásból, energiából, vágyból, motivációból a társulatban nincs hiány. Éppen ezért szeretnénk a városhoz kötődő cégekkel felvenni a kapcsolatot, melyek szívesen támogatnák a következő generáció kulturális gyarapodását – mondta el a szegedi igazgató. NÉPSZAVA

Vasárnap zár a Barabás-tárlat

A XIX. századi magyar képzőművészet egyik legmeghatározóbb mesterének műveit bemutató tárlat tavaly szeptemberben, Barabás Miklós halálának 125. évfordulójának alkalmából nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában. A 125 művet felvonultató tárlat néhány ismert festmény mellett elsősorban olyan rajzokat és akvarelleket mutat be, amelyekkel korábban még nem találkozhatott a közönség. A kiállítás érdekessége, hogy a művek közül néhány egészen nagy méretben, illetve nagyító segítségével is tanulmányozható. Az utolsó héten több program is kíséri a kiállítást. Holnap 19 órától az érdeklődők online tárlatvezetésen ismerhetik meg Barabás Miklós művészetét. A kiállítás kurátorai két alkalommal tartanak vezetést a közönségnek: szerdán 16 órától Hessky Orsolya, pénteken 16 órától Dsupin Luca mutatja be a tárlatot. Szombaton 15 órától Bellák Gábor művészettörténész Barabás és Petőfi címmel tart előadást. A tárlat szombaton 21 óráig látogatható. NÉPSZAVA

Sokan szóltak nagyot

ÚJ HANGOK Mi a közös a magyar alter zene egyik legmeghatározóbb zenekarában, egy karibi–magyar énekesnőben és egy keményvonalas rapperben? Mindnyájan nagy meglepetéssel szolgáltak 2023-ban.

NÁDASDI ÉVA
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

A Spotify, a YouTube és a közösségi média korszakában többé nem a rádiós slágerlisták döntik el, kik lesznek az év legfelkapottabb előadói: az interneten bárki rövid idő alatt hatalmas rajongói táborra tehet szert, míg mások könnyedén eltűnhetnek a zeneipar süllyesztőjében. 2023-ban is meglepetésszerűen robbantak be új tehetségek, míg más zenekarok elhagyták a zenei pályát, de voltak olyanok is, akik több év kihagyás után tértek vissza az élvonalba.

A „magyar nemzeti hiphop/rap” – ahogy a Bëlga-szám is „megjósolta” – végigsüvített az utóbbi években az országon. Krúbi, Beton.Hofi és Lil Frakk mellett még számos rappert meg lehetne említeni, akik az előző években váltak tömegek bálványaivá. 2023 meglepetés-rapperbefutója egyértelműen Pogány Induló, polgári nevén Szirmai Marci lett, aki megdöbbentően fiatalon, 17 évesen vált ismert a 2022-ben megjelent Gettó csirke című számával, majd 2023-ban adta ki Megáll az idő címmel első nagylemezét. Pogány Induló még a hiphop világában is fiatalnak számít, de rekedtes, mély hangja és gengszterszövegei miatt úgy érezhetjük, mintha egy ötven éve láncdohányos rockert hallgatnánk rappelni. Sikerét mi sem bizonyítja jobban, hogy az év végére Magyarországon a nyolcadik leghallgatottabb előadó lett a Spotifyon, jövőre pedig az MVM Dome-ban lesz nagykoncertje.

Az év másik meglepetése, hogy az idén Dzsúdló és Azahriah után Ajsa Luna lett az MTV EMA Video Music Awards magyarországi győztese. Az énekesnő tehetsége vitathatatlan, de a győzelem mégis meglepő abból a szempontból, hogy a jelöltek listáján az egyre felkapottabb Analog Balaton zenekar és az egyik leghallgatottabb magyar rapper, Beton.Hofi is szerepelt. Ajsa Luna Hundred Sinsszel közös, Legszebb Lány című, 2020-as számával robbant be a köztudatba, majd később Azahriah-val (Átkozott) és Beton.hofival (Tiszalök) közös dalaival még többek számára válhatott ismertté a neve. A karibi–magyar származású énekesnő első lemezére azonban ez idáig várni kellett: 2023 márciusában jelentette meg Világvége című nagylemezét. A gyakran „Z generációs hercegnőként” is emlegetett Ajsa új lemezén a depresszív, lelassulós számokkal és elektronikus veretős dalokkal – mint az aludj hófehérke vagy a mennyországtourist – is találkozhatunk.

FORRÁS: KISPÁL ÉS A BORZ, FB

A Kispál és a Borz több mint tizenkilenc év után csapott újra a húrok közé

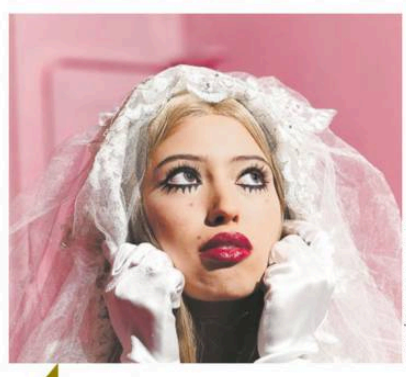

FORRÁS: AJSA LUNA FB

A karibi–magyar származású énekesnőt, Ajsa Lunát gyakran „Z generációs hercegnőként” is emlegetik

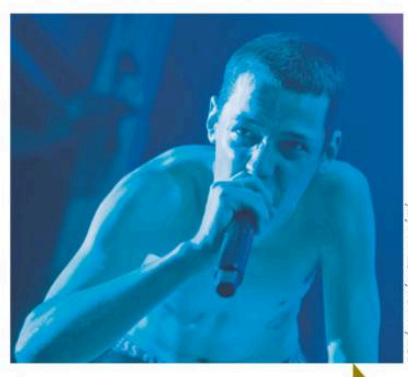

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Pogány Induló még a hiphop világában is fiatalnak számít, de úgy rappel, mint egy ötven éve láncdohányos rocker

A meglepetések sorában nemcsak feltörekvő előadókat, de 2023-ban elbúcsúzó zenekarokat is meg kell említenünk. Több mint tíz év után tavaly feloszlott a Ricsárdgír, s az idén adták utolsó koncertjüket a Budapest Parkban. Gondolhat bárki bármit az „art-fart pop” stílusú eklektikus zenekarról, az egyértelműen elmondható róluk, hogy ebben az évtizedben polgárpukkasztó, ironikus számaikkal megismételhetetlen és egyedi színfoltjai voltak s lesznek a hazai könnyűzenének. Utolsó koncertjükön sem adták alább az őrületet, az első lemezkritikájuk írója, drMáriás mellett megjelent a színpadon Ördög Nóra is, akiről az egyik számukat mintázták.

Azahriah tavaly novemberben az európai turnéján is nagyot aratott.

Még aktuálisabb elköszönő előadója volt az esztendőnek a 11 év után átmenetileg feloszló Middlemist Red zenekar. A neo-psych stílus magyar úttörői 2013-ban adták ki első kislemezüket, az As If You Could Mess This Upot, amit akkoriban szakmai körökben az egyik legerősebb debütlemezként tartottak számon. Külföldön is jelentős sikereket értek el: 2014-ben a francia Deezer Young Guns nemzetközi tehetségkutatón több mint 180 versenyzőből ők kerültek ki győztesként. Utolsó lemezüket 2020-ban adták ki, de – Nóvé Soma, a zenekar frontembere elmondása szerint – az utóbbi időben a dalszerzésben nehezebben indultak be náluk a kreatív folyamatok, így jobbnak látták, ha most egy időre szünetet tartanak.

Az év meglepetés-visszatérőit sem hagyhatjuk ki a sorból. A Kispál és a Borz több mint tizenkilenc év után újra a húrok közé csapott: új lemezüket Beszorult mondat címmel ez év májusában adták ki. Külön meglepetés, hogy az első ránézésre tőlük távol álló rapperrel, Krúbival közösen alkották meg a lemez címadó számát. Az új lemezhez egy visszatérő koncert is dukált, a Budapest Parkban dupla koncerttel örvendeztették meg rajongóikat. Következő nagy dobásukat is bejelentették: 2024. december 30-án az MVM Dome-ban ismét koncerteznek.

A Kispál nagy visszatérése mellett talán eltörpülhet a 30Y zenekar X című új lemeze, de az album anynyiból meglepetéssel szolgálhatott a rajongók számára, hogy a zenekar tagjai már a 2019-es Ki Az Akit Még Megölelnél című lemezükről is azt vallották, hogy az lesz az utolsó.

A meglepő események dömpingjéből Azahriah triplázását sem hagyhatjuk ki. Az ország toplistás énekesének a terv szerint egy koncertje lett volna a Puskás Arénában, de a hatalmas érdeklődésre való tekintettel a szervezők egy második és egy harmadik koncertet is meghirdettek. A 2024. május 24–25–26-ára tervezett koncert is telt házas jegyeladást produkált. Azahriah tavaly novemberben az európai turnéján is nagyot aratott: Berlin, London és Párizs mellett további hét nagyvárosban adott koncertet, és mindegyiken telt ház előtt léphetett fel.

A gitárzene reneszánsza jöhet az idén

PROGNÓZIS A BBC évek óta először ismét egy gitárzenekart helyezett az első helyre a zeneipar következő nagy sztárjairól szóló előrejelzésében: a The Last Dinner Partyt. A londoni női indie-zenekar karrierje tavaly indult be az Egyesült Királyságban: az egyik koncertjéről készült YouTube-videónak köszönhetően fedezték fel a lemezkiadók, majd a Rolling Stones előzenekaraként léphetett fel Londonban és egyéb nagy koncerteken. A Nothing Matters című debütáló dala máris felkerült a brit slágerlistákra. Első lemeze ez év februárjában jelenik meg.

A BBC Sound of... listát mintegy 150 szakértő állítja össze, az élén negyedszer áll ismét egy gitárzenekar. Ezzel megtört az elektronikus zene, az R&B és az énekes-dalszerzők hosszú ideje tartó dominanciája a BBC évenkénti előrejelzésében. Az idei lista első további három helyén is női előadók szerepelnek – Olivia Dean, Peggy Gou, Tyla –, ami nem meglepő: a brit slágerlistákon tavaly is a nők adták meg az alaphangot. A British Phonographic Institute adatai szerint 2023-ban 31 hetet töltöttek női előadók – Miley Cyrus, Dua Lipa, Ellie Goulding, Kenya Grace, Raye, Billie Eilish, Doja Cat, Olivia Rodrigo és Taylor Swift – a brit kislemezlisták élén. Az év első tíz helyezettjének hét dalát hölgyek írták, és a top 20-ban is női előadók alkották a dalok többségét. Emellett az idén a top tízbe került dalok 48,5 százalékát nők írták – szólóban vagy együttműködés formájában.

A The Last Dinner Partyt a YouTube-on fedezték fel a lemezkiadók, Londonban a Rolling Stones előzenekara lehetett

FOTÓ: CAL MCINTYRE

A brit slágerlistákon tavaly is a nők adták meg az alaphangot.

A BBC 2003 óta hozza nyilvánosságra az előrejelzését, amely többször is telitalálatnak bizonyult. Már az első évben az akkor még kevéssé ismert amerikai rapper, 50 Cent vezette a BBC listáját, majd 2008-ban Adele, 2014-ben pedig Sam Smith következett.

TÖLGYESI GÁBOR

„Azzal vádolják, amiért mindig is dicsérték”

BOTRÁNY Sophie Marceau 1985 óta nem hajlandó forgatni Gérard Depardieu-vel, aki ellen 2020 óta folyik nyomozás nemi erőszak bűntette gyanújával, két francia színésznő és egy spanyol újságírónő feljelentései nyomán.

FOTÓ: AFP/TIZIANA FABI

HORVÁTH PATRÍCIA
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

Közel egy hónappal a botrány kitörése után mára már minden francia család asztala körül bizonyosan szó esett a francia nemzeti szimbólumot, Obelixet a filmvásznon megjelenítő Gérard Depardieu ügyéről. A világhírű színész imázsa komolyan beárnyékolódott és az országos vita középpontjába került, mióta 2023. december 7-én egy dokumentumfilmben soha nem látott felvételek kerültek róla napvilágra. A műsorban egy 2018-as észak-koreai (!) látogatásából készült montázsban valós bizonyítékát adták annak az elnyomó, nőket abuzáló magatartásnak, amiről idáig csak szóbeszéd terjedt. Tolmács, női kísérő, senki sem volt tőle biztonságban, sőt (és ez az, ami a legnagyobb felháborodást keltette), még egy tíz év körüli kislányt is gyomorforgató módon szexualizált megjegyzéseivel.

Depardieu ellen 2020 óta folyik nyomozás nemi erőszak bűntette gyanújával, két francia színésznő és egy spanyol újságírónő feljelentései nyomán. Ehhez csatlakozott 2023 áprilisában tizenhárom nő nyilvános kiállása, akik mind arról vallottak, miképpen zaklatta őket szexuálisan forgatásokon fiatal, pályakezdő korukban a színészóriás. Közülük hárman a bíróságon is tanúvallomást tettek.

Valérie Rey-Robert feminista aktivista esszéiben már régebben is írt a francia társadalomban történelmileg gyökerező állítólagos gáláns hagyomány által megerősített nemi erőszak kultúrájáról. „A férfinő kapcsolatok francia sajátosságának ez a gondolata 2017 őszén, a #MeToo-val bukkant fel. Sokan azzal érveltek, hogy Franciaország az az ország, amelyik a férfiuralmon alapuló szerelem gyakorlását feltalálta, s ezért a kapcsolatok természetüknél fogva aszimmetrikusak és bizonyos erőszakkal jellemzettek. Sokan adtak akkoriban hangot annak, hogy semmit sem kellene változtatni ezen, mert ez a sajátosság olyan irigylésre méltó kulturális örökség, amire büszkének kellene lennünk. A francia nemi erőszak kultúrája pontosan ez.”

Egyesek szerint már régóta vártak erre a pillanatra. „Évek óta próbáljuk a nemi erőszakot a nyilvános vita középpontjába állítani. Ezúttal megtörtént: a szexuális erőszak nemzeti kérdéssé vált” – mondja Sophie Barre, az egyik feminista kollektíva tagja, aki úgy véli, hogy hat évvel a #MeToo után Franciaország most végre „fordulóponthoz érkezett”. Szerinte a kezdőlökést maga a köztársasági elnök adta meg, aki úgy döntött, hogy árral szemben evez. Emmanuel Macron ugyanis egy december 20-i televíziós interjúban védelmébe vette Depardieu-t azzal, hogy elítélte a „hajtóvadászatot” a színész ellen, aki „büszkévé teszi Franciaországot”. Az államfő egészen odáig ment, hogy még kulturális miniszterével, Rima Abdul-Malakkal is szembement, ez utóbbi ugyanis a kirobbant botrány után azonnal bejelentette, hogy eljárást indítanak Gérard Depardieu legmagasabb állami kitüntetésének, a Becsületrendnek a visszavonása ügyében.

> A nagy, drámai fordulópontot nem Macron nyilatkozata, hanem egy a Figaro jobboldali napilapban karácsony napján megjelent kiáltvány jelentette.

Ám a nagy, drámai fordulópontot, azt a bizonyos utolsó cseppet a közbeszéd poharában nem is ez a legfelsőbb szintű nyilatkozat jelentette, hanem egy a Figaro jobboldali napilapban karácsony napján megjelent, számos sztár aláírásával közreadott kiáltvány. „A francia filmművészet utolsó szent szörnyetegét” védő szöveg egy olyan erejű cunamit indított el a sajtóban és a közösségi média felületein, hogy egymás után kényszerültek bejelenteni személyes imázsuk érdekében visszalépésüket az aláírók közül többen.

De vajon mire számítottak ezek a művészek, amikor parafálták a „Ne töröljétek el Gérard Depardieu-t” című, az amerikai cancel culture-re utaló kiáltványt? Nyilatkozataikból egyértelműen kitűnik, hogy sokan még csak azzal sem voltak tisztában, ki az értelmi szerzője és írója „a nagy művész lincselését” feljelentő írásnak. Többen azután határolódtak el tőle, amikor az értelmi szerző, Yannis Ezziadi színész kiléte napvilágra került. Róla ugyanis azóta kiderült, hogy nemcsak igen közeli viszonyt ápol a francia közélet szélsőjobboldali figuráival, hanem őt magát is megvádolták fiatal színészek zaklatással.

Ám a Depardieu-ügyet a MeToo utáni korszak egyik legnagyobb társadalmi vitájának a szintjére a sajtóban megjelenő ellenkiáltványok és nyilatkozatok sokasága emelte. Az első december 29-én indult, és mára már több mint nyolcezer aláírót számoló nyílt levélben arról írnak fiatal művészek, hogy „A »hagyjuk, hogy az igazságszolgáltatás tegye a dolgát« mögé menekülni azt jelenti, hogy félreteszszük a saját ítélőképességünket és elhisszük: nincs szerepünk a társadalmunk fejlődésében. Pedig ez nem igaz.” December 30-án egy másik művészi kollektíva 150 aláírója, köztük Lolita Lempicka divattervező és Thomas Jolly, az olimpiai játékok nyitóünnepségének rendezője közölte írását A művészet nem lehet a büntetlenség totemje címmel. „Elismerjük ezeknek a legendáknak a francia filmművészethez való hozzájárulását. De leszögezzük, hogy semmilyen státusz, semmilyen karrier, legyen az bármilyen fényes, nem állhat mindenek felett, és így nem élvezhet büntetlenséget. Még kevésbé a művészet nevében. Nincsenek szent szörnyek. Csak hétköznapi emberek...”

A Médiapart honlapon december 31-én jelent meg a harmadik ellenkiáltvány, Levél a régi világnak címmel, amelyet mintegy 70 filmes személyiség írt alá. „Senki sem akarja eltörölni a művészt. Nem a filmográfiájáról van szó, hanem szexuális erőszakról, amelynek ő az elkövetője. (...) A tagadás mélyíti a gonoszság barázdáját, és hozzájárul a büntetlenség társadalmához. Bűnözői magatartását más megdöbbentő tények is súlyosbítják: adócsalása és a zsarnokok dicsőítése. Ellentétben azzal, amit a köztársasági elnök mond, mindez nem »Franciaország büszkeségéhez«, hanem szégyenéhez járul hozzá. A művészet nem hal meg, ha Gérard Depardieu elismeri, hogy kárt okozott, és bocsánatot kér. Ellenkezőleg, a művészetnek nagy hasznára válna, ha emberibb lenne, és több hitelességből táplálkozna.”

> „A művészet nem hal meg, ha Gérard Depardieu elismeri, hogy kárt okozott, és bocsánatot kér”

Sophie Marceau már korábban nyilvánosan elítélte Depardieu viselkedését. December 28-án a Paris Match című lapban a színésznő elárulta, hogy 1985 óta nem hajlandó vele forgatni. És annak ellenére, hogy nem először foglal állást Depardieu ellen, mégis árnyalja a képet azzal, hogy „Túl könnyű lenne őt támadni azzal a könyörtelenséggel, amiről ismert, hiszen a vulgaritás és a provokáció mindig is a védjegye volt. Most éppen azzal vádolják, amiért mindig is dicsérték.” Persze elég paradox, hogy egy olyan ember, aki lemondott francia útleveléről, hogy orosz útlevelet igényeljen, aki folytonosan köpködte Franciaországot, megvédte a világ szinte összes diktátorát és Putyin nagy barátja, az örök Franciaország hírnöke legyen.

A Depardieu-ügy sokat elmond arról, milyen szakadékok húzódnak végig a francia társadalmon belül azok között, akik a patriarchátust tartják mércének, védelmezve a hatalom értékeit s a testeken és a bolygón való uralkodás jogát, és azok között, akik el akarnak szakadni ettől a rendszertől, s más, a tiszteleten és a megosztáson alapuló értékeket akarnak elfogadni. Ebben az összeomlás szélén álló világban a patriarchátus tökéletes megtestesítője Depardieu azzal, hogy úgy véli, jogában áll túllépni a mások által szabott korlátokon, és birtoklóként határozhatja meg magát. David Gourion pszichiáter szerint: „A Depardieu-re adott reakciónk valójában a saját pszichénkről árulkodik, s a legbensőbb konfliktusainkat tárja fel (...), melyekre személyes pszichológiánk és a társadalmi normákkal folytatott küzdelmeink vetülnek. Mondd el, mit gondolsz Depardieu-ről, és én megmondom, ki vagy.”

HIRDETÉS

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából az
IKV Zrt. versenyeztetési eljárás keretében, nyilvános pályázat útján, licitálással történő
ÉRTÉKESÍTÉSRE hirdeti meg a

Szeged II. kerület, Tápé belterület 18371 helyrajzi számú, Szeged, Budai Nagy Antal utca 134. szám alatti,
6930 m² területű, kivett középiskola megjelölésű ingatlant, 250 000 000 Ft forgalmi értéken és pályázati alapáron.
Az ingatlan megtekintésének időpontja: 2024. január 11. napján 10^{00} óra

A pályázaton való részvétel feltétele, hogy a pályázó az ingatlant megtekintse és a helyszínen a jelenléti ívet saját kezűleg vagy (érvényes meghatalmazással rendelkező) meghatalmazottja útján aláírja. A személyazonosság igazolása érdekében kérjük, hogy személyi igazolványt és lakcímkártyát szíveskedjenek magukkal hozni a bemutatóra. A pályázaton való részvétel feltétele továbbá, hogy a pályázó a részletes pályázati felhívást az IKV Ingatlankezelő és Vagyongazdálkodó Zrt. Szeged, Dáni u. 14-16. szám alatti épületének Ügyfélszolgálatán 2024. január 8.–2024. január 19. napján 12^{00} óráig bruttó 20 000 Ft/db ellenében megvásárolta. A pályázó az általa benyújtott ajánlatban a pályázati alapáron, vagy a pályázati alapárnak a pályázati alapár emelés meghirdetett mértékével megegyező összeggel emelt összegével pályázhat. A pályázó köteles bánatpénzt fizetni, amelynek mértéke a pályázati ajánlat összegének, de legalább a pályázati alapárnak a 20%-a, azaz min. 50 000 000 Ft. A bánatpénz átutalásáról szóló hiteles banki igazolást a pályázati ajánlathoz kell csatolni.

A pályázat benyújtásának határideje: 2024. január 31. napján 10^{00} óra
Pályázati tárgyalás és eredményhirdetés helye:
IKV Zrt. Szeged, Dáni u. 14–16. szám alatti irodaépületének I. emeleti tárgyalóterme
A pályázat bontásának, a pályázati tárgyalásnak és jegyzőkönyvben rögzített eredményhirdetésnek időpontja:
2024. február 2. napján 10^{00} óra

A pályázat nyertese az érvényes pályázatot benyújtók közül, licitálással kerül kiválasztásra a részletes pályázati felhívásban foglalt feltételek szerint. A licitálási alapár a pályázati alapár, vagy ha a pályázati ajánlatok az alapárnál magasabb árat tartalmaznak, a kínált legmagasabb pályázati ár. A pályázati alapár emelésének mértéke min. 1 000 000 Ft. A pályázati tárgyalás az eredményhirdetéssel zárul. A nyertes pályázó a pályázati tárgyalás napján köteles az adásvételi szerződést aláírni. A pályázat kiíró azon jogát fenntartja, hogy a pályázat során ajánlatot tett egyik ajánlattevővel sem köt szerződést, és ily módon a pályázatot – akár indoklás nélkül is – eredménytelennek minősítse.

A pályázattal kapcsolatos bővebb felvilágosítás érdekében keresse az IKV Zrt. Ingatlangazdálkodási Csoportjánál, Almási Gábor ingatlan-gazdálkodási csoportvezetőt az alábbi elérhetőségeken.

Ügyfélszolgálat nyitvatartási ideje:
hétfő, kedd, csütörtök: 8^{00}–12^{00}, 13^{00}–15^{30} óráig
szerda: 8^{00}–12^{00}, 13^{00}–17^{00} óráig
péntek: 8^{00}–13^{00} óráig

IKV ZRT.
A SZEGEDIEKÉRT VAGYUNK

IKV Ingatlankezelő és Vagyongazdálkodó Zrt.
Szeged, Dáni u. 14-16.
weblap: www.ikv.hu, e-mail: ikv@ikv.hu
telefonszám: 62/563-198, 30/303-5066

Tájékoztatjuk minden ügyfelünket, hogy az IKV Zrt. központi hibabejelentőjének telefonszáma 06-20/2828-888.

LAPSZÉL

Törékeny nápolyi

FOTÓ: AFP/MARCO BERTORELLO

Súlyos vereséget szenvedett az olasz labdarúgó-bajnokság 19. fordulójában a címvédő Napoli: a gárda Torinóban kapott ki 3-0-ra. A vendégeknél ezúttal debütált az élvonalban az ifjú Mazzocchi, aki a 46. percben állt be, majd az 50.-ben piros lapot kapott egy brutális belépőért. A Torino sikerével egy pontra följött az immár zsinórban negyedik tétmeccsén nyeretlen nápolyi alakulatra, amely a kilencedik. NÉPSZAVA

Csatár Fehérvárról

A labdarúgó NB I-ben címvédő Ferencváros leigazolta a Fehérvártól a góllövőlistát 11 találattal vezető 30 éves Kenan Kodrót. A felek az ügyletről részleteket nem árultak el, így nem tudni, a 15-szörös bosnyák válogatott mennyi pénzért vált klubot, s mennyi időre írt alá a zöld-fehérekhez. Kodro az elefántcsontparti Habib Maiga után az FTC második téli igazolása. NÉPSZAVA

Carlsen nem játszik

FOTÓ: AFP/FOTO OLIMPIK

Visszalépett a sakkozók világbajnokjelölti tornájától a norvég Magnus Carlsen. Az áprilisban esedékes torontói viadal lemondásáról a 2013 és 2022 között a vb-címet őrző játékos azt mondta: „A fő ok, hogy nem szeretem a jelenlegi lebonyolítási rendszert.” NÉPSZAVA

Kikaptak Kissék

Kiss Virág csapata, a Mersin ezüstérmes lett a női kosárlabda Török Kupában. A balikesiri finálében a Fenerbahce hosszabbítás után 79-76-ra győzött. Az isztambuliak 14-edszer hódították el a trófeát. A júniusban Európa-bajnoki negyedik magyar válogatott alapembere 19 percet töltött a pályán, és négy lepattanót szerzett. MTI

HIRDETÉS

A **BTGE VP6-19.2.1.-12-6-19** kódszámú,
Mikrovállalkozások eszközbeszerzésének támogatása
című felhívása keretén belül
Pollákné Kovács Anikó
kozmetikai szolgáltatásaihoz kapcsolódó fejlesztést valósított meg.

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Gyalult a Győr, mentett az FTC

KÉZILABDA Lekics 10, köztük az utolsó pillanatban lőtt góljával egalizált a népligeti társulat, míg a kisalföldi elsöpörte riválisát a női Bajnokok Ligájában.

NÉPSZAVA

Női BL, csoportkör, 9. forduló

A csoport: Győri Audi ETO KC–IK Sävehof (svéd) 39-20, Brest Bretagne (francia)–DVSC Schaeffler 38-28. **B csoport:** Ikast (dán)–FTC-Rail Cargo Hungaria 28-28.

„Mindig érdekes a Sävehof ellen játszani, mert tradicionális klubról van szó. Silje Solberg remekelt a kapuban, s kiemelném Veronica Kristiansen teljesítményét is, visszatérésük jó üzenet a jövőt tekintve” – kommentálta Ulrik Kirkely, a Győri Audi ETO KC vezetője, hogy csapata az év első BL-meccsén legyalulta a pályáról a svéd Sävehofot. A gyalulás szó szerint értendő: 19 gólos győzelem lett a vége (Kristiansen hatszor, Kari Brattset ötször, a győri mezben 150. mérkőzését játszó Győri-Lukács Viktória négyszer volt eredményes). A zöldek a komplett BL-mezőnyben egyedüliként hibátlanok (csoportelsők), és lenyűgöző erőben és formában vannak, jó lenne, ha ez kitartana a budapesti Final Fourra is...

A csoport másik magyar alakulata, a DVSC Schaeffler 38-28-ra kikapott a francia Brest Bretagne otthonában. Pedig bátor játékkal kezdett, de a hajrában egy 0-7-es periódus után hitehagyottá vált a vendégcsapat. „Többet vártam magunktól. Tudtuk, hogy a Brest jobb csapat, ám a második félidőben sajnos teljesen szétesett a játékunk, sok volt a technikai hiba, nem tudtuk megállítani a Brest lerohanásait” – értékelt a DVSC honlapján Szilágyi Zoltán edző. Ugyanakkor a Debrecen a hatodik, vagyis továbbjutást érő helyen áll, ami BL-újoncként dicséretes.

A másik B jelű nyolcasban a dán Ikast otthonában vizitált a Ferencváros, s mivel az október végi, érdi első összevetést is minimális egygólos különbséggel hozta, sejteni lehetett, most sem lesz másként: az FTC negyedóra alatt 11 kapura lövésből tízet értékesített, és 10-7-re ellépett. A 42. percben azonban ismét egálban voltak a felek (20-20), s a hajrában rendre egy-két találattal előrébb járt az Ikast; az utolsó perc 28-27-ről indult, a Ferencváros emberelőnyben kivédekezte a rivális támadását, majd az időkérésnél az Andrea Lekic és Dragana Cvijic által megbeszélt figurát öt másodperccel a dudaszó előtt előbbi váltotta gólra, így egy ponttal utazhat haza az FTC (28-28). Lekic, az FTC szerb légiósa kiemelkedően a mezőny legeredményesebbje volt tíz góljával. A dánoktól összesen elvett három pont pedig sokat fog érni a csoportkör végelszámolásakor.

FOTÓ: MTI/KRIZSÁN CSABA

Miként Kari Brattset Dale (balra) és Emma Mihailovic, úgy Győr és a Savehof sem volt egy súlycsoportban

A Győri ETO a komplett BL-mezőnyben egyedüliként hibátlan

FA-kupa: pontatlan ágyútűz

FOTÓ: AFP/BEN STANSALL

Óriási küzdelem után Luis Díaz (balra) és a 'Pool örülhetett

CSÚCSFUTBALL A Liverpool 2-0-ra nyert az Emirates stadionban az Arsenal ellen, így továbbjutott az FA-kupában a legjobb 32 közé. Pedig Jürgen Klopp három kulcsjátékosára nem számíthatott: Van Dijk beteg, Mo Szalah az Afrika-kupára ment, míg Szoboszlai Dominik combizomhúzódás miatt nem játszhatott. A londoniaknak az első negyedórában hat gólhelyzetük volt, eltalálták a keresztlécet is, ám a vendégek állták a sarat. Végül a 80. percben Jakub Kiwior a saját kapujába csúsztatott, majd a 94. percben Luis Díaz állította be a végeredményt.

Szintén továbblépett a Manchester City: a másodosztályú Huddersfield elleni 5-0 mellett annak is örülhetett, hogy visszatért a belga Kevin de Bruyne. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/PATRICK HAMILTON

Nadal elővigyázatosságból sem akart kockáztatni a szerepléssel

Nadal kihagyja az Australian Opent

TENISZ Visszalépett az év első Grand Slam-viadalától, a főtáblás küzdelmeivel jövő hétfőn rajtoló Australian Opentől a 37 éves Rafael Nadal. A 22-szeres GS-győztes spanyol biztató játékkal tért vissza hosszú kihagyás után, Brisbane-ben a negyeddöntőig jutott, s úgy tűnt, teljes elánnal kezdi meg az idei szezont. Ám kiderült, hogy a Jordan Thompson ellen elveszített találkozón az őt hátráltató kisebb izomsérülés súlyosabb a vártnál: az MRI-vizsgálatok kimutatták, hogy konkrétan szakadásról van szó, emiatt Nadal nem reszkírozza a súlyosabb bajokat, inkább hazautazik kezeltetni magát, mintsem hogy pályára lépjen Melbourne-ben.

„Nincs nagy baj, de nem állok készen, hogy ötszettes találkozókon a legjobbamat nyújtsam. Kezeltetem magam, és rápihenek a folytatásra” – jelentette be Nadal, aki persze sajnálja, hogy még várat magára, hogy ismét GS-tornán játsszon, ám legalább nem a korábbi sérülése újult ki, így bizakodó.

Hogy mikor térhet vissza, azt egyelőre nem tudni, de aligha fogja siettetni a visszatérését, az idei évben a fő célja az lehet, hogy a párizsi Roland Garrosra – ahol eddig 14-szer triumfált, legutóbb 2022-ben – minél jobb állapotban érkezzen.

Egyébként hat magyar teniszező (Babos Tímes, Bondár Anna, Gálfi Dalma, Udvardy Panna, illetve Piros Zsombor és Valkusz Máté) érdekelt a rajtnál. NÉPSZAVA

Kobajasi másodikként első

FOTÓ: AFP/GEORG HOCHMUTH

Harmadszorra nyerte meg a Négysáncversenyt a japán síugró

REPÜLÉS Úgy nyerte meg az idei Négysáncversenyt a japán Kobajasi Rjoju, hogy egyik állomáson sem ő volt a legjobb: mindannyiszor másodikként végzett. A sportágban nem példátlan a győzelem nélküli végső siker, ám legutóbb az 1998/1999-es kiírásban történt hasonló, akkor a finn Janne Ahonen győzött. A még mindig csak 27 éves Kobajasi harmadszor nyerte a Négysáncversenyt, legutóbb öt éve győzött, akkor speciel mindegyik sáncon ő volt a legjobb. A sportág legeredményesebb ugrója éppen Ahonen, aki ötször triumfált. Végeredmény: 1. Kobajasi 1145.2 pont, 2. Andreas Wellinger (német) 1120.7, 3. Stefan Kraft (osztrák) 1112.7.

NÉPSZAVA

Kevés volt a 48

Hiába hintett 48 pontot és szedett le 17 lepattanót Janisz Adetokunbo, csapata, a Milwaukee Bucks 112-108-ra kikapott a Houston Rockets otthonában az észak-amerikai profi kosárlabdaligában (NBA). A Keleti főcsoport élén így növelte előnyét a Boston a Bucksszal szemben, ugyanis a Celtics 118-101-re nyert Indianában a Pacers ellen. MTI

Irányító Párizsból

A férfi kézilabda NB I-ben jelenleg harmadik Tatabánya szerződteti a PSG irányítóját, Sadou N'tanzit. A 23 éves játékos a 2022/23-as idényben bajnokságot, kupát és szuperkupát nyert a párizsiakkal. A 2018-as U18-es Eb legjobb játékosa a nyáron csatlakozik a magyar együtteshez. MTI

Rájátszásba jutott a Houston is

Miután a Houston Texans idegenben 23-19-re verte az Indianapolis Colts csapatát a profi amerikai-futball-liga (NFL) 17. játékhetének rangadóján, bejutott a rájátszásba. A vendégek irányítója, C. J. Stroud 264 yarddal és két touchdownnal zárt. További eredmény: Baltimore Ravens–Pittsburgh Steelers 10-17. NÉPSZAVA

Mario, a varázsló

ELHUNYT ZAGALLO Tisztelgő 11-es az egyetemes labdarúgás 92 éves korában eltávozott óriása előtt.

HEGYI IVÁN

Meghalt Mario Zagallo, az egyetemes labdarúgás valaha volt legnagyobb alakjainak egyike, aki – játékosként, szakvezetőként vagy szaktanácsadóként – mind az öt brazil világbajnoki cím elnyerésében szerepet játszott. A legendás „Öreg Farkas" 92 éves volt. Noha a 13-as számot kedvelte a legjobban, kivételes életútjának 11 pillanatát idézzük fel, mert egy balszélső hagyományosan mégiscsak 11-es.

1958. MÁJUS 4. Egy hónappal a világbajnokság nyitánya előtt mutatkozott be a brazil válogatottban a Flamengo balszélsőjeként. Nem volt különösebben lámpalázas: a Paraguay elleni 5:1-es meccsen az első és az utolsó brazil gólt is ő szerezte. A riói Maracanában a vendéglátók összeállítása ez volt: Gilmar – De Sordi, Bellini, Zozimo, Oreco – Dino Sani, Didi – Joel, Vavá, Dida (Pelé), Zagallo.

1958. JÚNIUS 29. A brazil válogatott először hódította el a világbajnoki címet. A stockholmi döntőben ugyanúgy 5:2-re győzte le a svéd csapatot, mint az elődöntőben a franciát. Az összetétel a Zagallo premierje óta eltelt kis idő alatt is jelentősen megváltozott, a svéd fővárosban ez a tizenegy brillírozott: Gilmar – Djalma Santos, Bellini, Orlando, Nílton Santos – Zito, Didi – Garrincha, Vavá, Pelé, Zagallo.

1959. JÚNIUS 24. Európai túráján a Botafogo 6:4-re győzött Madridban az Atlético ellen. A meccs szenzációja az volt, hogy Puskás Ferenc – Miguel, az osztrák Friedrich Hollaus, a brazil Vavá, valamint Ribes társaságában – az Atlético Madrid csatársorában szerepelt, és két gólt szerzett. Ugyancsak duplázott a Flamengótól a Botafogóhoz igazoló Zagallo. A riói csapat május 18. és június 29. között 16 mérkőzést játszott kontinensünkön. Mérlege így festett: 10 győzelem, 2 döntetlen, 4 vereség.

1962. JÚNIUS 17. A csehszlovákok elleni 3:1-gyel a brazil válogatott és Zagallo másodszor lett világbajnok. Zagallo mindkét torna összes brazil meccsén az első perctől az utolsóig pályán volt.

1962. DECEMBER 15. A Manga – Paulistinha, Jadir, Nílton Santos, Rildo – Aírton, Édison – Garrincha, Quarentinha, Amarildo, Zagallo összetételű Botafogo nyerte a riói állami bajnokságot, miután – a Maracana stadion 158 994 nézője előtt – 3:0-ra legyőzte a Flamengót. Az együttes abban az esztendőben elhódította a Rio–Sao Paulo torna első helyét is (összbrazil bajnokság csak 1971-től létezett).

1964. JÚNIUS 7. Zagallo utoljára (33-adszor) játszott a brazil válogatottban. A házigazda seleção Rióban 4:1-re győzött Portugália együttese ellen.

1970. JÚNIUS 21. A 38 éves Mario Zagallo szövetségi kapitány irányításával százszázalékos teljesítménnyel nyerte el a világbajnoki címet és végleg elhódította a Rimet-kupát a brazil együttes, amelyet a labdarúgó-történet legragyogóbb csapatának tartanak. A Felix – Carlos Alberto, Brito, Piazza, Everaldo – Clodoaldo, Gérson, Rivellino – Jairzinho, Tostão, Pelé összeállítású gárda a döntőben 4:1-re győzött a szintén extraklasszisok sorát felvonultató olaszok ellen.

1994. JÚLIUS 17. Megint brazil–olasz döntőt rendeztek a vb-n, és Brazília csapata 24 év elteltével újra világbajnok lett. A pasadenai csúcstalálkozó 0-0-val zárult, a 11-es párbajban a dél-amerikaiak 3-2-re győztek. Carlos Alberto Parreira szövetségi kapitány szaktanácsadója Mario Zagallo volt, ahogyan 2002-ben, az ötödik világbajnoki cím megszerzése alkalmával is segítette Luíz Felipe Scolari szakvezetőt.

Zagallo nem csak játékosként, edzőként is varázslatosat alkotott

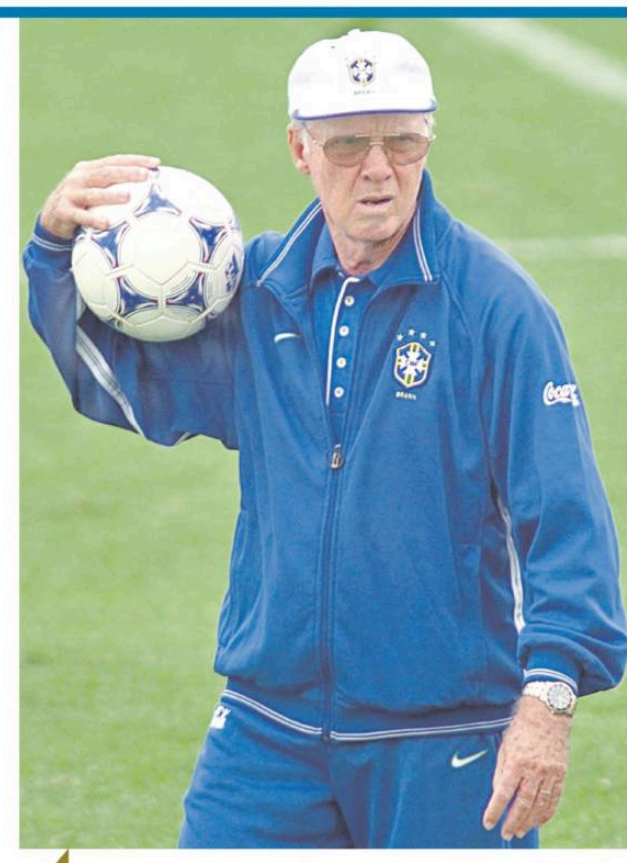

FOTÓ: AFP/ANTONIO SCORZA

A brazilok mind az öt világbajnoki címében benne volt a keze (lába)

1997. JÚNIUS 29. Brazília együttese – Zagallo nagymester dirigálásával – százszázalékos produkcióval nyerte el a Copa Américát. Aztán elhódította a Konföderációs Kupát; azon a tornán becsúszott egy döntetlen is... Zagallo az év végén, Dél-Afrika csapatának 2-1-es johannesburgi legyőzése alkalmával irányította századszor a seleçãót, összesen 121 meccsen vezényelte a válogatottat. Mérlege: 87 győzelem, 24 döntetlen, 10 vereség.

1998. JÚLIUS 12. A Taffarel – Cafú, Aldair, Júnior Baiano, Roberto Carlos – Dunga, César Sampaio (Edmundo), Rivaldo, Leonardo (Denílson) – Bebeto, Ronaldo összetételű brazil válogatott 3-0-s vereséget szenvedett Franciaország csapatától a párizsi vb-döntőben. A csúcstalálkozó napján a fenomén Ronaldo görcsökben fetrengett a szállodában, társai az életéért aggódtak. Ha nincs a drámai roszszullét, akkor könnyen lehet, hogy Zagallo éppúgy kétszeres világbajnok szövetségi kapitányként, mint labdarúgóként.

2002. NOVEMBER 20. Zagallo utoljára irányította Brazília nemzeti együttesét. A Dida – Gilberto Silva, Lúcio, Edmílson – Cafú (Belletti), Kléberson, Zé Roberto, Ronaldinho, Roberto Carlos – Amoroso, Ronaldo összetételű együttes a dél-koreaiak elleni 3-2-es győzelemmel búcsúztatta Szöulban.

Bravúr kellene az elsőséghez

ESÉLYEK Elvileg a csoportelsőséget is megszerezheti ma a magyar férfi-vízilabdaválogatott a horvátországi Európa-bajnokságon, miután Varga Zsolt tanítványai szombaton 15-11-re verték a georgiai (grúz) együttest, míg a kvartett másik meccsén az olaszok 15-8-ra legyőzték azt a világbajnoki ezüstérmes görög csapatot, amelytől honfitársaink a nyitókörben 10-8-ra kikaptak. A nagy gólkülönbségű olasz siker nyomán a csoportelsőség úgy jöhet össze a momentán harmadik helyezett Gyapjas Viktoréknak, ha a 19 órakor kezdődő meccsen (tv: M4 Sport) legalább öt góllal verik majd az eddig százszázalékos riválist. A kisebb különbségű győzelem is már harmadik helyet jelentene, amennyiben a görögök hozzák a papírformát Georgia gárdájával szemben: hármas körbeverésnél a minitabellán először azt nézik, melyik csapat a legjobb, majd a második és harmadik helyet már a két érintett együttes egymás elleni eredménye határozza meg. A csoportból az első kettő a negyeddöntőbe jut, a harmadik és negyedik helyezettnek a nyolc közé kerülésért az alsóbb divízióból érkező csoportgyőztessel vagy második helyezettel kell meccselnie.

A hollandiai Eindhovenben zajló női Eb-n a magyarok tegnap a horvátokkal találkoztak, a meccs lapzártánk után fejeződött be.

NÉPSZAVA

Varga csapata számára az idei Eb csak egy állomás az olimpia felé

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Milliárdos megtakarítás

Tavaly mintegy 1,13 millió csomag élelmiszert mentettek meg a magyar vásárlók a kidobástól egy ételmentő applikáció segítségével. A felhasználók ezzel körülbelül másfél milliárd forint megtakarítást értek el, a környezetet pedig több mint 2800 tonna üvegházhatású gáz kibocsátásától mentesítették. NÉPSZAVA

Ismeretlen rendeltetésű aranyozott tárgyra bukkantak

Ezüstből készült aranyozott tárgyra bukkant egy fémdetektoros hobbista Angliában, Norfolkban, de egyelőre nem világos, hogy micsoda. Régészek még vitáznak, hogy ékszer volt-e, egy bot vége, vagy egy kés nyelének a része. QUBIT

Bezár a párizsi Pompidou

A francia főváros harmadik leglátogatottabb látványosságaként ismert párizsi Pompidou Központ öt évre bezár, hogy aztán teljesen átalakulva nyithassa meg a kapuit az érdeklődők előtt. A létesítmény most galériáknak, könyvtárnak, étteremnek ad otthont, az újjászületés ezeket is érinti majd. NÉPSZAVA

Hajszál híján tragédia

VESZÉLY Négy év után ismét a Boeing–737 Max 9 típusú gépekkel kapcsolatban merültek fel súlyos gondok, pedig az utóbbi években már igen biztonságosnak számítottak.

FOTÓ: AFP/PATRICK T FALLON

A szériával kapcsolatban korábban is súlyos kifogások merültek fel

RÓNAY TAMÁS

Egy drámai esetet követően, amikor egy Boeing–737 Max 9 típusú repülőgépből egy kabinrész mintegy 4900 méteres magasságban kiszakadt, az amerikai Szövetségi Légügyi Hivatal (FAA) elrendelte, hogy világszerte 171 ilyen típusú repülőgépet vizsgáljanak át.

Pénteken emelkedés közben szakadt le az Alaska Airlines nemrég üzembe helyezett, 177 embert szállító 737 Max 9-ese kabinjának egy része. Az utasok által terjesztett videókon a repülőgép ajtajának megfelelő nagyságú lyuk látható a gép bal oldalán, az üléssorok magasságában. Médiajelentések szerint a közvetlenül a lyuk mellett lévő ülés üres volt.

A felvételek tanúsága szerint a pilótafülkében tartózkodó személyzet azonnal reagált: „Vészhelyzetet hirdetünk” – mondták a légi irányításnak küldött rádióüzenetben. Először 10 ezer láb (kb. 3000 méter) magasságra kellett leereszkedniük. Ez az a magasság, amely alatt az egészséges emberek számára további oxigén nélkül is lehetségesnek tartják a légzést. A repülőgép az amerikai Oregon államban található Portlandből a kaliforniai Ontarióba tartott, de az incidens után visszafordult. Az utasoknak és a személyzetnek nem esett bántódása.

Nem sokkal az eset után az Alaska Airlines vezérigazgatója, Ben Minicucci kijelentette, hogy a 65 hasonló Boeing–737-esből álló flotta nem áll újra szolgálatba, amíg a biztonsági vizsgálatok le nem zárulnak. A légitársaság később bejelentette, hogy az ellenőrzések több mint egynegyedét már elvégezték. Nem állapítottak meg semmilyen problémát. Az Alaska Airlines közlése szerint 18 repülőgépet már visszaállítottak a szolgálatba – a fennmaradó Boeing–737 Max 9-esek ellenőrzése „a következő napokban” fejeződik be.

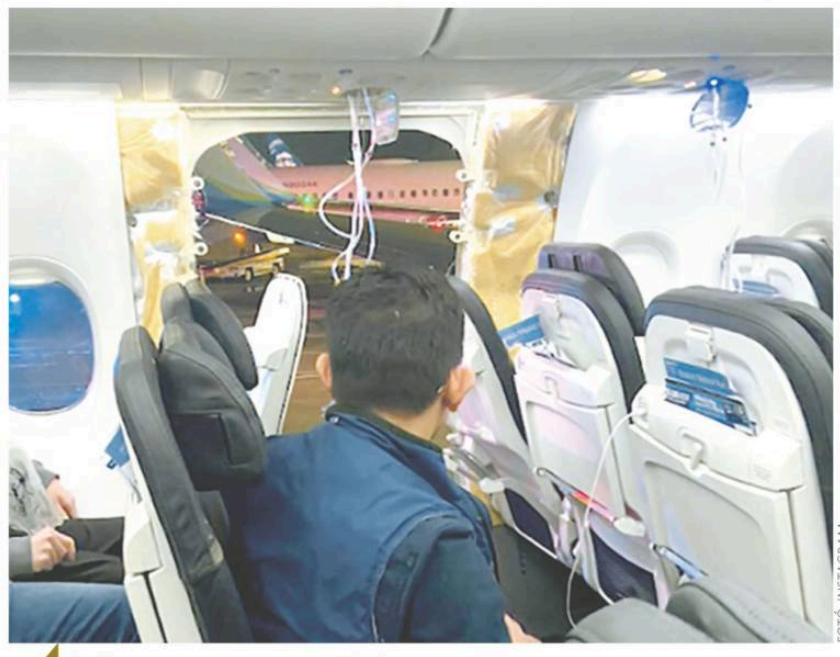

FOTÓ: INSTAGRAM

Pénteken emelkedés közben szakadt le az Alaska Airlines 737 Max 9-ese kabinjának egy eleme.

A Boeing közölte, kivizsgálja az esetet, és további információkat gyűjt. A 737 Max 9-est csak október végén adták át az Alaska Airlinesnak. A Boeing–737 Max típusú repülőgépek azonnali ellenőrzése, amelyet az Alaska Airlines incidense után az FAA előírt, átlagosan négy-nyolc órát vesznek igénybe – jelentette a Reuters Mike Whitaker FAA-adminisztrátorra hivatkozva.

A Reuters szerint a szombati baleset egy olyan időszakban történt, amikor a Boeing és egyik fő beszállítója gyártási és minőségi problémákkal küzd. Az incidens mindenesetre aggodalomra ad okot a légitársaságok és a gyártó Boeing körében. Pete Buttigieg amerikai közlekedési miniszter is közölte, az FAA minden szükséges lépést meg fog tenni.

„Szoros kapcsolatban állok az FAA-val a válaszlépésekkel kapcsolatban. Hálás vagyok a repülőgép személyzetének, a melynek tagjai megóvták az utasokat a rémisztő esemény során. Az FAA támogatja az NTSB vizsgálatát, és minden megfelelő lépést megtesz a továbbiakban” – hangoztatta az amerikai tárcavezető az X közösségi oldalán.

Az Alaska Airlines incidense Európában is aggodalmat keltett. A brit légügyi hatóság, a CAA szombat este közölte, az Egyesült Királyságban nem regisztráltak ilyen típusú repülőgépet. Ugyanakkor levelet írtak minden nem brit légitársaságnak: erősítsék meg, hogy biztonsági ellenőrzéseket végeznek, mielőtt belépnek az Egyesült Királyság légterébe.

Közben az indiai légügyi hatóság elrendelte az összes Boeing 737 Max 8 típusú repülőgép ellenőrzését. Az indiai légitársaságok egyike sem tart az érintett Max 9-est a flottájában az ország polgári légi közlekedési főigazgatósága szerint. Az Alaska Airlinesnál történt incidens után azonban „elővigyázatossági intézkedésként minden indiai légitársaságot utasítottak arra, hogy haladéktalanul végezzék el a vészkijáratok egyszeri ellenőrzését”.

A Boeing–737 Max szériával kapcsolatban már korábban is súlyos kifogások merültek fel. 2018-ban és 2019-ben két vészhelyzet is katasztrofálisan végződött, és ezt követően a földre parancsolták a 737 Max sorozat gépeit. A két katasztrófában összesen 346-an vesztették életüket. A tragédia oka szakértők szerint egy hibás vezérlőprogram volt, amelynek feladata a repülőgép földre kormányzása. A Boeing ezt követően felülvizsgálta a típust, és fokozatosan megkapta az újbóli engedélyeket.

John Strickland légügyi szakértő a BBC-nek elmondta, a mostani eset nem hasonlítható össze a négy évvel ezelőtti balesetekkel. A 737 Max „kiváló biztonsági értékeket” ért el, amióta újra szolgálatba állt. „Nagyon keveset tudunk arról, hogy miért esett le a törzsnek ez a része” – mutatott rá, kiemelve: ennek azonban semmi köze a 737-es sorozat eredeti hibáihoz.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	2, 12, 23, 72, 75
5 találat	nem volt
4 találat	863 510 forint
3 találat	13 240 forint
2 találat	2300 forint
Joker:	412521

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	4, 13, 16, 23, 28, 41
6 találat	nem volt
5 találat	329 650 forint
4 találat	6335 forint
3 találat	2575 forint

TÖBBFELÉ VÁRHATÓ HAVAZÁS

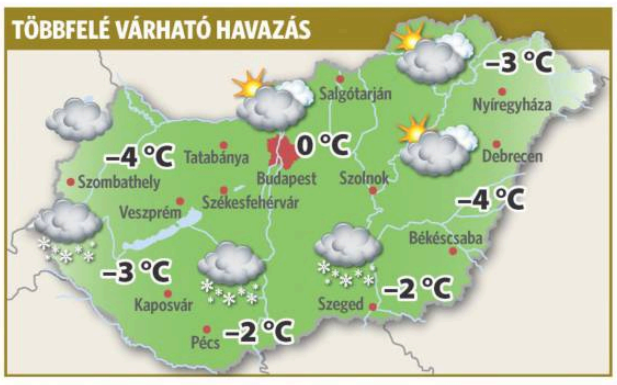

KENÓ

Január 6., szombat

8	11	12	14
15	16	18	22
23	30	32	34
37	38	39	46
49	53	59	74

Január 7., vasárnap

1	4	10	16
18	31	32	33
36	39	41	50
51	56	61	66
67	74	77	80

Boldog névnapot, Gyöngyvér!

A Gyöngyvér magyar eredetű női név, jelentése: gyöngytestvér. Arany János névalkotása a régi magyar Gyöngy névből a Buda halála című művében.

Életben találtak egy embert a romok alatt

JAPÁN Öt nappal a katasztrófa után egy kilencvenes éveiben járó nőt találtak meg élve összedőlt házának romjai között a félsziget csúcsán fekvő Szuzu településen.

A 7,5-es erősségű földrengésnek, amely a szigetcsoport nyugati oldalán, a Noto-félszigeten pusztított, 126 halálos áldozata, 560 sérültje és 222 eltűntje van, főként Vadzsima és Szuzu városokban – derült ki a helyi hatóságok vasárnap reggel ismertetett jelentéséből.

A nő eszméleténél volt, és képes volt világosan válaszolni a kérdésekre, amikor kimentették, és kórházba szállították.

A földrengés, amelyet több száz utórengés követett, épületek és utak összeomlását, ezer földcsuszamlást és tüzeket okozott, különösen Vadzsimában, ahol a hatóságok szerint sok lakos még mindig a romok alatt van. A mentők folytatják erőfeszítéseiket az eltűnt és a földrengés által megrongált utak miatt elszigetelt emberek kimentésére, valamint a menekültek ellátására élelmiszerrel és felszereléssel.

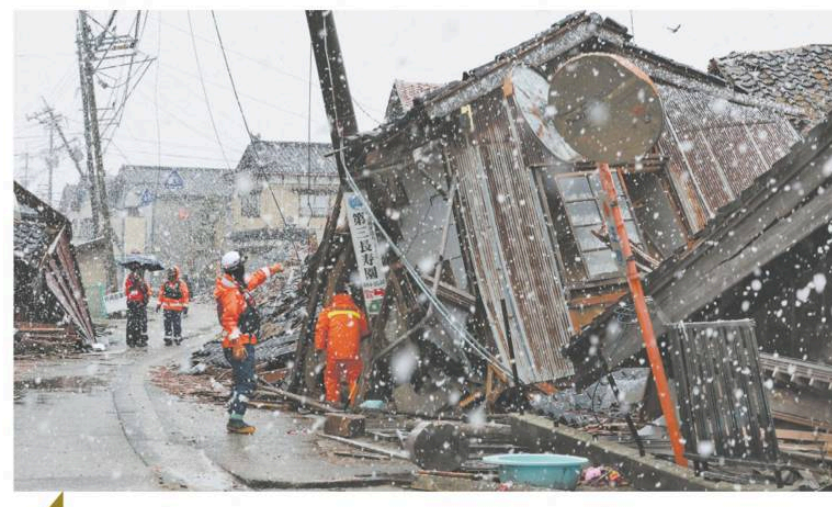

FOTÓ: AFP OSAMU KANAZAWA

A földrengés 126 halálos áldozatot szedett

Isikava prefektúra szerint szombaton több mint 30 ezer ember 366 állami óvóhelyen talált menedéket. Várhatóan romlanak az időjárási körülmények a térségben, helyenként eső és erős havazás várható, és a japán meteorológiai ügynökség a hipotermiának (a testhőmérséklet jelentős csökkenésének) veszélyére is figyelmeztetett.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 9., kedd | 152. évfolyam, 7. szám | Ára: 500 forint

AJÁNLÓ

Lesz sztrájk?

Optimista, de még semmi sem biztos – így fogalmazott lapunknak a Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet elnöke a Volánbusz dolgozóit érintő aláírásgyűjtéssel kapcsolatban. Azt mérik most fel, hogy hányan támogatnák a decemberi után az újabb sztrájkot. **3. oldal**

„Ez nem az én harcom”

Ma is sokan érkeznek Ukrajnából a menekülteket fogadó fővárosi szállókra, de a segélyszervezetek mindinkább a már itt élők beilleszkedésére koncentrálnak. **4. oldal**

Osztrák gondok...

Werner Kogler alkancellár az első osztrák politikus, aki az idén esedékes parlamenti választások előtt szövetségre szólította fel a demokratikus erőket, hogy közösen akadályozzák meg a pártelnök kancellárságát. **7. oldal**

Oppenheimer-aranyak

Az Oppenheimer lett a nagy győztes a Golden Globe fesztiválon, hiszen ez lett a legjobb film a dráma kategóriában, Nolan lett a legjobb rendező, Cillian Murphy a legjobb drámai színész, Ludwig Göransson a legjobb zeneszerző és Robert Downey Jr. a legjobb férfi mellékszereplő. **11. oldal**

Aláírásokkal Orbán ellen

UNIÓ Akciót indított hazánk szavazati jogának felfüggesztéséért a finn Petri Sarvamaa, aki ehhez képviselőtársai támogatását gyűjti péntekig.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL,
RÓNAY TAMÁS

„Az EU döntéshozatali gépezete egyszerűen elakadt Orbán Viktor miatt. Az egyetlen módja annak, hogy működőképessé tegyük, ha megfosztjuk Orbánt a Tanácsban a szavazati jogától. Ugyanakkor megmutatjuk, hogy az EU-ban nem lehet zsarolni.” A többi között ezt közölte a Népszavával Petri Sarvamaa finn kereszténydemokrata EP-képviselő, aki aláírásgyűjtésbe kezdett az Európai Parlamentben azért, hogy az uniós kormányok vonják meg a szavazati jogot Magyarországtól a döntéshozó EU Tanácsban.

Petri Sarvamaa ahhoz kéri képviselőtársai támogatását, hogy a törvényhozó testület határozatban szólítsa fel az Európai Bizottságot vagy a tagállamokból álló EU Tanácsot annak megállapítására, hogy Magyarországon súlyosan és tartósan sérülnek az uniós értékek. Ez azt eredményezheti, hogy az Orbán-kormánnyal szemben évekkel ezelőtt elindított hetes cikkelyes eljárásban felfüggesztik Magyarország tagsággal járó egyes jogait, például a szavazati jogát az uniós intézményekben.

– A tagállamok tétlenségével szemben nekünk, európai parlamenti képviselőknek kell összefognunk és cselekednünk – fogalmazott. A hétfőn kezdődött aláírásgyűjtéshez péntekig várják a képviselők csatlakozását. Az akció azt is érzékelteti, mennyire valószerűtlennek ítélik Brüsszelben, hogy júliustól átmenetileg az „európai bajkeverőként” is emlegetett Orbán Viktor legyen az Európai Tanács – amúgy hatalom nélküli – elnöke Charles Michel idő előtti távozása miatt. REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: AFP/EMMANUEL DUNAND

Orbán magányos, pedig nem magányra vágyik

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Szántanak, vetnek, aratnak, de az eredmény bizonytalan

Kevés kézbe kerülhet az agrárium

BIRTOK Tapintható az az alattomos szándék, hogy három kézben legyen a teljes magyar agrárium. Az egyik kéz a Tiszántúlt, a másik a Duna–Tisza közét, a harmadik pedig a Dunántúlt szeretné megkaparintani – mondta lapunknak Bencze János, a Jobbik – Konzervatívok országgyűlési képviselője, a parlament mezőgazdasági bizottságának tagja. A birtokkoncentráció amúgy magától is zajló folyamatát gyorsítják a NER-es oligarchák, akik gyanúja szerint ukrán terményekkel kereskedve tettek még több pénzre szert, amit földvásárlásra fordíthatnak. Különösen a tőkével kevésbé ellátott gazdák a múlt évet sikeresnek kikiáltott, ám valójában számukra katasztrofális esztendő után már a tartalékaikat élik fel – derül ki a beszámolókból.

RÉSZLETEK AZ 5. OLDALON

Bencze: Magyarországon a mezőgazdaság szereplőinek nincs valódi érdekvédelmi szervezete.

Leállás van, aggály nincs

EGÉSZSÉGÜGY Ideiglenes intézkedésről van szó, beteg ellátatlanul nem marad – ezt nyilatkozta a Népszavának Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár, akit a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet honlapján olvasható azon határozatokról kérdeztünk, mely kórházi osztályok részleges, illetve teljes leállítását közölték. Egyszerre 20 egészségügyi intézmény részleges leállását jelentették be.

Az államtitkár azt mondta, az év végi, év eleji szabadságolások miatt van most egyes kórházi osztályokon kapacitáscsökkenés. Megjegyezte: általában az aktív fekvőbetegosztályok 60-65 százalékos kihasználtsággal működnek, a helyettesítésre kijelölt intézmények fogadják a pácienseket. Arra a felvetésünkre, hogy például az egri kórházból szemészeti ellátásért Debrecenig kell menni, azt válaszolta: a kormány megemelte az utazásiköltség-térítést, így a pácienseket anyagi kár nem éri.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

Lassan nő a kiskereskedelem

FORDULAT Élelmiszert már bátrabban vásárolunk, ám szinte minden máson még spórolunk – derül ki a KSH múlt év novemberi kiskereskedelmi adataiból. Éves összehasonlításban 5,4 százalékkal kisebb volt a boltok forgalma, mint egy évvel korábban. Különösen a benzinkutak eladásai maradtak el, több mint 21 százalékkal a 12 hónappal korábban látott értékektől. A múlt év első 11 hónapjában 8,7 százalékkal múlta alul a kiskereskedelmi egységek forgalma a megelőző évi hasonló időszakit.

Meglepetés volt, hogy az előző hónaphoz mérve viszont előjelet váltott az eladás, és 0,8 százalékkal nőtt októberhez képest. Elemzők szerint ez a javulás akár átmeneti is lehet, mert a „fekete péntek” akciói felhúzták az eladásokat. Jóslatuk szerint a kilábalás lassú lesz, bár az idei januári éves forgalomváltozás már pozitív előjelű lehet.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A bizalom még nem állt helyre, de többen többet vásároltak

„Kiláradás” jelei a kisföldalattin

FOTÓ: MTI/MÁTHÉ ZOLTÁN

Nagyon sok pénzbe kerül egy-egy új földalatti, de több is kellene

ALAGÚT „Ez a toldozgatásos állapot aligha tartható fenn sokáig. Hónapról hónapra nő a kockázat, hogy le kell állítani a földalattit, vagy még rosszabb, baleset következik be” – mondta lapunknak Bíró Endre, a Metróért Egyesület elnöke. Az M1-es vonal bő 50 éve gyártott szerelvényei ugyanis repedezhetnek, és bár naponta átvizsgálják őket, a megoldás újak beszerzése lenne. Ez nem olcsó. A BKV lapunknak küldött válaszában 1,6 milliárd forintra becsülte az egyedi gyártású szerelvények darabárát; a jelenlegi vonalhosszon 22 szerelvényre, hosszabbítás esetén további 5-re kell, ami eleve 43 milliárd fölötti összeg. Bíró Endre szerint viszont ennél vaskosabban fog majd a gyártók ceruzája, az egyedi szerelvények darabára inkább 2 milliárd közelében lesz. Walter Katalin BKK-vezérigazgató szerint uniós pénz akadhat erre, ha a kormány is úgy akarja.

CIKKÜNK A 3. OLDALON

A BKV lapunknak küldött válaszában 1,6 milliárd forintra becsülte az egyedi gyártású szerelvények darabárát.

Aláírásgyűjtés Orbán ellen

AKCIÓ A tagállamok tétlenségével magyarázza Petri Sarvamaa finn kereszténydemokrata EP-képviselő, hogy akciót indított Magyarország szavazati jogának felfüggesztéséért.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Aláírásgyűjtésbe kezdett Petri Sarvamaa finn kereszténydemokrata európai parlamenti képviselő, mert szeretné elérni, hogy az uniós kormányok vonják meg a szavazati jogot Magyarországtól a döntéshozó EU Tanácsban. A politikus az EP elnökének, Roberta Metsolának címzett leveléhez kéri képviselőtársai támogatását.

A Népszava által látott levélben javasolja, hogy a törvényhozó testület határozatban szólítsa fel az Európai Bizottságot vagy a tagállamokból álló EU Tanácsot annak megállapítására, hogy Magyarországon súlyosan és tartósan sérülnek az uniós értékek. Ez az értékelés azt eredményezheti, hogy az Orbán-kormánnyal szemben évekkel ezelőtt elindított és egyelőre egy helyben topogó hetes cikkelyes eljárás keretében a kormányok felfüggesztik Magyarország tagsággal járó egyes jogait, például a szavazati jogát az uniós intézményekben. Az EP-képviselő a levélben leszögezi: szükség van az eljárás következő szakaszainak aktiválására az Európai Unió értékeinek védelme érdekében. Az EU ezzel azt az egyértelmű üzenetet küldené Magyarországnak, hogy a cselekedetei elfogadhatatlanok, és hogy nem tűri a visszalépést a jogállamiság terén.

Az uniós törvényhozó testületnek nincs közvetlen beleszólása a kormányközi fórumon zajló hetes cikkelyes eljárás menetébe, és a tagországoknak sem kötelező figyelembe venniük a javaslatait.

„Az EU döntéshozatali gépezete egyszerűen elakadt Orbán Viktor miatt. Az egyetlen módja annak, hogy működőképessé tegyük, ha megfosztjuk Orbánt a Tanácsban a szavazati jogától. Ugyanakkor megmutatjuk, hogy az EU-ban nem lehet zsarolni" – közölte Sarvamaa a lapunkhoz eljuttatott nyilatkozatában. Az EP-képviselő úgy véli, hogy nem minden tagállam érti meg a helyzet komolyságát. „A tagállamok tétlenségével szemben nekünk, európai parlamenti képviselőknek kell összefognunk és cselekednünk. Mindenekelőtt meg akarjuk őrizni az EU döntéshozatali képességét ezekben a nehéz időkben, amikor közös döntésekre van szükség, például Ukrajna támogatására" – utalt az EP-képviselő a háborúban álló ország megsegítését célzó pénzügyi csomag magyar vétójára. Irodájának tájékoztatása szerint a hétfőn kezdődött aláírásgyűjtéshez péntekig várják a képviselők csatlakozását.

FOTÓ: AFP/NICOLAS ECONOMOU

Állam- és kormányfők a tavaly decemberi uniós csúcson. Egyre többen látnák körön kívül a magyar kormányfőt

EGY HELYBEN

PETRI SARVAMAA: Az EU döntéshozatali gépezete egyszerűen elakadt Orbán Viktor miatt

Petri Sarvamaa akciója is érzékelteti, mennyire valószerűtlennek ítélik Brüsszelben, hogy júliustól átmenetileg Orbán Viktor legyen az uniós országok állam- és kormányfőiből álló Európai Tanács elnöke. Sajtóbeszámolók szerint a legtöbb tagállam számára elképzelhetetlen, hogy az EU egyik legfontosabb intézményét akár néhány hónapig is az „európai bajkeverő" magyar kormányfő vezesse.

A helycsere ötlete azért merült fel, mert az Európai Tanács elnöki tisztsége július közepén megüresedik: jelenlegi betöltője, Charles Michel elindul a júniusi európai parlamenti választásokon a francia ajkú belgiumi liberális párt (MR) listavezetőjeként. Megválasztása esetén beül a képviselő-testületbe, vagyis mandátumának november végén esedékes lejárta helyett már a nyáron távozik a posztjáról. Ha a vezetői testület nem tudná időben megválasztani az utódját, akkor az EU kormányközi tanácsának soros elnöki posztját júliustól betöltő Magyarország miniszterelnökére maradna a feladat ideiglenes ellátása.

Csakhogy az állam- és kormányfői testület leendő első emberét amúgy is júniusban választanák meg a tagállamok. Ezen annyit változtat Charles Michel korai távozása, hogy az utódjának már a nyáron, és nem decemberben kellene átvennie a stafétabotot. A magyar miniszterelnök csak akkor rúgna labdába, ha nem sikerülne a feladatra azonnal vállalkozó jelöltet találni, amire Orbán Viktor népszerűtlensége miatt alig van esély. A 27 vezető a tervek szerint a június 27–28-ikán esedékes csúcstalálkozóján döntene a mandátuma végére érő többi uniós vezető utódlásáról is: megnevezné választottját az Európai Bizottság elnöki tisztére s az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselőjének posztjára.

Az elnöknek tekintélye lehet, hatalma nem

KOMPETENCIA Az Európai Tanács elnökének annyi hatalma sincs, mint egy parlamentáris demokráciában az államfőnek. 1975 és 2009 között az Európai Tanács elnökségét a soros uniós elnök látta el. Ám ekkor sem járt kiemelt jogkörökkel. A soros elnök kifelé képviselte az Európai Tanácsot, az elnökség kezdetén és végén pedig beszámolt az elnökség részleteiről az Európai Parlamentnek.

A 2007-es lisszaboni szerződés vezette be az Európai Tanács elnökének intézményét; a pozíciót két és fél éves időtartamra lehetett elnyerni, egyszeri megújítási lehetőséggel. Előzőleg már az Európai Konvent is említést tett az „Európai Tanács elnöki tisztségéről", ám miután az európai alkotmány szövegét Hollandia és Franciaország is elutasította, a tervek csak később valósulhattak meg, mégpedig a 2009. december 1-jén hatályba lépett lisszaboni szerződés révén.

Az első elnök Herman Van Rompuy addigi belga miniszterelnök volt, akinek a megbízatását 2014. november 30-ig hosszabbították meg. Mind Van Rompuy, mind az őt követő Donald Tusk volt és jelenlegi lengyel miniszterelnök ugyan az Európai Néppárt tagja volt, de egyikük sem számított különösebben konzervatív politikusnak. Sőt, Tusk és a magyar kormány között kifejezetten ellenséges viszony alakult ki. 2017-ben Magyarország is támogatta Donald Tusk újraválasztását az ET elnökének, pedig a lengyel politikus addig sem rejtette véka alá lesújtó véleményét a magyar és a lengyel kormány demokráciaellenes intézkedéseiről. Budapest azonban akkor nem állt be az akkori lengyel kormány mögé, és a szavazáskor csak Jaroslaw Kaczynskiék ellenezték Tusk mandátumának meghosszabbítását.

FOTÓ: AFP/GEOFFROY VAN DER HASSELT

Charles Michelnek sem volt sok jogköre az Európai Tanács élén

Később már egyre ellenségesebbé vált Tusk és Orbán kapcsolata, amit jól mutat, hogy 2019 októberében a magyar miniszterelnök már hibának nevezte, hogy Tuskot választották meg újra az Európai Tanács elnökének. Bár Tusk éles bírálatokkal illette a magyar kormányt a demokráciaellenes intézkedések miatt, semmiféle jogköre sem volt ahhoz, hogy lépéseket tegyen a magyar kormánnyal szemben. Igaz, az Európai Bizottság sem siette el az ezzel kapcsolatos döntéseket.

Az Európai Tanács 2019. július 2-án választotta meg az addigi belga miniszterelnököt, Charles Michelt Tusk utódjának. Michel 2019. december 1-jétől foglalhatta el hivatalát, de az ő megbízatását is meghosszabbították két és fél év után. Újra és újra felreppentek hírek arról, hogy meglehetősen feszült Charles Michel és Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnökének viszonya. Michel nagyobb beleszólást szeretett volna az EU-t érintő ügyekbe. Igaz, ez a fajta versengés már az Európai Tanács korábbi elnöke, Van Rompuy és a Bizottságot akkor irányító José Manuel Barroso között is felmerült a lisszaboni szerződés homályos megfogalmazásai miatt.

Kezdetben komoly vita zajlott az Európai Tanács elnökének kompetenciáiról. Az egyik elképzelés szerint az elnök csupán adminisztratív feladatköröket látna el, egyfajta „zászlóvivő" lenne, aki az üléseket vezeti, és biztosítja a testület zökkenőmentes működését. Akadtak azonban olyanok is, akik aktívabb feladatkört képzeltek el számára, s úgy vélték, az ET első embere időnként „Európa tényleges elnökévé" válna. Végül azok véleménye kerekedett felül, akik az előző álláspontot képviselték. Az elnök szerepe így nagyrészt politikai jellegű: előkészíti az Európai Tanács munkáját, megszervezi és vezeti üléseit, konszenzusra törekszik a tagállamok között, és minden ülés után jelentést tesz az Európai Parlamentnek; az elnök továbbá biztosítja „az Unió külső képviseletét a közös kül- és biztonságpolitikát érintő kérdésekben, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője hatáskörének sérelme nélkül".

> A 2007-es lisszaboni szerződés vezette be az Európai Tanács elnökének intézményét, de a pozíció nem sikerült erősre.

A konszenzusra való törekvésnek igyekezett megfelelni Charles Michel november végén, amikor Budapesten Orbán Viktort próbálta rávenni arra, ne akadályozza meg a csatlakozási tárgyalások megkezdését Ukrajnával az EU decemberi csúcstalálkozóján. Az ET elnöke végül nem járt sikerrel, szemben Olaf Scholz német kancellárral, aki az uniós csúcstalálkozón kiküldte a magyar miniszterelnököt a teremből, így a jelen lévő állam- és kormányfők pozitív döntés hozhattak a csatlakozási tárgyalások megkezdéséről.

Tény ugyanakkor, hogy némi átfedés is van az Európai Tanács elnöke, az Európai Bizottság elnöke és az uniós külügyi főképviselő szerepköre között, különösen a külpolitikai kérdésekben. Ez pedig némi bizonytalanságot is kelt. Olyan értékelések is születtek, amelyek szerint miközben az Európai Bizottság elnöke az EU „kormánya" nevében beszél, az Európai Tanács elnöke „stratégának nevezhető", a főképviselő pedig a kétoldalú kapcsolatokkal foglalkozik. Összességében azonban megállapítható: az Európai Tanács elnöke még annyi jogkörrel sem rendelkezik, mint egy államfő a parlamentáris demokráciában. A Tanács elnöke ugyanis nem nevezheti ki a Bizottság elnökét, s nem is mentheti fel, nem oszlathatja fel az Európai Parlamentet sem, mint egy államfő. Egyes megfogalmazások szerint a Tanács elnökének tekintélye lehet, hatalma azonban nincs. RÓNAY TAMÁS

Az ET eddigi elnökei

Herman Van Rompuy (2009–2014)
Donald Tusk (2014–2019)
Charles Michel (2019–)

„Kifáradás” a kisföldalattin

ALAGÚT Repedezhetnek az M1-es vonal szerelvényei. A kocsicsere 40-50 milliárdba kerülne. Uniós forrás ugyan igényelhető rá, csakhogy a kormány a mini-Dubaj támogatását kérheti cserébe.

SZALAI ANNA

Mindennap átvizsgálják az M1-es földalatti szerelvényeit, mielőtt kiengednék a járműveket a forgalomba. Töréseket, repedéseket keresnek az 50 éve gyártott kocsikon. Egyetlen észre nem vett hiba is súlyos balesetet okozhat a munkanapokon csaknem 40 ezer utast szállító vonalon. Márpedig a jelenleg szolgálatot teljesítő, 1972-ben a Ganz-MÁVAG és a Ganz Villamossági Művek gyártotta 23 kocsi régen túl van az eredetileg 40 évre tervezett élettartamon és a 2,1 millió kilométeres futásteljesítményen. Így volt ez az M3-as metróvonal felújítása, illetve a szerelvények cseréje előtti végjáték idején is. Tarlós István akkori főpolgármester be is lengette, hogy leállítja a vonalat, ha nem szavatolható a biztonságos közlekedtetés, mire a kormány nagy kegyesen megengedte, hogy a város által felvett s azóta is fizetett hitelből felújítsák a 3-as vonalon futó szerelvényeket. (Ebből lett a jelenleg is folyó, milliárdos perben végződő orosz utángyártás.) Azt a vonalat szinte teljesen uniós forrásból, 217,5 milliárd forintból újították fel öt év alatt. Kérdés, hogy a kisföldalatti kitart-e az Orbán-kormány Budapest-ellenes politikai játszmájának a végéig.

A kisföldalatti vonalának a felújítása, meghosszabbítása, illetve a kocsik cseréje már az előző, 2014–20-as uniós pénzügyi ciklus tervei között is szerepelt, de nem jutott rá forrás. 2021 végén az akkori Innovációs és Technológiai Minisztériumtól mindenesetre mintegy kétmilliárd forintot kapott a projekt előkészítésére a BKV. Létre is hoztak egy bizottságot az új szerelvények tervezésére, a közbeszerzés előkészítésére. A BKV Népszavának küldött válasza szerint ennek a munkának az eredményeként rendelkezésre áll az új jármű elvi előzetes típusengedélye. Elkészült a tenderdokumentáció is, de fedezethiány miatt a közbeszerzést már nem írták ki.

A projekt most ismét előkerült a kormány által Rákosrendezőre tervezett új, mini-Dubajnak nevezett városközpont farvizén. Az állam ennek részeként 300-400 milliárdot költene közcélú beruházásokra. A Fővárosi Közgyűlés decemberi határozatában kikötötte, hogy a Rákosrendező területén megvalósítandó ingatlanfejlesztés támogatásához többek között források biztosítását kéri „a Millenniumi Földalatti Vasút felújításához és meghosszabbításához, valamint a szerelvények cseréjéhez”. A BKV-tól és az illetékes Lázár János vezette Építési és Közlekedési Minisztériumtól azonban hiába kérdeztük, hogy megkezdődtek-e már az egyeztetések.

FOTÓ: MARKOSZOV SZERGEJ

A toldozgatásos állapot aligha tartható fenn sokáig, a szerelvényeket bő fél évszázaddal ezelőtt gyártották

Pedig a földalatti renoválása egyre sürgetőbb. Lassan 30 éve, hogy felújították az alagutat. Szigeteltek, megduplázták a tartóoszlopok számát, lecserélték az állomások burkolatát, a pályán betonlemez váltotta a zúzott követ. A járművek karosszériáját 1999 és 2002 között javították, ami az eredeti állapot visszaállítását jelentette, újabb erősítés nem történt. Márpedig a szűk alagút miatt eleve speciális konstrukciójú járművek az intenzív igénybevétel hatására elkoptak, alvázuk, kocsiszekrényük, csuklókapcsolatuk – egy 2000-es bizottsági jelentés szerint – „kifáradt”. A járművek a pályahibákra is érzékenyebbek. Az első problémák már az üzembe helyezés után jelentkeztek. Ezeket sikerült ugyan elhárítani, de a forgóvázrepedés, majd a karosszériarepedés továbbra is jellemző hiba maradt. Ezeket lehet hegeszteni, de egy korábbi egyetemi anyagszerkezeti vizsgálat arra figyelmeztetett, hogy az anyagfáradás miatt selejtezni kellene, mielőtt komoly vázszerkezeti problémák állnának elő.

„A jelenlegi menetrend fenntartásához 16 szerelvény szükséges” – közölte a BKV, de arra már nem válaszoltak, hogy a 23, fél évszázados kocsiból hány üzemképes még. Mint írták: „A szerelvények biztonságosan üzemeltethetők. Erről egy külön e célra kidolgozott és jóváhagyott, összetett – műszaki és gazdasági szempontokat is figyelembe vevő – vizsgálati módszertan alkalmazásával, objektív alapon döntenek.”

A BKV lapunknak küldött válaszában 1,6 milliárd forintra becsülte az egyedi gyártású szerelvények darabárát. A Metróért Egyesület inkább kétmilliárddal számolna.

„Ez a toldozgatásos állapot azonban aligha tartható fenn sokáig. Hónapról hónapra nő a kockázat, hogy le kell állítani a földalattit, vagy még rosszabb, baleset következik be” – magyarázza Bíró Endre, a Metróért Egyesület elnöke, aki annak idején részt vett az M1-es vonal felújítására alakított bizottság munkájában is. Mint mondja: nagyon sok kívánság merült fel akkor az új kocsikkal kapcsolatban, de az alagút szűk keresztmetszete miatt egyébként is csak egyedi gyártású kocsik vásárlása jöhet szóba. Ez pedig nagyon megdrágítja a beszerzést.

A BKV lapunknak küldött válaszában 1,6 milliárd forintra becsülte az egyedi gyártású szerelvények darabárát. E szerelvényekből a jelenlegi vonalhossz esetén 22-re, vonalhosszabbítás esetén további 5-re lenne szükség. Ez 43 milliárd fölötti összeg. Bíró Endre szerint ennél vélhetőleg vaskosabban fog majd a gyártók ceruzája, hiszen ezek a szerelvények nem rakhatók össze kész modulokból, ahogy a nagy metrós kocsik, mint amilyen például az M2–M4 vonalán közlekedő Alstom-szerelvények. Ehhez külön prototípust kell tervezni, majd legyártani. A darabár így inkább 2 milliárd közelében lesz, ami 54 milliárd forint fölé lökheti a költségeket. Az új kocsik azonban nem futhatnak a régi pályán, korszerűsíteni is kell, márpedig egy új vonatbefolyásoló rendszer szintén milliárdokat vihet el. Walter Katalin BKK-vezérigazgató kérdésünkre azt válaszolta, hogy az uniós IKOP+-keretből akadhat erre pénz, ha a kormány is úgy akarja.

A pénznél csak az idő szűkösebb. Az egyedi kocsik gyártása legkevesebb 4-5 év, ehhez jön hozzá a közbeszerzés lebonyolítása, az alagút és a pálya korszerűsítése. S ezzel lassan eljutunk a HÉV-ek problémájához, ahol januártól már járatot kellett ritkítani, mert az öreg szerelvények között már nem akad annyi hadra fogható, amennyi a menetrendhez szükséges lenne.

Rákapcsoltak a volánosok, gyűlik a sztrájktámogatás

MUNKABESZÜNTETÉS Optimista, de még semmi sem biztos – így fogalmazott lapunknak a Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet (Szaksz) elnöke a Volánbusz dolgozóit érintő aláírásgyűjtéssel kapcsolatban. Azt mérik most fel, hogy hányan támogatnák a decemberi után az újabb sztrájkot. Dobi István közölte: a megyei elnökök tájékoztatása alapján a decemberihez képest sokkal nagyobb az „aláírási aktivitás”.

Pár nap alatt ugyanis csaknem megduplázódott a munkabeszüntetéssel egyetértők száma. Továbbra is Nógrád, Bács-Kiskun és Békés megye a sereghajtó, de azért ott is erősebb a mozgolódás, mint korábban – fogalmazott. Tegnap buszvezetőkkel találkozott a Népligetben, ahová azért látogatott el, mert azt a visszajelzést kapta, hogy ott senki sem látott még aláírásgyűjtő ívet. Kíváncsi volt – mondta –, hogy mennyien tisztelik meg őt, és írják alá az általa vitt papírt. Három óra alatt 13-an csatlakoztak az akcióhoz, többségük nem a Szaksz tagja. Úgy fogalmazott: sokan jöttek-mentek a folyosón, látták, hogy ott van a pihenőben, de nem mentek oda hozzá, viszont volt olyan dolgozó, aki a szabadnapján kereste fel. Kijelentette: nagy a bizalma abban, hogy összejön a tervezett 6000 aláírás, az összesítés a bértárgyalás előtti napon, január 15-én lesz. Ám ha az említett szám nem lesz meg, akkor tudomásul veszi, hogy a többség elégedett a keresetével, és elfogadja azt a bérfejlesztési mértéket, amit a munkáltató előterjeszt.

Ahogy korábban is kijelentette: csak abban az esetben ad ki egy következő sztrájkfelhívást és kezdi meg annak megszervezését, ha a 10 400 autóbusz-vezető legalább 60 százaléka egyetért a bérköveteléssel, és aláírásával megerősíti, hogy részt is vesz az esetleges – január 28-ra és 29-re tervezett – munkabeszüntetésben. Elmondta: úgy értesült, hogy a korábbi 6-8 helyett már 10-12 százalékos béremeléssel tervez a cég, ő viszont továbbra is a 25 százalékos bérfejlesztést tartja tárgyalási alapnak. Tehát az ajánlat és a sztrájk támogatottsága alapján dől majd el, lesz-e újabb kétnapos munkabeszüntetés.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Pár nap alatt megugrott a munkabeszüntetéssel egyetértők száma

A Szaksz azért tartott decemberben kétnapos sztrájkot, mert elakadtak az ez évre szóló bérfejlesztési tárgyalások. A közlekedési ágazatban működő reprezentatív érdekvédők közül csak a Szaksz tartotta elfogadhatatlannak, hogy a cég mindössze 6-8 százalékos bértömeg-növekedést tervezett, e helyett ők 25 százalékot tartanak elfogadható tárgyalási alapnak. A szakszervezet szerint akkor a munkavállalók körülbelül 65 százaléka támogatta a nyomásgyakorlást, a Volánbusz viszont azt közölte: a várnál kisebb volt az összefogás, a teljes dolgozói állomány 14 százaléka vett részt az akcióban. Az igazság nem derült ki, mert – ahogy Dobi István fogalmazott – letiltották a Volánbusz központjában az adatszolgáltatást. Lázár János építési és közlekedési miniszter a bér-

Dobi István: Nagyon bízom abban, hogy összejön a tervezett 6000 aláírás

követelést irreálisnak és túlzó mértékűnek, a sztrájkot jogilag erősen vitathatónak, a szakszervezetet felelőtlennek minősítette. Pafféri Zoltán, a MÁV Zrt. vezérigazgatója is azt mondta, a 25 százalékos bérkövetelés nem illeszthető össze a cégcsoport, illetve a nemzeti költségvetés lehetőségeivel, és ő is vitatta a munkabeszüntetés jogszerűségét. A bíróság viszont azóta másodfokon is kimondta: a sztrájk jogszerű volt.

MUHARI JUDIT

Osztályok állnak le, de az államtitkár nem aggódik

EGÉSZSÉGÜGY Ideiglenes intézkedésről van szó, beteg ellátatlanul nem marad – nyilatkozta a Népszavának Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár, akit a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ (NNGYK) honlapján olvasható azon határozatokról kérdeztünk, amelyek kórházi osztályok részleges, illetve teljes leállítását közölték.

Kunetz Zsombor orvos, a Röntgen blog szerzője Facebook-posztjában felhívta a figyelmet, hogy az NNGYK a honlapján január hatodikán egyszerre 20 egészségügyi intézmény részleges leállását jelentette be. A listából egyebek mellett kiderül: a Szent János Kórház – noha a budai agglomeráció baleseti centruma – már a sérültek, illetve az ittas sérültek ellátását sem tudja biztosítani. Több mint egy tucat fekvőbeteg-ellátó hely ellátási palettája szűkül, köztük a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Hetényi Géza centrumkórházé, továbbá a Heves megyei Markhot Ferenc centrumkórházé, ahonnan ügyeleti időszak alatt a szemészeti ellátásra szorulóknak Debrecenig kell utazniuk.

– Január elején több olyan jogszabály életbe lépett, ami szűkítette a foglalkoztatást – mondta lapunknak Soós Adrianna, a Független Egészségügyi Szakszervezet elnöke. Így például a munkaerő-közvetítés, -kölcsönzés megszüntetése. Ő már karácsony előtt jelezte lapunknak: csupán a kiadatlan szabadságok is okozhatnak ellátási problémákat.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Takács Péter látja a gondokat, ám nem érzi túl súlyosnak azokat

Az ő adataik szerint átlagosan 15-20 napnyi szabadságuk ragadt benn a szakdolgozóknak. Így év végén, év elején előfordulhat, hogy „bezár a bolt". Az érdekvédő úgy vélte: az emberhiány mögött ott lehet a kórházak eladósodása is, a költségvetési korlátok miatt nem is lehet annyi embert felvenni, mint amennyinek a kórházak szükségét érzik.

Takács Péter szerint ugyan januártól a kórházak már nem köthetnek szerződést szavai szerint „a szürkegazdasági zónában működő" munkaerő-közvetítő cégekkel, de úgy vélte, hogy az eddig általuk foglalkoztatott szakdolgozók majd bejönnek a rendszerbe. Az államtitkár azt mondta: az év végi, év eleji szabadságolások miatt van most egyes kórházi osztályokon kapacitáscsökkenés. Megjegyezte: általában az aktív fekvőbeteg-osztályok 60-65 százalékos kihasználtsággal működnek, azaz beteg nem marad ellátatlanul, a helyettesítésre kijelölt intézmények fogadják őket.

Arra a felvetésünkre, hogy például az egri kórházból szemészeti ellátásért Debrecenig kell utazni, azt válaszolta: a szemészeti kórházi ellátás éppen az a terület, ahol nincs is minden megyében szükség ellátóhelyre. A szemészeti betegek 80-90 százalékát egynapos sebészeteken látják el, vagyis körülbelül tízszázaléknyi betegnek van szüksége kórházi kezelésre, akiknek viszont tervezhető az ellátásuk. Takács Péter hozzátette: a kormány megemelte az utazásiköltség-térítést, így akinek távolabbra kell mennie, annak a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő már emelt összeget térít, azaz a pácienseket – szerinte – anyagi kár nem éri. DANÓ ANNA

LAPSZÉL

Elhúzódó OBT-választás

Hosszasan elhúzódott az Országos Bírói Tanács (OBT) tagjait megválasztó küldöttértekezlet tegnap, lapzártánk idején a küldöttek javában szavaztak a leendő tagokról. Késő délután még csak arról a 40-50 személyről voksoltak, aki felkerült a tagjelöltek listájára. Megírtuk: a jelenlegi OBT hatéves mandátuma január 30-án lejár, s a bírói tanácsba mindenképpen új tagok kerülnek, mert a mai OBT-tagok jelezték, nem élnek az újrázás lehetőségével. Az új OBT tagjairól a mintegy 3000 magyar bíró által szeptember-október folyamán megválasztott bíróküldöttek (elektorok) döntenek. Az elektorok a küldöttértekezleten saját maguk közül választják meg titkos szavazással a 14 OBT-tagot; a jogszabály szerint 1 ítélőtáblai, 6 törvényszéki és 7 járásbírósági bírót. Ezzel egy időben, ugyanilyen eljárásban 14 póttagot is választanak – a 15. tagot, a Kúria elnökét (Varga Zs. Andrást) a törvény delegálja a testületbe. Az OBT alkotmányos feladata a bírói igazgatás, az Országos Bírósági Hivatal elnöke tevékenységének felügyelete; a mai testület példás módon állt ki a jogállami értékek mellett. S. Z.

Orbán Ráhel földjeit vizsgálhatják

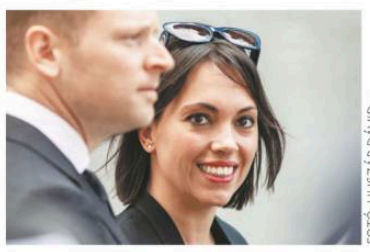
FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Rendőrségi vizsgálat indulhat, miután a 24.hu megírta: Orbán Ráhel nevében eljárva a kormányfő veje, Tiborcz István aláírta a tokaj-hegyaljai földbirtokok átruházásáról szóló adásvételi szerződéseket, majd rejtélyes módon törölték a világörökséghez tartozó ingatlanok tulajdoni lapjairól az állami elővásárlási jogot tartalmazó bejegyzéseket. Vadai Ágnes, a DK képviselője Polt Péter legfőbb ügyészhez fordult azzal a kérdéssel: „Ön szerint Tokaj-Hegyalján nem gond az állami elővásárlási jog törlése?" A legfőbb ügyész a kérdést feljelentésként értékelte, és továbbította a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz. NÉPSZAVA

„Ez nem az én harcom"

SORSOK Ma is nagyüzem van az ukrán menekülteket fogadó szállókon, de a segélyszervezetek mindinkább a már itt élők beilleszkedésére fókuszálnak.

FRANK ZSÓFIA

– A két unokaöcsémet és a testvérem vejét elkapták a határon. A frontra kellett volna menniük, de nem akartak. Senki sem akar, de visznek mindenkit. Nem volt szerencséjük, két csoport már átjutott előttük, az övék lett volna a harmadik. Lőttek rájuk. Futni kezdtek, pedig ilyenkor nem szabad futni, mert csak észreveszik őket. El is kapták őket. Most Munkácson várják a sorsukat. Börtön vagy háború. Inkább a börtön, azt legalább túlélik – meséli a Kárpátaljáról származó Vera, a Baptista Szeretetszolgálat által működtetett menedék egyik lakója. Vele van két lánya és unokái, akik közül a legkisebb hét hónapos. Egyik veje is velük él. – Neki szerencséje volt, sikerült átszökni a határon – mondja az asszony.

A frissen felújított szálló teljes kapacitása 80 fő, jelenleg 64-en lakják. Sok a gyerek és a nő, férfiak csak elvétve. Egyikük, egy húszas évei elején járó srác azt mondja:

– Én biztos nem halok meg egy háborúért, amit nem én vívok. Ez nem az én harcom.

Mások azért is félnek hazamenni, mert úgy tudják, már nem csak a férfiakat, a magasabb iskolai végzettségű nőket is besorozzák. Egy középkorú asszony szerint őt is vinnék, így a határt se lépi át. – Hiába nincs annyi iskolám, csak idő kérdése. Látjuk az interneten, halljuk az ismerősöktől, visznek mindenkit.

Vera veszi vissza a szót. Azt meséli, egy ismerőse lábát, kezét szétlőtték a háború elején. Két gyereke van, de eltartani már nem tudja őket. Rokkantat senki nem alkalmaz, különösen háború idején, a segély pedig 30 ezer forint. – Nálunk már mindenki Magyarországon van, kivéve akiket most elkaptak, illetve a szüleim, ők ott maradtak. Besorozni már nem fogják őket, idősek. Megmondták, hogy ők nem hagyják ott azt az életet, amit felépítettek. Izgulunk értük. Sírtam értük is eleget. Most már elfogadtuk, beletörődtünk, hogy menekültek vagyunk, és megbecsüljük, hogy ilyen jól bánnak itt velünk – mondja Vera, aki aztán, talán, hogy magát is vigasztalja, vidámabb témára vált. – Már szereztem is munkát! Egy pékségben takarítok. Meg is bolondulnék, én mindig jövök-megyek, nem tudok tétlen ülni.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A Baptista Szeretetszolgálat 80 fős, budapesti szállóján ma is 64-en élnek

Verához hasonlóan a szállón lévők nagy része már dolgozik, de azt mondják, a többiek is találnak munkát, amint „berendezkedtek". Az újonnan érkező gyerekeknek pedig hamar lesz helyük iskolában, óvodában. Ezt igazolja az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának egy decemberi, a Magyarországon tartózkodó ukrán menekültek körében készített felmérése is. – 700 főt kérdeztünk meg. Noha az adatok nem egészen reprezentatívak, azért egy átfogó képet kaptunk arról, hogy miként boldogulnak, és miben szorulnak segítségre – mondja Simon Ernő, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának magyarországi szóvivője. A felmérésből kiderül, hogy a menekültek 90 százaléka városi környezetben él, 71 százalékuk dolgozik valahol. Ugyanakkor sokan a nyelvi akadályok miatt alulfoglalkoztatottak, vagy úgy érzik, nem férnek hozzá teljeskörűen a munkaerőpiachoz. 17 százalék mondta, hogy nehézkes a végzettségüket igazoló papírjuk elismertetése. A gyerekek 79 százaléka tanul magyar iskolában, ugyanakkor 30 százalék a magyar oktatás mellett az ukrán online oktatásba is bekapcsolódik.

Abban, hogy a menekültek többsége a jelek szerint, ha nem is mindig könnyen, de boldogul, nagy szerepe van a segélyszervezeteknek. Mert – tudjuk meg Simon Ernőtől – miközben a határnál továbbra is több szervezet segíti az országba menekülőket, a nekik nyújtott támogatás fókusza a tartóssá váló menekülthelyzetnek megfelelően jó ideje inkább a beilleszkedésre összpontosul.

Napi ötezer belépő

Nehéz pontos képet adni arról, hogy miként alakul az Ukrajnából érkező valódi menekültek száma. A háború kitörése után volt, hogy egy nap alatt 20 ezernél is többen érkeztek. Tavaly január elején átlagosan 5 ezer volt az ukrán–magyar határállomásokon a napi forgalom, és a napokban is ennyi belépőt regisztráltak. Azt viszont nem tudni, hogy közülük mennyien tényleges menekültek. Az ENSZ szerint 2022. február 24. óta Ukrajnából több mint 4 millióan léptek be Magyarországra. A január elsejei adatok szerint összesen 40 605 ukrán kért menedékes státuszt. A tartózkodási engedéllyel és a más legális státuszban itt tartózkodókkal együtt a teljes létszám 64 ezer körül van. (A rendőrség által kiállított ideiglenes tartózkodási igazolások száma 2022. február 24. és 2023. december 31. között átlagosan havonta 6183 volt.) Hogy ebből pontosan hányan tartózkodnak ténylegesen Magyarországon, nem tudni. Azért nem, mert – miként azt az Idegenrendészeti Főigazgatóság írta – „a jellemzően menedékes védelemben részesített személyek jogosultak külföldre utazni, amit nem szükséges bejelenteniük a menekültügyi hatóságnak, menedékes státuszukat ez önmagában nem befolyásolja."

ÁLLÁSBAN

SIMON ERNŐ: Felmérésünk szerint a Magyarországon tartózkodó felnőtt ukrán menekültek 71 százaléka dolgozik

79 százalék

Ilyen arányban tanulnak a menekült ukrán gyerekek magyar iskolában

A termőföld újraosztása zajlik

GAZDÁK Nemsokára néhány ember kezébe kerülhet a teljes magyar agrárium – véli Bencze János országgyűlési képviselő, aki szerint a tavalyi „sikeres” év után sokan már a tartalékaikat élik fel.

SOPRONI H. LAJOS
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Átrendeződik a földbirtokosok köre, a kistulajdonosok jó része már eltűnt

A gazdálkodók többsége nem osztja azoknak az agrár szakembereknek a véleményét, akik a magyar mezőgazdaság 2022-es, rendkívül gyenge teljesítménye után az elmúlt évet sikeres esztendőnek tartják. – Ugyanakkora területen a tavalyi árbevétel felét tudtam csak produkálni – jegyezte meg az egyik, több száz hektáron gazdálkodó rábaközi gazdálkodó kérdésünkre válaszolva. Az éves munkája csupán arra elég, hogy a vállalkozását szinten tartsa. Tavalyelőtt még tízmilliókat költött gépek vásárlására, 2023-ban viszont először volt kénytelen szembenézni azzal a szomorú ténnyel, hogy az elhasznált, elkoptatott munkaeszközöket is kénytelen elővenni, mert nem maradt pénze cserére.

A közepes gazdálkodó is kesereg. Az édesapjától örökölt 100 hektáron mindent maga csinál. Nemritkán éjszaka szánt, mivel napközben muszáj neki főállásban máshol dolgozni, hiszen a földből most nem tudna megélni. – Az előző esztendőben hiába termesztettem hét hektáron kukoricát 8 tonnás termésátlaggal, ami igazán szép eredmény, mégis rosszul jártam, a bezuhanó árak miatt deficites lettem, félmillió forint hiányom keletkezett – mesélte a kisalföldi fiatalember.

Aggodalommal figyeli a fejleményeket a jó aranykorona-értékű, de 10 hektárnál kisebb terület tulajdonosa is, akinek bérmunkában művelik meg a földjét. – Tavaly 9,5-10 tonna kukoricám, valamint 6-6,5 tonna búzám termett hektáronként, ami átlag feletti termés. Ez részben annak köszönhető, hogy eső is volt elegendő. A befektetett pénzem és az eredmény aránya, a mérleg mégis siralmas lett, nullát mutatott. Nyereségünk tehát nem volt – állapította meg egy családi birtok gazdája.

Azok a rábaközi gazdálkodók pedig, akiknek az elmúlt évben nem sikerült jó termésátlagot elérni, alighanem jelentős veszteséggel zártak. Mint ahogy azok is, akik hektáronként átlagosan 80–120 ezer forintért béreltek szántóföldet. Hogy a haszon sok helyen elmaradt, és az anyagi érvágás sem volt ritka, annak több oka is van. Ezek közé tartozik a gabonafélék alacsony felvásárlási ára. A búza 2022 októberében tonnánként 135-140 ezer, a kukorica 130 ezer forint volt, majd egy évvel később számottevő visszaesés következett be. Az előbbiért áfa és szállítási költség nélkül 60-65 ezret, az utóbbiért pedig 56 ezer forintot adtak. Sokat drágult a gépalkatrész, a vetőmag, a műtrágya és a vegyszer, ami fokozta az anyagi nehézségeket. A kilátások továbbra sem jók. Ráadásul az üzemanyagok jövedékiadó-emelése még inkább növeli a termelők kiadásait.

TULAJDON

BENCZE JÁNOS

Az az alattomos szándék, hogy három kézben legyen a teljes magyar agrárium. Az egyik kéz a Tiszántúlt, a másik a Duna–Tisza közét, a harmadik pedig a Dunántúlt szeretné megkaparintani

– A kereskedő a műtrágya árából maximum 10-15, a vetőmagnál legfeljebb 7 százalék kedvezményt adott, ezzel szemben a termény ára egy év alatt 50-70 százalékkal esett. Több helyen még a tavalyelőtti termény is silóban van. Amire meg esetleg nagy nehezen sikerült vevőt találni, azt is csak nyomott áron lehetett eladni. Nem csoda, hogy most már minden gazda a tartalékát éli fel – magyarázta Bencze János, a Jobbik – Konzervatívok országgyűlési képviselője, a parlament mezőgazdasági bizottságának tagja. – A nehézségek ismeretében eleve téves megállapítás az, hogy az előző a magyar mezőgazdaság sikeres évei közé tartozik. Számításaink alapján az agrárium teljesítménye 2023-ban a bruttó hazai termék (GDP) 2,9 százalékát tette ki. Az igaz, hogy nőtt, de volt már 3,5 százalék is, így ezzel a mutatóval nemigen lehet kérkedni. Inkább azt érdemes vizsgálni, hogy ez valójában miből is adódott. Gyanítjuk, hogy a mezőgazdaság GDP-növekedése egy külkereskedelmi ügyletet takar. Feltételezésünk szerint bizonyos emberek és cégek Ukrajnából olcsó terményt hoztak be, s ezt igen jelentős haszonnal továbbértékesítették külföldre.

A jelenlegi helyzetben többen is azt firtatják, hogy nálunk a gazdák miért nem szerveznek tiltakozó megmozdulásokat. Amire jó példa a Németországban zajló tüntetéssorozat. – Azt világosan látni kell, hogy Magyarországon a mezőgazdaság szereplőinek nincs valódi érdekvédelmi szervezete, hiszen ahogyan a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége (Magosz) betagozódott a Fideszbe, úgy a Nemzeti Agrárkamara (NAK) sem képes kilépni annak árnyékából – hangsúlyozta Bencze János, aki úgy véli, hogy ezeknek a szervezeteknek eszük ágában sincs hátrányos helyzetbe hozni a kormányt. A gazdák tényleges gondjaival nem foglalkoznak, és nem is érdekli őket. Látványos akcióik persze vannak, ám ezek nem a valóságos igényeket tükrözik.

> Van olyan gazda, aki tavalyelőtt még tízmilliókat költött gépekre, ám 2023-ban az elhasznált, elkoptatott munkaeszközöket is kénytelen volt elővenni.

Az országgyűlési képviselő állítja, hogy a gazdálkodók szalámizása már javában tart, és előbb-utóbb szinte mindenkire sor kerül. A 20 és 50 hektáros termelők mára nagyjából elvesztek. Ezután szép lassan az 500 hektár alatt gazdálkodók jönnek. A fideszes oligarchák ugyanis mindent elkövettek annak érdekében, hogy az országba különféle módon behordott ukrán terményekkel kereskedve igen komoly pénzekhez jussanak, hogy ezután is legyen miből még több földet szerezni. Az bizonyára egyáltalán nem érdekli őket, hogy mi lesz hosszú távon a magyar mezőgazdasággal. Most például azt próbálják mindenkivel elhitetni, hogy egy kis gazdaságnak nincs jövője, létjogosultsága, csak és kizárólag az igen nagy mezőgazdasági üzemméret életképes, hiszen így az ukrán termelőkkel is versenyezhetünk. Ami nemhogy nem valós, hanem sokkal inkább megmosolyogtató cél. Ez rossz irány, amit nem szabad követni, ám a jót, mint a horvát, a lengyel, a szlovák és a szlovén példát, viszont igen. Ezen országok ágazati struktúrájában sok a kis- és közepes gazdálkodó, ám mellettük a néhány nagyobb is nagyon jól megfér. Nálunk ezzel szemben az az alattomos szándék, hogy három kézben legyen a teljes magyar agrárium. Az egyik kéz a Tiszántúlt, a másik a Duna–Tisza közét, a harmadik pedig a Dunántúlt szeretné megkaparintani. Félő, hogy azok közül, akik netán emiatt vesztik el a földjüket, többen is az épülő akkumulátorgyárakban fognak dolgozni – hívta fel a figyelmet Bencze János, aki úgy látja, hogy az érdekeik védelmében össze kell fogniuk a gazdáknak, és nem szabad visszariadniuk az utcai tiltakozástól sem.

Berlin a gazdák radikalizálódásától tart

MEGMOZDULÁSOK Németországban országszerte közlekedési fennakadásokat idézett elő a gazdák tiltakozó akciója. A mezőgazdaságban dolgozók a német kormány agrárpolitikája ellen tüntettek. Mecklenburg–Elő-Pomerániában több száz traktorral zárták el az autópálya-felhajtókat. Az északnyugat-alsó-szászországi Cloppenburg körzetében 40 járművel zártak el egy utat, míg Szászországban, Drezda környékén néhány autópálya-felhajtót torlaszoltak el. Berlinben az első traktorok azonban már vasárnap este megjelentek a Brandenburgi kapunál, és Bajorország-szerte is több ezer traktorral vonultak az utakra a kora reggeli órákban. Sok helyütt fél pályán zajlott a közlekedés.

A német gazdaszövetség elnöke, Joachim Rukwied elnézést kért az esetleges fennakadások miatt. „A lakosság megértését kérjük. Nem akarjuk elveszíteni azt a nagy támogatást és szolidaritást, amelyet a társadalom nagy részétől kapunk” – mondta Rukwied a Stern című lapnak. A gazdák és a kormány között elsősorban az ágazatnak nyújtott támogatások megszüntetése miatt folyik vita. A fő kérdés a mezőgazdasági gázolaj adókedvezménye. Bár a kormány részben visszavonta a megszorításokat, a gazdák ennyivel nem érték be.

Alsó-Szászország miniszterelnöke, Stephan Weil felszólította a kormánykoalíciót, vonja vissza a mezőgazdasági szférát érintő támogatáscsökkentéseket. Mint a szociáldemokrata politikus az ARD reggeli műsorában fogalmazott, a német kormánynak tiszta vizet kellene öntenie a pohárba.

A német kormány a gazdák radikalizálódásától és a szélsőjobbhoz való közeledésétől tart. Az aggodalmak nem alaptalanok. Schleswig-Holsteinben múlt csütörtökön a feldühödött tömeg megakadályozta Robert Habeck zöldpárti szövetségi gazdasági minisztert, hogy kiszálljon egy kompból. Az eset nagy felháborodást keltett Németországban.

FOTÓ: AFP/JOHN MACDOUGALL

Az egyhetesre tervezett tüntetés nyitóképe traktorokkal a Brandenburgi kapunál, Berlinben

Joachim Rukwied gazdaszövetségi elnök mindenesetre elhatárolódott az esettől. „Személyes támadások, fenyegetések nem jöhetnek szóba” – hangoztatta.

Dirk Wiese, a Bundestag SPD-frakcióvezető-helyettese például kifejtette: „Már most látunk kísérleteket a tüntetésekkel való visszaélésekre, különösen jobboldali körökben és a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) részéről. Ezt látjuk Türingiában, Szászországban és más tartományokban is.”

Szintén a radikalizálódás veszélyére figyelmeztetett Christian Lindner, a liberális FDP elnöke, erre hívta fel a gazdák figyelmét. Az északi-tengeri kompkikötőnél történt incidensek után az ellenzéki CDU/CSU is mérsékletre szólít fel. Alexander Dobrindt, a CSU regionális frakcióvezetője mindazonáltal megértést mutatott a gazdák dühe iránt.

RÓNAY TAMÁS

€/HUF 377,29 ↓ -0,26% | $/HUF 344,40 ↓ -0,41% | CHF/HUF 406,31 ↓ -0,09%

LAPSZÉL

A kiszerelésváltozást is jelenteni kell

FOTÓ: BERES MÁRTON

Márciustól a kormány jogszabályban kötelezi az 1 milliárd forint feletti árbevételű élelmiszer-kereskedőket, hogy a termék mellett elhelyezett táblácskán hívják fel a figyelmet: az előrecsomagolt termékek kiszerelése a korábban megszokottakhoz képest kisebb lett – írja közleményében a Nemzetgazdasági Minisztérium, utalva a 400/450 grammos túróra. A viszonyítási alap az adott termék gyártója által 2020. január 1. és 2023. július 1. között alkalmazott kiszerelés lesz. A tájékoztatási kötelezettség 2 hónapig áll fenn. A szabályok elmulasztása esetén a fogyasztóvédelmi hatóság fog eljárni, az érintett termékek köréről pedig a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal honlapján lehet majd tájékozódni. NÉPSZAVA

Döcög a kétütemű adóemelés

FOTÓ: NÉPSZAVA

Szerdától 2 forinttal csökken a gázolaj nagykereskedelmi ára – közölte a Holtankoljak.hu. Ha a kutak ezt teljes egészében érvényesítik, úgy a termék literenkénti átlagára 587 forintra jöhet ki. A benzintarifa 562 forintos átlagszintje ezúttal sem változik. Az árképzés furamód épp a sajátos, kétütemű jövedékiadó-emelés közepén látszik megnyugodni. Míg ugyanis a piaci hatások nyomán a benzin nagykereskedelmi ára decemberben 10, a gázolajé pedig 11 forinttal csökkent, addig – az irányadó Mol lépései miatt – a kútárak 32, illetve 22 forinttal estek. A piac tehát literenként 22, illetve 11 forintos árrésről lemondott. Bár újév napjától hatályossá vált az üzemanyagok literenkénti, bruttó 41 forintos jövedékiadó-emelése, ennyivel valójában csak a nagykereskedelmi árak nőttek. A Mol ugyanis 29-én bejelentette, hogy ebből 21 forintot csak január 15-étől érvényesít. A mostani tarifák a 480-as árstop egy évvel ezelőtti megszüntetése óta az alacsonyabbak közé tartoznak. M. I.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
61 374,10	↓	-0,13%
Mol		
2836 Ft	↓	-0,07%
MTelekom		
680 Ft	↓	-0,73%
OTP		
15 950 Ft	↑	+0,44%
Richter		
9020 Ft	↓	-1,10%

Benzinen spórolunk

BOLTOK Egyszerre csökkent és nőtt is a hazai kiskereskedelmi forgalom tavaly novemberben, de kilábalásról még szó sincs.

BOD PÉTER

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A lecsupaszított adatok alapján a tavaly novemberi kiskereskedelmi forgalom 5,4 százalékkal volt kisebb az előző év azonos időszakához képest – derül ki a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) hétfőn reggel kiadott gyorsjelentéséből. Előretekintve azonban már látszik némi biztató jel, ugyanis a forgalom 0,8 százalékkal növekedett az előző hónaphoz képest, ám ettől még tény, hogy tavaly január–november között a forgalom – szintén naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 8,7 százalékkal volt kisebb az előző év azonos időszakinál.

A statisztikai hivatal jelentésében az is olvasható, hogy éves összevetésben a kiskereskedelmi forgalomban a legkisebb, mindössze 0,6 százalékos visszaesés az élelmiszer- és élelmiszer jellegű eladásokban mutatkozott. A részletes adatok szerint az élelmiszer-kiskereskedelem 77 százalékát adó élelmiszer jellegű vegyes üzletek értékesítési volumene nem változott, míg az élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzleteké 2,6 százalékkal mérséklődött. Ezeknél lényegesen nagyobb, 3,9 százalékos visszaesést mértek a nem élelmiszer-kiskereskedelmi forgalomban, ahol a használtcikk-üzletekben 4,1, a könyv-, számítástechnika-, egyébiparcikk-üzletekben 5,1, a bútor-, műszakicikk-üzletekben 7,8, az iparcikk jellegű vegyes üzletekben 9,2, a textil-, ruházati és lábbeliüzletekben 9,9 százalékkal lett kisebb a forgalom tavaly novemberben, mint egy évvel azt megelőzően. Érdekes adalék, hogy ugyanakkor 3,5 százalékkal nőttek az eladások a gyógyszer-, gyógyászatitermék-, illatszerüzletekben.

A kiskereskedelmi forgalomból 11 százalékkal részesedő csomagküldő és internetes kiskereskedelem volumene 0,3 százalékkal csökkent tavaly novemberben az egy évvel korábbi adathoz mérten. A korábbi ide vonatkozó adatok ismeretében nem okozhatott meglepetést, hogy a legnagyobb visszaesést az üzemanyagtöltő állomások forgalmában mérték, itt 21,4 százalékkal maradt el az értékesítés a 2022-es év novemberétől.

Az élelmiszerboltok forgalma lassan kezd helyreállni, rásegítettek a boltok a leárazásokkal és akciókkal

21,4 százalék volt az éves visszaesés az üzemanyag eladásában tavaly novemberben

Az országos kiskereskedelem forgalma tavaly novemberben folyó áron 1602 milliárd forint volt.

Virovácz Péter, a ING Bank vezető elemzője ugyan „biztató jelnek” nevezi, hogy az élelmiszer eladásában már csak kismértékű az elmaradás a tavalyi évhez képest, de nem lát komoly változást a kiskereskedelem szerkezetében. Egyelőre az élelmiszer-fogyasztás drasztikus beindulásáról sincs szó, mégis jó hírnek tartja, hogy a nem élelmiszertermék jellegű üzletek forgalma tavaly novemberben a megelőző hónaphoz képest 0,4 százalékkal emelkedett. Ezzel együtt az elemző úgy véli, hogy ez a növekedés átmeneti lehet, mert a „Black Friday” akciók jelentősen megdobhatták a forgalmat. Erre utalhat, hogy az eddig látványosan szenvedő bútor-, műszakicikk-áruházak forgalma ugrásszerűen megnőtt novemberben, havi alapon 4,5 százalékkal. Hasonlóan komoly megugrás látszódik a textil-, ruházati és lábbeliüzletekben, itt a havi bővülés 9,2 százalékos volt a tavalyi év októberéhez mérten – fogalmazott Virovácz Péter.

TREND

VIROVÁCZ PÉTER

A következő hónapokban is folytatódik a reálbérek növekedése, ami lassan, de biztosan támogathatja a fogyasztás helyreállását

Annak ellenére, hogy éves összevetésben jelentős volt a visszaesés az üzemanyag-eladásban, az ING Bank elemzője úgy véli, hogy „a pozitív változás megérkezett az üzemanyagkutakra is”. Ennek hátterében az áll, hogy a tavaly októberi alacsony emelkedést követően novemberben jelentősen, 1,5 százalékkal nőtt az értékesítés, amihez az elemző hozzátette, hogy még erőteljesen érződik a spórolás és az előző évi magas bázis hatása. Mint az közismert, egy évvel korábban még ársapkás volt itthon az üzemanyag.

Az elemző úgy ítéli meg, hogy a hazai kiskereskedelmi forgalomban korai volna még trendszerű és dinamikus kilábalásról beszélni, ám nem hagyható figyelmen kívül, hogy a következő hónapokban is folytatódik a reálbérek növekedése, ami lassan, de biztosan támogathatja a fogyasztás helyreállását. Ezzel párhuzamosan a háztartások tartozásaik csökkentésére és tartalékaik feltöltésére összpontosítanak. Ám ahhoz, hogy a változás érdemi és tartós legyen, először a fogyasztói bizalomnak kell helyreállnia, ami egy hosszadalmasabb folyamat – tette hozzá Virovácz Péter.

Az Erste Bank várakozása szerint a forgalom éves változása legkorábban decemberben, legvalószínűbben januárban térhet vissza a pozitív tartományba.

„Dobogós” helyen a hazai kiskereskedelem

VÁLSÁG Az Európai Unióban novemberben 1 százalékkal csökkent az előző évhez képest a kiskereskedelmi forgalom – közölte az Eurostat. Éves alapon a magyar kiskereskedelem a harmadik legnagyobb forgalomvesztést szenvedte el az uniós statisztikai hivatal szerint az 5,4 százalékos csökkenéssel. A szlovén kiskereskedelmi forgalom 11,1, az észt boltoké 8,8 százalékkal esett az elmúlt egy évben. Ugyanakkor egyes uniós országokban már az elmúlt egy évben is jelentősen nőtt a boltok forgalma: Spanyolországban 5,6, Horvátországban 6,4,s Dániában 6,3 százalékos növekedést mértek 12 hónap alatt.

Ha 2023 októberéhez viszonyítjuk a számokat, akkor a 0,8 százalékos hazai növekedési adattal szemben az EU átlagában még 0,2 százalékos volt a visszaesés. A legnagyobb forgalomcsökkenést az Unió legfejlettebb országaiban mérték: a német boltok forgalma novemberben 2,5 százalékkal maradt el az előző havitól, Luxemburgban 1,4, Ausztriában 0,7 százalékos visszaesést mértek. Bár a hazai novemberi növekedés bőven meghaladja az uniós átlagot, az nem került a legjobb 8 közé. P. ZS.

Akár 18 százalékkal is nőhet a bankolás díja

ÁREMELÉS Közel ötödével drágulhat áprilistól a bankolás, ennyivel emelhetik díjaikat a bankok a szabályok szerint. Hogy mihez képest, az is kiderül január végéig, ugyanis az uniós előírások alapján minden évben összefoglaló kimutatást kell küldeniük a bankoknak minden ügyfelük számára, amelyben tételesen kimutatják, hogy az előző évben milyen díjakat és költségeket számoltak fel számlájukhoz kapcsolódóan.

A jelenlegi szabályok szerint a pénzintézetek az előző évi infláció mértékével korrigálhatják banki díjaikat, márpedig a 2023-as pénzromlás mértéke 18 százalék körül lesz, azaz idén minden korábbinál nagyobb díjemelést engedhetnek meg maguknak a bankok. Tavaly a pénzintézetek döntő része élt a lehetőséggel, és közel a maximális, 14,5 százalékos mértékben emelte banki díjait – emlékeztetett Gergely Péter. A BiztosDöntés.hu pénzügyi szakértője szerint az idén a kereteken belül moderáltabb lehet az emelkedés.

> Korábban a pénzintézetek döntő része kihasználta a maximális díjemelési lehetőséget.

A Magyar Nemzeti Bank statisztikái arra is felhívják a figyelmet, hogy tudatosabb bankhasználattal évi több ezer forintot is meg lehet spórolni. A szakértő a jegybank pénzforgalmi költségkimutatása kapcsán megjegyezte, hogy az ügyfelek bankokkal kapcsolatos kiadásai közül messze nem a bankszámlavezetés költségei emelkedtek a leginkább. A számlacsomagokhoz és számlavezetéshez kapcsolódó banki bevételek az elmúlt év első kilenc hónapjában 12,2 százalékkal emelkedtek éves szinten, a kártyakibocsátásból származó bevételek 9,6 százalékkal nőttek. Ugyanakkor az egyéb, nem tranzakciókhoz kapcsolódó bevételek terén 90 százalékos drágulást mért az MNB. Ilyen például az SMS-küldési díj, amely könnyen kiváltható, ha az ügyfél úgynevezett ingyenes push-üzenetekre tér át a bank mobiltelefonos applikációjának használatával.

NÉPSZAVA

Csapatállítás a választásokra

BÉCS Ausztriában megkezdődött a politikai helyezkedés az idei, úgynevezett „választási szuperévre”, szövetségeket szerveznek a felmérések élén álló FPÖ-vel szemben.

FÖLDVÁRI ZSUZSA
BÉCS

„A Szabadságpárt nem más, mint az osztrák szélsőjobb parlamenti karja” – jelentette ki a kereszténydemokratákkal együtt kormányzó osztrák zöld párt elnöke, Werner Kogler alkancellár. Ő az első politikus – legalábbis a nyilvánosság előtt –, aki az idén esedékes parlamenti választások előtt szövetségre szólította fel Ausztria demokratikus erőit, hogy közösen akadályozzák meg Herbert Kickl pártelnök kancellárságát, radikális pártjának katapultálását a hatalomba. Szerinte a jelenlegi kormánypártoknak, továbbá a szociáldemokrata pártnak, a liberális Neosnak össze kell fogniuk, velük együtt kell lépniük az osztrák szakszervezeteknek, a vállalkozók érdekeit képviselő csoportoknak és a köztársasági elnöknek, hogy lehetetlenné tegyék az illiberális fordulatot.

A közvélemény-kutatások 2022 nyara óta folyamatosan jelzik az FPÖ első helyét a politikai pártok népszerűségi listáján, értékei 29–31 százalék között mozognak. Pontos arányokat nem lehet tudni, a párt vezetői korábban a népszerűségi adatok alábecsléséről panaszkodtak, mert a hívek egy része félt bevallani pártszimpátiáját, az utóbbi időben viszont, amióta az FPÖ az élre tör, a hezitálók megnyerésére inkább túlszámolják követőiket. Christian Hafenecker főtitkár szerint a Covid-pandémia idején követett politikájuk elhalványította a 2019-es Ibiza-botrányt, amely a spanyol üdülőhelyen titkon felvett videófelvétellel bizonyította a párt akkori elnökének pénzéhségét, korruptságát, s végül a teljes kormány bukásához vezetett.

Az FPÖ-t 2021 nyara óta irányító 55 éves pártvezér, a magát máris népkancellárnak nevező Herbert Kickl kitűnő populista érzékkel támadta, hogy a kormány kötelezővé akarta tenni a Covid elleni oltást, s mozgalmával haladéktalanul a demokratikus jogaikat is féltő tiltakozók élére állt. Az oltásellenesek s az őket támogató szélsőjobboldali erők nagyszabású demonstrációkat szerveztek, s az ország vezetői számára is csak utólag derült ki, micsoda harag forrt országszerte az indulatformáló kiskocsmákban. A legnagyobb osztrák tartományban, Alsó-Ausztriában az abszolút többségét a tavalyi választáson elveszített Johanna Mikl-Leitner például csak úgy tudta pozícióját megtartani, hogy koalícióra lépett az FPÖ helyi főnökével, Udo Landbauerrel, ami azt is jelentette: kártérítést fizetnek a tartomány azon lakóinak, akiket korábban a Covid elleni oltás elutasítása miatt megbüntettek. Az egykoron nagykoalíció-párti Mikl-Leitner egyre inkább megbékél a helyi ÖVP–FPÖ-koalícióval, s általában is helyesli helyi együttműködésüket (három tartományban él a kilencből néppárti–szabadságpárti koalíció).

FOTÓ: AFP/TOBIAS STEINMAURER

30 százalék körül mérik a közvélemény-kutatók Herbert Kickl Osztrák Szabadságpártját

Karl Nehammer kancellár központi szinten ellenzi az ÖVP–FPÖ-kormányt.

Egyre többen követelik Ausztriában, olyan kormányt alakítsanak, amiben Herbert Kickl FPÖ-vezetőnek nem lehet szerepe

Karl Nehammer kancellár viszont központi szinten ellenzi az eddig már két alkalommal megvalósult ÖVP–FPÖ-kormányt, amely a legkönnyebben biztosítaná a többséget. Nem is annyira a szabadságpárti tagságtól tart, hanem annak vezérét utasítja el. Biztonsági kockázatnak tartja Kicklt, aki ma is ápolja az együttműködési megállapodást Putyin pártjával, isteníti Orbánt, ellenzi a semlegességnek azt a kormányszintű értelmezését, amelybe nemzetközi katonai egyezményekben való részvétel, Ukrajna támogatása is belefér. Nem szereti a „klímahisztit”, a migránsokat, a koronavírus elleni oltásokat, az Európai Uniót. A közvélemény-kutatások Kickl országos elsőségét mutatják ugyan, de azt is jelzik, hogy maga az FPÖ népszerűbb, mint első embere. Ebből vonta le a kancellár azt a következtetést, hogy pártjához édesgeti a szabadságpárti tagságot, megpróbálva pápábbnak lenni a pápánál. Azaz keménykedik migránsügyben, elítéli a korrupciót, harcot hirdet a fel-felerősödő infláció letörésére. Eddigi igyekezetét azonban nem koronázta siker, az elemzők szerint Kickl hitelesebb, mint utánzója.

Hírek szerint a színfalak mögött tárgyalások kezdődtek egy esetleges jövőbeni közös kormányról a néppárt és a szociáldemokrata párt között. Az utóbbi elnöke, Andreas Babler, ha óvatosan is, de baloldalibb politikát folytat elődinél. Így nem is ő, hanem az SPÖ régi emberei, parlamenti politikusai tárgyalnak a néppárt illetékeseivel. Ha létrejönne egy koalíció a nagyok között, abba harmadikként valószínűleg bevennék a zöldeket vagy a liberálisokat is.

Január 26-án mondja el nagyszabású évindító beszédét Karl Nehammer. Ha ezt kedvező visszhang fogadja, akkor elképzelhető, hogy az ÖVP megpróbálja júniusra, az EP-választásokkal egy napra előre hozni a szeptemberre tervezett parlamenti választásokat. De az sincs kizárva, hogy marad az általános választások eredeti időpontja, tekintve, hogy Ausztriában az összes uniós tagország közül a legalacsonyabb az EU népszerűsége, a legkevesebben vannak, akik szerint megérte csatlakozni. Arról nem is szólva, hogy az osztrák európai parlamenti képviselők politikailag többnyire súlytalanok, sokszor kiöregedett tv-sztárok, színészek, laikusok pályáznak a magas fizetésekre. Az FPÖ, az SPÖ nem változtat eddigi jelöltjén, az ÖVP is csak azért, mert régi brüsszeli embere, a pártnál európaibb Othmar Karas felmondta az együttműködést, s már csak azon töpreng, visszavonul-e a politikától, vagy tán új pártot alakít. Az osztrák választások felkent szakértője, Robert Stein nem ajánlja a két választás egy napra helyezését, szerinte a választók figyelmetlensége biztosan keveredést fog hozni a két különböző rendszerben.

Január 26-án ülésezik a szociáldemokrata párt elnöksége is, Babler beszédet mond, erről már egyeztetett Nehammerrel. De még nagyobb szereplésre készül február 14-én, hamvazószerdán, az osztrák egészségügyi rendszer gondjaival fog foglalkozni. Sokat emlegetik a kancellári hivatal európai ügyekben illetékes ÖVP-s miniszterét, Karoline Edtstadlert, akit Johannes Hahn után brüsszeli biztosnak is el tud a pártja képzelni és brüsszeli frakciója vezetőjeként is. A szép, rátermett és kőkemény politikusnő élete legnehezebb időszakának tartja, amikor Herbert Kickl belügyminiszter helyettese volt államtitkári minőségében, s pártfeladata volt a „főnök” mérséklése.

Többen meghaltak az orosz légitámadásban

HÁBORÚ Oroszország állítólag „biztonságba helyezte” az ukrán határ közelében fekvő Belgorod város néhány száz lakosát. Az érintetteket a határtól távolabb fekvő Sztarij Oszkol, Gubkin és Korocsanszkij járásokban lévő szükségszállásokon helyezik el – közölte Vjacseszlav Gladkov, a belgorodi terület kormányzója egy a Telegramon közzétett videóban. Egy nap leforgása alatt 1300 kérés érkezett arra vonatkozóan, hogy a gyerekeket „a városon kívüli, más régiókban lévő iskolai kollégiumokba” küldjék – közölte Gladkov. A kormányzó pénteken felajánlotta az ukrán határtól kevesebb mint 32 kilométerre fekvő és az utóbbi időben onnan fokozott támadásoknak kitett Belgorod lakóinak, hogy biztonságba helyezi őket. Ez a legnagyobb evakuálás egy orosz városból a csaknem két évvel ezelőtti ukrajnai orosz offenzíva kezdete óta. Belgorod ellen a közelmúltban nagyszabású támadást intézett az ukrán hadsereg.

Oroszország nagyszabású légicsapást mért hétfő reggel a csúcsforgalom idején Ukrajna ellen, közölte a kijevi hadsereg. A támadások az ország több régióját is érintették. Egész Ukrajnában légiriadó volt érvényben.

Olekszij Kuleba, az elnöki hivatal helyettes vezetője három halálesetről és több mint harminc sérültről számolt be. Denisz Smihal ukrán miniszterelnök azt mondta, hogy Oroszország cirkálórakétákat és Kinzsal hiperszonikus rakétákat használt.

A kelet-ukrajnai Pokrovszk kerületet szombaton ért súlyos orosz rakétatámadások után, amelyeknek legalább tizenegy halálos áldozata volt, hétfőn is folytatódtak a mentési munkálatok. Az érintett településeken, amelyek a donyecki régió ukrán ellenőrzés alatt álló részén találhatók, tovább kutattak a romok alatt rekedtek után – jelentette ki Volodimir Zelenszkij elnök vasárnap esti videóbeszédében. Egyúttal köszönetet mondott a mentőegységeknek.

Ihor Klimenko ukrán belügyminiszter azt is elmondta, hogy az áldozatok azonosítása még nem fejeződött be. „Az ellenséges támadás ereje túl nagy volt, így ez a munka időbe telik” – magyarázta. A szombat esti súlyos támadások nemcsak Pokrovszk városát, hanem Rivnét is megrázták. Hivatalos ukrán információk szerint egy rakéta csapódott be egy hattagú család házába. Közlésük szerint a légicsapást S–300-as légvédelmi rakétákkal hajtották végre.

R. T.

Több ukrán várost is légicsapás ért a hétfői nap folyamán

FOTÓ: AFP/GENYA SAVILOV

LAPSZÉL

Kegyhelynél járt Biden elnök

FOTÓ: AFP/MANDEL NGAN

Nemzeti kegyhelynél kezdte tegnap idei kampánykörútját Joe Biden demokrata elnök, amikor stábjával felkereste a 2015-ben a Dél-Karolina állambeli Charlestonban kilenc ember halálát okozó rasszista indítékú lövöldözés helyszínét, a helyi afroamerikai közösség által látogatott metodista templomot – tudósít az AP hírügynökség. Szokatlanul sötét hangulatú kampányindító helyszín ez egy hivatalban lévő elnök számára, de Biden kampányszóvivője szerint egyértelművé szeretnék tenni, hogy „Donald Trump személyében a demokráciára leselkedő veszéllyel állnak szemben”, így Trump politikai erőszakot dicsőítő retorikájával szemben az elnök a megbékélést hirdeti. NÉPSZAVA

Brit kémet fogtak Kínában

A kínai nemzetbiztonsági szolgálat jelentette be tegnap, hogy egy külföldi tanácsadói csoport vezetője a brit MI6 hírszerzésnek kémkedett – tudósít az al-Dzsazíra. Az incidens újabb fejezete az utóbbi időben kölcsönösen megfogalmazott vádaknak Peking és London között. A kínai titkosszolgálat a WeChat nevű kínai közösségi média oldalán közölte a hírt, miszerint egy Huang Moumou nevű külföldi állampolgár 17 különböző alkalommal közölt bizalmas információkat a britekkel. A brit parlament egyik forrása „alaptalan, rosszindulatú rágalomnak” nevezte a kínai vádakat. NÉPSZAVA

Véres robbantás Pakisztánban

FOTÓ: AFP/HUSSAIN ALI

Legalább hat halálos áldozata volt annak a robbanásnak, amely tegnap Pakisztánban egy rendőrök által biztosított oltásikampány-stábot vett célba. Az elhunyt rendőrtisztek mellett több mint húsz további, a biztonsági szolgálathoz tartozó személy sérült meg a rendőrségi szóvivő közleménye szerint – tudósít az ORF.at. A merényletért a pakisztáni tálibok vállalták a felelősséget, bár állításuk szerint célpontjuk a rendőrség, és nem az oltási szakemberek voltak. Tény ugyanakkor, hogy Pakisztánban a gyermekbénulás elleni oltási kampányokat rendszeresen beárnyékolja az erőszak. A militáns iszlamisták azt állítják, hogy az oltások a gyermekek sterilizálására irányuló nyugati összeesküvés részét képezik. NÉPSZAVA

Tisztogatás a haderőnél

PEKING Előrejelzések szerint idén is több kínai tisztet bocsáthatnak el. A háttérben szakértők szerint politikai okok és kompetenciaharc állhat.

RÓNAY TAMÁS

Peking különös figyelemmel kíséri a szombaton esedékes tajvani választást. A kínai vezetés nem is annyira burkoltan megfenyegette Tajvant, mire számíthat, ha Lai Csing-tét, a kormányzó Demokratikus Progresszív Párt (DPP) elnökjelöltjét választják meg államfőnek. Több elemzés mutatott már azonban rá arra, hogy a háború kirobbantásának, az egység kierőszakolásának súlyos következményei lehetnek a kínai gazdaságra nézve.

Nem kérdés ugyan, milyen következményei lennének egy ilyen háborúnak, de a jelentős állami támogatás ellenére nem egyértelmű, milyen állapotban van a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg (PLA). 2023 ugyanis a tisztogatás éve volt a katonaság szempontjából, s várhatóan idén is több tisztet váltanak majd le. A kínai néphadsereg lapja, a PLA Daily sokat sejtetően újévi vezércikkében megjegyezte: folytatódni fog a „korrupció elleni nehéz és elhúzódó háború”. „Az elmúlt évben kitartóan dolgoztunk a magatartás javításán, a fegyelem megerősítésén és a korrupció elleni harcon” – hangoztatta a hadsereg orgánuma.

A nagy tisztogatásnak Li Sang-fu védelmi miniszter is az áldozatává vált. A volt tárcavezető augusztusban egyszerűen eltűnt, majd októberben hivatalosan is elbocsátották, a legcsekélyebb magyarázat nélkül. Miközben Li Sang-furól továbbra sincs semmi hír, utódját már kinevezte az Országos Népi Kongresszus Állandó Bizottsága, amint azt a China News állami hírügynökség 2023. december 29-én bejelentette: Tung Csün, az új miniszter két éve óta a haditengerészet parancsnokaként szolgált.

Szakértők szerint azonban előléptetéséből még nem szabad messzemenő következtetéseket levonni, mert a kínai védelmi tárca befolyása korlátozott. „A védelmi miniszteri poszt nem túl jelentős a kínai katonai hierarchiában. Elsősorban a külföldi katonai kapcsolatokkal való kapcsolattartásra szolgál, amelyek – mint azt az Egyesült Államok és Kína katonai viszonya esetében láthattuk – háttérbe szorultak” – magyarázza Tai Ming Cheung, a San Diegó-i Kaliforniai Egyetem Globális Politikai és Stratégiai Iskolájának professzora a Le Monde francia lapnak.

A kínai hadsereget valójának a központi katonai bizottság irányítja, parancsnokságát is e testület gyakorolja, amelynek élén Hszi Csin-ping államfő, egyúttal a bizottság elnöke, valamint Csang Juhszia, a testület alelnöke áll.

FOTÓ: AFP/NURPHOTO

A fegyveres erőktől való gyakori elbocsátások miatt nem világos, valójában milyen állapotban van a kínai hadsereg

2 miniszter is távozni kényszerült a kormányból az előző év folyamán

Az új védelmi miniszter kinevezése azonban abból a szempontból fontos fejlemény lehet, hogy segíthet a párbeszéd újraindításában az Egyesült Államok és Kína között a Tajvan és a Dél-kínai-tengeren lévő különféle szigetek hovatartozása miatti vita árnyékában. Kína Nancy Pelosi 2022. augusztusi tajvani látogatását követően megszakította a kommunikációt a Washingtonnal. Joe Biden amerikai elnök és Hszi Csin-ping azonban bejelentette a kapcsolatok újrafelvételét, amikor 2023 novemberében San Franciscóban, az APEC-csúcs keretében találkoztak. Ebben az összefüggésben Tung Csün kinevezése a kapcsolatok újraindítására tett kísérletnek is tekinthető, annál is inkább, mert elődje amerikai szankciók alatt állt, és egyetlen lépést sem tett az amerikai kapcsolatok normalizálása felé.

Az új miniszter jól ismeri az intézményét: mielőtt a haditengerészet parancsnoka lett, az Északi Flottánál szolgált. Egy olyan területről van szó, amelyben a kínai hadsereg szorosan együttműködik Oroszországgal: a Keleti Flotta a Japánnal való esetleges konfliktust felügyeli, a déli parancsnokság pedig a Dél-kínai-tengert felügyeli, amely jelenleg a kínai katonai szerepvállalás legforróbb pontja.

Ami pedig a tisztogatásokat illeti, 2023. december 29-én kilenc tisztet kizártak az Országos Népi Kongresszusból, Kína parlamentjéből, a katonai-ipari komplexum három képviselőjét pedig kizárták a Tanácsadó Gyűlésből. A kilenc tiszt közül négyen a „rakétaerők” tábornokai voltak, amely a néphadsereg öt ágának egyike, és a nukleáris fegyverekért felelős. Két tábornok híresztelések szerint korrupció miatt mondott le.

A korrupció elleni küzdelem Hszi Csin-ping egyik legfontosabb kormányzati témája, amióta 2012 végén hatalomra került. Hivatalba lépését követően kíméletlen kampányt indított, hogy helyreállítsa a Kínai Kommunista Párt megvesztegetésektől sújtott imázsát, és riválisai eltávolításával megszilárdítsa hatalmát. Kezdettől fogva a hadsereget vette célba, amelyet gyakran államnak tekintenek az államban.

Számos kérdést vet fel Hszi Csin-ping kormányzásával kapcsolatban, hogy a tisztogatás még hatalomra kerülése után tizenegy évvel is folytatódik, méghozzá nem is csekély mértékben. Nem sokkal Li Sang-fu előtt Csin Kang külügyminiszter is eltűnt a nyilvánosság elől, és őt is magyarázat nélkül váltották le. „Mivel olyan a miniszterekről van szó, akik már Hszi elnöksége alatt foglalták el posztjukat, a leváltások arra utalnak, hogy a korrupcióellenes kampány inkább a frakció- és a politikai harcról szólt. A korrupciót nem lehet teljesen kiirtani a rendszerből, Hszi könyörtelen erőfeszítései ellenére sem” – mutatott rá Yun Sun, a washingtoni székhelyű Stimson Center kelet-ázsiai programjának igazgatója.

A korrupció elleni küzdelem Hszi Csin-ping egyik legfontosabb kormányzati témája.

Megölték a Hezbollah egyik parancsnokát

KÖZEL-KELET Egyre nagyobb az aggodalom amiatt, hogy a gázai konfliktus más országokra is átterjedhet. Az Irán-barát síita Hezbollah milícia egyik magas rangú parancsnoka halt meg egy hétfői izraeli támadásban Libanonban – közölték biztonsági források. Visszam al-Tavilról, a Hezbollah Radvan nevű elit egységének helyettes vezetőjéről van szó – jelentette a Reuters.

Al-Tavil a Hezbollah dél-libanoni katonai műveleteiért felelt. Egy az izraeli határhoz közeli faluban az autóját ért támadásban vesztette életét. A Hezbollah „nagyon fájdalmas csapásról” tett említést. A Hamász Izraeli elleni október 7-i terrortámadása óta Izrael több mint 130 Hezbollah-harcost ölt meg Dél-Libanonban különféle támadások során. További 19 milicistával végeztek Szíriában.

Az izraeli hadsereg azt közölte, hogy több hullámban támadta a szomszédos Észak-Libanonban a Hezbollah milícia célpontjait. A vadászrepülőgépekkel egy Marvahin melletti katonai létesítményt és egy rakétaindítót vettek célba – jelentették be a fegyveres erők. Emellett egy izraeli drón és egy helikopter olyan állásokat támadott, ahonnan Izraelt lőtték. A Hamász iszlamista terrorszervezettel és Iránnal szövetséges Hezbollah az utóbbi napokban többször is tűzharcba keveredett az izraeli erőkkel, Antony Blinken külügyminiszter néhány hónapon belül negyedszerre is a Közel-Keletre látogatott a feszültség csökkentése érdekében. A Hezbollah vezetője, Hasszán Naszrallah a múlt héten két televíziós beszédben figyelmeztette Izraelt, ne kezdjen totális háborút Libanon ellen.

FOTÓ: AFP

Al-Tavil fontos személyiségnek számított a Hezbollahnál

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) azt közölte, tizenkét napja nem tudta elérni a Gázai övezet északi részét a háború miatt. Az al-Avda kórházba tervezett missziót negyedszerre is lemondták, mert a biztonságot nem tudták garantálni a munkatársak számára – közölte a WHO a Twitteren. R. T.

Politikai kényszerzubbony

SZALAI ANNA

Lázár János egészen Debrecenig megy ma, hogy bemutassa a közösségi közlekedésben bevezetendő új tarifarendszert, ami a budapestieket érintheti a leginkább. Nem véletlen a távolságtartás: a Fővárosi Önkormányzattal a HÉV-ek és a kék távolsági buszok átvétele óta működő tarifaközösség felmondása minden szakmai szinten kiverte a biztosítékot, és a népharag hullámai is tornyosulnak. Megérthetetlen, hogy az érintett kerületi önkormányzatok közül eddig miért csak Csepel polgármestere állt bele – igaz, fél lábbal – az ügybe. Az idén urnák elé járuló választók aligha díjazzák, ha márciustól dupla bérletet kell váltaniuk a Volán- és a MÁV-járatokra Budapesten belül.

Lázár János közlekedési miniszter már december elején bejelentette, hogy egyszerűsítené a közösségi közlekedés „Kádár-rendszerből örökölt bonyolult, legalább 65-féle jogcímre épülő, elavult” tarifarendszerét. A kormány első körben december elején rábólintott a felvetésre, s március 1-jéig adott haladékot a tárcavezetőnek a részletek kidolgozására, de Lázár még az év vége előtt áldást akart szerezni a tervre. Nem kapta meg. Orbán Viktor háromszor tagadta meg miniszterét egyetlen kormányinfón, köztük a 14 év alattiak ingyenes utazásával kapcsolatban.

Lázár azonban nem állt le: emberei egy nappal a kormányülés után közölték a BKK-val, hogy a minisztérium nem hosszabbítja meg a szerződést, és 2024-re már ne számítsanak a 12 milliárdos állami normatívára se. (Ez egyébként Demszky idején még 32 milliárd volt, Tarlós idején csökkent le, részben ebbéli dühében adta át a HÉV-eket.) A két állami cég – a MÁV és a Volánbusz – pánikba esett. Ott ugyanis tudják, amit Nagy Bálint keszthelyi expolgármesterként, szakmailag és emberileg fel nem zárkózott közlekedési államtitkárként nem: képtelenek a fővárosi közlekedési rendszerből kiszakítva működtetni ezeket a járatokat. Az egy dolog, hogy a politikai menekített államtitkár által emlegetett vármegyebérletet nem lesz hol megvásárolni a HÉV-vonalak mentén, lévén egyetlen jegyautomatája sincs ott az állami vasúttársaságnak, ahogy emberük sincs arra, hogy ellenőrizzék, ki váltott egyáltalán jegyet, bérletet az utasok közül, de ha beüt a krach, és bármi okból pótolni kell a végletekig leharcolt, így egyre gyakrabban kieső HÉV-eket, akkor még megállni sem lesz hol a MÁV által nem tudni honnan, kitől, ki által, mennyi idő alatt odavezényelt pótlóbuszoknak, lévén a megállókat a fővárosi közlekedési cég üzemelteti. Az atlétikai stadion építésekor is a BKK engedte át csaknem egy évre a Boráros téri buszfordulót a naponta 40 ezer utast szállító H7-es vonalat helyettesítő pótlóbuszoknak. Most majd nem fogja. Vagy ha mégis, a buszra ültetett csepeliek azért nem fogják imába foglalni az őket dupla bérletvásárlásra kényszerítő döntéshozókat. Azt már nem is említve, hogy ezzel ugrik a menetrendek összehangolása és az utastájékoztatás is. Mindezt ugyanis szintén a BKK végzi most. A kormányon elhatalmasodó Budapest-ellenes őrület kilépett politikai medréből, minden gazdasági és társadalmi racionalitást félrelökve rombol.

Lázár már bejelentette, hogy nem indul a következő parlamenti választásokon. Fulladásig rászorult a saját maga húzta politikai kényszerzubbony. Nincs ezzel egyedül, de a többiek a mi fulladásunkig maradnának.

CZENE GÁBOR

Tarlóskodás

Tarlós István csak azt teszi, ami politikailag elvárható tőle: a maga decens és kimért stílusában próbál minél nagyobb zavart kelteni az egységesnek amúgy se mondható ellenzéki táborban. Budapest volt kormánypárti főpolgármestere – aki történetesen Karácsony Gergelytől szenvedett választási vereséget – a Hír TV vendégeként számolt be arról a hozzá eljutott „pletykáról”, miszerint előfordulhat, hogy az „egyik ellenzéki párt” a kormánypárttal közösen készül főpolgármester-jelöltet állítani.

A szereplők könnyen beazonosíthatók. A pártok: LMP és Fidesz. A jelölt: Vitézy Dávid, a Budapesti Közlekedési Központ alapító vezérigazgatója, a fideszes kormány volt államtitkára. Persze Tarlós nem tud semmi biztosat (vegyük úgy, hogy meg se szólalt), arról sem akar markáns véleményt alkotni, hogy Vitézy Dávidot alkalmas városvezetőnek tartaná-e (a maga részéről nem javasolja főpolgármesternek, ám nem is ellenzi az ötletet, hiszen bármilyen vitáik voltak a múltban, „kreatív ember”). Ha a sors kiszámíthatatlan szeszélye folytán Vitézy kerülne a főpolgármesteri székbe, akkor Tarlós mindenképpen azt tanácsolná számára, hogy vegyen maga mellé egy erős pénzügyi szakembert és egy rutinos hivatalvezetőt (tényleg csupán a feltevések szintjén maradva).

A gondolatkísérlet, hogy egy ellenzéki párt netán a Fidesszel összeborulva indít jelöltet a főpolgármesteri választáson, meglehetősen bizarrul hangzik. Az LMP gyorsan cáfolta is, hogy lenne ilyen szándék. A párt szóvivője elképzelhetetlennek nevezte, hogy az LMP egyáltalán tárgyaljon közös jelöltről azzal a Fidesszel, amely éppen most veri szét a budapesti közlekedést.

Ennél a pontnál akár le is zárhatnánk az ügyet. A helyzet azonban az, hogy Tarlós István nem véletlenül terjeszthet olyan pletykákat, amelyek kínosan érintik az LMP-t. Tény ugyanis, hogy az LMP eddig nem sorakozott fel Karácsony Gergely támogatói közé, hanem valóban szeretné Vitézy Dávidot megnyerni jelöltnek. Ez pedig nem az ellenzék, hanem jól láthatóan a Fidesz érdeke.

A helyzet azonban az, hogy Tarlós István nem véletlenül terjeszthet olyan pletykákat, amelyek kínosan érintik az LMP-t.

JEGYZET

Králik Emese

Ha, ha, ha...

Az ördög a részletekben rejlik. Ha valamire, hát politikusok szavaira különösen igaz a mondás, Lázár Jánoséra főleg. Róla már vásárhelyi polgármester korában azt mondták: egy mondatában minden betűnek oka van. Töri is a fejét az egész ország, pontosan mit akar jelenteni a vasárnapi vacsora után kitett Facebook-bejegyzése, melyben a hét lezárásaként szinte kézenfekvő tényként posztolja: 2026-ban nem indul egyéni parlamenti mandátumért, de politikus marad. Majd a lényegre tér: a szülővárosában gyökeres változásra van szükség.

A vasárnapi mondatok kifejezetten a hódmezővásárhelyieknek és Márki-Zay Péternek szólnak. Miért most, miért így? – ad latolgatnivalót az építési és közlekedési miniszter. Nos, igen, ha képviselő nem is lesz, a tárcavezetői – vagy ki tudja, milyen – rangot ezek szerint szívesen megtartaná a következő ciklusban. Tavaly a parlamenti választáson a körzetben maga mögé utasította Márki-Zayt, aki viszont polgármester-választáson kétszer kerekedett felül Lázár emberein. Biztos, hogy a választópolgárok is sakkoznak fejben, hogy mire jutnak, júniusban kiderül. Ha a vásárhelyiek többségében még mindig elég erős a Fidesz elleni gyűlölet, Márki-Zayra bízzák a város kulcsát. Ez esetben csúnya világ jön, Lázár megígérte, hogy ne számítson támogatásra Vásárhely, ha Márki-Zayt választják meg. De meglehet az is, hogy a helyiek beleuntak a két fél háborúsdijába, és ebből egy harmadik játékos jöhet ki jól. Lázár viszont biztosan nyer. Vagy saját embert a polgármesteri pozícióban, vagy legördíti a vállról Vásárhely gondját, hogy a családi és ménesbirtokügyekre összpontosítson.

Ha egyáltalán így értette. Ha a leköszönés az ő döntése. Ha nem gondolja meg magát. Ha a Facebook-bejegyzés nem csupán egy, fejben sokszor végigpróbált, többutas játszma kis lépése.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ÁLDÁS, BÉKESSÉG

A profán diadala

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Vajon mit gondolnánk arról a képzőművészről, aki a lehető legváratlanabb helyeken élné ki alkotási vágyát, és telepingálna egy-két frissen festett házat? Majd arra hivatkozva, hogy Magyarország a művészet kedvelőinek hazája, nem engednénk eltávolítani? És ha valaki mégis lefestené a műveket, máris művészetüldözést kiáltanánk? És kirúgnánk, vagy hagynánk elmenni az épületek tisztaságáért felelős hivatal vezetőjét? Ugye, hogy abszurd? Hát valahogy így vagyok én a nagykovácsi szappanoperával, amelyben majd minden hónapban akad valamilyen fejlemény.

Szeretném gyorsan leszögezni, amúgy keresztény vagyok (református), de nem élek hitéletet, legalábbis nem az egyház által előírtak szerint. Sok minden van ebben a hazai valláspolitikától addig a meggyőződésig, hogy a hit számára nem feltétlenül kell közvetítő ember és Isten között. Ez nem jelenti azt, hogy nem tartom fontosnak az egyházat vagy annak szolgáit, csak megvagyok nélkülük. Jókat dumálunk a Teremtővel, már ha van kedve meghallgatni bokros teendői mellett.

A vallás megint ott mutatja meg magát mesterkélten, ahol a hit láthatatlanul érvényesült volna leginkább.

Ebből is látszik, hogy úgy vélem, a valódi hitet se nem gyengíti a kereszt (vagy bármilyen kellék) hiánya, se nem erősíti annak megléte. (A gyújtogatást viszont, tegyem gyorsan hozzá, mélységesen elítélem, szolgáljon bármilyen célokat.) Azt hiszem, a még hitéletet élő keresztény ember is tudja, hol van a helye hite megvallásának, építésének, erősítésének. És ez biztosan nem a védett területen, nem a nemzeti parkban történik. Pusztán azért, mert nem oda való. Mert ott még a szent is profánul hat. A természet ugyanis a teremtett világ, Isten igazi territóriuma, amit az ember egy ideje már csak kihasznál, és még azt a keveset sem tiszteli, amit elvileg védelmi célból körülhatárolt.

Az éj leple alatt, a „polgári engedetlenség” büszke jelszavával, öt asztalos jóvoltából megint áll a kereszt Nagykovácsin. Nem csoda viszont, hogy a helyzet politikai hasznát lefölöző államtitkárnak, Mencer Tamásnak az akció nem nyerte el a tetszését. Ő ugyanis látványos és demonstratív kormányzati sikert szeretett volna elérni, mintegy megkoronázva addigi erőfeszítéseit, és nem civilt, ami még a hatályos törvényeket is sérti. Most viszont kevés mozgástere maradt, hiszen a keresztállítókkal mégsem harcolhat úgy, ahogy korábban a „keresztényüldözőkkel” tette. És az ekként „megoldódott” ügy nehezen tart ki a választásokig, nem ad elég muníciót. Isten útjai valóban kifürkészhetetlenek.

Nehéz mindezt győzelemnek, de még döntetlennek is elkönyvelni. Hiszen megint a természet vesztett, a teremtett örökségünkbe hurcoltunk be megint valamit az épített világ hívságából, és így megint nem az erőnket, hanem épp hogy a gyengeségünket jelképezi. A vallás megint ott mutatja meg magát mesterkélten, ahol a hit láthatatlanul érvényesült volna leginkább. Hiszen kit nem késztetne töprengésre, az isteni kegyelem (vagy bármilyen más, rajtunk kívüli erő) megtapasztalására a romlatlan természet nyugalma? A profán diadala ez, még ha pont fordítva is tűnik. Az emberi kicsinyesség ül tort a már nem is értett teremtés felett.

A bukásnak több útja van

DR. SZILÁGYI JÁNOS,
az MKIK volt képzési igazgatója

A történelemből megtanultuk, hogy minél jobban kiépül az autoriter hatalom, annál nehezebb véget vetni neki: hiszen művelői kiválóak abban, hogyan lehet minél tovább uralmon maradni, az erőforrásokat, közpénzeket magánzsebekbe vándoroltatni annak érdekében, hogy elkerüljék a felelősségre vonást. Mesterien értenek a nép megtévesztéséhez és a tömegpszichózis szításához.

Hosszú távon csapnivalóan rosszak a jó kormányzásban, mert a kontrollmechanizmusok kikapcsolása idővel válságokat okozhat, nem beszélve a rendszeren élősködő kleptokrácia pusztításáról. Rövid távon viszont az autokráciák sikeresek lehetnek, mivel az ellenálló tényezőket könnyen ki tudják iktatni. Még akkor is, ha pocsék módon teljesítenek a népért érzett felelősségvállalásban, a közjó és a tömegek jólétének megteremtésében. Jellemző rájuk a keleti diktatúrákból átemelt, politikai csodafegyverré vált, mindenre kiterjedő társadalmi megosztottság, a mi és ti viszonyrendszerének végletekig fokozása és a gyűlöletkeltés fenntartása, hogy ebből a pozícióból tudják manipulálni, megfélemlíteni a társadalmat.

Az országot biztos kézben tartó vezető a végletekig fokozza az ostromlott vár szindrómáját, s közben a magyarság megmentőjének szerepében tetszeleg. A prófétai magasságokba emelkedő Dávidnak az önmaga által szított krízisek, maga kreálta ellenségek legyőzése érdekében egyre nagyobb túlhatalomra van szüksége ahhoz, hogy heroikus küzdelemben mindig felülkerekedjen Góliáton. A társadalmi konfliktusok permanens generálásának eszköze, hogy olyan egymást kizáró fogalompárok jelenjenek meg a közbeszédben, amelyek az embereket foglalkoztatják; ezt követően a hatalom kisajátítja a társadalom többségi álláspontját, az ehhez kapcsolódó jelszavakat, szimbólumokat – ezáltal kisebbségi, vesztes álláspontba szorítja az ellenzéket, melyet ellenségként, ördögiként tüntet fel.

> 40–44 százalék közötti fideszes szavazataránynál lehet az a fordulópont, ahol az uralkodó párt okos ellenzéki stratégia esetén akár kétharmados vereséget is szenvedhetne, azaz választás útján leváltható lenne a jelenlegi rendszer.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A félelem a társadalom feletti ellenőrzés egyik legjobb biztosítéka, ennek fenntartása érdekében egyre több szabadságot vonnak el az emberektől. Mindezek ellenére egy társadalom tartósan nem tud meglenni igazság és szabadság nélkül, mert szabadságban jobb élni, mint alávetettségben. Egy önkényuralomba taszított társadalomnak joga van a szabadsága visszaszerzésére, de a képmutató elvek mögé rejtett hazugságokat csak a szabadság fényei tudják leleplezni.

A választási eredményeket vizsgálva látható, hogy 2010 után a kormányzó párt 45–54 százalék közötti szavazataránnyal tudott egymás után három, kétharmad nélküli kétharmados győzelmet aratni. Nagyságrendileg 40–44 százalék közötti szavazataránynál lehet az a fordulópont, ahol az uralkodó párt okos ellenzéki stratégia esetén akár kétharmados vereséget is szenvedhetne, azaz választás útján leváltható lenne a jelenlegi rendszer. Ehhez legalább 2,5 millió szavazóból széles spektrumú, ellenzéki, nemzeti, demokratikus nagykoalíciós blokkot, választói közösséget kellene felépíteni.

A cél nem a meglévő torta szeletelése, hanem annak növelése. Nem járható út egymás bekebelezése, furkálása, mert csak így lehet az erőt, bizalmat, szervezeti-cselekvési egységet felépíteni. Mivel az alapvető ellentmondás a demokrácia és az autokrácia között feszül, ezért időszerű lenne a nemzeti, demokratikus kerekasztal összehívása és az ország jövőjének meghatározása.

De az uralkodó elitek belső válságából fakadó rivalizálások, hatalomátmentési akciók miatt is összeomolhat a rezsim. Tömeges elégedetlenség, hatalmi-bizalmi-hitelességi és megélhetési válság, illetve a nemzetközi helyzetben beállt hirtelen változások vagy a politikai-gazdasági elszigetelődés is kikényszerítheti a hatalomból történő távozást. Annak ellenére, hogy a rezsim félárnyékban próbálja tartani az irritáló vagyoni különbségeket, az elosztási viszonyok megváltoztatása következtében és mert láthatóan kevesebb a demokrácia a munka világában, miközben egyre több a profit a tőke javára, világos, hogy nem a dolgozók jóléte az elsődleges szempont. A megélhetési válság miatti népharag akkor erősödhet fel, ha az már eléri a középosztályt.

Fordulópont lehet, ha egy sikeres ukrán honvédő háborút követően kimaradunk az ország újjáépítéséből, amely jól felfegyverzett középhatalomként, Lengyelországgal és Romániával szövetkezve a kelet-európai régió vezető katonai-gazdasági erejévé válhat. Egy orosz győzelem esetén pedig morálisan rá fog égni a bélyeg az országra, bűnbak lesz egész Magyarország. Kétes sikerrel kecsegtet az euroatlanti mainstream politikával történő szakítás, az uniós status quo lebontása és egy olyan bipoláris világrend vizionálása is, amelyben az autokrata populisták, szuverenisták, fundamentalisták, autokraták és euroszkeptikusok internacionáléjára támaszkodva, a világlapok címoldalán szereplő politikai bajkeverőként, a nagyok asztalánál kotnyeleskedő, egocentrikus hazardőrként kíván a világpolitika színpadára lépni. Az új világrend megálmodásában a „dárda hegye, a kard éle" imázsát szeretné felépíttetni magának, miközben valójában potyautas lókupec módjára viselkedik.

Szintén a nemzetközi helyzettel összefüggő szcenárió lehet, hogy folytatódik az Unió „demokráciáért pénzt!" politikája. Ebből fakadóan hiányozni fog az éves szinten a GDP 3 százalékát kitevő ingyenpénz, így az ország a pangás, a félperifériás, zsákutcás fejlettség csapdájába ragad. A magyar vétótaktikát pedig megkerülik, kávészünetre küldik olyan helyzetekben, amikor az Unió közösségi céljait hátráltathatná. Nem véletlen az Európai Unió hüvelykujjszabálya, miszerint két dolgot nem szabad csinálni: egyedül maradni és erőszakkal átvinni valamit.

Politikai vákuumot idézhet elő az is, ha hosszú távon nem jön be a keleti nyitás politikája. A keleti szélben nyugati zászló alatt hajózás gyakorlata pedig állandó kockázatmenedzsmentet igényel. Ha az autokrata bármilyen oknál fogva kiesik a hatalomból, nagy a kockázata annak, hogy a hatalom belülről összeomlik, mivel a kizárólag a személyéhez kötődő hit, elköteleződés és tömegtámogatás híján ekkora kudarcot nem bír elviselni a rendszer.

A jelenlegi szabályok között akkor van némi esélye békés eszközökkel, szavazás útján elkergetni a rezsimet, ha az Unió, illetve az ellenzéki pártok kikényszerítik a választási esélyegyenlőség sztenderdjének biztosítását. Előfordulhat, hogy olyan, békés lázadásba forduló kilátástalanság tör felszínre, amely 75 százalék körüli szinten aktivizálja a szavazásra jogosultakat. Azaz a több mint 8 millióból 6,5 milliónyian elmennek szavazni, hogy egy jobb élet reményében kifejezhessék, milyen országban szeretnének élni. Még az sem kizárt, hogy a nem szabad és nem tisztességes választások körülményei között is meg akarják nyerni a szavazást, és el akarják zavarni a rezsimet. A legyőzhetetlenség mítosza abból is fakad, hogy a pártállam a negyedik kétharmad után a saját, kisebbségben lévő táborával el tudja hitetni azt az illúziót, hogy ők a többség, és a megbuherált választási rendszer ezt meg is valósítja számukra. Ez a kreált többségi mivolt alkalmas a meglévő kételyek eloszlatására, a tévedhetetlenség látszatának fenntartására és az alternatíva nélküli hatalom melletti lojalitás bebiztosítására.

Tudjuk nagyon jól, hogy az önkényuralom hazugságra épül, és jól tudjuk azt is, hogy az igazság és a hazugság közötti különbség nem más, mint a demokrácia és az autokrácia közötti választóvonal. Életveszélyes az autoriter féligazságokra épülő, ezért a legnagyobb hazugságnak számító hatalmi politizálás. Egyrészt mert az örök közhely szerint a demokráciánál nem találtak ki jobbat a történelem során, még ha nem is tökéletes; másrészt a tökélyre fejlesztett autokrácia a szavatossága lejártával rendre a történelem szemétdombjára kerül. Még a hazugságra, csalásra épülő önkényuralom sem örökös szabadjegy a hatalomhoz.

Az írás első része január 2-án jelent meg
Csak a bojkott maradt címmel.

A pedagógusok fizetése és az „igazság effektus"

VICTOR ANDRÁS
ny. főiskolai tanár

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

A NER-propaganda milliószor elismételte már, hogy a tanárok fizetésemelésére azért kell várni, mert még nem kaptuk meg „Brüsszeltől" az erre való pénzt. A miniszterelnöktől a legutolsó kormánytisztviselőig – nem is beszélve az állami pénzből (vagyis lényegében a mi adóforintjainkból) kitömött médiabirodalomról – olyan következetesen nyomják, sulykolják azt az üzenetet, hogy Brüsszel még mindig visszatartja a magyar pedagógusoknak jogosan járó pénzt, hogy milliók agyába már bizonyosan be is épült ez a gondolat. Bevallom, már az én fejemben is felvillant, hogy hátha tényleg EU-szinten is „nevesítve" van, hogy annak a pénznek végső soron a magyar pedagógusok a címzettjei. De aztán megkopogtattam a fejemet, hogy „Hülye vagy, VA? Hát ez elfogadhatatlan, sőt egyenesen felháborító lenne!"

> Vajon miért nem a miniszterek és államtitkárok fizetését teszi függővé a kormány attól, hogy mikor érkezik meg az EU-s pénz?

Képzeljük csak el, hogy a szuverenitására módfelett kényes Orbán hogyan kommentálná azt, ha Brüsszel tényleg előírná: konkrétan mire kell felhasználnunk a nekünk jutó EU-s támogatási pénzeket. Olyat persze esetleg előírhat, hogy például fejlesztésre vagy működésre fordítható-e (vagy milyen arányban erre, illetve arra), de az az ország belső ügyeibe való durva beavatkozás lenne, ha megmondanák, a postások vagy a pedagógusok bérét kell-e emelnünk abból a pénzből. Ilyen nincs is. Ezt a gondolatot terjeszteni alávaló hazugság. Propaganda. Agymosás.

A propaganda – akár goebbelsi, akár rogáni – talán leghatékonyabb eszköze a konok hazugságismétlés. Mert ha százszor hallunk egy (valójában hazug) mondatot, szép lassan igaznak kezdjük azt értelmezni. Ezt a jelenséget évszázadok óta ismerjük, gonosz célok érdekében mindenféle tudományosság nélkül használjuk is (mármint a gonosz szándékúak), de ma már a pszichológusok is alaposan megvizsgálták a működési módját. El is nevezték „illuzórikus igazság effektusnak" (Illusory Truth Effect).

Még az is kiderült a vizsgálatokból, hogy az emberek nagy része szentül meg van győződve arról, hogy őrá ez a jelenség kevésbé érvényes, mint másokra. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy ezt a „kivételességtudatot" ugyanazon vizsgálatok eredményei egyáltalán nem támasztják alá. Vagyis vegyük tudomásul, hogy ez az igazságeffektus bizony mindannyiunkra hat. Ha nem is egyformán, de hat.

Végeredményben: az a politikus és az az újságíró, hírszerkesztő, tv-bemondó stb., aki azt mondja, hogy a pedagógusok bérrendezése Brüsszel miatt késik, hamis és félrevezető dolgot állít. Vagy hazudik, vagy már maga is meg van tévesztve.

Nem vitás, hogy nagyon hiányzik az ország költségvetéséből az az EU-s pénz, amit Brüsszel egyelőre visszatart (abba itt és most nem megyek bele, hogy ki ebben a hibás), de azt javaslom, hogy ha bárki hallja ezt a hazug/téves magyarázatot, kérdezzen vissza: „Vajon miért nem a miniszterek és államtitkárok fizetését – vagyis saját fizetésüket – teszi függővé a kormány attól, hogy mikor érkezik meg az EU-s pénz? Miért éppen a pedagógusokét?"

Erre az utóbbi kérdésre van egy rövid, de – azt gondolom – találó válaszom. Nem cizellált, nem részletekre kitérő válasz, de a lényeget éppen ezért érthetően megfogja. Azért, mert a jelenlegi kormány lényegében lenézi a pedagógusokat. Ez van a hátterében az iskolarendszer vergődésének is.

Robbantott az Oppenheimer

VERSENY Magyar idő szerint hétfő hajnalban adták át a 81. Golden Globe-díjakat. A kaliforniai The Beverly Hiltonban tartott gálán az Oppenheimer a státuszát erősítette meg a díjszezonban.

CSÁKVÁRI GÉZA

A nagy díjkiosztók kora leáldozott – lehet sokszor olvasni a véleményt, melyet elsősorban a hollywoodi ceremóniák kapcsán fogalmaznak meg. Nem így gondolta a Penske Media Corporation és az Eldridge, amelyek immár teljes tulajdonban birtokolják a Golden Globes brandet, és többek között a legfontosabb álomgyári trade-lapok tulajdonosai is egyben: a The Hollywood Reporter, a Variety és a Deadline is a „csoport" része. Így az idén már nem nagyon volt szó arról, hogy bármiféle probléma lenne a díjjal, tiltakozna is bárki bármi miatt, visszaállt a régi rend, hogy a Globes az egy pezsgős buli, a díjszezon legbarátibb és leglazább összejövetele – klasszikus maratoni gála képében. Annyi különbséggel, hogy immár a HFPA-nak a show-hoz nincs túl sok köze, csupán annyi, hogy az immár jótékonysági szervezetként működő újságíró-szervezet tagjainak egy része a háromszáz nemzetközi újságíró szavazó (akik hetvenhat országból érkeznek, hazánkat e sorok írója képviseli) közé invitált; ők immár a nominációkról és a győztesekről döntenek (s nem tartoznak a gálára meghívottak körébe). Bár az immár profitorientált, ám valamilyen szinten mégiscsak kritikusi elismerés esetében lehet elemezni a változásokat, a nominációk esetében úgy tűnhetett, hogy egy nettó hollywoodi elismerés, hiszen a Barbie és az Oppenheimer kilenc-kilenc jelöléssel kezdte az estét – ám a konkrét elismerések már tükrözik a „nemzetközi" jellegét a Globesnak.

De mielőtt ezekre rátérnénk, muszáj szót ejteni az új tulajdonosok reformjáról, jelesül, hogy két új kategóriát vezettek be. Az egyik a legjobb stand-up produkció, melynek az első nyertese Ricky Gervais lett az Armagedonnal, melynek a Netflix örülhet, ám a nagy tömegek nyilván annak örültek volna, ha, mint a régi szép időkben, Gervais a show-t vezeti inkább, mivel a jelenlegi házigazda, Jo Koy poénjai nem igazán ütötték meg a humoros házigazda szintjét, sokkal inkább afféle élő díszletelemként fogunk rá emlékezni. A másik új elismerés az úgynevezett cinematic and box office achievement, amit nyugodtan hívhatunk „bevételi" díjnak, azaz dicsérjünk meg olyan filmet, mely sok pénz hozott a konyhára, de azért vannak értékei is – a befutó a Barbie lett, amin nem kell meglepődni, lévén, hogy Hollywoodban mindenki azt mondta, hogy ezt ennek a produkciónak találták ki. És milyen jól tették, hiszen a mozis fronton Christopher Nolan Oppenheimere lett a nagy győztes, hiszen ez lett a legjobb film a dráma kategóriában, Nolan lett a legjobb rendező, Cillian Murphy a legjobb drámai színész és Ludwig Göransson a legjobb zeneszerző és Robert Downey Jr. a legjobb férfi mellékszereplő. Ezek a döntések már nem Barbenheimer-kampány-szagúak, és talán az sem véletlen, hogy az elismert alkotók többsége tulajdonképpen európai – persze nem tagadva, hogy a produkció anyagi szinten amerikai. Teszem hozzá, miközben Nolan a kritikusok és a közönség által egyaránt az egyik legjobb kortárs alkotónak számít, Oscar-díja még nincs, így a Globes-siker akár még úttörő jelentőségűnek is tekinthető – de ezt majd meglátjuk néhány hónap múlva. A mérleg nyelvéhez hozzátartozik, hogy a Barbie kapott egy Globe-ot a legjobb filmben elhangzó dal kategóriában: ez a What Was I Made For? című nóta Billie Eilishtől. Na de hát ő Billie Eilish! Ugyanakkor a nemzetközi ízlés szerint alakult a legjobb animáció és a legjobb nem angol nyelvű film díja: előbbit a japán nagymester, Mijazaki Hajao kapta A fiú és a szürke gémért, utóbbi pedig Justine Triet, az Egy zuhanás anatómiája francia rendezője. Utóbbi kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a nemzetközi szavazók hatása, hogy a Cannes-ban Arany Pálmát kapó film húzta be ezt az elismerést, és szinte semmi másnak erre esélye sem lehetett. Nem mellékesen: a legjobb eredeti forgatókönyv díját is ez a film kapta.

FOTÓ: AFP/GOLDEN GLOBES/CHRISTOPHER POLK

Az Oppenheimer alkotói a díjjal: Florence Pugh, Cillian Murphy, Emily Blunt, Christopher Nolan, Emma Thomas, Robert Downey Jr., Charles Roven, Matt Damon és Ludwig Göransson

FOTÓ: AFP/GOLDEN GLOBES/RICH POLK

A legjobb drámai színésznő Lily Gladstone lett a Megfojtott virágok főszerepéért

A legjobb drámai színésznő Lily Gladstone lett a Martin Scorsese rendezte Megfojtott virágok főszerepéért – ez egyértelműen borítékolható döntés volt, mivel a Golden Globe esetében a vígjáték- és musicalmezőny külön kategóriát képvisel, így Emma Stone nem volt konkurencia, aki a Szegény párákban nyújtott alakítása kapcsán, fogalmazzunk úgy, a legjobb komika lett, miképpen a film lett a legjobb vígjáték. Sokan szokták kritizálni a műfaji megosztást, de a Szegény párák az alkotók szerint is vígjátéknak készült, a kategóriák kapcsán meg a nevező stúdió dönt, így itt most nincs szó bakiról, csak praktikus megosztásról. Ám visszatérve Gladstone-ra, aki a „semmiből jött", és éppen azon gondolkozott, hogy felhagy a színészettel, amikor Martin Scorsese megkereste, effektív díjtörténelmet írt, és beszédét Blackfoot anyanyelvén kezdte, kiemelve, hogy Hollywoodban eddig az őslakos színészeknek angolul kellett a vásznon beszélniük.

Egyszóval, az Oppenheimer tarolása után a gyártó Universal lehet a díjszezon nagy stúdiója, lévén, hogy a Warnertől csábították el Nolant és csapatát. Stratégiájuk azonban csaknem végzetes volt, amikor a cégcsoporthoz tartozó Focus Features produkciója, az Alexander Payne rendezte The Holdovers (Téli szünet, magyarországi premier: február 29.) felett csaknem teljesen elsiklottak: előbb mutatták be a VOD-n Amerikában – mint afféle „felesleges" művet –, mielőtt most pánikszerűen világszerte a mozikba küldik (Magyarországra február 25-én érkezik, lehetőleg mindenki moziban nézze meg). Nem véletlen: a The Holdovers 2023 talán legjobb filmje, s a késői ébredés és a last minute kampány ellenére sikerült két fontos színészdíjat behúzni: Paul Giamatti lett a legjobb komikus színész és Da'Vine Joy Randolph a legjobb női mellékszereplő. (Mellékszereplők esetében nincs műfaji megoszlás.)

A tévésorozatok esetében Az utódlás (HBO) és A mackó (Disney+) lett a két nagy befutó, a minisorozatok esetében pedig a Beef (Balhé).

Az Oppenheimer tarolása után a gyártó Universal lehet a díjszezon nagy stúdiója, lévén, hogy a Warnertől csábították el Nolant és csapatát.

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Elhunyt Ferdinandy György

FOTÓ: NÉPSZAVA

Nyolcvannyolc évesen meghalt Ferdinandy György József Attila- és Prima Primissima díjas magyar író, műfordító, egyetemi tanár – közölte a hírt az MTI. Ferdinandy György 1935-ben született Budapesten. 1956-ban felvették az ELTE BTK magyar–francia szakára, ám csak rövid ideig járt az egyetemre, a forradalom leverése után pedig elhagyta az országot, Franciaországba költözött. Doktori címet a Strasbourgi Egyetemen szerzett. Később a Puerto Ricó-i Egyetem oktatója volt. Nyugdíjazása után kezdetben felváltva Puerto Ricóban és a floridai Miamiban élt, a 2010-es évektől hazaköltözött Budapestre, de évente visszautazott Miamiba; 2019 óta nem járt Magyarországon. Irodalmi munkássága Franciaországban indult, egészen a Saint-Exupéry-díjig vitte, első magyar kötete 1965-ben jelent meg Futószalagon címmel. Első itthon megjelent könyve 1988-as a Szerecsenségem története. Ferdinandy Györgynek jelenleg folyamatban van az életműkiadása, amelynek harmadik kötete, az Örökség 2023-ban jelent meg az Európa Könyvkiadónál. Friss írásokból álló kötete Szól a kakas címmel 2022-ben a Magyar Napló Kiadónál jött ki. A rendkívül aktív szerző a francia írószövetség, a Magyar Írószövetség, a Magyar Művészeti Akadémia és a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság tagja volt. Ferdinandy György november végén tüdőgyulladással került kórházba Miamiban, állapota ezt követően nem javult, vasárnap hunyt el. MTI

Meghalt Sarudi Gábor

Életének 75. évében elhunyt Sarudi Gábor gyártásvezető, producer – közölte családja a Facebookon. Emlékét a magyar filmgyártás több mint félszáz alkotása őrzi, többek között olyan remekművek, mint a Csapd le csacsi, a Csinibaba, a Mikor lámpást adott az Úr kezembe Pesten, Az én XX. századom vagy a Recsk. Filmes pályafutását világosítóként kezdte, később gyakornok és felvételvezető lett. A Színház- és Filmművészeti Főiskola gyártásszervező szakán sajátította el a szakmát, majd a Mafilm gyártásvezetője lett. 1991-től független gyártásvezetőként és producerként dolgozott hazai és nemzetközi filmekben. 1992-ben közönségdíjjal, 2002-ben a gyártásvezetők elismerésére alapított Rózsási György-díjjal ismerték el munkásságát. Búcsúztatásáról családja később intézkedik. NÉPSZAVA

Aki a mai Budapestet megrajzolta

GYÁSZ Nyolcvannyolc éves korában elhunyt Finta József, a Nemzet Művésze, Kossuth-, Prima Primissima és kétszeres Ybl-díjas építész, az MTA és az MMA rendes tagja.

N. KÓSA JUDIT

FOTÓ: MTI/MARJAI JÁNOS

Finta József reneszánsz ember volt, nem pusztán tervező, hanem a festésben és írásban örömét lelő értelmiségi is

Éppen csak elmúlt harmincéves, amikor a tervei alapján építeni kezdték az akkoriban Duna Intercontinentalnak nevezett hatalmas pesti szállodát. Felfoghatatlan lehetőség: talán Hauszmann-nak adatott hasonló, amikor gigantikus palotával koronázhatta a Várhegyet, vagy William Tierny Clarknak, amikor megálmodhatta, milyen legyen az első kőhíd. Finta József rajzasztalán dőlt el, milyen formát öltsön a pesti Duna-part, a városnak az a legforgalmasabb, legismertebb pontja, amely mindenhonnan látszik, s amelyről ilyetén formán mindenkinek határozott elképzelése van.

Akkor, a hatvanas években fel sem merült, hogy a régi hoteleket, a patinás, ámde kiszolgált Hungáriát, Bristolt és Carltont kéne a világháborús romokból újjáépíteni. Új kor, új építészet, új esélyek: ez volt a jelszó, és a korszellemtől az sem volt idegen, hogy egy egészen fiatal ember kapjon lehetőséget az épületóriás megtervezésére. Számos kritika érte persze a kész művet, különösen a folyóra hangolt monstrum hátsó, teljesen zárt frontját vitatták, ő maga azonban csak egy dolgot sajnált. Azt, hogy a Dunára kifutó, a tervekben még szereplő terasz nem valósult meg.

A kortárs építészetet kevéssé ismerő és ritkán becsülő magyar közegben talán nem magától értetődő, de tény: Finta József hosszú pályája során olyan mély hatást gyakorolt Budapest megjelenésére, mint utcanévvé magasztosult elődei közül Pollack, Ybl vagy Steindl. Az ő megvalósult épületei határozzák meg a legismertebb köztereket, hiszen a keze nyomát viseli például a Kongresszusi Központ, a Nemzetközi Kereskedelmi Központ a Bazilika tőszomszédságában, az angyalföldi rendőrségi székház, a Szabadság téri Bank Center vagy éppen a Westend.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Finta József rajzasztalán dőlt el, milyen formát öltsön a pesti Duna-part, ő tervezte az InterContinental Budapest hotelt is

Úgy mesélik, a legendás munkabírású építész akkor is tervezett, ha erre éppen nem volt konkrét megbízása. Ha megpillantott a város valamely meghatározó pontján egy üres vagy méltatlanul hasznosított telket, máris felskiccelte a házat, amelyet ott szívesen látott volna. Kétségtelen, hogy az utóbbi fél évszázadban nem létezett olyan fontosabb tervpályázat, ahol ő vagy a munkatársaiból alakított stúdió ne indult volna. A fővárosban megvalósult épületei sora rendkívül hosszú, de meghatározó szerepe volt az új Salgótarján megtervezésében is. Igaz, azon tervek listája is tekintélyes, amelyek végül papíron maradtak. Ezek közül néhányat éppen most láthatunk a Vigadóban, a Sosemvolt Budapest című kiállításon.

Finta József reneszánsz ember volt, nem pusztán tervező, hanem a festésben és írásban örömét lelő értelmiségi is. Főnökükként és barátjukként búcsúznak tőle munkatársai, akik így írnak róla: „József soha nem a pillanatnak tervezett, alkotásai időn kívüliek, egész életében a hosszú távon érvényesnek tartott értékeket kutatta. Az építészetet komoly játéknak tartotta, melyet gyermeki lélekkel lehet csak művelni. A legutóbbi időkig töretlenül lelkesedett minden új dologért, miközben folyamatosan a maradandót és az időtlent próbálta megtalálni bennük.”

Egy francia ritkaság, az Ys királya a Müpában

KLASSZIKUS ZENE Csütörtök este látható a Müpában az Ys királya, Édouard Lalo szerzeménye. A külföldről érkező énekeseket a Nemzeti Énekkar és a Nemzeti Filharmonikus Zenekar kíséri a koncertszerű opera-előadáson. A spanyol családból származó francia romantikus zeneszerző nevét hazáján kívül leginkább Spanyol szimfóniája tette ismertté, a franciák számára azonban az Ys királya (eredeti címén Le roi d'Ys) a legismertebb tőle. A háromfelvonásos operát 1875-ben fejezte be Lalo, de igazán nagy sikert az átdolgozott verzió 1888-as párizsi, Théâtre du Châtelet-beli bemutatója hozta, a műből ezt megelőzően csak részletek hangoztak el közönség előtt. A premier után egy évvel az Ys királya már a századik előadásnál járt.

Az opera története egy breton legendát vesz alapul. A zeneszerző a téma iránti érdeklődése állítólag

FOTÓ: MÜPA

Az előadást Vashegyi György dirigálja majd

breton származású feleségétől, Julie de Maligny mezzoszoprán énekesnőtől ered, Margared szerepét eredetileg neki írta Lalo. A Bretagne vidékéről származó történet, Ys városának legendája több verzióban ismert: Ys elsüllyedt a tengerben, bár területét gátak védték, árulás miatt valaki kinyitotta a zsilipet, és a tenger elpusztította a várost. Később ékelődhetett a legendába a megmentő, az önmagát a városért feláldozó lány, nőalak motívuma. Lalo operájában a két királylány, Margared és Rozenn ugyanabba a férfiba, Mylióba szerelmes, ám az a fiatalabbat, Rozennt szereti. Ys királya egy békeszerződés részeként Margaredet odaígéri Karnac hercegnek, a város egykori ellenségének. Margared szerelme miatt megtagadja a házasságot, mire Karnac bosszúval fenyegetőzik. A nővér végül szövetkezik vele, miután megtudja, hogy Ys királya áldását adta Mylio és Rozenn frigyére, revansként odaadja Kranacnak a város zsilipjeinek kulcsait. Margared a húga esküvőjén megtörik, és bevallja tettét, ám ekkor már késő, a várost elöntik a hullámok. Margared, akit lelkiismeret-furdalás gyötör, közli szeretteivel, hogy a tenger áldozatot követel, és egy magas szikláról a vízbe veti magát. Halála után megjelenik Szent Corentin, és lecsendesíti a hullámokat, Ys megmenekül.

Az Ys királya dallamvilága Wagnert juttatja eszünkbe, mindeközben Gounod és Debussy hatása is érződik az operán. A Müpában látható, a Palazzetto Bru Zane-nal együttműködésben megvalósuló produkcióban az amerikai Kate Aldrich adja Margaredet, a holland Judith van Wanroij lesz Rozann. A férfi vokalisták mind franciák: Cyrille Dubois tenor Mylio, Jérôme Boutillier bariton pedig Karnac lesz, Nicolas Courjal basszista a címszereplő királyt formálja meg.

ROSZNÁKY EMMA

INFÓ

Az Ys királya január 11-én látható a Müpában, a koncertszerű opera-előadás három felvonásban, egy szünettel megy. Vezényel: Vashegyi György.

50 év a madárvilág szolgálatában

ÉVFORDULÓ

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 200 önkéntes részvételével alakult meg, 1974-ben. A szervezet szóvivőjét az egykori és mai történésekről kérdeztük.

VARGA PÉTER

Az 1974. január 6-án megalakított Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) az elmúlt 50 év alatt jelentős szerepet töltött be a regionális és nemzetközi természetvédelemben. A 200 alapítóból 10 ezer tagot és 40 ezer támogatót számláló szervezet fejlődött.

Orbán Zoltántól, az MME szóvivőjétől arról érdeklődtünk, mi tette szükségessé, hogy 1974-ben megalakuljon egy ilyen szervezet. „Hazánk speciális helyzetben volt akkor, mert a Magyar Királyi Ornitológiai Központ – később Madártani Intézet – már 1893-ban létrejött. Ez állami szervként működött, de a hetvenes évekre olyan komoly madárvédelmi problémák merültek fel, amelyek megoldásához már nem volt elegendő a kapacitása, ehhez széles körű társadalmi bázisra lett volna akkor már szükség. Az, hogy egy ilyen civil szervezet 1974-ben létrejöhetett, az Rakonczay Zoltán akkori államtitkárnak volt köszönhető – aki abban az időben sokat tett a nemzeti parkok megalakításáért is –, a pártállami pozíciójának köszönhetően politikailag is felelősséget tudott vállalni a szervezetért. Ne feledjük, az 56-os forradalom után 18 évvel történt mindez. A bajok tehát akkorra más sokasodtak, például az ökoszisztéma változásai következtében több ikonikus madárfaj állománya összeomlott, a parlagi sas és a kerecsensólyom majdnem kihalt, mind a két faj esetében maximum tíz pár költött. Az egyesület tevékenységének eredményeként előbbiből ma már 440, utóbbiból 180 pár költ Magyarországon. Ráadásul akkoriban kezdett a fehérgólya-állomány átköltözni a kéményekről, fákról a villamosítási programok következtében egyre szaporodó villanyoszlopokra, ahol a szigetelés még nem volt megoldva, így az ő nagyszámú pusztulásuk is elkezdődött. Amikor megalakult az MME, a fő tevékenysége ezeknek a fajoknak a védelme is volt, valamint – a környezeti nevelés, szemléletformálás mellett – a gyűrűzés, ami a világon harmadikként – Dánia és Németország után – nálunk kezdődött el 1908-ban, egy dán tanár 1899-es kezdeményezése nyomán” – magyarázta a szóvivő.

Nagy szükség volt tehát arra, hogy országosan az addiginál jóval nagyobb számban foglalkozzanak az állami természetvédelmet is segítő, túlnyomórészt önkéntes szakemberek a madárvilág megőrzésével, és az alapítók azért gyűltek össze az állatkert Barlang mozijában, hogy ezzel a küldetéssel létrehozzanak egy civil szervezetet. Ennek fontosságát az is jól jelzi, hogy Magyarországnak ekkor még csak egy nemzeti parkja volt, az 1973-ban alakult hortobágyi. Az MME civil tagsága és segítői a megalakulás óta részt vesznek megfigyelésekben, madárgyűrűzésekben, munkájukat önkéntes alapon végzik, a gyakran mostoha munkakörülményekkel nem törődve, akár nyári forróságban, téli fagyban, hétköznap, ünnepnap, szárazon, vízen, mocsárban, szúnyograjok között órákig kúszva, mászva. Eközben gyakran eszünkbe jut, hogy az emberek többsége ezeket a feladatokat akkor se végezné el, ha fizetnének érte.

ELHIVATOTTSÁG

ORBÁN ZOLTÁN

Az MME civil tagsága és segítői részt vesznek megfigyelésekben, madárgyűrűzésekben, munkájukat önkéntes alapon végzik, a gyakran mostoha munkakörülményekkel nem törődve

FOTÓ: MME/ORBÁN ZOLTÁN

Gólyaroadshow Pest megyében

Az egyesület

A tagok 30 területi szervezetbe tömörülnek, önkéntes csoportok hálózatával az egész országot lefedve. Az egyes fajok állományváltozásának, elterjedésének és természetvédelmi problémáinak a meghatározására számos felmérési, kutatási programot valósítottak meg a fél évszázad alatt. A Madárgyűrűzési Központ és a Monitoring Központ adatbázisai nemzetközi tekintetben is kiemelkedők, több tíz millió adatot tárolnak, és az eredmények ma már az interneten is elérhetők mindenki számára. Az MME tevékenysége azonban nem korlátozódik a madarakra, a kétéltűek és hüllők, később az emlősök, majd a lepkék és szitakötők is az egyesület látóterébe kerültek. Kezdetektől fogva kiemelt feladatnak tekintették a környezeti nevelést, ezért a táborok, a Madarász suli, a Madarász ovi, a Madárbarát kert programok segítségével évente sok tízezer embert sikerült aktív cselekvésre buzdítani.

Sikeresen kimentették a barlangban rekedt turistákat

SZLOVÉNIA Hétfőn sikeresen kimentették Szlovéniában, a Krizna-barlangban rekedt turistákat. A csoport tagjai nagyon jól viselték a történteket. Fizikailag jó állapotban vannak, közülük senki sem szorul kórházi kezelésre. Az ötfős csoport – három látogató és két túravezető – szombat reggel indult el a leghosszabb szervezett túrára, amely a barlang legtávolabbi részeit tervezte bejárni, és eredetileg is több mint határásnak ígérkezett. Miután a túra résztvevői 15 óráig nem érkeztek meg a kijárathoz, a felszíni ügyelet riasztotta a barlangi mentőket, akik az első felderítő leszállásnál a túra végpontjához vezető utat a megemelkedett vízszint miatt elzárva találták. Az utóbbi napok heves esőzései miatt szombaton hirtelen emelkedett meg a vízszint, így a túrázók nem tudtak visszatérni a bejárathoz, ezért barlangi búvárok bevonására volt szükség. Ők több merülést hajtottak végre, és vasárnap délután megtalálták a bejárattól mintegy 2400 méterre, a Krizna Gora nevű teremben mind az öt embert. Ez egy olyan hely, amelyet az ilyen vészhelyzetekre alakítottak ki.

A következő merülésekkel száraz ruhát, világítást, élelmet, főzőket, ivóvizet, meleg takarókat és gyógyszereket is bejuttattak a várakozóknak, akik szerencsére jó fizikai és pszichikai állapotban vannak.

A Magyar Barlangi Mentőszolgálat vasárnap felajánlotta a segítségét a mentést végző szlovén Jamarska Resevalna Sluzba szervezetnek, amely közölte, hogy számos közreműködő helyi civil és hivatalos szervezet bevonásával kontroll alatt tartják a folyamatokat, s várják a vízszint csökkenését, hogy felszínre tudják hozni a bent rekedt embereket. Az akcióban 35 barlangi mentő, nyolc búvár és 11 tűzoltó vesz részt.

A Krizna-barlang Szlovénia karsztos kincsének egyik gyöngyszeme. Évente rengeteg látogató csodálja meg a részben kiépített barlang monumentális tereit, gyönyörű képződményeit és régészeti leleteit. A világ negyedik legnagyobb barlangrendszere, több mint 8 km hosszú, 45 smaragdzöld vizű tavat rejt magában. A járatok jó részében csak csónakkal lehet közlekedni, mivel a Bloscica folyó keresztülfolyik a barlangon.

INFÓ

Emlékezetes: 2018. június 23-án a thaiföldi Tham Luang-barlangban rekedt egy 12 gyermekből és egy felnőttből álló csoport, amely a heves esőzések miatt nem tudott kijönni a részlegesen elárasztott barlangból. Végül 17 nap után, július 10-ére sikerült mindenkit kihozni. A mentési műveletbe több mint ezren kapcsolódtak be

FOTÓ: AFP/BIOSPHOTO/SERGIO PITAMITZ

Egy korábbi kép a Krizna-barlangból

HIRDETÉS

PIHENŐ NAPOK
A DRÁVA HOTEL****-BEN
Foglaljon még ma: www.dravahotel.hu

Négycsillagos DRÁVA Hotel kiemelkedő szolgáltatásokkal
Luxus apartmanok, Romantikus Hotelszobák
Világhírű gyógyfürdő, a testet-lelket gyógyító őserő
Nyugodt, pihentető, csendes környezet
Bőséges félpanziós lakomák
Kényeztető wellness szolgáltatások
Felejthetetlen borkalandok

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1. Telefon: +36 72 / 580 980
E-mail: reservation@dravahotel.hu
facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány**** Instagram drava_hotel

www.dravahotel.hu MICE Jobb, mint otthon!

LAPSZÉL

Dorival Silvestre Júnior lehet a brazil kapitány

FOTÓ: AFP/RODRIGO BUENDIA

Egybehangzó sajtóhírek szerint a Santos vezetőedzői pozíciójáról hétfőn lemondó Dorival Silvestre Júniort (képünkön) nevezik ki a brazil labdarúgó-válogatott élére, így a 61 éves szakember irányíthatja a nemzeti együttest a nyári Copa Américán. A brazil szövetség pénteken vált meg az ideiglenesen kinevezett Fernando Diniztől, akinek az irányításával hat mérkőzéséből mindössze két győzelmet aratott a válogatott. A brazilok korábban Carlo Ancelottit szerették volna szerződtetni, ám ő inkább szerződést hosszabbított a Real Madriddal. NÉPSZAVA

Williams: 2030-ig a Mercedes ad motort

FOTÓ: AFP/JEWEL SAMAD

A Forma–1-es Williams-istálló 2030-ig szóló szerződést írt alá a Mercedesszel, így a brit csapat addig biztosan a német gyártó motorjaival versenyez. A Williamsszel kötött szerződés azt jelenti, hogy immár három istállóval is hosszú távú együttműködése van a németeknek: a gyári csapatukon kívül a McLarennek is ők szállítják majd az erőforrásokat. MTI

Dakar-rali: brazil siker az autósoknál

FOTÓ: AFP/PATRICK HERTZOG

A Toyotával versenyző Lucas Moraes (a fotón) nyerte az autósok mezőnyében a 3. szakaszt a Szaúd-Arábiában zajló 46. Dakar-ralin. A brazil pilóta mögött a svéd Mattias Ekström végzett – Audival – a második, a Toyotát kormányzó szaúdi Jazid al-Radzsi pedig a harmadik helyen az al-Duvadimi és al-Szalamija között kijelölt 440 kilométeren. Utóbbi egyben az élre állt összetettben, a hatodik időt autózó spanyol Carlos Sainzot (Audi) megelőzve. A motorosoknál a címvédő argentin Kevin Benavides (KTM) először nyert szakaszt az idei versenyen, köszönhetően annak, hogy több riválisa időbüntetést kapott. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Szemléletváltás kellett, hogy a csúcsra érjen

SÍUGRÁS Az immáron háromszoros Négysáncverseny-győztes Kobajasi Rjoju sokáig nem vette túl komolyan a sportot, de aztán elkezdett keményebben dolgozni.

KOROM MILÁN

FOTÓ: AFP/GEORG HOCHMUTH

Kobajasi harmadszor hódította el az Aranysast, ezúttal ehhez négy második hely is elegendő volt

Kobajasi Rjoju 2019 és 2022 után a napokban ismét elhódította az Aranysast. A Négysáncverseny történetében nála többször már csak az öt elsőségével rekorder finn Janne Ahonen és a négyszeres győztes német Jens Weissflog diadalmaskodott.

„Hároméves koromban síeltem először a házunk udvarán – emlékezett vissza a kezdetekre a 27 éves kiválóság. – A síugrást pedig valamikor óvodás koromban próbáltam ki először. Apám középiskolai tanár volt, és az iskola síklubját irányította. Miután meglátogattam a klubban, a bátyám (az ugyancsak profi síugró, Junshira – a szerk.) eldöntötte, hogy síugrásban szeretne versenyezni. Mondtam, hogy én is ki akarom próbálni. Néhány nappal később 20 méteres ugrásra mentem a bátyámmal és apukámmal. Persze ebben a korban nagyon ijesztő volt, szóval nem mertem leugrani" – idézte fel a kezdeteket Rjoju, aki középiskolásként a hazai versenyeken már szép eredményeket ért el, ám akkoriban még nemigen gondolt profikarrierre.

Később bátyja hatására döntött másképp. „Külföldi versenyekre utazgatott, azt gondoltam, jó móka lehet. Nem akartam még dolgozni, arra gondoltam, ki kellene próbálnom, hogy eljuthassak külföldre" – vallott őszintén.

Kobajasira aztán nagy hatással volt, amikor találkozott Noriaki Kaszaijal, a japánok legendás síugrójával. Az 51 éves, háromszoros olimpiai érmes sportolót lenyűgözte Kobajasi ugróstílusa, ezért helyet ajánlott neki csapatában.

„Ez volt az az időszak, amikor igazán megváltozott az életem versenyzőként. A síelés és az edzés mellett Kaszai edzővel a sportok széles skáláját űzzük együtt edzés közben, például röplabdázunk és teniszezünk. Sportágtól függetlenül elkezdtem komolyan dolgozni. Az önző indíttatásom után a személyiségem megváltozott, az edző megtanított a győzelem örömére. Ennek köszönhetően fokozatosan egyre több és jobb eredményt értem el" – tette hozzá.

Kobajasi 2016-ban debütált a világkupában, Zakopanéban egyből egy hetedik hellyel mutatkozott be. Első győzelmét 2018-ban Finnországban, Hakunárban szerezte, azt a szezont végül 13 sikerrel zárta. Első Négysánc-sikere pedig emlékezetesre sikerült, lévén a történelem harmadik ugrójává vált, aki mind a négy állomást megnyerte. Először a német Sven Hannawaldnak sikerült ez 2000/01-ben, majd a lengyel Kamil Stoch húzta be mind a négy futamot 2017/18-ban.

> „Az önző indíttatásom után a személyiségem megváltozott, az edző megtanított a győzelem örömére."

Kobajasi a következő szezonban még három győzelmet aratott, és számos dobogós helyezést ért el, miközben összesítésben a harmadik helyen zárta a szezont. Aztán a 2020/21-es szezon nehéz kezdetét követően februárra formába lendült, s három sikerrel újra letette a névjegyét. A folytatásban nyolc újabb siker következett. A Négysáncverseny első három állomásán diadalmaskodott, majd Bischofshofenben – részben a zsűrinek is köszönhetően – „csak" ötödik lett, ám az Aranysast így is nagy fölénnyel szerezte meg. Ezúttal mindannyiszor másodikként zárt, s ő lett a kilencedik olyan sportoló, aki úgy diadalmaskodott az összetettben, hogy egyik állomáson sem végzett első helyen. Figyelembe véve, hogy a nagy előd Kaszai 41 évesen is olimpiai érmeket tudott szerezni, Kobajasi alighanem még hosszú időn keresztül gyarapíthatja sikerei számát.

Csodát tettek a magyarok

EURÓPA-BAJNOKSÁG A magyar férfi-vízilabdaválogatott 10-5-re legyőzte hétfőn az olasz csapatot a horvátországi Európa-bajnokság B csoportjának harmadik fordulójában, így csoportgyőztesként a nyolc közé jutott.

Nem kisebb feladat várt Varga Zsolt megfiatalított, tartalékosnak nevezhető együttesére, mint hogy öt góllal legyőzze a riválist, ugyanis ez a gólkülönbség kellett ahhoz, hogy a magyar alakulat ne a csoport harmadik, hanem az első helyén végezzen.

Nem a támadójáték dominált az első negyedben, mindössze egy olasz találat született. A folytatásban magára talált a magyar együttes, amely a félidőben már 3-1-re vezetett.

A fordulást követően elérhető közelségbe került az ötgólos előny megszerzése, ugyanakkor sokáig úgy tűnt, az olaszok el tudják kerülni mindezt. Az utolsó támadást a magyarok vezették, 3,2 másodperccel a vége előtt Nagy Ádám a kapuba bombázott, ezzel beállította a 10-5-ös végeredményt – noha a fogadóirodák előzetesen 10-11-szeres pénzt kínáltak a magyar sikerre.

Ugyanakkor az olaszoknak sem kell nagyon bánkódniuk, a csoport második helyén végeztek, így ők is ott vannak a legjobb nyolcban, a magyarokat korábban két góllal legyőző Görögországra viszont újabb erőpróba vár. A magyarok a pénteki negyeddöntőben várhatóan a szerbekkel találkoznak majd.

NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Nagy volt az öröm a medence partján, összejött a hőn áhított ötgólos siker, amelynek köszönhetően már nyolc között vannak a magyarok

Olaszország vár a továbbjutóra

A magyar női válogatott a papírformának megfelelően simán, 17-2-re nyert vasárnap a horvát csapat ellen az Eindhovenben zajló Európa-bajnokságon, így első győzelmével az A csoport harmadik helyén zárt. Mihók Attila és Cseh Sándor együttese lapzártánk után a csehekkel találkozott a negyeddöntőbe jutásért. A párharc továbbjutója az olasz együttessel csatázik az elődöntőért. A tornán egy olimpiai kvótát osztanak ki, a holland és a vb-döntős spanyol válogatottnak már biztos a párizsi részvétele, így ezt a két csapatot leszámítva a legjobb szerez ötkarikás indulási jogot.

Hegyi újra kölcsönben

A kapus Hegyi Krisztián a szezon végéig kölcsönben a holland másodosztályú FC Den Bosch labdarúgócsapatánál folytatja pályafutását. A West Ham 21 éves hálóőre az idény eleje óta az angol harmadosztályú Stevenage kölcsönjátékosa volt, ám mindössze négy mérkőzésen kapott bizalmat, így csapata máshol keresett számára játéklehetőséget. NÉPSZAVA

Érdi Mária az élmezőnyben

A vitorlázó Érdi Mária öt futam után a hatodik helyen áll az ILCA 6 (korábbi Laser) hajóosztály argentínai világbajnokságán. A Mar del Platában címvédőként versenyző magyar vitorlázó hátránya egyaránt két pont harmadik német és negyedik holland riválisával szemben. MTI

Mbappé még nem döntött

Kylian Mbappé stábja hétfőn közleményben tagadta azon sajtóinformációkat, miszerint a Paris Saint-Germain világbajnok támadója megegyezett volna a Real Madriddal. Mint ismert, a 25 éves szupersztár szerződése a nyáron lejár Párizsban, a madridiak pedig a pletykák szerint január 15-ig adtak ultimátumot Mbappénak. NÉPSZAVA

Döbbenet 2.0

BÚCSÚ A CSÁSZÁRTÓL Mario Zagallo után Franz Beckenbauer (†78) is meghalt, a labdarúgás újabb óriását gyászolja a világ.

HEGYI IVÁN

A három közül a második olyan ember is elment, aki labdarúgóként és szövetségi kapitányként egyaránt volt világbajnok. Előbb Mario Zagallo, aztán Franz Beckenbauer...

Döbbenetes.

Ahogyan brazil kollégája, ő is korszakot nyitott. Mindenekelőtt futballistaként. Új dimenzióba helyezte a középhátvédjátékot, ő volt az első, aki hátulról irányította csapatát. Vagy legalábbis hasonlóképpen dirigált a centerhalf posztjáról, mint két extraklasszis középpályás társa, Wolfgang Overath és Günter Netzer.

Első világbajnokságán, 1966-ban még a középpályán – ahogyan akkor mondták: jobbfedezetként – brillírozott. Csapata ezüstérmet nyert, és lehet, hogy csak azért nem aranyat, mert az Anglia–NSZK döntőn (4:2) a hosszabbításban, 2:2-nél Geoff Hurst felső lécről levágódó lövését – noha azt soha senki nem látta benn – gólnak ítélte Gottfried Dienst svájci játékvezető.

> „A legnagyobbak egyike, akit valaha láttam” – mondta róla Pelé.

Évtizedekkel később az alpesi bírónak zászlóval jelző Tofik Bahramov szovjet-azeri asszisztenst Bakuban megkérdezték, miért lengetett. „Sztálingrádért” – mondta.

Négy évvel később Beckenbauer bronz-, újabb négy esztendő múltán aranyérmet nyert a vb-n. Azaz minden vb-medálból volt neki egy.

Eb-éremből meg kettő. A hetvenes évek ragyogó nyugatnémet válogatottjával – a játékmesterek mellett Sepp Maierrel, Berti Vogtsszal, Paul Breitnerrel, Uli Hoenesszel, Gerd és Dieter Müllerrel – 1972-ben aranyat, 1976-ban ezüstöt érdemelt ki.

Közben a Bayern Münchennel sorozatban háromszor hódította el a BEK-et. Először akkor (1974-ben), amikor a bajor csapat az elődöntőben az Újpesttel találkozott (1-1, 3-0). Amúgy először akkor lett Európa-bajnok, amikor a magyar válogatott negyedik volt a kontinenstornán. S hogy nem NSZK–Magyarország döntő volt Brüsszelben, az azon múlt, hogy Zámbó Sándor tizenegyesét Jevgenyij Rudakov kivédte a szovjet–magyar meccsen (1-0) a négy között...

Fél évszázada ilyen magasságok közelében sem járt a magyar futball, Beckenbauer viszont csak ezen a színvonalon mozgott. (Kivéve, amikor csalással és pénzmosással vádolták meg a 2006-os világbajnoksággal összefüggésben. A vizsgálatot 2021-ben – elévülés miatt – lezárták.) Kétszer nyert Aranylabdát – amikor arról még fel sem merült, hogy „megbundázzák” –, a Ballon d’Or-szavazáson kétszer volt második, egyszer harmadik.

A Bayern München csapatában 427 bajnoki mérkőzést játszott, a válogatottban 103 találkozón szerepelt (először 1965-ben, a svédek elleni 2-1-es vb-selejtezőn Stockholmban, utoljára 1977-ben, a franciákkal játszott 0-1-es barátságos meccsen Párizsban). Mérlege a nemzeti együttesben: 69 győzelem, 19 döntetlen, 15 vereség (76,2 százalék).

Statisztikája a válogatott szakvezetőjeként: 34, 20, 12. Meg egy vb-arany- és ezüstérem. Az NSZK együttese második volt 1986-ban, első 1990-ben. Mivel az utóbbi világbajnokságot Itáliában, a döntőt Olaszország fővárosában rendezték, akkor lett Beckenbauer római német Császár.

Beckenbauer 1974-ben emelhette magasba a vb-trófeát

FOTÓ: AFP/HARTMUT REEH

Ahogyan Zagallo, négy vb-döntőt számlált, ám „csak” 2:2-t produkált (a brazil legenda győzelem-vereség aránya 3:1 volt). Azért azzal a „döntetlennel” is kiegyezne bárki...

Magyarországon 1972 márciusában járt először, akkor az NSZK válogatottja 2-0-ra nyert a Népstadionban. Az év májusában egy csapatban játszott Bene Ferenccel és Mészöly Kálmánnal az Európa-válogatottban, sőt mindhárman gólt is szereztek Uwe Seeler hamburgi búcsúmeccsén.

Aztán a New York Cosmos űrcsapatában népszerűsítette a labdarúgást a tengerentúlon; többek között Pelével, Carlos Alberto Torresszel, Johan Neeskensszel vitte el az Államokba Amerikát.

„Soha senki nem múlta felül” – mondta róla Gerd Müller. „Tökéletes játékos volt” – jellemezte Karl-Heinz Rummenigge. Pelé pedig így beszélt a finom technika, az elegancia, az intelligens futball német bajnokáról: „A legnagyobbak egyike, akit valaha láttam.”

Beckenbauer ugyanakkor „minden idők legjobb játékosának” nevezte Pelét. „Senki sem hasonlítható hozzá” – jelentette ki.

Talán csak...

Egy Királyhoz mindenesetre passzol a Császár.

Ahogyan az amerikai pályákon az ezerszer megtörtént.

FOTÓ: AFP/ANDREAS GEBERT

Miután visszavonult, volt az NSZK szövetségi kapitánya, később Münchenben lett edző és klubvezető

Marozsán legyőzte Monfilst

TENISZ A világranglistán 65. Marozsán Fábián bravúros győzelemmel bejutott a nyolcaddöntőbe a 661 500 dollár összdíjazású aucklandi kemény pályás férfitenisztornán, miután 6:4, 6:7 (6-8), 7:6 (7-4)-re legyőzte a 37 éves francia Gael Monfilst (75.).

„A mérkőzés előtti két napon kezdtem úgy érezni először idén, hogy kicsit jobban mennek az edzések, és értékelhető munkát tudok végezni. Vannak még hiányosságok, és még mindig nem vagyok teljesen egészséges, de úgy néz ki, tényleg jó úton járunk. Jó sorsolást is kaptam, mert ugyan sosem könnyű korábbi top tízes ellen pályára lépni, Gaël Monfils idősebb teniszező, és nem játszott igazán sokat az elmúlt évben, így talán elment a meccsrutinja, ez pedig a jelenlegi helyzetemben jól jött – fogalmazott a győzelem után Marozsán, akire a 16 között még keményebb ellenfél vár az első helyen kiemelt amerikai Ben Shelton (16.) személyében.

„Remélem, hogy jó meccset tudok vele játszani. Nagy adogatásai vannak, azoktól tartok is kissé, de abban azért bízom, hogy most már az erőnlétem elég jó lesz, és bírni fogom a terhelést” – tekintett előre.

Fucsovics Márton sérülés miatt visszalépett az adelaide-i tornától, így legközelebb csak az Australian Open jövő héttől kezdődő főtáblás küzdelmeiben szerepel. NÉPSZAVA

Kezd kilábalni a betegségből a 24 éves magyar éljátékos

FOTÓ: AFP/JASPER JACOBS

Tömeges halpusztulás a Pátkai-víztározóban

Tömegesen pusztulnak a halak a Pátkai-víztározóban. A december óta tartó jelenséget az algák elszaporodása okozza. Buda Attila, a Vértesaljai Horgász Egyesület elnöke szerint a tározóból engedik át a vizet azért, hogy a Velencei-tóban ne legyen nagyobb halpusztulás. HVG

Szalagkorlát tetején egy autó

A szalagkorláton kötött ki egy Peugeot hétfő reggel az M0-s autóúton, Törökbálint közelében. Az autóban két ember utazott, akik a tűzoltók kiérkezésekor elhagyták a járművet. A gépkocsi leemeléséről a tulajdonosnak kell gondoskodnia autómentő segítségével. INDEX

Havi 12 ezer forintot költünk kutyánk etetésére

Egy kutya etetése havonta átlagosan mintegy 12 ezer forintba kerül; jelenleg tízből négy magyar tart kutyát otthon, a legtöbben közülük egy ebről gondoskodnak – derül ki a Cofidis reprezentatív kutatásából. Egy átlagos magyar gazda legalább évi 190 ezer forintot költ a kutyájára. A költségek csaknem 33 százalékkal emelkedtek 5 év alatt. MTI

A Vándorsólyom a Holdra tart

AGGODALOM Több mint ötven év után az első holdra szálló űreszközt lőtte fel tegnap a NASA. A sikeres fellövést követően azonban az egységnek még nem sikerült stabilan beállnia a Nap felé, így egyelőre nem garantált az energiaellátása. Dolgoznak a hiba elhárításán.

VARGA PÉTER

A tegnap magyar idő szerint reggel negyed kilenckor Cape Canaveralból egy Vulcan Centaur rakétával felbocsátott Peregrine 1 (a vándorsólyom, a leggyorsabb állat a földön) küldetése 50 év után az első NASA-kísérlet arra, hogy szondájuk leszálljon a Holdon február 23-án. Bár NASA-műszerek is vannak rajta, ez alapvetően kereskedelmi vállalkozás, így nagy a kockázata is, mert magánvállalat eszköze még nem kísérelt meg leszállást semmilyen idegen égitesten. Ha az egységnek sikerül holdat érnie, az új korszak nyitányát jelenti: ahol a NASA ismét megjelenik. A következő években szondák tucatjai várhatók, hogy leszállnak égi kísérőnkön. Nagy részük a NASA 2,6 milliárd dollárba kerülő Commercial Lunar Payload Services (CLPS), Kereskedelmi Hold-teherszállítási szolgálatok projektje keretében fog megjelenni: ennek során a NASA fizeti meg a részt vevő magáncégeket. A cél, hogy felmérjék, milyen források lelhetők fel a Holdon: víz, fémek, ásványok; hosszú távú tartózkodásra alkalmas állomások létesítése céljából, ahonnan később a Mars-expedíciók is indulhatnak.

A Peregrine 5 NASA- és 15 más eredetű csomagot visz magával, ezek a sugárzásokat fogják mérni, felkutatják a felszíni és a felszín alatti vízjeget, mérik a mágneses mezőt és vizsgálják az exoszféránk nevezett, egészen ritka gázréteg változásait. A fedélzeten vannak az első latin-amerikai tudományos eszközök is, amelyek elérik a Holdat: öt kis, 12 centiméteres holdjáró, egyik sem nehezebb 60 kilogrammnál; valamint vannak olyan ellentmondásos dolgok is a rakományban, mint egy fizikai érme bitcoinnal „töltve”, 185 872 gyerek üzenete szerte a világról, filmek, emberi hamvak, DHL „monoboxok” regényekkel, fényképekkel és egy kis röggel a Mount Everestről.

FOTÓ: AFP/CHANDAN KHANNA

A fellövés pillanata. A rakétát a United Launch Alliance fejlesztette

Az Astrobotic Peregrine leszállóegysége a Holdon egy művészi illusztráción

FOTÓ: NASA

A rakétát a United Launch Alliance (ULA – Egyesült Felbocsátó-szövetség) fejlesztette; a fellövés ezért is volt kockázatos, mert ez a típus még nem repült, noha elődeivel a szövetségnek százszázalékos sikere volt.

A csillagászok ugyanakkor figyelmeztetnek, hogy a korlátozások nélküli roham helyrehozhatatlan károkat okozhat a tudomány számára értékes helyszíneken. Veszélybe kerülhetnek a gravitációshullám-kutatások, a feketelyuk-megfigyelések, a halvány, távoli kis világokban az élet jeleinek keresése és más felfedezések. „A helyzet sürgetővé vált. Most kell cselekednünk, mert amit ma eldöntünk, az határozza meg jövőbeli viselkedésünk alapját” – mondta Martin Elvis, a Harvard & Smithsonian Asztrofizikai Központjának a munkatársa az Obszervernek. Richard Green, az Arizonai Egyetem csillagásza hozzátette, nem akarják megakadályozni holdbázisok létesítését, de csak maroknyi erre alkalmas hely van, és ezek közül több felmérhetetlenül értékes. Nagyon, nagyon óvatosnak kell lennünk abban, hol építünk állomást, vagy hol nyitunk bányát. „Vannak olyan kráterek a Holdon, amelyekbe évmilliárdok, a Hold keletkezése óta nem ért el a napfény, és rendkívül hidegek, néhány tucat fokkal vannak az abszolút zéró fölött, ezért ezek a helyek rendkívül értékesek a tudomány számára” – magyarázta Richard Green. Ott lehet például olyan infravörös tartományokban dolgozó teleszkópokat elhelyezni, amelyeknek hűtésre van szükségük, ezekkel távoli világok exobolygóit lehet megfigyelni, amiken kialakulhatott élet. Az ottani rendkívüli hidegben a jég nem párolog, ezért a több milliárd éves víz fontos információkat szolgáltathat arról, hogyan érkezett a víz a Holdra vagy a szomszédos Földre, például üstökösök által hordozva. De ez a víz önmagában is rendkívül fontos a hosszabb ideig a Holdon tartózkodó expedíciók számára.

A Hold Földtől távoli oldalán rádióteleszkópokat lehet majd elhelyezni, amelyeket nem zavarnak az innenső oldalán összetalálkozó rádióhullámok: oda lehetne telepíteni egy óriási távcsövet, amivel az univerzum legkorábbi korszakát lehetne vizsgálni, de a NASA Hold körül keringő műholdjai, amelyek a lenti eszközökkel rádiókapcsolatot tartanának, ezt is zavarnák.

Még ebben a hónapban egy munkacsoport, amelyet a Nemzetközi Csillagászati Szövetség állított fel, Green vezetésével ENSZ-tisztviselőkkel fog találkozni, hogy tárgyalásokat kezdjenek arról, hogy megerősítik és módosítják az űrbeli források kiaknázására vonatkozó törvényeket. Az 1967-es űregyezmény rendelkezik arról, hogy nemzetek önkényesen nem sajátíthatnak ki űrbeli objektumokon területeket, de nem szól semmit a bányászatról és az erőforrások kiaknázásáról.

SÜRGETŐ

RICHARD GREEN

A probléma, hogy sokáig tart az ENSZ-határozatokat megváltoztatni, ezért már most kell cselekednünk, hogy a Hold ne váljon meggondolatlan kiaknázások áldozatává

Weöres Sándor verse is a Holdra kerül

A szondára felkerült a Google Lunar X Prize versenyre készített holdjáróról ismert magyar Puli Space Technologies cég Téridő Plakettje (Memory of Mankind) is. A magyar zászlóval ellátott alumíniumtáblán magánemberek és hazai cégek helyezhettek el jegyzeteket, amik egy mikrofilmhez hasonlóan olvashatók le róla – írja az emléktábláról a Puli. A szövegek egyike Bay Zoltán fizikusnak állít emléket, aki munkatársaival 1946-ban elvégezte a magyar holdradarkísérletet, amivel kimutatták, hogy a rádióhullámok visszaverődnek az égitestről. Az egyik közösségileg szponzorált jegyzet Weöres Sándor verse, a Szembe-fordított tükrök.

Boldog névnapot, Marcell!

A Marcell latin eredetű férfinév. A Marcellus családnévből származik, ez pedig a Marcus becézőjéből.

KENÓ – Január 8.

11	13	18	22	25	27	28	31	33	35
38	44	47	51	58	72	73	74	75	76

ERŐS SZÉL, TOVÁBB HŰL AZ IDŐ

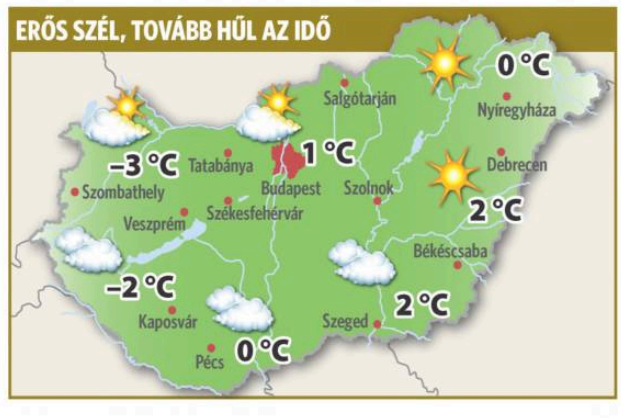

Három papagáj nem elég

PER Másodszor is beperli a norvég államot, ezúttal a külvilággal való kapcsolattartás korlátozásának feloldásáért és a börtönön belüli elkülönítés megszüntetéséért Anders Behring Breivik, az a neonáci norvég tömeggyilkos, aki még 2011-ben összesen 77 embert ölt meg az oslói kormányzati negyedben elkövetett robbantásban, majd az Utøya szigetén történt lövöldözésben. Breivik a Norvégiában adható legtöbb börtönbüntetést kapta, 21 évet; igaz, az ítélet meghosszabbítható. A meglehetősen komfortos magánzárkájában a társaságáról három törpepapagáj gondoskodik. De úgy látszik, ez nem elég. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C. Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 10., szerda 152. évfolyam, 8. szám Ára: 520 forint

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Oltáskönnyítés

Már azok is foglalhatnak időpontot az E-térben az új Covid-oltásra, akik korábban már négy vakcinát kaptak – vette észre a Népszava. **3. oldal**

Erkölcstelen szerződés

„Nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközik” – így ítélte meg egy bíróság első fokon azt a szerződést, amelyben a korábbi fideszes vezetés magáncéghez szervezett ki érdi temetőüzemeltetői feladatokat. **5. oldal**

Töltődő akkuügy

A Debreceni Törvényszék január 25-én újratárgyalja a helyi kínai akkugyár tavaly februárban kiadott katasztrófavédelmi engedélyének ügyét. A Kúria néhány héttel ezelőtt döntött úgy, hogy új eljárást kell lefolytatni a korábban kiadott határozat ügyében. **5. oldal**

Előre kódolt küzdelem

UTAZÁS A tarifarendszer átalakítása sokaknak jelentős érvágás lesz. A fővárosiakat politikai jellegű bérletválasztásra kényszerítheti a kormány.

SZALAI ANNA

Lázár János lényegében azt jelentette be, hogy megszűnik az egységes Budapest-bérlet, az utasok egy „kormánypárti” vármegyebérlet vagy egy „ellenzéki” Budapest-bérlet közül válasszanak, a kormány és a főváros pedig folytasson ketrecharcot a jegyárbevételért. Így értelmezte a közlekedési miniszter tarifarendszerről szóló kijelentéseit a Közlekedő Tömeg szakmai szervezet. A tárcavezető erősen leegyszerűsítve azt ajánlotta Budapestnek, hogy kölcsönösen fogadják el egymás bérleteit. Vagyis a kormány elfogadja a Budapest-bérleteket a MÁV és a Volán járatain Budapest határain belül, cserébe pedig a főváros is fogadja el a vármegye- és országbérleteket a BKK járatain.

Ám egyetlen szóval sem említette, hogy a kormány ellentételezné a kieső menetdíjbevételeket a fővárosi önkormányzatnak, és elszámolásról sem beszélt. Karácsony Gergely főpolgármester „jó iránynak” nevezte tegnap Lázár javaslatát, holott a kieső menetdíjbevételek pótlásáról egyelőre szó sincs.

Az új tarifarendszer márciustól rajtol. A HÉV-eket, MÁV-vonatokat, Volánbuszokat a városhatáron belül nem használó budapestieknek nem lenne változás, nekik marad a BKK-bérlet. A többi budapestinek viszont – megegyezés hiányában – két bérletet kell váltani, ahogy az ingázóknak is, ami együtt már csaknem 20 ezer forint. Ha a fővárosi önkormányzat belemegy a játszmába, akkor viszont alig lesz majd, aki a BKK-bérletet választja. Közben az országos kedvezményrendszer megnyirbálása sokaknak jelentős pluszkiadást jelent majd.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Lehet, hogy Budapestről Budapestre majd két bérlet kell...

Lojális lesz az új bírói tanács?

AUTONÓMIA Erősen kérdéses, hogy a hétfőn megválasztott új Országos Bírói Tanács (OBT) meg akar, illetve meg tud-e felelni a hozzá fűzött várakozásoknak. A tagok névsora alapján a hatalomhoz, illetve az általuk kinevezett bírósági vezetőkhöz – az Országos Bírósági Hivatal (OBH) és a Kúria elnökéhez – lojális szervezet felügyelheti majd a következő hat évben a bíróságok központi igazgatását és képviselheti egyúttal a bírói autonómiát. Ahogy egy forrásunk fogalmazott: „feljönnek majd a fővárosba az OBT-ülésekre pogácsázni”, s ebben ki is merül a munkájuk.

A fővárosban üléseznek, de a vidék lesz jelentős túlsúlyban

Jelzésértékű a vidéki bírák túlsúlya; mindössze egyetlen fővárosi bíró került be az új tanácsba, miközben a január 30-án lejáró mandátumú OBT-ben még 5-6 bíró képviselte Budapestet. A 2018-ban megválasztott, most leköszönő OBT konfliktusokat vállalt a hatalommal és következetesen érvényesítette a jogállami elveket. Nem véletlen, hogy a tanács tavalyi jogkörbővítése a zárolt uniós források feloldásának egyik legfontosabb feltétele volt.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Kiderülhet, mit titkolt a kormány az erőművételről

PÉNZÁRAM A múlt év végén a Kúria, az ügy nem kevesebb mint hatodik – talán már tényleg végső – ítéletével, helyt adott Tóth Bertalan keresetének, melyben az MSZP-frakcióvezető a kormánytól az MVM kapcsán kiadott 2019–2020-as tulajdonosi határozatokat igényelte. Az ellenzéki politikus arra kíváncsi, hogy az állami energiacsoport mi okból vette meg négy éve tízmilliárdokért az addig Mészáros Lőrinc érdekeltségi körébe tartozó, széntüzelésű, igencsak leharcolt, máig közpénzszázmilliárdokat „elfüstölő” Mátrai Erőművet. Kérdés, a – szénégetéshez ragaszkodó – kabinet ezúttal is kibúvik-e az ítélet végrehajtása alól.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

Még mindig kevés a pályakezdő tanár

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Legalább hétezren eltűntek a pedagógusképzésből a kezdet óta

OKTATÁS Valamivel több mint kétezer friss diplomás, fiatal pedagógus állt munkába az idei tanévben, miközben csaknem 9800-an kezdték meg öt éve a tanárképzést – tudta meg a Népszava. A pályára lépők száma tehát továbbra is csak töredéke, nagyjából 20 százaléka a végzetteknek. Közben a még tavaly év végén beharangozott béremeléseknél továbbra is csak a bizonytalanság biztos: Maruzsa Zoltán köznevelési államtitkár nem tudott konkrét választ adni arra a szakszervezeti kérdésre, hogy az átlagosan 32,2 százalékos emelés után pontosan mennyi pénzre számíthatnak a tanárok. Totyik Tamás, a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) elnöke a Népszavának azt mondta, január 22-ig kell így dolgozniuk az oktatóknak.

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

Kormányfő lett 34 évesen

VÁLTÁS Emmanuel Macron francia elnök kedden a mindössze 34 éves liberális politikust, Gabriel Attalt nevezte ki a kabinet élére. Az államfő ezzel vélhetően utódját is kijelölte. A 2027-es elnökválasztáson Macron már nem indulhat, s amennyiben Attal sikeres lesz a kormányfői székben, úgy az egyik legesélyesebb jelölt lehet.

Macron azután menesztette Élisabeth Borne eddigi kormányfőt, hogy az „elvitte a balhét” több népszerűtlen jogszabály, köztük a nyugdíjreform vagy a kemény kitételeket tartalmazó bevándorlási törvény keresztülvitelével, ami nagy felzúdulást keltett Macron pártján belül is a jobboldalnak tett gesztusok miatt.

CIKKÜNK A 8. OLDALON

Macron azután menesztette Élisabeth Borne eddigi kormányfőt, hogy az „elvitte a balhét” több népszerűtlen jogszabály keresztülvitelével

FOTÓ: AFP/EMMANUEL DUNAND

Az államtitkár nem tudott konkrét választ adni arra, hogy a tanárok pontosan mennyi pénzre számíthatnak.

Egy bérlet mind felett

JÁRATOK Az országos tarifarendszer átalakításának örve alatt csapdába ejtette a fővárost Lázár János. Karácsonyék a jelek szerint szakmai ajánlatnak vettek egy politikai ultimátumot.

SZALAI ANNA

Már lázasan számolnak és modellezneknek a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) munkatársai: milyen feltételek mellett fogadható el pénzügyileg és közlekedésszakmai szempontból is Lázár János közlekedési miniszter Karácsony Gergely főpolgármesternek tett „marha egyszerű, új ajánlata". A tárcavezető erősen leegyszerűsítve azt ajánlotta tegnapi debreceni sajtótájékoztatóján Budapestnek, hogy kölcsönösen fogadják el egymás bérleteit. Vagyis a kormány elfogadja a Budapest-bérleteket a MÁV és a Volán járatain Budapest határain belül, cserébe pedig a főváros is fogadja el a vármegye- és országbérleteket a BKK járatain.

Lázár János egyetlen szóval sem említette, hogy a kormány bármilyen módon ellentételezné a kieső menetdíjbevételeket a fővárosi önkormányzatnak. Nem beszélt semmiféle elszámolásról a felek között, csupán annyit mondott, hogy fogadják el egymás bérleteit. A kieső menetdíjbevételek ellentételezése nélkül viszont a vármegyebérlet elfogadása egyenes út a közösségi közlekedést üzemeltető budapesti cégek tönkretételéhez, ami a fővárosi közösségi közlekedés összeomlását hozhatja el. Ha viszont valamiféle elszámolás mentén működne, akkor a jelenlegi – megoldhatatlan feladványt jelentő – agglomerációs elszámolási vitát egy még bonyolultabb rendszerrel váltanák fel, amiből még kevesebb eséllyel születne évről évre megegyezés. Lázár egyébként annyit mondott, hogy a fővárosi közösségi közlekedés fenntartására nyújtott 12 milliárdos állami normatíva lehetne a „tárgyalási alap". Ez olyan távoli indítás, hogy aligha vehető komolyan.

Az említett 12 milliárdos állami normatíva ugyanakkor törvényben rögzített járandósága Budapestnek. A miniszter nem mulasztotta el szítani egy kicsit a Budapest-vidék ellentétet azzal, hogy ilyen támogatást semelyik másik város nem kap. Azt viszont nem tette hozzá, hogy Budapest közösségi rendszere össze sem mérhető egyetlen másik magyar városával, sehol nincs például metró, ráadásul az M3-as metró önmagában annyi utast szállít, mint a MÁV összesen. A közösségi közlekedés fenntartására a BKK 2023-as üzleti tervében összesen 240 milliárd forint szerepel, vagyis az üzemeltetés átlagosan havi 20 milliárdba kerül. Ehhez csupán egy – igaz, kövér – csepp az állami évi 12 milliárd. Nyugat-Európában egyébként az egyharmados finanszírozási arány az elfogadott: a költségeket egyenlő arányban állja az állam, a város és az utasok. Az Orbán-kormány azonban a Demszky Gábor idejében még 32 milliárdot előbb 24, majd 12 milliárdra csökkentette, de valójában ezt sem kapja meg a főváros, hiszen az átadott agglomerációs járatok üzemeltetéséért az első perctől sarcot fizet az államnak. Ez Karácsony Gergely megválasztásáig fix összeg volt, azóta a költségektől tették függővé, ami minden évben vitához vezetett, és egyre kevesebb maradt a 12 milliárdból a levonások után.

Mindezek fényében erősen meglepő, hogy Karácsony Gergely „jó iránynak" tartja Lázár János javaslatát. A főpolgármester örül, hogy a kormány hajlik arra: együtt hajtsák végre az ő 2019-es választási programját, amelyben szerepelt a regionális kooperáció a BKK, a MÁV és a Volánbusz között, valamint az egységes jegy- és bérletrendszer bevezetése Budapesten és az agglomerációban. Nem tudni, hogy ezt szarkazmusnak szánta-e. Főként, hogy továbbfűzve a gondolatot azt fejtegette, hogy a közösségi közlekedés integrálása érdekében a főváros és az állam közösen rendelhetné meg a közösségi szolgáltatást. Bár azt a városvezető is elismerte, hogy az együttműködés alapvetően az elszámolás módján múlik: a költségeken és a bevételeken az utasok által megtett kilométerek alapján kell osztoznia Budapestnek és az államnak. Nyomkövetők nélkül viszont elég nehéz lesz lemérni az utasok által megtett kilométerek valós számát, így ez újra „bemondott" számokon alapuló elszámolás lenne, durván elnyúló vitákkal. Csakhogy, mint írtuk, Lázár János semmilyen elszámolásról, költségek kölcsönös elismeréséről nem beszélt, és nehezen elképzelhető, hogy az állam tízmilliárdokat fizetne a budapesti közösségi szolgáltatásért a fővárosi önkormányzatnak. Napi tapasztalat ugyanis a kormány lassan minden racionalitást nélkülöző megszorító önkormányzati politikája, aminek legfőbb kárvallottja éppen Budapest. „Az elszámolásról szóló tárgyalásokon olyan megoldásra van szükség, ami egyaránt jó az utazóknak, az állami és a fővárosi szolgáltatóknak" – reménykedett Karácsony, aki elhúzódó, intenzív tárgyalásokra számít az elkövetkező hetekben, így nem akarta élesen bírálni Lázár János szavait.

A miniszter új ajánlata szerint – ami a Budapesten és a fővárosi agglomerációban élő nagyjából 3 millió ember hétköznapjait jelentősen befolyásolhatja – az állami közlekedési társaságok (MÁV, Volán) elfogadják a Budapest-bérletet a városhatáron belül, cserébe a főváros fogadja el a BKK járatain a vármegye- és az országbérletet. A teljes árú vármegyebérlet 9450 forintba, a tanuló-vármegyebérlet 945 forintba, a teljes árú országbérlet 18 900 forintba, a tanuló-országbérlet pedig 1890 forintba kerül. A BKK-bérlet teljes áron 9500 forintért, a diákbérlet 3450 forintért váltható. Ám nem tudni, milyen vármegyebérletről beszélt a miniszter. Lesz egy külön Budapest „vármegye" bérlet vagy Budapestet, amely közigazgatásilag külön egység, most közlekedésileg beolvasztják Pest megyébe, és az ott érvényes bérletek lesznek jók a fővárosban is?

És hogy mit jelentene ez a budapestieknek? A HÉV-eket, MÁV-vonatokat, Volánbuszokat a városhatáron belül nem használóknak nem lenne változás, nekik marad a BKK-bérlet. A többi budapestinek viszont megegyezés hiányában két bérletet kell váltani, ahogy az ingázóknak is: egy Budapest- és egy vármegyebérletet, ez együtt már csaknem 20 ezer forint. A másik lehetőség, hogy innentől – aki teheti – alternatív BKK-járatra ül.

Ha a fővárosi önkormányzat belemegy a játszmába, akkor a budapestiek választhatnak: BKK-bérletet váltanak továbbra is, és csak a fővárosi önkormányzat üzemeltette járműveket használják, vagy vármegyebérletet, és akkor mindenre felülhetnek. Nem kérdés, hogy melyiket választanák. Ez gyakorlatilag a Budapest-bérlet felszámolását jelentené. Ha viszont senki nem vesz bérletet, vonaljegyet, akkor nincs menetdíjbevétele a BKK-nak, így a szolgáltatások fenntartása fenntarthatatlanná válna. Kivéve azt az esetet, amit korábban említettünk, miszerint a MÁV és a Volánbusz fizet a BKK-nak egy kölcsönös elszámolás alapján. (Erre a tarifaközösségre egyébként Debrecent sem sikerült rábeszélni eddig.)

Lázár János közlése szerint márciusig élhet az eddigi rendszer, de az nem derült ki pontosan, hogy mi lesz azután. Egyszerűen ignorálják a Budapest-bérletet? Az sem tudható biztosan, hogy a kormány tárgyalta és támogatta az erre vonatkozó javaslatot. Az új tarifacsomag részét képező 14 éven aluliak ingyenességével kapcsolatban például most is csak annyit mondott a miniszter, hogy a „kormány dolgozik ezen". A tárcát a sajtótájékoztatót követően megkérdeztük a részletekről, így például arról, hogy mi alapján történne az elszámolás, milyen vármegyebérlet lenne érvényes Budapesten, és választ vártunk volna arra is, hogy mindezen javaslatok élvezik-e a kormány támogatását. Lapzártáig nem kaptunk választ.

A Közlekedő Tömeg szakmai szervezet tömören reagált. Szerintük Lázár lényegében azt jelentette be, hogy megszűnik az egységes Budapest-bérlet, helyette arra tett javaslatot, hogy az utasok egy „kormánypárti" vármegyebérlet vagy egy „ellenzéki" Budapest-bérlet közül válasszanak, a kormány és a főváros pedig ketrecharcot folytasson a jegyárbevételért.

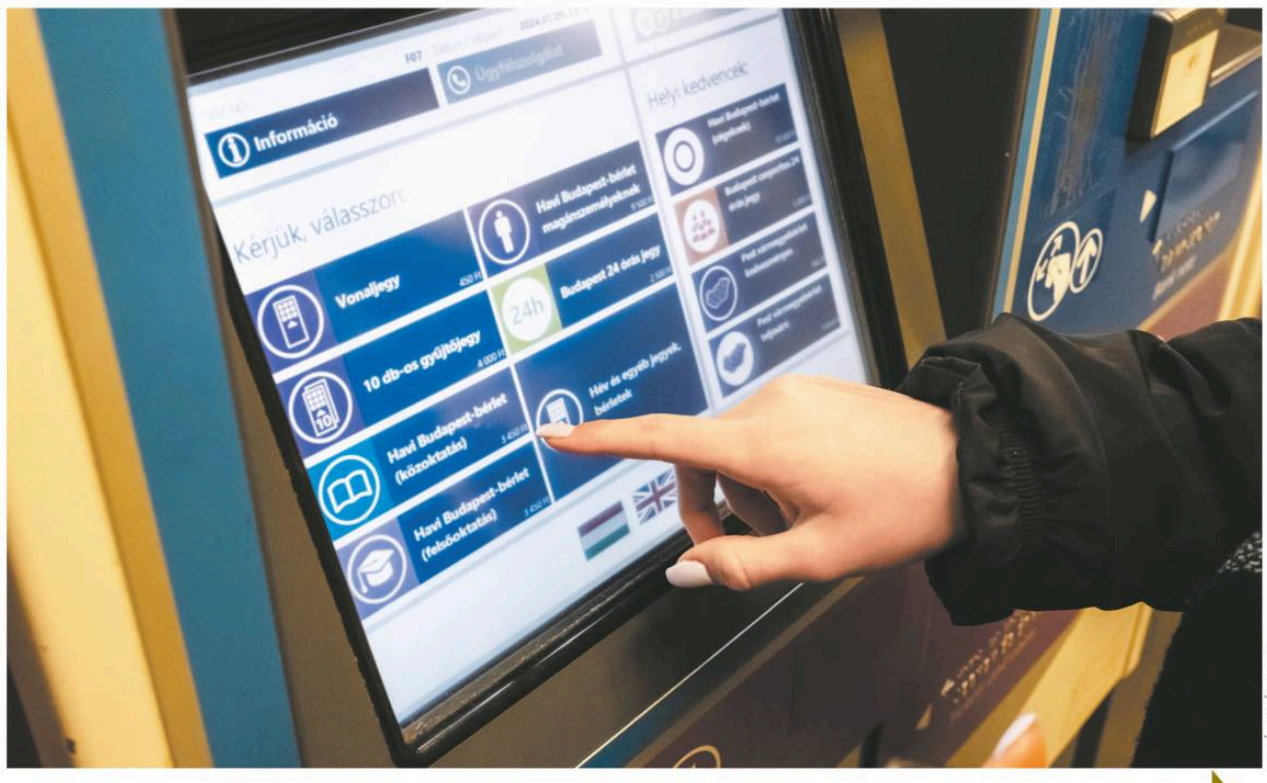

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

Brutális áremelés jöhet az ingázóknak

– A korábbi szerződéses konstrukció jó volt, azt kellett volna meghosszabbítani, mindkét félre nézve szégyenteljes, hogy hagyták lejárni, és azóta egymásra mutogatnak – szögezte le Vitézy Dávid a közösségi médiába írt bejegyzésében. Lázár János ajánlatát értékelhetetlennek tartja, hiszen minden közös bérlet működésének kulcsa a jegybevételek felosztási rendje. Azt nyilván senki nem gondolhatja komolyan, hogy a vármegyebérlet úgy legyen érvényes a négyes metrón és a körúti villamoson, hogy a BKK egy forintot sem lát a vármegyebérlet MÁV által beszedett bevételeiből. Nyilván fordítva sem mehet, hogy a Budapest-bérlet bevételeiből nem kap a MÁV-Volán – mondta.

A közlekedési szakember azt is felvetette, hogy az eddigi MÁV és Volán helyközi bérletek felváltása a vármegyebérletre sokaknak brutális áremelést jelent. Az eddigi 5 km-es vasúti, Volánbusz- vagy HÉV-bérletet vásárlóknak 5940 forint helyett 9450 forint lesz a havi bérlet. Kik vesznek ma 5 km-es bérletet? Jellemzően a nagyvárosokkal közvetlenül szomszédos agglomerációs településeken lakók. Vitézy szerint ez rejtett áremelés, amellyel a vármegyebérletek bevételkiesését próbálja kompenzálni a közlekedési kormányzat.

Megegyezés hiányában sok budapestinek két bérletet kell majd vásárolnia. Egy Budapest- és egy vármegyebérletet

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A költségeken és a bevételeken az utasok által megtett kilométerek alapján kellene osztoznia a fővárosnak és az államnak. Nehéz számolás lesz

A kedvezmény csak 50 százalék lehet

A tarifareform részeként az ország- és vármegyebérleteken kívül minden más bérlet megszűnik. Ez kissé becsapós, hiszen csak az állami közösségi közlekedésre igaz, a helyi közlekedés bérletei nem törölhetőek ily módon. Lázár bejelentette, hogy a bérletek mellett ország- és vármegyenapijegy is váltható lesz: 4990, illetve 999 forintért. A kedvezményre jogosító igazolványok, így a közalkalmazotti is megszűnik: az oktatásban és az egészségügyben dolgozók 50 százalékos, korlátlan számú utazásra szóló kedvezményt kapnak, ha regisztrálnak. A jelenleg 90 százalékos kedvezménnyel utazóknak, így a nagycsaládosoknak és a tartós betegeknek ingyenes lesz a tömegközlekedés. Az országbérlet az InterCity járatain és az első osztályon is igénybe vehető lesz.

A Közlekedő Tömeg szakmai szervezet szerint a kormány és a főváros ketrecharcot folytat majd a jegyárbevételekért.

ÖRÖM

KARÁCSONY GERGELY:
Az országbérletek elfogadása és a Budapest-bérlet megőrzése jó irány

AJÁNLAT

LÁZÁR JÁNOS:
A 12 milliárdos állami normatíva lehetne a tárgyalási alap

Lojálisabb lehet az új bírói tanács

AUTONÓMIA Erősen kérdéses, hogy a hétfőn megválasztott új OBT meg akar-e, illetve meg tud-e felelni a hozzá fűzött várakozásoknak. A vidéki bírák túlsúlya feltűnő.

SIMON ZOLTÁN

Nem jöttek be a progresszív várakozások; a január 8-án, hétfőn késő este megválasztott új Országos Bírói Tanács (OBT) tagjainak névsora alapján a hatalomhoz, illetve az általuk kinevezett bírósági vezetőkhöz – az Országos Bírósági Hivatal (OBH) és a Kúria elnökéhez – lojális tanács felügyelheti majd a következő hat évben a bíróságok központi igazgatását, és képviseli egyúttal a bírói autonómiát. Hiába bővítették tehát tavaly – uniós nyomásra – az OBT hatásköreit, kérdéses, hogy az új személyi összetételű tanács valóban él-e ezekkel a jogosítványokkal.

A Magyar Igazságügyi Akadémián rendezett küldöttértekezleten az estébe nyúló szavazáson – a mintegy 3000 magyar bíró által szeptember-október folyamán megválasztott küldöttek (elektorok) – az OBT 14 tagjáról döntöttek. A 14 póttag megválasztására már nem jutott idő, így róluk a jövő hétfőre, január 15-re összehívott folytatólagos küldöttértekezleten voksolnak majd. Az elektorok titkos szavazással, szavazattöbbséggel (50 százalékot meghaladó vokssal) döntöttek a 14 OBT-tagról; a jogszabály szerint 1 ítélőtáblai, 6 törvényszéki és 7 járásbírósági bírót kellett választaniuk.

Az új OBT 14 tagja a következő: Szabó Péter (Győri Ítélőtábla), Bagdi Árpád (Gyulai Törvényszék), Félegyházy Megyesy Fatime (Budapest Környéki Törvényszék), Gergye Tamás (Zalaegerszegi Törvényszék), Pecsenye Csaba (Miskolci Törvényszék), Surányi József (Fővárosi Törvényszék), Varga Rita (Kaposvári Törvényszék), Csík Attila (Szombathelyi Járásbíróság), Hegedűs János (Kiskunfélegyházi Járásbíróság), Hild Ágnes (Szolnoki Járásbíróság), Kovács Gergely (Győri Járásbíróság), Kovács Ildikó (Szekszárdi Járásbíróság), Kozlovszky Ágnes (Debreceni Járásbíróság) és Nagy István András (Debreceni Járásbíróság).

Jelzésértékű a vidéki bírák túlsúlya; mindössze egyetlen fővárosi bíró került be az új tanácsba, miközben a január 30-án lejáró mandátumú OBT-ben még 5-6 bíró képviselte Budapestet. Egyébként is, miközben a magyar bírák csaknem egyharmada a fővárosban dolgozik, a küldötteknek mindössze mintegy 20 százalékát tették ki. A központi régiót még egy bíró (a Budapest Környéki – korábban Pest Megyei – Törvényszékről) képviseli, ezzel szemben például Debrecenből kettőt is taggá választottak. Az új tagok között egyetlen, az OBH-elnök kinevezési jogkörébe tartozó bíró akad, Bagdi Árpád, a Gyulai Törvényszék elnöke. Az ő megválasztása azért is pikáns, mert épp munkáltatóját, az OBH-elnököt kell majd ellenőriznie. A lejáró mandátumú OBT ezért javasolta az „összeférhetetlenség" megszüntetését, ám ez a tanács jogköreinek tavalyi bővítésekor nem történt meg.

Ezzel szemben Varga Zs. András Kúria-elnök decemberben levelet írt a Magyar Bírói Egyesületnek (Mabie), amelyben jelezte: szerencsésnek tartaná, ha az új OBT-tagok közé bekerülnének az OBH-elnök kinevezési jogkörébe tartozó bírósági vezetők. (A Kúria mindenkori elnöke az OBT 15., törvény által delegált tagja.) Információnk szerint Varga Zs. fel is szólalt a hétfői küldöttértekezleten, ahol a decemberi álláspontja mellett érvelt, amelyet egyébként a Mabie sem tartott jónak. Senyei György OBH-elnök is beszédet mondott hétfőn, az ő mondandóját tárgyilagosnak minősítette forrásunk. Az elmúlt hónapokban egyébként a két, parlament által választott bírósági vezető, a Kúria és az OBH elnöke között igen feszültté vált a viszony. Az OBT decemberi ülésén durva, személyeskedő vitát folytattak. Senyei azt vágta Varga Zs. fejéhez: „(...) egy vágyálma van: az igazságszolgáltatás leuralása. Aki ezzel ellentétes véleményt formál, azt ellenségként kezeli." Várakozások szerint az új OBT-tagok Varga Zs.-hez igazodhatnak majd, akitől a bírói fizetések emelését is várják – pedig ez Senyei OBH-elnök hatáskörébe tartozik –, mondván: a Kúria elnöke van a legjobban bekötve a kormánypártokhoz.

A törvényszéki elnök Bagdi Árpád ráadásul az egyetlen igazgatási gyakorlattal rendelkező bíró az új tagok között, így könnyen elképzelhető – amellett, hogy együtt mozog majd a bírói autonómiát nyilvánosan is ellenző Kúria-elnökkel –, hogy őt választják majd meg az OBT-tagok a tanács elnökévé a jövő hétfői OBT-választástól számított 15 napon belül megtartott első ülésükön. Bagdit még Handó Tünde, az OBH előző elnöke nevezte ki 2015-ben bírósági elnökké, alig három évvel azután, hogy megkapta határozott idejű bírói kinevezését. Mindezt meg is hálálta: amikor 2019 végén a kormánytöbbség mandátumát megszakítva alkotmánybíróvá választotta Handót, Bagdi is aláírta azt a levelet, amelyben 24 bírósági vezető fejezte ki háláját az OBT munkáját ellehetetlenítő OBH-elnöknek, mondván: „Irányításod mellett a magyar bíróságok ítélkezési teljesítménye Európa élvonalába repített bennünket..."

Az új tanács vidéki többségéből arra lehet következtetni, hogy visszaáll az OBT 2012–18-as, alig látható tevékenysége. Ahogy egy forrásunk fogalmazott: „feljönnek majd a fővárosba az OBT-ülésekre pogácsázni", s ebben ki is merül a munkájuk. A most lejáró mandátumú OBT-tagok – bár lett volna rá módjuk – nem újráztak, így a tanács elmúlt hat évben kialakult nemzetközi presztízse és kapcsolatrendszere is lenullázódhat. Különösen akkor, ha megszüntetik az OBT-ülések jegyzőkönyveinek teljes nyilvánosságát, aminek a gyakorlatát szintén a most lejáró mandátumú OBT alakította ki, s amit Varga Zs. ugyancsak kifogásolt korábban.

A hétfői OBT-választásra azért került sor, mert a mostani bírói tanács hatéves mandátuma január 30-án lejár. A 2018-ban megválasztott OBT – mint Fleck Zoltán jogszociológus fogalmazott lapunknak – a hatalommegosztás egyetlen olyan intézménye volt, amely következetesen érvényesítette a jogállami elveket. Óriási felelősséget, egyben kockázatot is vállalt, amikor, szemben az Alkotmánybírósággal, az ombudsmannal s a többi, elvileg független közjogi intézménnyel, felvállalta, hogy kiáll a bírói függetlenség és a joguralom mellett. Az OBT tavalyi jogkörbővítése a zárolt EU-s források feloldásának egyik legfontosabb feltétele volt. A tanács egyebek mellett önálló jogi személyiséget és vétójogot kapott a Kúria s az OBH elnökének a kiválasztásában. Kérdés, megfelelnek-e az új tagok a rájuk irányuló hazai és nemzetközi elvárásoknak, a bírói függetlenség képviseletének.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az OBT eddigi tagjai nem vállalták az újabb ciklust, így új emberek jönnek. Egyik forrásunk úgy fogalmazott: „feljönnek majd a fővárosba az OBT-ülésekre pogácsázni", s ebben ki is merül majd a munkájuk.

Az új tanács vidéki többségéből arra lehet következtetni, hogy visszaáll az OBT 2012–18-as, alig látható tevékenysége.

Könnyebb lett a Covid-oltás

EGÉSZSÉGÜGY Már azok is foglalhatnak időpontot az E-térben az új Covid-oltásra, akik korábban már négy vakcinát kaptak – vette észre a Népszava. Mint kiderült: a változás annak köszönhető, hogy a szezonális oltások közé sorolta a Covid elleni vakcinákat a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ (NNGYK). Ezzel egyidejűleg az Országos Kórházi Főigazgatóság arra kérte az oltópontokat működtető intézményeket, hogy nyissanak új időpontokat a saját foglalórendszerükben. Lapunk úgy tudja, az oltópontokon elérhető az új omikron-variánsok elleni Spikevax (Moderna) monovalens XBB, és egy korábbi Pfizer bivalens (Wu/Om BA1.2) vakcina.

Az újabb Covid elleni vakcinát azoknak ajánlják, akik a megelőző három hónapban nem estek át igazolt koronavírus-fertőzésen, és ez idő alatt nem kaptak Covid–19 elleni oltást sem.

A Moderna oltása egydózisú és hat hónapos kortól adható. Azaz a gyerekek számára is elérhető a vakcina.

A szakemberek figyelmeztettek arra: az oltás nem véd a megfertőződés ellen, de segít elkerülni a súlyosabb tünetek kialakulását. Márpedig sokan kerülnek súlyosabb tünetekkel kórházba. Az NNGYK utolsó (51. heti) járványügyi jelentése szerint az elemzett légúti mintáknak csak mintegy 7 százalékában okozta az influenzavírus a betegek tüneteit, ezzel szemben 40 százalékban a Covid volt a felelős. A megbetegedettek közül (24 kórház adatai szerint) 243-an szorultak kórházi kezelésre, közülük 31 beteg intenzív ellátásra.

A kórházi ápolásra szorulók közel negyede két év alatti gyerek és több mint felük (56,8 százalékuk) 60 évesnél idősebb volt. A Covid-fertőzéssel kórházba kerülők mintegy kétharmada volt 60 éves vagy annál idősebb.

A járványügyi hivatal is fokozottan ajánlja az idősek, valamint életkortól függetlenül a krónikus betegséggel élők, így a cukorbetegek, a súlyosan elhízottak és az immunológiai betegek immunizációjának frissítését, azaz az újraoltását.

FOTÓ: MTI/VAJDA JÁNOS

Az emlékeztető vakcina ajánlott a rizikócsoportba tartozók családtagjainak is. DANÓ ANNA

Érdemes vakcinát kérniük az időseknek és a krónikus betegeknek is

LAPSZÉL

Elégedetlen corvinusosok

Lesújtó eredményt hozott a Budapesti Corvinus Egyetem éves, a hvg.hu-hoz eljutott anonim elégedettségmérése. Ez alapján 5-ből 4 válaszadó szerint a vezetés etikátlanul járt el, amikor kirúgták Ádám Zoltán docenst, aki feltárta az egyetemi vizsgabotrányt. Az ügy a dolgozók többsége szerint súlyosan rombolja a Corvinus hírnevét, ezért pedig a vezetést teszik felelőssé. NÉPSZAVA

Rengeteg alkalmatlan határvadász

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

4914-en jelentkeztek tavaly határvadásznak, de csak 1841-gyel kötöttek szerződést – derült ki a Belügyminisztérium válaszából, amelyet Vadai Ágnes DK-s képviselő kérdésére adtak. Lapunk is megírta: a kormány elsődlegesen 2200 határvadászt szeretett volna egy 2022-es bejelentés szerint, de azt is hangsúlyozták: el akarják érni a 4000 fős létszámot. NÉPSZAVA

Orbán enyhülhetett vétóügyben

Magyarország egy feltétellel hajlandó lenne megszavazni a korábban egyedüliként vétózott, Ukrajnának szánt 50 milliárd eurós támogatást – írta meg kedden a Politico. A lap értesülései alapján a magyar kormány feloldaná a vétót, ha az összeget nem egyben utalnák el Kijevnek, hanem négy év alatt, 12,5 milliárdos részletekben, miután évente felülvizsgálják azt. Havasi Bertalan, Orbán Viktor sajtófőnöke a hvg.hu kérdésére nem cáfolta az értesülést, igaz, nem is kommentálta azt érdemben. NÉPSZAVA

Konzultációk meghosszabbítva

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A kormány január 17-ig meghosszabbítja a konzultáció válaszadási határidejét – közölte a Kormányzati Tájékoztatási Központ (KTK). Azt írták, hogy változatlanul nagyon sok konzultációs kérdőív érkezik vissza, a résztvevők száma meghaladta az 1,222 milliót. Nem csak a kabinet hosszabbított: január végéig várja az üres konzultációs íveket az aHang, az Egységes Diákfront és a Szikra Mozgalom. Friss adataik szerint már több mint negyedmilliót gyűjtöttek. Az akciót októberben indították, céljuk 1 millió üres ív begyűjtése. Meg akarják mutatni a hatalomnak, hogy valódi kérdésekben szeretnének párbeszédet folytatni, nem demagóg propagandakérdésekben. NÉPSZAVA

Még mindig kevés a pályakezdő tanár

OKTATÁS Valamivel több mint kétezer friss diplomás, fiatal pedagógus állt munkába az idei tanévben – tudta meg a Népszava. Számuk kevesebb mint negyede annak, mint amennyien 2018-ban elkezdték a képzést.

JUHÁSZ DÁNIEL

Összesen 2231 pályakezdő pedagógus kezdte meg a munkát a 2023/24-es tanévben – közölte a Népszavával az Oktatási Hivatal (OH) a 2023. októberi köznevelési statisztika alapján, miután arról érdeklődtünk, hogy az idei tanévben pontosan mennyi az újonnan belépő, pályakezdő pedagógusok száma a köznevelési intézményekben. A pályára lépők száma továbbra is csak töredéke azokénak, akik korábban elkezdték a pedagógusképzést. A pedagógusok képzése öt évig tart, vagyis azoknak a nagy része, akik 2023-ban szerezték meg a diplomájukat, 2018-ban kezdhette meg a tanulmányait. A felvi.hu adatai szerint a 2018-as általános felvételi eljárásban 17 800, a pótfelvételi során pedig további 1005 fő jelentkezett a pedagógusképzésbe. A felvettek száma a tavaszi felvételit követően 9289, a pótfelvételi után 439 fő volt, vagyis 2018 szeptemberében összesen 9728-an kezdték meg a pedagógusképzést. Azoknak a száma, akik befejezték, és 2023-ban friss diplomásként a pályára léptek, ennek mindössze a 22,9 százaléka.

Bár a pályakezdő pedagógusok száma az idei tanévben kicsivel nagyobb, mint az előző, 2022/23-as tanév elején – akkor 1884 fő volt az OH egy korábbi közlése szerint –, de ez is azzal magyarázható, hogy a képzésbe felvettek száma 2018-ban szintén kicsivel (238 fővel) magasabb volt, mint 2017-ben. A felvettek és a pályára lépők arányában sem történt hatalmas változás, 2022 szeptemberében a 2017-ben felvettek mintegy 20 százaléka kezdett pedagógusként dolgozni.

A pályakezdő pedagógusokra vonatkozó friss adat arra is rávilágított: a tanárhiányon az sem segített, hogy az idei tanévben több mint 2200 új pedagógus került be a rendszerbe. A múlt héten ugyancsak a Népszava számolt be arról, hogy a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a mostani tanévre 1610 fővel csökkent a fő munkaviszony keretében foglalkoztatott pedagógusok száma az előző tanévhez képest. Vagyis a pedagógusok összlétszáma annak ellenére csökkent, hogy a pályakezdőké, kicsivel bár, de emelkedett. Ez egyben azt is jelenti, hogy a 2022/23-as tanév végére több mint 3800 pedagógus lépett ki a rendszerből valamilyen okból, hiányukat pedig a pályakezdőkkel sem sikerült pótolni.

A 2023-as tavaszi egyetemi felvételi során 18 673 fő jelentkezett a pedagógusképzésbe, a pótfelvételin pedig további 3867 fő. A felvettek száma a rendes és a pótfelvételivel együtt 12 796 fő, vagyis tavaly szeptemberben többen kezdték meg tanulmányaikat ezen a képzési területen, mint az elmúlt néhány évben bármikor. Ugyanakkor az, hogy közülük mennyien szereznek diplomát és kezdenek pedagógusként dolgozni, csak évekkel később fog kiderülni.

Bár a kormány az elmúlt időszakban folyamatosan tagadta, hogy tanárhiány lenne, a meghozott intézkedések – mint a nyugdíjas pedagógusok korlátlan visszafoglalkoztatásának vagy tanár szakos egyetemisták alkalmazásának a lehetősége – ennek épp az ellenkezőjéről tanúskodnak. Az új pedagóguséletpálya-törvényben, vagyis a státusztörvényben azt is lehetővé tették, hogy a pedagógusok átvezényelhetők legyenek más intézményekbe egy adott járáson belül. Az sem véletlen, hogy az ez év januárra megígért, átlagosan 32,2 százalékos béremelés során a pályakezdő gyakornokok fizetése javulhat a legnagyobb mértékben, a törvényben meghatározott alsó sávhatárról, vagyis bruttó 400 ezer forintról bruttó 528 ezer forintra.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Évnyitó Csepelen. „Újonc" oktatóból sincs sok, és nem is látszik változás

9728
– ennyien kezdték meg öt éve a pedagógusképzést, de csak a töredékük tanít

Nagy bajban az Erasmusra készülők

Késő ősszel elakadtak a tárgyalások az Európai Bizottság és a magyar kormány között az Erasmus és a Horizont Európa programok ügyében. Navracsics Tibor szerint azért, mert legutóbbi, írásban megküldött álláspontjukra még nem kaptak választ. A területfejlesztési miniszter erről a lengyel PAP hírügynökségnek nyilatkozott, hozzátéve, hogy szerinte a Bizottság az Európai Parlament politikai zsarolása miatt nem mer további lépéseket tenni a probléma megoldásának érdekében.

A béreknél a bizonytalanság a biztos

KÉRDŐJELEK Nem tudott konkrét választ adni Maruzsa Zoltán köznevelési államtitkár a pedagógus-szakszervezetek képviselőinek arra a kérdésére, hogy a januárra megígért, átlagosan 32,2 százalékos bértömeg-növekedés szétosztása miként történik majd, vagyis menynyi pénzre számíthatnak valójában a pedagógusok – erről a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) a vezetői számoltak be a Belügyminisztériumban lezajlott keddi sztrájkbizottsági egyeztetést követően. A PSZ elnöke, Totyik Tamás elmondta: annyit sikerült tisztázniuk, hogy a 32,2 százalékos emelkedés nem a tavaly novemberi vagy decemberi bérekhez mérten történik majd, hanem a múlt évi pedagógus-átlagbér alapján számolják ki, az így megállapított bértömeget pedig létszámarányosan osztják majd szét az intézmények között. A PDSZ ügyvivője, Nagy Erzsébet ezzel kapcsolatban megjegyezte: az egyes pedagógusokra nézve ez kisebb arányú béremelést jelenthet majd, mint amennyit legutóbb valószínűsítettek.

Az államtitkár ígéretet tett arra is, hogy azoknál a sávhatároknál, amelyeket majd kormányrendeletben határoznak meg, egyelőre senki sem kereshet kevesebbet. A tervek szerint például egy Pedagógus I. besorolású tanár esetében ez bruttó 538 ezer forintot jelent. Az is biztos, hogy a bérek pontos megállapításában nagy szerepük lesz az intézményvezetőknek és a tankerületi igazgatóknak. Az érdekvédők beszámoltak arról is: az államtitkár ígérete szerint márciusban és valamikor az év végén sor kerül további bérkorrekcióra annak érdekében, hogy a pedagógusok átlagbére elérje a diplomás-átlagkereset 72 százalékát.

Totyik Tamás: Január 22-ig úgy kell dolgozni, hogy nem tudható a pontos fizetés

A Miniszterelnökséget vezető miniszter, Gulyás Gergely az atv.hu-nak nemrég azt nyilatkozta: az uniós források bevonásával megvalósuló, átlagosan 32,2 százalékos bértömegnöveléshez még egy „technikai jóváhagyásra" is szükség van az Európai Bizottság részéről. A PSZ elnöke a Népszava kérdésére azt mondta, a keddi egyeztetés során Maruzsa Zoltán államtitkár már arról beszélt, hogy a béremelés mindenképp megvalósul, a pedagógusok január 22-ig biztos, hogy megkapják új munkaszerződéseiket. Addig viszont minden pedagógusnak úgy kell dolgoznia, hogy nem tudhatják, pontosan milyen fizetésre számíthatnak. J. D.

Gábriel könnye és haszna

ÉRD „Nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközik” – így ítélte meg egy bíróság első fokon azt a szerződést, amelyben a korábbi fideszes vezetés magáncéghez szervezett ki temetőüzemeltetői feladatokat.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Az Érdi Járásbíróság ítélete szerint a Gábriel Könnye Kft. átláthatatlan módon jutott bevételekhez

BATKA ZOLTÁN

„Az általánosan elfogadott társadalmi értékítélettel ellentétes”, „nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközik” a bíróság szerint az a szerződés, amivel az előző, fideszes városvezetés Érden lényegében kiszervezte a köztulajdonban lévő temető üzemeltetését egy magánvállalatnak hozzájuttatva így a céget a lakosság fizette díjakhoz. Az Érdi Járásbíróság december elején született, a napokban kézbesített írásos ítélete szerint a 2010 októberében megkötött szerződés többek között azért erkölcstelen, mert így a Gábriel Könnye Kft. átláthatatlan és ellenőrizhetetlen módon jutott komoly bevételekhez, ráadásul a cég 15 évre kapott monopóliumot, ezáltal a többi Érden tevékenykedő temetkezési vállalathoz képest „illetéktelen előnyt” élvezett.

Mint arról korábban beszámoltunk, a fideszes T. Mészáros András vezette helyhatóság még 2010-ben, átalakított a korábban városi pénzből felújított, önkormányzati tulajdonú Ercsi úti köztemető üzemeltetését. A feladatok zömét elvették az addigi üzemeltetőtől, az önkormányzati Érdi Közterület-fenntartó Intézménytől (ÉKFI) és a csak néhány hónappal korábban alapított érdi Gábriel Könnye Kft.-t bízták meg. T. Mészárosék ráadásul az érdi közgyűlés megkerülésével, pályázat, közbeszerzés nélkül adtak temetőüzemeltetési feladatokat a cégnek 15 évre. (Itt érdemes felidézni: az Érdi Újság korábban megkérdezte T. Mészáros Andrást, hogy volt-e pályáztatás a szolgáltatásról. Ő akkor azt mondta, nem emlékszik. „Azóta eltelt tíz év, és nem is ez volt talán a legfontosabb feladatunk, hogy ezt hajszálpontosan kívülről tudjuk” – jelentette ki a korábbi polgármester a helyi lapnak.) Figyelemre méltó az is, hogy az új cégre csak a jól jövedelmező szolgáltatásokat – például a ravatalozó-működtetést és a sírásást – bízta az akkori fideszes vezetés, a temető karbantartásának veszteséges része is az érdi önkormányzatot terhelte.

ÉRDEK

T. MÉSZÁROS ANDRÁS

fideszes városvezető idején köttetett a szerződés, amely az első fokú ítélet szerint az általánosan elfogadott társadalmi értékítélettel ellentétes

Így nem meglepő módon a temetőüzemeltetés a Gábriel Könnye Kft.-nek jókora nyereséget hozott, míg az ÉKFI veszteséges lett. Ebben annak is szerepe volt, hogy a T. Mészáros-féle önkormányzat kétszer, 2011-ben és 2015-ben is megemelte azoknak a szolgáltatásoknak a díjait, amelyek a cég kaszszájába folytak. Ráadásul a cég kapott egy külön irodahelyiséget a temetőben, amiért ugyan fizetett bérleti díjat, ám rögtön helyben tudta reklámozni szolgáltatásait, így előnybe került a környékbeli temetkezési vállalkozásokhoz képest.

Decemberi ítéletében a bíróság megállapította, hogy mivel a köztemető fenntartása, üzemeltetése szolgáltatási koncessziónak minősült, és a szerződés értéke jócskán meghaladta a 25 millió forintos nemzeti értékhatárt, az akkori fideszes érdi önkormányzatnak közbeszerzést kellett volna kiírnia.

Mindez megerősíti, hogy a 2019-es önkormányzati választás után az új, ellenzéki városvezetés jó okkal bontatta fel a szerződést a céggel. A Gábriel Könnye Kft. viszont perre vitte a dolgot, azt kérte a bíróságtól: kötelezze az érdi önkormányzatot a szerződés betartására, állítsa vissza a jogait. Ezt elutasította az első fokon eljáró Érdi Járásbíróság, amely szerint a megállapodás a város és a cég között nemcsak erkölcstelen volt, hanem több törvényt is sért.

Az első fokú ítélet azt is kifogásolta: a T. Mészáros András által irányított önkormányzat úgy adta oda a feladatokat és díjakat a Gábriel Könnye Kft.-nek, hogy erről nem kérte ki a városi képviselők véleményét. Holott a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény szerint ez közgyűlési jogkör. Így aztán amikor később két alkalommal is megemelte a díjak mértékét a közgyűlés, a képviselők egy része nem is tudott arról, hogy ezek a bevételek egy magáncéget gyarapítanak.

> A bíróság azt is megállapította, hogy mivel a köztemető üzemeltetése szolgáltatási koncessziónak minősült, és a szerződés értéke meghaladta a 25 millió forintos értékhatárt, közbeszerzést kellett volna kiírni.

A bíróság írásos ítéletében leszögezte: a Gábriel Könnye „az önkormányzatnak járó díjakat úgy szerezte meg, hogy ezzel szemben csekély értékű fejlesztéseket (...) vállalt és teljesített”. A cég egyébként ezt azért tehette meg, mert nem sokkal a szerződés megkötése előtt az önkormányzat saját költségén jelentős fejlesztéseket hajtott végre, 21 millió forintért teljesen felújította a ravatalozót, illetve új hűtőt vásárolt.

A bíróság döntése még nem jogerős, a felek fellebbezhetnek. Mint a városháza szóvivőjétől megtudtuk, az önkormányzat elégedett a döntéssel, nem kíván fellebbezni. László Ferenc hozzátette, precedensértékűnek tartják az ítéletet, mert nagyon ritkán fordul elő, hogy a hazai bíróságok „jó erkölcsbe ütközőnek” minősítenek, ilyen korrupciógyanús szerződéseket.

Új közmeghallgatás kellene az akkugyárról

DEBRECEN Az elmúlt hetekben lehullott nagy mennyiségű csapadék miatt a debreceni akkugyár területének jó része belvíz alatt áll, munkagépekkel nehezen megközelíthető. F. Nagy Zsuzsanna miskolci környezetvédelmi szakértő szerint szívfájdító, hogy a gigaberuházás érdekében épp azt a gazdag, fekete, humuszos termőtalajréteget hántották le, amely korábban egyfajta szivacsként működve elnyelte a felesleges víz nagy részét.

Ám lehet, hogy nem csak a belvíz akasztja meg a kínai CATL üzemének építését. A Debreceni Törvényszék január 25-én újratárgyalja ugyanis a gyár tavaly februárban kiadott katasztrófavédelmi engedélyének ügyét. A Kúria néhány héttel ezelőtt döntött úgy, hogy új eljárást kell lefolytatni a korábban kiadott határozat ügyében, mert a Hajdú-Bihar megyei katasztrófavédelem a biztonsági jelentés kiegészítése kapcsán megsértette a nyilvánosságra vonatkozó szabályokat.

FOTÓ: BUDAI BÁLINT

A Debreceni Törvényszék január 25-én tárgyalja újra a gyár tavaly februárban kiadott katasztrófavédelmi engedélyének ügyét

Az engedélyt a Debreceniek az akkumulátorgyár ellen csoport egyik tagja, Horváth Nándor László támadta meg.

Gondola Zsolt ügyvéd, a Civil Fórum Debrecen egyesület helyi önkormányzati képviselője lapunknak azt mondta: ők maguk is jelezték az eljárás egy szakaszában, hogy a kínai beruházó mind a szén-dioxid-kibocsátással, mind pedig a zajhatással kapcsolatban rossz határértékekkel számolt, nem kalkulálta be ugyanis a gyár üzemelése kapcsán keletkező kamionos és teherautó-forgalmat. Egyes számítások szerint az évi közel 130 000 gépjármű közel duplájára emeli a korábban számított kibocsájtási mutatókat. Az ügyvéd szavai szerint a beruházók később módosították is ezzel kapcsolatban az adatokat, ám az olyan mértékű eltérést jelentett az eredeti állapothoz képest, hogy az ügyben újabb közmeghallgatást kellett volna tartani.

Vélhetően a Kúria is hasonló álláspontra jutott, ezért „dobta vissza” a labdát a Debreceni Törvényszéknek, hogy hozzon határozatot az engedélyezési eljárásról. Amennyiben a grémium január 25-én úgy dönt, hogy semmisnek kell tekintetni a korábbi katasztrófavédelmi engedélyt, az később akár az építési engedély felülvizsgálatát is eredményezheti – vélekedett a jogász. Kérdés, hogy amennyiben újból közmeghallgatást kell szervezni az ügyben, a hatóság megteheti-e azt „online” – ahogyan egy nemrégiben született kormánydöntés ezt már lehetővé teszi –, hiszen maga a peres eljárás még akkor indult, amikor nem volt ilyen törvény. Vagyis elképzelhető, hogy újból személyesen kell meghallgatni a debreceniek véleményét a beruházásról.

A kínai akkumulátorgyár egyfajta „politikai vetülete” is érzékelhető ezekben a hetekben – tette hozzá Gondola Zsolt –, hiszen mostanság minden olyan ügyet mély hallgatás fed Debrecenben, ami az akkumulátorgyártással kapcsolatba hozható. Ennek oka az lehet, hogy a közelgő tavaszi önkormányzati választásokig ne vetüljön külön árnyék a jelenlegi fideszes városvezetésre. A legutóbbi önkormányzati ülésen, amikor a város közlekedéséről vitáztak, az előterjesztésekben például szavai szerint nyoma sem volt annak a tehernek, amelyet a Déli Ipari Parkban épülő kínai beruházás gépjárműforgalma a városra és annak térségére ró. De ugyanúgy csend övezi a Debrecenbe tervezett új munkásszálló építését, s azt is, hogy a repülőtér várhatóan megnövekedő forgalma miatt a jövőben lakóingatlanokat sajátítana ki az önkormányzat. DOROS JUDIT

€/HUF 379,09 ↑ +0,46% | $/HUF 346,95 ↑ +0,72% | CHF/HUF 407,34 ↑ +0,23%

LAPSZÉL

Egyre több autó zöld rendszámos

FOTÓ: LADJANSZKI MÁTÉ

Tavaly 22 651 zöld rendszámos gépkocsit helyeztek forgalomba, másfél ezerrel meghaladva a korábbi év teljesítményét – közölte az Energiaügyi Minisztérium. A közlemény szerint az év végén már több mint 86 ezer klímabarát jármű közlekedett a magyar utakon. A teljes magyarországi állományból mintegy 45 ezer a tisztán elektromos személygépkocsi, közel 3 ezer a tisztán elektromos tehergépkocsi, körülbelül 500 a környezetkímélő motorkerékpár, 206 a tisztán elektromos autóbusz. A gazdasági társaságok egy február elején induló pályázaton 30 milliárd forintos keretösszegből az akkumulátor kapacitásának függvényében 2,8-4 millió forint támogatást nyerhetnek tisztán elektromos jármű beszerzéséhez – olvasható a bejegyzésben. NÉPSZAVA

Négy százalék feletti növekedést várnak

Kiegyensúlyozott, 4 százalék feletti gazdaság növekedés lehet az idén – mondta Suppan Gergely, a Nemzetgazdasági Minisztérium nemrég kinevezett vezető közgazdásza kedden az M1 aktuális csatornán. Hozzátette: a beruházások és a fogyasztás növekedése egyaránt hozzájárul majd a növekedéshez. MTI

Több a vendégmunkás, mint korábban

FOTÓ: MERÉSZ MARTON

Ma Magyarországon 120 ezer külföldi van jelen vendégmunkásként: ezek döntő többsége, mintegy 40 ezer ukrán állampolgár, emellett azonban vannak szerbek jelentősebb létszámban, illetve vietnámiak mintegy 16 ezren, továbbá Fülöp-szigetekiek kicsivel több mint 10 ezren. Az összes többi nemzetiség – indiaiak, mongolok – száma bőven 10 ezer alatti – jelentette ki Czomba Sándor a VG.hu podcastjában. Az ellenzéki pártok képviselői erre reagálva kifejtették: törvénytelenül hoztak be Magyarországra 40 ezerrel több EU-n kívüli vendégmunkást. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
61 921,62	↑	+0,89%
Mol		
2832 Ft	↓	-0,14%
MTelekom		
683 Ft	↑	+0,44%
OTP		
16 180 Ft	↑	+1,44%
Richter		
9115 Ft	↑	+1,05%

Feltárulhat a Mátrai-akta

MUTYI Bár a kormány megőrizné magának, hogyan vette meg az állami MVM négy évvel ezelőtt az addig Mészáros Lőrinchez tartozó szénerőművet, a Kúria most az adatok kiadásáról határozott.

MARNITZ ISTVÁN

A legvégső jogorvoslati fokként eljáró Kúria, korábbi döntésével szemben, nemrég helybenhagyta Tóth Bertalan keresetét: így az Energiaügyi Minisztérium (EM) kitakarásmentesen meg kell küldje az MSZP frakcióvezetőjének az MVM állami tulajdonosa ekként hozott, 2019-2020-as határozatait – tájékoztatta lapunkat az ellenzéki politikus. Így négy év és hat ítélet után talán több is kiderülhet arról, hogy az állami MVM miként vette meg Mészáros Lőrinc érdekeltségeitől a Mátrai Erőművet.

Mint emlékezetes, az ügylet során a sokak szerint értéktelen, széntüzelésű egységért a kormányfő barátjának cégei – amelyek a veszteséges erőművet még milliárdokkal meg is csapolták – négy éve körülbelül húszmilliárdot kaptak. Az elavult egység továbbműködtetése ugyanakkor becslések szerint azóta további több száz milliárdos közpénzt emésztett fel. Tóth Bertalan kezdeti kutakodásai arra engedtek következtetni, hogy az MVM igazgatóságát mindenben az állami tulajdonos utasította. (Az aláírók ekképp megúszhatják a vagyoni és büntetőjogi felelősségre vonást.) Így a szocialista honatya kikérte a tulajdonosi jogokat akkor gyakorló Mager Andreától a papírokat. Mivel azonban a vagyonminiszterrel folytatott levelezés parttalanná vált, a politikus 2021 elején bírósághoz fordult. Mivel a per során a vagyonminiszter hivatala bizonyos adatok kitakarási költségei fejében közel félmilliót kért – pedig a felperes semmilyen kitakarást nem igényelt –, a monstre eljárás jórészt a méltányos költségtérítés mértékéről szólt. A Fővárosi Törvényszék 2021 végén, első fokon az MSZP-s politikus által felajánlott 54 ezer forint fejében helybenhagyta az adatigénylést, amit a Fővárosi Ítélőtábla 2022 elején jogerősen megerősített. Miközben a vagyonminiszteri tisztség, majd a technológiai és ipari tárca megszűnte után az akták végül az EM-nél kötöttek ki, 2023 januárjában a Kúria, az ügy

FOTÓ: LADJANSZKI MÁTÉ

Közpénz-százmilliárdok folyhattak el a Mátrai Erőmű túlárazott megvásárlásával

„különös bonyolultságára” tekintettel kibővített, ötfős tanácsban eljárva, új eljárást rendelt el. Előző ítéletén ugyanakkor sem az első, sem a másodfok nem változtatott érdemben. Az EM kezdeményezte újabb felülvizsgálat során ugyanakkor a Kúria újból ötfősre bővített tanácsa tavaly novemberben már – az eddigi bírósági ítéleteknek helyt adva – Tóth Bertalanéknak adott igazat. Az ítéletet az MSZP-frakcióvezető most kapta kézhez.

Három éve titkolózik az Orbán-kormány a Mátrai Erőmű túlárazott, mutyigyanús megvásárlásának körülményeiről és az MVM-mel kapcsolatos kormányzati tervek részleteiről – fogalmazott az ügy kapcsán lapunknak Tóth Bertalan. Felidézte, hogy először 2021 januárjában fordult közérdekűadat-igényléssel a kormányhoz. Miközben a kormány az MVM-ről stratégiai döntéseket hozott, a cég ekkor vette meg közpénztízmilliárdokért a Mészáros Lőrinc által „legatyásított” Mátrai Erőművet. A bíróság – hosszú, alapos vizsgálatok után – megállapította, hogy Orbánék jogszerűtlenül titkolóznak. Éppen ezért elvárja, hogy Lantos Csaba energiaügyi miniszter teljesítse a bíróság jogerős ítéletét, tartsa be a törvényeket, és fejezze be az alaptalan titkolózást. Mindenkinek joga van tudni, milyen határozatok születtek a Mátrai Erőmű megvásárlásával Mészáros „nemstróman” Lőrinc veszteségeinek kipótlására, vagy hogy készítették elő az MVM magánosítását – vélekedett a szocialista politikus.

Tóth Bertalan most parlamenti kérdésében azt tudakolja Lantos Csabától, mely számlaszámra fizetheti be az 54 ezer forintot.

Az EM a Kúria jogerős döntését végrehajtja – közölte megkeresésünkre lapzártánk után a szaktárca. A Mátrai Erőműben a szénalapú áramtermelés a kormány döntése nyomán az ott tervezett gázblokk üzembe helyezéséig folytatódik – tették hozzá.

TITKOLÓZÁS

TÓTH BERTALAN

Mindenkinek joga tudni, milyen határozatok születtek a Mátrai Erőmű megvásárlásával Mészáros „nemstróman” Lőrinc veszteségeinek kipótlására

Kiábrándító adatok a magyar gazdaságról

LASSULÁS A vártnál sokkal drasztikusabban csökkent az ipari termelés tavaly novemberben, és a hivatalosan kiadott államháztartási adat is minden várakozást alulmúlt. A KSH közlése szerint tavaly a 11. hónapban az ipari termelés 5,8 százalékkal maradt el az előző évi teljesítménytől. Az elemzők visszaesést vártak, de nem ekkorát. A vártnál 1,2 százalékponttal rosszabb adatot nemes egyszerűséggel csak kiábrándítónak nevezte Miró József, az Erste Bank vezető elemzője. Az ipari termelés az előző hónaphoz, azaz 2023 októberéhez képest is 2,3 százalékkal csökkent, ami azt sejteti, hogy ebben az ágazatban még nem ért véget a recesszió.

Szinte minden ágazatban visszaesés volt, kivéve a kokszgyártást, a kőolaj-feldolgozást és a vegyipart. Vagyis a korábbi két húzóágazat, az autóipar és az akkumulátorgyártás is gyenge hónapot zárt.

Virovácz Péter, az ING Bank elemzője szerint megkezdődött az a folyamat, amit már hónapok óta előre jeleztek: a gyenge globális ipari konjunktúra hatása megérkezhetett Magyarországra, és könnyen lehet, hogy ennek következtében az exportra termelő szektorok teljesítménye is már elkezdett gyengülni. Eközben pedig a belső piacra termelő ipari ágazatok továbbra is gyengén teljesítenek új megrendelések híján. Az ING Bank elemzője felhívta a figyelmet arra, hogy a gyenge ipari adat hatással lesz a negyedik negyedéves GDP-adatra is.

P. ZS.

Brüsszel mentette meg a büdzsét az összeomlástól

Tavaly 4593,4 milliárd forintos hiánnyal zárt az államháztartás – erősítette meg hivatalos közlésben is a Pénzügyminisztérium (PM), miután ezt a számot Varga Mihály pénzügyminiszter már bejelentette egy héttel ezelőtt tartott sajtótájékoztatóján. Az Országgyűlés 2022 júliusában hagyta jóvá a költségvetési törvényt, amely „alig” 2352 milliárd forintos hiányt engedélyezett a kormánynak. Ennek majdnem a dupláját hozta össze a kabinet. A GDP-arányos deficit ezzel a tervezett 5,2 százalék helyett 5,9 százalékot ért el. A most kiadott tájékoztatóban a kormány az ukrajnai háború, „a szankciós energiaválság” mellett már a „veszélyes világgazdasági környezettel” is takarózik, mondván, „ezek a külső tényezők jelentős nyomás alá helyezték a magyar költségvetést is”.

Szintén külső hibának róják fel, hogy az uniós kiadások egy részét a kormánynak előfinanszíroznia kellett. 2023-ban az uniós kiadások 2812 milliárd forintot tettek ki, és 2229 milliárd forint uniós bevétel érkezett a költségvetésbe, vagyis szűk 600 milliárd forint volt a különbözet. Az év utolsó hónapjában kioldódott a zár az uniós pénzeszsákon, csak decemberben 964 milliárd forintnyi euró érkezett Brüsszelből, ami hatalmas segítség volt a költségvetésnek. Ha ez a pénz nem érkezett volna meg, akkor a hiány épp ennyivel lett volna magasabb. A tavalyi hiányt növelték a kormány vitatható – nem az adófizetők érdekeit szolgáló – cégvásárlásai is.

A PM közleményéből kiderül, hogy az előző évhez képest az államháztartás adó- és járulékbevételei 15,2 százalékkal nőttek, ami tetszetős lenne, de nem a 17-18 százalékos infláció mellett. Vagyis az állami bevételek reálértéke 2-3 százalékkal csökkent, különösen igaz ez a fogyasztásiadó-bevételekre: ebből 1000 milliárd forinttal kevesebb áfa folyt be a költségvetésbe, s ez a tavalyi hiány elszállásának egyik oka a felesleges és pazarló kiadások, valamint az elszálló kamatkiadások mellett.

El kell vetni Moszkva szabályait

HÁBORÚ Az Egyesült Államok gyenge elszántságát látva az orosz fenyegetés súlyával tisztában lévő „frontországok” nagyobb szerepet vállalhatnának abban, hogy a Nyugat megváltoztassa az ukrajnai konfliktus értelmezését – véli egy brit elemző.

HARSÁNYI GYÖRGY

Bár az ukrán civilek elleni súlyos orosz légicsapások újrakezdésével régóta számolni lehetett, Ukrajna nyugati támogatói újra elkövetik tavalyi hibáikat. Az energetikai hálózat elleni tavaly téli támadások során, amelyek célja Ukrajna térdre kényszerítése volt, a nyugati segítség a berendezések pótlására összpontosított, az idén pedig a hangsúly a légvédelmi rendszerek szállítására helyeződik. „A probléma azonban mindkét megközelítéssel az, hogy (...) semmit sem tesz a csapások leállítása érdekében” – véli Keir Giles, aki a Chatham House (a brit Királyi Nemzetközi Ügyek Intézete) Oroszország és Eurázsia programjának vezető tanácsadója.

A CNN hírportálján néhány napja közölt írásában Giles rámutat, hogy Oroszországnak jelenleg semmilyen kára nem származik abból, ha folytatja az ukrán lakónegyedek és kritikus infrastruktúra elleni támadásait, miután a Nyugat egésze, főként az USA úgy döntött, hogy Moszkva döntéseit nem tudja befolyásolni. Pedig „ha azt akarják, hogy kevesebb civil haljon meg, Kijev szövetségeseinek rá kell jönniük, hogy átvehetik a kezdeményezést, ahelyett, hogy tehetetlenül néznék a fejleményeket”.

Az elemző az Ukrajna elleni háború egyik leginkább égbekiáltó elemének nevezi azt, hogy „a világ és a Nyugat beletörődött a Moszkva által diktált játékszabályokba, vagyis megengedik, hogy Oroszország biztonságos zónákból indítson rakétatámadásokat (...) anélkül, hogy ellencsapásoktól kellene tartania” Ukrajnán kívül bárki más részéről. Ez egy mentális bénultság, írja, mely abból indul ki, hogy Oroszország túl nagy, túl erős, túl irracionális, vagy túl sok nukleáris fegyverrel rendelkezik ahhoz, hogy befolyásolni lehessen. Úgy tűnik, a putyini rezsim viselkedését természeti jelenségként kezelik, nem pedig olyan vezetők döntéseiként, akik ösztönző és elrettentő eszközökkel befolyásolhatók.

Az orosz csapások leállításához nem feltétlen az kell, hogy visszacsapjanak a rakéta- és dróntámadások indítópontjaira. Ez amúgy is nagyrészt kizárt, miután az Egyesült Államok megtiltotta, hogy az általa szállított fegyverekkel Oroszországot a határain belül támadják. De ez nem jelenti azt, hogy a Nyugatnak egyáltalán ne lehetne befolyása. Giles felidézi, hogy voltak már olyan nyugati döntések, amelyek egyértelmű választás elé állították Moszkvát. 2022 decemberében Nagy-Britannia közölte, hogy Storm Shadow rakétákat szállít Ukrajnának, ha folytatódnak az ukrán polgári infrastruktúra elleni támadások. Oroszország folytatta, és mára a Storm Shadow jelentős szerepet játszott az orosz fekete-tengeri flottára mért vereségben és abban, hogy a Krímet képesek fenyegetésben tartani.

A Nyugat ennek mintájára kilátásba helyezhetné nagy horderejű fegyverrendszerek nagyobb mértékű szállítását, vagy elszántságot mutathatna a külföldön befagyasztott orosz állami vagyon lefoglalásában az Ukrajnának okozott károk jóvátételeként. „... Ez hatással lehetne Moszkvára, de úgy tűnik, hogy ezzel az értékes lehetőséggel szinte soha nem élnek” – veti a szövetségesek szemére a szakértő.

A Biden-kormányzat egyértelműen értésre adta azt a törekvését, hogy támogassa Ukrajnát. Ám sajnos azt is világosan elárulta, hogy komolyan tart az Oroszországgal való közvetlen konfrontációtól. Kétségtelen, hogy a háború során az Egyesült Államok elegendő fegyverrel és hadianyaggal segítette Ukrajnát ahhoz, hogy a megszállókat féken tartsa. „Most azonban ezeket a szállításokat is megakadályozták a kongresszus azon elemei, amelyek a belpolitikai pontszerzést előnyben részesítik az USA boldogulását megalapozó globális rendszer jövőjével szemben.” Az ukrán katonai vezetés pedig nem tud reális terveket készíteni, amíg nem világos, milyen eszközök állnak majd rendelkezésére.

Bármilyen ellentétek is feszüljenek azonban a félénk Fehér Ház, az engedetlen kongresszus és az amerikai hadsereg között, (...) a bizonyítékok Washington tetteiben és nem a szavaiban rejlenek. „Ezek pedig egyetlen következtetést támasztanak alá: az amerikai politikai vezetés úgy ítélte meg, hogy az Egyesült Államok szélesebb stratégiai érdeke nem az, hogy Ukrajna legyőzze Oroszországot.” Azaz nem ismerik fel, hogy az oroszok sikere milyen súlyos következményekkel járna az USA és vele együtt a Nyugat egésze számára.

A Chatham House elemzője szerint nyugtalanító párhuzamok mutatkoznak a második világháborút megelőző időszakkal. Az Egyesült Államokban erős elszigetelődéspárti hangok azt állítják, hogy a távoli háborúk odahaza nem érdekelnek senkit. „Mások azon civakodnak, melyik kihívással kell inkább szembenézni, mintha lenne választási lehetőség – (hiszen) Oroszország és Kína most az 1930-as évek Németországának és Japánjának helyébe lép.” Ha az USA azt remélte, hogy az eszkaláció kerülése – a gazdasági szankciók és Ukrajna felfegyverzésének fokozatos megközelítése – elég lesz az Oroszországgal való stratégiai konfrontáció rendezéséhez, nyilvánvalóan kudarcot vallott.

A konfliktus során végig következetes Egyesült Királyság legalább most is helyesen beszél, amikor azt kéri, Ukrajnát ne csak a túléléshez segítsék hozzá, de Oroszország legyőzéséhez is. Európa is felriadt a megszakadt amerikai támogatások miatt, s azt mondja, növelni fogja a fegyvergyártást Ukrajna megsegítésére – ez üdvözlendő, még ha megkésett is.

Mindez nem helyettesíti az Oroszországgal való bánásmódban szükséges sokkal mélyebb váltást – szögezi le Giles. Most, hogy az USA „mint az el nem szántak koalíciójának vezetője” kikerült a képből, „a Lengyelországhoz hasonló, a fenyegetés egzisztenciális jellegével tisztában lévő frontországok nagyobb szerepet vállalhatnak abban, hogy a Nyugat egésze megváltoztassa a konfliktus értelmezését. Nemcsak az ukrajnai harcok tekintetében, de abban a szélesebb háborúban is, amelyet Oroszország az Európát évtizedeken át biztonságban tartó globális rendszer ellen folytat.”

FOTÓ: AFP/SERGEY BOBOK

Az ukrán civilek elleni légicsapások újrakezdésével régóta számolni lehetett, Ukrajna szövetségesei mégis újra elkövetik tavalyi hibáikat

ÚJ SZEMLÉLET

KEIR GILES

A Chatham House brit agytröszt egyik elemzője szerint „Ukrajna ellenállóbb bokszzsákká tétele nem fenntartható stratégia”

> Az Egyesült Királyság helyesen beszél most is, amikor azt kéri, Ukrajnát ne csak a túléléshez segítsék hozzá, de Oroszország legyőzéséhez is.

A szlovák jogállam a tét

POZSONY A büntető törvénykönyv (Btk.) módosításáról szóló egész napos vitával folytatódott kedden a szlovák parlament ülésszaka. Ez a hatodik ülésszak, ami még december elején nyílt meg, de az ünnepek előtt Peter Pellegrini házelnök 2024-re halasztotta a folytatást. Hétfőn újraindult a törvényhozási munka, amely során a Speciális Ügyészi Hivatal, illetve a védett bejelentői státusz megszüntetéséről és egyéb kérdésekről is tárgyalnak a képviselők.

Tavaly őszi hatalomra jutása után a Fico-kormány azonnali visztogatásba kezdett a rendőrségnél és a Speciális Ügyészi Hivatalnál, majd jelezték, hogy gyökeresen átszabnák a bűnüldözési, igazságügyi struktúrát, enyhítenének a Btk. korrupciót büntető tételein. A kormány törvénymódosítási javaslata rekordgyorsasággal el is készült, azt kívánják most gyorsított jogalkotási eljárásban elfogadtatni. Az ellenzék már tavaly demonstrációkon tiltakozott a tervezett igazságügyi átalakítás ellen, jelezve, hogy az gyakorlatilag a szlovák jogállamot ásná alá. És erre minden esélye megvan a többszörös korrupcióval vádolt Robert Fico miniszterelnöknek: a korrupcióellenes szervek megszüntetéséhez, átszervezéséhez szükséges törvényeket egyszerű többséggel el tudja fogadni a hárompárti koalíciós többség, hacsak a lelkiismeretük meg nem szólal, vagy az utca meg nem akadályozza.

Az ellenzék három demokratikus, európai elkötelezettségű pártja, a Progresszív Szlovákia (PS), a jobbközép KDH és a liberális SaS csütörtökre újabb tüntetést hívott össze Pozsonyba és más városokba. „Gyorsított eljárásban, a szakmai és a nyilvános vita kizárásával többtucatnyi alapvető változást akarnak bevezetni, amelyek gyökeresen megváltoztatnák a szlovák jogrendszert. A hatásköri törvény és a maffiózóbarát törvénycsomag a fő példa erre. Az előbbi túszul ejti az államot, az utóbbi pedig bosszút hoz és büntetlenséget” – idézte a Paraméter portál Michal Šimečkának, a PS elnökének indoklását.

Šimečka „botrányos törvényhozási cunaminak” nevezte a most újrakezdődött parlamenti ülést, amit az ellenzéki képviselők módosító javaslatok tömkelegének felolvasásával és hozzászólások özönével próbálnak ellehetetleníteni. Ez nyilván csak időhúzás, az ellenzéknek átszavazók nélkül nincs esélye megakasztani Fico reformját.

Bár az igazságügyi rendszer átszabása aggodalmakat keltett uniós berkekben is, a védett bejelentői státusz tervezett megszüntetése konkrét nemzetközi tiltakozást is eredményezett. A pozsonyi Új Szó beszámolója szerint 27 jogvédő szervezet, köztük több nemzetközi szólította fel a parlamenti képviselőket, hogy utasítsák el a vonatkozó törvénymódosítást. Érvelésük szerint az új törvény megnehezítené a korrupciós bűnügyek felderítését és korlátozná a bejelentők jogait, gyengítené a rendőrséget. Figyelmeztettek: a javasolt módosítások komoly visszalépést jelentenek a korrupcióellenes küzdelemben, és ellentétesek a jogállamiság védelmét előirányzó uniós irányelvvel.

A koalíció azonban érezhetően nem tart az igazságügy átszabását célzó tervei meghiúsulásától, és máris az elnökválasztásra összpontosít. Peter Pellegrini házelnök bejelentette a választás időpontját: az első fordulót március 23-án rendezik meg, s ha egyik jelölt sem szerzi meg a szavazatok többségét, április 6-án kerül sor a második fordulóra. Zuzana Čaputová ötéves mandátuma júniusban jár le, az államfő már tavaly bejelentette, hogy nem indul újra. Ha Ficóéknak sikerül egy „baráti” elnököt hatalomba juttatniuk, az igencsak megkönnyítheti az illiberális előretörést, a jogállamiság meggyengítését.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/VLADIMIR SIMICEK

„A hatásköri törvény és a maffiózóbarát törvénycsomag bosszút hoz és büntetlenséget” – idézte a Paraméter portál Michal Šimečkának, az ellenzéki PS elnökének szavait

FOTÓ: AFP/PONTUS LUNDAHL

Ulf Kristersson svéd kormányfő közölte: országa még januárban bevezeti a kötelező polgári szolgálatot

Stockholm katonákat telepít Lettországba

NATO Svédország jövőre katonákat küld Lettországba egy Kanada vezette misszió keretében, hogy ezzel is elrettentse Oroszországot egy támadástól – jelentette be a svéd miniszterelnök egy hétfői konferencián. Ulf Kristersson megjegyezte, nem kívánnak időt vesztegetni arra, hogy megvárják az ország NATO-tagságának végleges ratifikálását. „Mi és szomszédaink Oroszország Ukrajna elleni háborújának árnyékában élünk, de Oroszország Európa egészét próbálja destabilizálni fenyegetésekkel, dezinformációs és kibertámadásokkal". Szavai szerint „Amerika elégtelen szerepvállalásának bírálata rosszul hangzik, ha mi magunk nem védjük meg a kontinensünket". Ukrajna bebizonyította – mondta –, hogy háború idején az ország legfontosabb erőforrása az általános védekezési akarat, ezért polgári védelmi tárcát hoztak létre, és még januárban bevezetik a kötelező polgári szolgálatot. NÉPSZAVA

Boszniai szerb kitüntetés Orbánnak

FOTÓ: MINISZTERELNÖKI SAJTÓIRODA

Dodik boszniai szerb vezető tavaly augusztusi budapesti látogatásakor

BANJA Luka Egy évvel Vlagyimir Putyin orosz elnök után idén mások mellett Orbán Viktor magyar kormányfőnek ítélte oda a boszniai Szerb Köztársaság legmagasabb kitüntetését Milorad Dodik elnök, az entitás alapításának ünnepén. „Hálásak vagyunk ennek az embernek, amiért reális politikai szereplőként tekint ránk" – mondta Dodik. Az amerikai szankciókkal sújtott szeparatista vezetőnek tavaly augusztus 20-i budapesti látogatásakor a magyar kormány 45 milliárd forintnyi befektetést ígért oda. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

Hungária Életjáradék és Hungária Járadékbiztosítások kamatai 2024. évre.

A 2024. évre vonatkozó éves kamatlábak a következők:

A HÉK biztosításokra vonatkozó kamatok:
- egyösszegű szolgáltatásra 7%
- járadékra váltásra 12%

A HJK biztosításokra vonatkozó kamatok:
- egyösszegű szolgáltatásra 4%
- járadékra váltásra 4%

Allianz Hungária Zrt.

Macron már 2027-re tekint

CSERE Franciaország történetének legfiatalabb kormányfőjét nevezte ki a francia elnök Gabriel Attal személyében. Kockázatos döntés a részéről.

RÓNAY TAMÁS

Nem csak kormányfőcserét hajtott végre Emmanuel Macron elnök azzal, hogy a mindössze 34 éves liberális politikust, Gabriel Attalt nevezte ki a kabinet élére. Az államfő ezzel vélhetően utódját is kijelölte. Ne feledjük ugyanis, hogy a következő, 2027-ben esedékes elnökválasztáson Macron már nem indulhat újra, s amennyiben Attal sikeresnek bizonyul a kormányfői bársonyszékben, úgy az egyik legesélyesebb jelölt lehet.

Macron azonban 19-re húzott lapot, hiszen a távozó vagy inkább lemondatott miniszterelnök, Élisabeth Borne sorsa mutatja, nem egyszerű kormányfőnek lenni Franciaországban, különösen úgy, hogy az elnöki pártnak, az Újjászületésnek nincs többsége a képviselőházban. Macron azonban abból indulhatott ki: a baloldalhoz sorolt Borne „elvitte a balhét" azzal, hogy sikerült keresztülvinnie több népszerűtlen jogszabályt, köztük a nyugdíjreformot vagy a kemény kitételeket tartalmazó bevándorlási törvényt, amely nagy felzúdulást keltett Macron pártján belül a jobboldalnak tett gesztusok miatt, s amelynek több elemét még akár meg is semmisítheti az alkotmánytanács.

Azért sem számíthat könnyű időszakra Attal, mert Macron sosem vette jó néven, ha egy miniszterelnöke népszerűbb volt nála. Az elnöki tisztségre állítólag pályázó Édouard Philippe-nek például hírek szerint ezért is kellett távoznia 2020 júliusában a miniszterelnöki bársonyszékből. Macron azonban a következő években talán félre tudja tenni személyes ambícióit és sérelmeit, hiszen elnök harmadszorra már nem lehet. Attallal pedig más a viszonya, mint bármelyik előző kormányfővel, aki elnöksége alatt szolgált. Már-már atyai gondoskodással figyeli a tehetséges fiatal politikus előmenetelét.

A mostani váltásnál az is fontos szempont lehetett, hogy Macron a júniusi európai parlamenti választásra készül, s jelenleg a közvélemény-kutatásokban elég rosszul áll a pártja, a felméréseket a Marine Le Pen által fémjelzett populista Nemzeti Tömörülés (RN) vezeti. Attal talán új lendületet adhat a politikai

FOTÓ: AFP/LUDOVIC MARIN

Macron már-már atyai gondoskodással figyeli a tehetséges fiatal politikus előmenetelét

erőnek. A kérdés azonban az, menynyire áll mögötte a párt. Bár a közvélemény szemében népszerű, s oktatási miniszterként sikerült is gyarapítania híveinek táborát, az Újjászületés tekintélyesebb politikusai és Macron egyes tanácsadói fenntartásokkal figyelték felfelé ívelő csillagát. Közéjük tartozik Gérald Darmanin belügyminiszter, bár utóbbi helyzete igencsak megingott, miután nem sikerült keresztülvinni a parlamenten az ő bevándorlásügyi törvényjavaslatát. Mindenesetre egyes pártbéli „erős emberek" kifogásai miatt is hezitálhatott Macron egészen mostanáig Attal kinevezésével, hiszen hírek szerint Borne menesztéséről már jóval korábban döntött.

> Jelenleg a közvélemény-kutatásokban elég rosszul áll az elnök pártja.

Hányni tudna a trolloktól

Gabriel Attal a francia belpolitika csodagyerekének számít: 29 évesen került a parlamentbe, majd lett Macron pártjának szóvivője. 2018 októberétől töltött be kormányzati posztokat, legutóbb az oktatási és ifjúsági ügyekért felelős tárcát vezette. Az ország történelmének legfiatalabb kormányfőjének apja, Yves Attal ügyvéd és filmproducer volt, félig elzászi, félig tunéziai zsidó származású. Édesanyja, Marie de Couriss francia és görög-orosz gyökerekkel bír, egy filmgyártó cégnél dolgozott.

Attal 2012-ben diplomázott a Sciences Pónál, 2008 és 2011 között jogot tanult a Panthéon-Assas Egyetemen. Nyíltan vállalja homoszexualitását, élettársi kapcsolatban él Stéphane Séjournéval, Macron pártjának EP-képviselőjével. Politikai karrierje során antiszemita és homofób támadások is érték a közösségi médiában. Az új kormányfő egyszer úgy fogalmazott, hányni tudna az internetes trolloktól.

Ahogy Jean-Luc Mélenchon, az Elégedetlen Franciaország (LFI) baloldali populista párt elnöke maliciózusan megjegyezte, „Gabriel Attal visszatért szóvivői posztjára. A miniszterelnöki hivatal eltűnik. Az elnök egyedül uralkodik az udvarával." Ezzel arra utalt, hogy a korábban kormányszóvivőként szolgált Attalnak miniszterelnökként semmi önállósága nem lesz. Ám a helyzet nem ilyen egyszerű, hiszen – mint említettük – Macronnak szívügye, hogy Attal sikeres legyen.

Persze más ellenzéki politikusok is élcelődtek az elnök húzásán, Olivier Faure, a szocialisták főtitkára például megjegyezte: „Macron önmagát követi." Eric Ciotti, a Republikánusok elnöke felelős ellenzéki szerepvállalást ígért. Attalnak jó kapcsolatokra kell törekednie Ciottival, mert a kormánytábor az egyes törvényjavaslatok elfogadásánál elsősorban a Republikánusok támogatását reméli. Jordan Bardella, a Nemzeti Tömörülés elnöke úgy fogalmazott, Macront csak a népszerűség érdekli, s könnyen magával rántja a volt oktatási minisztert.

Természetesen egyáltalán nem biztos, hogy Macron kísérletét siker koronázza, és Attal beváltja a hozzá fűzött reményeket. Ha azonban az új kormányfő rácáfol a kétkedőkre, azzal Macron elnökségének történelmi megítélését is jelentősen javíthatja.

Blinken arab üzeneteket vitt Izraelnek

DIPLOMÁCIA Az amerikai külügyminiszter kedden felszólította az izraeli vezetőket, hogy a gázai háborúban kíméljék a civileket, és keressék a palesztin állam létrehozásához vezető utat.

Antony Blinken a Hamász és Izrael háborújának októberi kitörése óta negyedszer látogatott a Közel-Keletre, miközben egyre nő a nemzetközi aggodalom a Gázai övezetben három hónapja zajló izraeli offenzíva palesztin halálos áldozatainak száma és a több százezer embert sújtó gázai humanitárius válság miatt. Az Egyesült Államok és más országok is próbálják megakadályozni a háború átterjedését a szélesebb régióra.

Blinken a tel-avivi Kirja támaszponton találkozott Benjamin Netanjahu izraeli kormányfővel, majd háborús kabinetjével, és Matthew Miller külügyi szóvivő szerint hangsúlyozta „a további civil veszteségek elkerülésének és a gázai polgári infrastruktúra védelmének fontosságát". Blinken a palesztin enklávé jövőbeli kormányzására vonatkozó tervekről is tárgyalt. Netanjahunak „megismételte, hogy fenntartható békét kell biztosítani Izrael és a régió számára, többek közt egy palesztin állam megvalósításával".

Az amerikai külügyminiszter a palesztin enklávé jövőbeli kormányzására vonatkozó tervekről is tárgyalt Benjamin Netanjahuval

FOTÓ: AFP/GPO/KOBI GIDEON

Izraelbe érkezése előtt Blinken Jordániában, Katarban, az Egyesült Arab Emírségekben és Szaúd-Arábiában folytatott megbeszéléseket főként az izraeli–palesztin konfliktus hosszabb távú rendezésének módjáról. A Washington arab szövetségeseivel tartott találkozóiról Blinken azt mondta, hogy szorosabb kapcsolatokat akarnak Izraellel, de csak ha ez magában foglalja a palesztin államhoz vezető „gyakorlati utat". „Úgy gondolom, hogy vannak valódi lehetőségek" – mondta izraeli kollégájának, Israel Katznak.

Az Egyesült Államok által közvetített tárgyalások egy palesztin állam létrehozásáról az Izrael által megszállt területen csaknem egy évtizede meghiúsultak, s a jelenlegi izraeli kormánykoalíció jobboldali vezetői nyíltan ellenzik a palesztin államiságot. HARSÁNYI GYÖRGY

Mol-ár és morál

MARNITZ ISTVÁN

A Mol, a fogyasztók élethelyzetét és a közösségépítést szem előtt tartva, saját költségén, az üzemanyagok jövedéki adójának elsejétől hatályos, literenként bruttó 41 forintos emelésének mintegy felét csak január 15-től érvényesíti kútjain – jelentette be december 29-én az Indexen az olajcég. Örülünk? Hát... Hogy úgy mondjam, az olajcsoport az EU (-szabályok) adta pofont most, a kormány – Brüsszelre mutogatva – hozzátett, saját parasztlengőjét pedig jövő héten továbbítja az autósok orcájára. Egyik szemem sír, a másikon egyelőre ki se látok. Hiába, mifelénk ilyen a pozitív ügyfélélmény.

Az üzemanyagok jövedéki adója nálunk mindig is az Unió-szerte euróban meghúzott legalsó, még engedélyezett szint közelében állt. Igaz, ezt „ellensúlyozza” az Európa-bajnok áfa. Orbán és Matolcsy ténykedései nyomán ugyanakkor az adó nálunk forintban meghatározott mértéke már 2020-ban a 14 éve változatlan uniós minimumszint alá apadt. A kormány, először a Covid, majd az ukrajnai háború miatt, haladékot is kapott a saját politikája miatti emelés érvényesítésére. Miután ezzel a 2022-es árstop idején még vissza is éltek, Brüsszelből szólhattak, hogy 2024-gyel eljött a rendezés ideje. Orbánék a jelek szerint kapva kaptak az alkalmon, és a nyáron, az EU-ra mutogatva, bejelentettek egy jó kövér idei adóemelést. Bár ősszel kiderült, hogy az uniós szabályok szerint ennek alig több mint a fele is elég lenne, a kormány, az emelés mérséklése helyett, következetes ködösítéssel, az egészet, változatlanul, Brüsszel nyakába varrta.

Közben, ettől látszólag függetlenül, januártól „egységesítették” a hazai üzemanyagkutak kiskereskedelmi különadóját is. Ez az eddig magasabb kulccsal adózó, nagy láncoknak csökkentést, a kicsiknek pedig emelést hozott. Utóbbiak számításai szerint az intézkedés 35-40 milliárdot terhel át a nagyoktól rájuk. Előbbiek szerint így igazságosabb. Tényleg: pont annyira, mint az egykulcsos adó vagy a „rezsicsökkentés”, ami a szegénynek keveset, a gazdagnak meg sokat ad. Az igazságként eladott méltánytalanság, a gyenge és az erős egyenterhelése kétségkívül a kereszténységét amúgy fennen hirdető orbáni állam lényege. Bár az üzlet nem szociális foglalkoztató, egy mikrovállalkozás sose lesz olyan hatékony, mint egy multi. Bár a kormány is elismeri, hogy a hazai gazdaság gerincét a kicsik alkotják, nekik jutnak a szavak, a multiknak meg a pénz. Elvégre „barátkozni” is hatékonyabb egy naggyal mint sok kicsivel.

Míg az adódöntés révén a Mol, a kis üzemanyagcégek rovására, számításunk szerint, tízmilliárdokkal kerül beljebb, addig a Brüsszel-ellenes propagandába csomagolt, brutális adóemelés tompítása a cégnek „csak” néhány milliárdjába fáj. Ráadásul ez utóbbi haszoncsökkenést a többiek – így a kicsik – sem úszhatják meg.

Bár az utóbbi hónapok során Orbán és a Mol részéről is hallhattunk óvatos, kölcsönös bírálatokat, azért a háttérben valahogy mindig elintéződik, hogy egyiküknek se legyen olyan rossz.

A többiek meg majd valahogy kibírják.

VINCZE ATTILA

Gálaadás

Nagyestélyik, szmokingok és a vörös szőnyegre tartogatott műmosolyok kíséretében idézték meg az Operában a Hollywoodtól ellesett életérzést az Év sportolója gálán, amelyen a tavalyi év legnagyszerűbb sporteredményeit elővezető nagyságokat díjazták. A zenés tehetségkutató műsorok látványvilágát másoló körítés ízléses vagy giccses volta értékrend választása is egyben, mondjuk az kérdés, ha a hét minden napján az amerikai kultúra térnyerése ellen pozicionálja magát a kormány, akkor miért viszi ebbe az irányba az ünneplést a szervezést magára vállaló mesterségesen létrehozott ellen-sportszervezet, de az mindenképp dicséretes, nem volt szittyakürt, műmatyó, hátrafelé nyilazás meg tegeztáska, ami nyilvános beismerése annak: a nagyon hanyatló Amerika diktálja a trendet ebben a műfajban, nem pedig a kormányzatilag annyira kedvelt türk meg kipcsak showmanek.

Sokáig az 1896-ban alapított, vagyis idén 128 éves Magyar Újságírók Szövetsége, annak sporttagozata rendezte az efféle gálákat, és a sportújságírók szavazatai döntöttek – gyakran sok vitát kiváltva – a legjobbakról. Mígnem igen erős kormányzati hátszéllel kivált a MÚOSZ-ból és létrehozta saját (ellen)szervezetét egy társaság, amely azóta magának vindikálja a cím odaítélését, mintha az előző 120 év nem is létezett volna. Soha nem látott állami pénz ömlött (ömlik) rá, amely leképezi azt a mechanizmust, amit az élet megannyi területén megtapasztaltak már a környezetvédőktől a civilszervezetekig, a műemlékvédőktől a fürdőegyletekig: amelyik együttműködik a rezsimmel, annak nem csak morzsák jutnak az asztalról, amelyik meg nem, hát az így járt, lényegében nem létezik. Legalább-is közpénzhez nem jut, mert az nem jár neki.

Az ünneplés ettől még jogos, az ünnepeltek tényleg odatették magukat, s valóban volt néhány olyan pillanat a tavalyi sportévben, amikor a magyarság néhány asszó, negyed vagy félidő erejéig betemette az önmaga ásta árkokat. Ezt pedig mindenképp érdemes ünnepelni.

> Mígnem igen erős kormányzati hátszéllel kivált a MÚOSZ-ból és létrehozta saját (ellen) szervezetét egy társaság.

JEGYZET

Gál Mária

Határtalanul

Nincs itt kérem semmi látnivaló, az Orbán-kormány nem először, és nem is utoljára szórt ki milliárdos nagyságrendű támogatásokat határon túli sportakadémiákra, focicsapatokra, haverok, strómanok gazdasági vállalkozásaira, hozzá hűséges egyházak és álcivil szervezetek projektjeire. Az, hogy a tavalyi választási évben másfél milliárd forintnyi magyar támogatást kapott csak a három szlovákiai fociakadémia és még ennél is többet, 1,75 milliárdot az ottani református egyház, de jutott bőven a Budapestről irányított propagandamédiának is – ez a „természetes” működés része, immár tizenhárom éve. Időnként, egy-egy újabb nagyobb arányú pénzszórás láttán felkapjuk a fejünket, méltatlankodunk egy kicsit, az ellenzék is elpufogtat egy-egy populista „hány kórházi ágyat stb.-t lehetne ebből finanszírozni” -szerű szólamot, majd a médiával együtt rácuppan a következő hírre, botrányra és minden megy tovább a megszokott kerékvágásban. Pedig Magyarországon talán még ha csak nyomokban is, de maradt annyi a jogállamiságból, hogy következetességgel, – nem egyedi esetekre koncentrálva, hanem magára a rendszer működésére – elérhető legyen a kormányzati döntések átláthatóságának kötelezettsége. Az Orbán-kormány is erre hivatkozva szabta át a határon túli magyar támogatási rendszert 2010-ben – nos, azóta sem tudni, hová, milyen célra mennyi pénz megy. Ha valami alapvető elvárás egy demokráciában, a kormányzati gazdálkodás átláthatósága biztos az. Beleszólni ugyan nem tudunk a kétharmados zsarnokság döntéseibe, azt nem tudjuk megakadályozni, hogy a Vezér gyermekkori fociálmait közpénzből váltsák valóra határon innen és túl, de azt talán még igen, hogy ezt ne dugiban tegyék.

Apropó: gondolom, az magától értetődő, hogy a Szuverenitásvédelmi Hivatal a szlovákiai és szerbiai választási kampányban folyósított magyar támogatásokat is vizsgálni fogja.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ÉLETMŰDÍJ

A jövő romjai

ORWELL VILÁGA

BÁRTFAI GERGELY

Minden pénzüket elitták-elszívták a nyugat-berlini zenész suhancok, végül eladták a dobfelszerelésüket is, híven a punk jelmondatához: nincsen jövő. Amikor mégiscsak elközelgett a fellépés napja, őrült ötletük támadt. Roncstelepen guberáltak vascsöveket, benzines kannákat, autógumikat, vödröket – azokat püfölték a koncertjükön, miközben csavarokat szórtak acéllemezre. Ütős legenda. Ha igaz, így kezdődött a századvég avantgárd kísérlete, az ipari zene. Így született az Einstürzende Neubauten (1980).

A társulat, amelynek elnevezése („leomló új épületek”) a pusztulásra utal, botrányairól híresült el. Tarajos közönségük sörösüveggel dobálta meg őket, amikor beindították gondosan hangolt köszörűgépeiket. Amerikában alkalmi pirotechnikájukkal lángba borították a színpadot. Ám idővel a rendbontás kifinomult, a publikum is megváltozott. Észrevette ezt a világ: az előadás hevében légkalapáccsal megbontott falat már műalkotásnak tisztelte a Párizsi Szennyvízcsatorna Múzeuma.

Az ezredforduló táján egyre bonyolultabb kompozíciókká állt össze a hangzavar. A nyers dühöt felváltotta az irónia, a melankólia. Eredeti módon, sötét tónusban énekelték meg a német újraegyesítést is. Az ő Berlinjük alatt halkan forgolódnak sírjukban a holtak, nincs szabadulás a múlt bunkereitől, hiába emelnek fölébük csillogó új városközpontot a Potsdamer Platzon. „Alles nur künftige Ruinen, Material für die nächste Schicht” – csupán a jövő romjai, anyag a következő rétegbe.

Popsztárok sosem lettek a Neubauten tagjai. Amióta csak rátaláltak a közös, ütemes zajkeltés ősi varázsára, megmaradtak örömzenésznek. Négy évtizede kényesen távol tartják magukat a show-biznisztől. A maguk kedvére, önfeledten próbálgatják saját készítésű hangszereiket, furcsa ritmusképleteiket. Lételemük az újítás, ebben is hűek önmagukhoz. A Diksmuide belga város felkérésére írt műsoruk, a Lament – centenáriumi emlékezés az első világháborúra – torokszorító mestermű (2014).

A frontember, Blixa Bargeld – a művésznév első fele filctollmárka, a második dadaista festő, jelentése „készpénz” – elismert költő, performanszelőadó, író, színész. Kísérletező kedve határtalan. Volt őrült pszichiáter krimiben, rendezett a Salzburgi Ünnepi Játékokon, ő a híres hollywoodi horror hátborzongató múmiahangja, mindamellett kreatív konyhaművész. Dalaiban az elődök és műveik előtt tiszteleg: szövegeiben szerepel Heine Téli regéje, Malevics Fekete négyzete, Walter Benjamin angyala, Magritte guillotine-ja – és persze a dada.

Rohan az idő, Blixa a héten 65 éves. Az egykori botrányhős kis pocakot eresztett, elegáns háromrészes öltönyben jár, társaival a hamburgi Elbai Filharmónián lép fel. Miért is ne? A lázadás, úgy tartja, a génjeiben van. „A punkok idióták”, mondja, hozzátéve, hogy ő régen sem az a fajta volt, aki „a postahivatal előtt betépve túrja az orrát”. Apokaliptikus látomásait apránként beteljesíti a világ, sikolyai szívbe marnak. Hiteles hang az Einstürzende Neubautené, emlékezni fog rá az utókor – feltéve, hogy mégiscsak lesz jövő.

> Az egykori botrányhős kis pocakot eresztett, elegáns háromrészes öltönyben jár, társaival a hamburgi Elbai Filharmónián lép fel.

Zöldre át, de mindahányan!

KOCSIS-CAKE OLIVIO
környezetvédelmi árnyékminiszter (DK)

Amikor a nem is olyan távoli jövőről van szó, többnyire egy olyan disztópiára szoktunk gondolni, mely akár egy hollywoodi katasztrófafilm is lehetne: mindent ellepő szmog, víz alá kerülő városok, kibírhatatlan forróság, harc a mindennapi élethez szükséges javakért. Persze az effélé gondolatoknak van alapja, hiszen itt, Magyarországon is azt tapasztalhatjuk, hogy egyre több problémát okoz az éghajlatváltozás. Pedig egészen másképp is alakulhat a jövő.

Az én jövőképem, ami Magyarországot illeti, teljesen más, mint az imént lefestett disztópia. Én olyan Magyarországot látok magam előtt húsz év múlva, ahol a korszerű technológiának és az igazságos kormányzásnak köszönhetően valamennyi háztartás – a megújuló energiaforrásokat élvezve – modern fűtési rendszerrel rendelkezik, ahol a szigetelés, az elektromos áram használata olcsó rezsikiadásokat teremt valamennyiünknek, ahol a zöld lakókörnyezet és a zöld közlekedés egészségesebb környezetet biztosít. Ez a Magyarország egy olyan Magyarország, ahol egészen egyszerűen jobb élni, ahol boldogabbak lehetünk.

Mindennek egyik fő kulcsát a zöld megoldások jelentik, melyek hosszú távon hosszabb és egészségesebb életet garantálhatnak nekünk – az olyan „járulékos hasznokról" nem is beszélve, mint mondjuk az olcsóbb rezsi. Ahhoz, hogy ezeket a zöld megoldásokat az emberek befogadják, elfogadják, elengedhetetlen, hogy mi, politikusok olyan körülményeket teremtsünk, ahol érdemes nyitottnak lenni ezen megoldásokra.

> Az egyik legsúlyosabb gond ma Magyarországon az, hogy anyagi helyzettől függ, ki élvezheti azokat a zöld megoldásokat, melyek egyszerre jelentenek például kisebb rezsikiadást vagy fenntartható háztartási környezetet.

Ma már tudjuk, hogy az emberek akkor ösztönözhetőek a zöld megoldásokra, ha azok elérhetőek, megfizethetőek és kifizetődőek, ezt támasztja alá a Policy Solutions egyik tanulmánya is. Fontos tapasztalata az elmúlt éveknek, hogy akkor alakítható sikeresen a zöldpolitika, ha az igazságos is. Mondhatnám úgy is, hogy a sikeres zöldpolitikának szociáldemokratának kell lennie. Egyszerűbben fogalmazva: nem engedhetjük, hogy a szegénység tönkretegye a jövőnket! De mit is értek ezalatt?

Nem kérdés, hogy az elmúlt egy-két évben az orbáni infláció és rezsiemelés jelentette a legnagyobb kihívást a magyar háztartások számára, hiszen sokak kiadásai szöktek hirtelen az egekbe, aminek hátterében a kormány zsákutcába vezető politikája áll. Persze vannak, akiket ez nem feltétlenül érint, hiszen a tehetősebbek már rég napelemekkel, korszerű fűtési rendszerrel látták el ingatlanjaikat, vagy állami támogatás igénybevételével vásárolt elektromos kocsit használnak – a probléma pedig ebben áll. Az egyik legsúlyosabb gond ma Magyarországon az, hogy anyagi helyzettől függ, ki élvezheti azokat a zöld megoldásokat, melyek egyszerre jelentenek például kisebb rezsikiadást vagy fenntartható háztartási környezetet.

A szociáldemokrata zöldpolitika teljesen máshogy értelmezi ezt a kérdést. A mi nézőpontunk szerint mindenkinek részesülnie kell ezekből a megoldásokból, hiszen amellett, hogy így mérsékelhető a klímaváltozás, így küzdhető le a(z energia)szegénység, így akadályozható meg a társadalmi különbségek növekedése. Visszatérve a fenti példához, gondoljunk bele, mi történne, ha olyan projektek indulnának, melyek során önrész nélkül, állami támogatással valósulna meg egy igazi zöld fordulat. Egy országos energiahatékonysági program, amely során megújul az összes panellakás és Kádár-kocka, több millió embernek jelentene akár 50 százalékos rezsiköltség-csökkenést, mert a legolcsóbb energia az, amit nem használunk fel.

Tőlünk nyugatabbra már léteznek olyan energiaközösségek, ahol például társasházak vagy kis falvak rendeződtek csoportokká, hogy ne csak fogyasztói, de termelői is legyenek az energiának. Az ötlet persze – nem meglepő módon – Magyarországon újszerűnek számít, azonban ha egy társasház rendelkezik napelemmel vagy egy település szélerőművel, akkor azzal nemcsak saját rezsijén spórol, de adott esetben fölös energiájának egy részét biztosítani tudja a szomszéd társasház vagy falu számára is. Ehhez persze elengedhetetlen, hogy kiaknázzuk a megújuló energiaforrásokban rejlő potenciált, nem beszélve a megfelelő jogi szabályozásról.

A példát továbbgondolva adódik az a következtetés, hogy efféle szociáldemokrata zöldpolitikával végső soron megszüntethető az energiaszegénység is, amely becslések szerint ma akár minden ötödik magyar háztartásban jelen lehet. Az alapok egy ekkora volumenű zöld fordulathoz adottak, ezeket az elmúlt hónapokban, az elmúlt évek, évtizedek tapasztalatai alapján raktuk le Dobrev Klára Árnyékkormányának Zöld Műhelyében.

Jogos felismerés, hogy az energiaügyeket prioritásként kell kezelni, hiszen az elmúlt időszakban fellépő energiakrízis a jelenünket is befolyásolja, annak kezelése azonban teljesen más irányú munkát igényel. A jelenlegi hatalom a biztonsági szempontok miatt aggályosnak mondható atomon kívül viszont mintha más energiaforrásról nem is akarna tudomást venni.

Ami a megújuló energiaforrásokat illeti, hatalmas a kiaknázatlan potenciál: a Nemzeti Energia- és Klímaterv szerint a 2025-ig terjedő időszakban Magyarországon további 3,4 GW-tal, mintegy 6,4 GW-ra növelhető a naperőművek teljesítőképessége, míg a Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont arra mutatott rá, hogy a szélerőművek esetén a minimálisan kinyerhető energia akár 2,5 GW is lehet. Energiamixünkben ugyanígy fontos szerep juthatna a geotermikus energiának is, melynek kevesebb mint 10 százaléka hasznosul a Magyar Termálenergia Társaság számításai szerint.

Az előbbiekben röviden az energiademokráciáról, vagyis az energiaközösségek létrehozásáról és az energiaszegénység felszámolásáról volt szó. Úgy gondolom, Zöld Programunk egyik legfontosabb alapja ez – emellett viszont számos olyan terület van, melyről ugyancsak nem szabad megfeledkezni.

A közlekedés zöldítésével még egy területen nagymértékben vissza lehet fogni a károsanyag-kibocsátást, ezáltal egészségesebb és élhetőbb lenne a lakókörnyezetünk. A lakossági gépjárműállomány anyagi ösztönzőkkel való zöldítése mellett kiemelt hangsúlyt kell fektetni a közösségi közlekedés, azon belül is a kötöttpályás közlekedés fejlesztésére, a villamosított vasúthálózat kiépítésére. A szociáldemokrata fordulat csak akkor lesz sikeres, ha az anyagi ösztönzőket a régi dízelautók kis keresetű tulajdonosainak biztosítjuk, a közösségi közlekedést pedig ingyenes vagy legalább olcsóbb, de világszínvonalú szolgáltatássá fejlesztjük.

Szintén fontos lépés a fenntarthatóság felé, ha a korrupt hulladékkoncessziók eltörlésével új hulladékgazdálkodási rendszert hozunk létre. Itt is anyagi ösztönzőkkel és szemléletváltással kell elősegíteni a társadalom tudatosságát, mert túl sok hulladékot állítunk elő és gyenge hatékonyságú az újrahasznosítás.

A kiemelt beruházások eltörlésével és a barnamezős projektek támogatásával a természetvédelem mellett a biodiverzitás megerősítésében is sokat tehetünk, ehhez elengedhetetlen az erdők, vizek fokozott védelme, a környezetvédelmi szempontok előtérbe helyezése. Zöld felületeink védelme érdekében halaszthatatlan a különböző zöldhatóságok, nemzeti parkok valódi cselekvési jogkörrel való felruházása is.

Ahhoz, hogy Magyarország egy zöldebb, egészségesebb és igazságosabb hely legyen, elengedhetetlen lesz a biztos állami hátszél – mi erre készülünk.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A történelem ártatlan áldozatai

DR. KÖTELES LAJOS
társadalomkutató, ny. főiskolai tanár

Sok száz ártatlan emberrel indultak el a vonatok 1945 januárjában az akkori Magyarország vasútállomásairól a távoli, ismeretlen Oroszországba. Bűntelenek voltak. „Miért kell nekem így szenvedni? Bűnös vagyok, mert sváb vagyok?" – tette fel egyikük levelében a kérdést, de választ soha senkitől sem kapott rá.

Ma már ismerjük a tényeket. Tudjuk, hogy a XX. században totálissá váltak a háborúk. Már nemcsak a hadseregeket akarták legyőzni, hanem a népeket is, mindenütt a világon. Egymást követték a korábban elképzelhetetlen népirtások, amelyekhez egy-egy nép alacsonyabb rendűvé vagy bűnössé nyilvánítása teremtette meg az alapot.

Így kerültek haláltáborokba a zsidók, ezért gyilkolták le a jugoszláv partizánok az Újvidék magyarjainak tízezreit, így válhattak a világpusztító nácizmus legyőzőinek érdekei szerint a bűnös nép részévé a német származású magyarok is.

> Pontos kimutatások az elhurcolt mintegy kétszázezer német ember sorsáról nincsenek. Mintegy harmaduk örökre odaveszett.

Tudjuk, hogy a 20 milliós orosz emberveszteség okozta munkaerőhiány pótlása volt a ki nem mondott valódi célja a Kárpát-medencében élő németek nagy részét érintő deportálásoknak. Akkor is ismert volt, hogy a Magyarországgal megkötött fegyverszüneti megállapodás szerint jogellenes kényszermunkára vinni a magyar állampolgárokat. A magyar hatóságok tiltakozása azonban az erőszakkal szemben mit sem jelentett. A Szovjetuniónak szüksége volt rájuk, és ott már nagy tapasztalata volt a kényszermunkaerő felhasználásának, hiszen ekkorra már több millió szovjet állampolgár járta meg az ottani büntetőlágerek, a gulágok poklait.

Ami ott a valóságban történt, azt az események szenvedő résztvevőinek emlékezései őrzik. Ezekből nem csak a szörnyűségekről értesülhetünk. Az is kiderül, hogy az embertelen körülmények között is lehetett embernek maradni, a lelkeket őrizni, összetartani. Ennek példája lehet az az idősebb férj, akit mentesítettek, de mégis követte feleségét, míg mások a gyermekeikkel tartottak. Az emberi elkötelezettség és tisztesség vezérelte az eleki Kern Józsefet is, aki kommunista vezetőként itthon maradhatott volna, de önként vállalta társai sorsát. Kis számban, de voltak – ahogyan ma is vannak – olyanok is, akik egy nagyobb szelet kenyérért vagy másért társaik árulóivá, rabtartóik eszközévé lettek.

Pontos kimutatások az elhurcolt mintegy kétszázezer ember sorsáról nincsenek. Csak becsülni tudják, hogy mintegy harmaduk örökre odaveszett.

Azt mondják, hogy az idő begyógyítja a sebeket – de ez nem így van. Az emlékek megkopnak, de a lelkekben szerzett sebek sohasem hegednek be, és ez így van jól.

Az ártatlanok meghurcolását nem lehet és nem szabad feledni – kegyelettel kell őrizni emléküket. Nem feledkezhetünk meg azokról sem, akiket a későbbi kitelepítések űztek el a szülőföldjükről – ők is a mi pótolhatatlan veszteségeink.

Ennél azonban többet is kell tennünk. Megtanulhattuk, hová vezethet, amikor egy ország megoldatlan problémáiért más népeket vagy a társadalom valamelyik csoportját teszik felelőssé, bűnbakká. Láthattuk-láthatjuk, hogyan fordíthatja szembe egymással a föld népét a hatalomvágyó politika. Egy meghurcolt, megtizedelt generációnak tartozunk azzal, hogy ezt a tanulságot is továbbadjuk, hogy gyermekeink és unokáink békében élhessenek együtt, itthon és Európában.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Aranybérlet a Ráth-villába

Kedvezményes bérlettel várja ebben az évben látogatóit a Ráth György-villa, az Iparművészeti Múzeum kiállítóhelye. Az Aranybérlet nevű éves belépőjegy érvényes lesz az állandó szecessziós kiállításra, valamint megnyitókra, tárlatvezetésekre. NÉPSZAVA

Martin Scorsese Jézus-filmje

Martin Scorsese amerikai filmrendező (képünkön) Jézusról forgat filmet, melynek forgatókönyvét Endó Súszaku Jézus élete című könyve nyomán írta. A rendező hangsúlyozta: fontosnak tartja, hogy a vallásról gondolkodjunk és beszéljünk. MTI

Jön a Scorpions

Nyáron ismét fellép Magyarországon a Scorpions, június 29-én a Papp László Sportarénában ad koncertet. Az együttes Love at First Sting című albuma megjelenésének 40. évfordulója alkalmából lép fel nálunk. INDEX.HU

Hazaírt taxidráma

SZÍNMŰ Automaxi címmel verbatim darab készült a fővárosi személyszállítás múltjáról és jelenéről. A szerző, Trencsényi Katalin szerint a taxisok ismerik a legjobban a várost – bemutatjuk a Budapest-drámakötet szerzőit. Első rész.

ROSZNÁKY EMMA

Dramaturgi tanulmányainak szakmai gyakorlati évében szeretett bele az angol színház sokszínűségébe, és határozta el, hogy ott szeretné folytatni a pályáját. Már 25 éve Londonban él, Trencsényi Katalin most mégis „hazaírt” egy drámát. A Budapest 150. születésnapja alkalmából kiírt drámapályázaton második helyezést nyert Automaxi című műve a taxizás és a taxisok történetén keresztül mutatja meg a várost. Trencsényi Katalintól megtudhattuk, hogyan készül a verbatim színház, s kicsoda Haltenberger Samu.

Nemrég jelent meg a 8 kortárs magyar dráma Budapestről című vaskos, zöld kötet a Budapesti Művelődési Központ kiadásában. A könyvbe kerülő drámákat az öttagú szakmai zsűri jeligés pályázat útján választotta ki. Négy szerzőt díjjal is jutalmaztak, első helyezett nem volt, Trencsényi Katalin és Pass Andrea osztozott a második helyen.

A szigetországban szabadúszó dramaturgként dolgozó Trencsényi Katalin nem vágta el magát Magyarországtól, rendszeresen visszajár Budapestre, és figyelemmel kíséri a hazai színházi szakma történéseit. Amikor eljutott hozzá a drámapályázat híre, úgy döntött, verbatim drámát fog írni, melynek szereplői a várost egy másik perspektívából szemlélők, a taxisok lesznek. A verbatim (szóról szóra készült) dráma valós emberek szavaiból, eredeti dokumentumokból (interjúk, újságcikkek, naplók stb.) készült dokumentarista alkotás, amely megtörtént eseményeket dolgoz föl. Ugyan léteznek korábbi példák is rá, a verbatim dráma műfaja mégis nagyjából egy évszázaddal ezelőtt született meg. A műfaj az elmúlt évtizedekben, a politikai színház újabb hullámával vált a kortárs színház fontos részévé, valószínűleg azért, mert több, például az események érintettjei által megélt nézőpontot hitelesen megmutató, fontos társadalmi kérdéseket tematizáló színházi forma. Magyarországon a nemrég elhunyt dramaturg, rendező Lengyel Anna vezette PanoDráma társulat volt e műfaj kiemelkedő művelője. Trencsényi drámája, az Automaxi több mint száz év eseményeiből és megannyi szálból áll össze.

Bár tavaly a fővárosban minden a 150. születésnapról szólt, más is kerek évfordulót ünnepelt: 110 éve alapította meg Haltenberger Samu gépészmérnök a Szürketaxi vállalatot, a mai Főtaxi elődjét. Egykor az autotaxit az egyszerű dolgozók számára találták ki, akiknek nem volt autójuk, de már az első tarifák olyan magasak voltak, hogy a fővárosiak automaxinak kezdték csúfolni. – Először csak a kettős évforduló keltette fel az érdeklődésemet, de az alkotófolyamat során izgalmas volt felfedeznem, hogy a főváros és a taxizás története mennyire összefonódik – mesélte a szerző. A dráma születését hosszas kutatómunka előzte meg, melyben Trencsényi Katalinnak Berka István taxisofőr és Bíró Bence dramaturg voltak segítségére. – A tavalyi nyarat azzal töltöttük Bencével, hogy István szakmai kapcsolatait és tudását alapul véve interjúkat készítettünk taxisokkal: sofőrökkel, diszpécserrel, hiénával – avat be a munkafolyamatba a szerző. – Sok emberrel ismerkedtünk meg ezalatt, sőt, Haltenberger Samu családjával is jó viszonyba kerültem, amely számos dokumentummal segítette a munkámat. Az ő élettörténete érdekes, sajátos közép-európai vállalkozói sorstörténet: a motorizáció, a magyar autózás elindításától a háború utáni kitelepítéséig és 1956-os titkos temetéséig. Ami végül a rengeteg összegyűjtött anyagból a drámába bekerült, az csupán a jéghegy csúcsa – fogalmazott Trencsényi, aki szerint a taxisok szinte mindenkinél jobban ismerik a várost, igazán egyedi, ahogy Budapestet és a benne élőket látják.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Trencsényi Katalin drámája, az Automaxi több mint száz év eseményeiből és megannyi szálból áll össze.

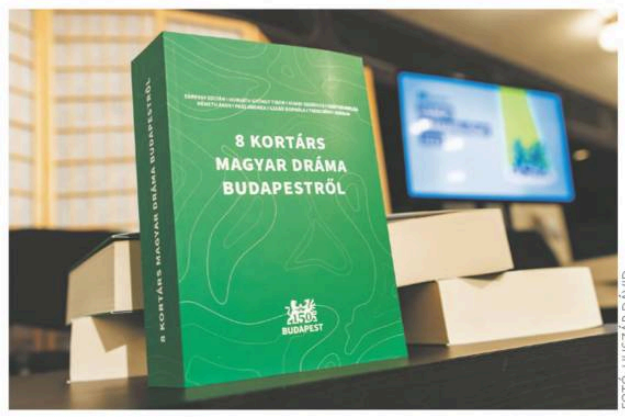

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

INFÓ

8 kortárs magyar dráma Budapestről (szerkesztő: Keszthelyi Kinga), Budapesti Művelődési Központ, Budapest, 2023

Megszámlálhatatlan emberi sors, jópofa sztori vagy éppen drámai történet jelenik meg az Automaxiban, köztük a város ritmusáról, a női sofőrökről, a taxisblokádról; mindez egy kollektív város- és taxizástörténetté áll össze. Trencsényi Katalin munkáján látszik az alaposság és a színházi rutin, s hogy Angliában műveli a szakmát: nagyszínpadra írt, tizenhárom szereplős drámája szereposztásánál például azt is jelzi, mely karaktereket játszhatja egyazon személy.

A verbatim dráma egyik jellemzője az élő és izgalmas beszélt nyelv, amin szól. Az Automaxiban, ahogy a verbatim drámákban általában, nagyon jól megmutatkoznak az egyes emberekre jellemző nyelvi sajátosságok, láthatóvá válik a szleng, az előbeszéd frissessége, a félbehagyott vagy nem kerek mondatok, a „nyelvi hibák”, amiket vétünk. – Nádasdy Ádám egyik fontos észrevétele, hogy a köznyelvtől eltérő beszédmód nem deviancia: ilyen az élő nyelvünk, így beszélünk. Jellegzetes egy-egy közösségre, társadalmi csoportra, azonos foglalkozást űzőkre stb. a nyelvhasználat, sőt, pontosan ezért lehet a verbatim színházban kevés eszközzel érzékletesen megjeleníteni nagyon különböző embereket, mert a beszédmódjuk karakterisztikusan jellemzi őket – mondta Trencsényi.

– Azért, hogy ne legyen monoton a drámámban a történetmondások sora, zenei dramaturgiát dolgoztam ki az Automaxiban, és ennek segítségével komponáltam egybe a különböző hangokat, illetve lehetőséget adtam improvizált közjátékokra – fejtette ki, hozzátéve: – egy ideje, több drámaírótársammal egyetemben, problémáim vannak az arisztotelészi formával, például azzal a konvencióval, hogy egyenes vonalú legyen a cselekményvezetés. Azt gondolom, hogy a mostani, cserepeire hullott világunkban más forma talán hitelesebben tudja kifejezni azt, hogy momentán hogyan érzékeljük a valóságot – vélte a dráma írója.

A drámaíró reméli, hogy jövőre valamelyik fővárosi színház színpadán láthatja a munkáját – de egy felolvasószínházi fesztivál e nyolc drámából a Merlinben már jó felütés lenne

A szerző szerint a verbatim drámára itthon kevés színház nyitott, mivel a műfaj Magyarországon valamiért még mindig kísérletinek számít, illetve mert a kőszínházak ódzkodnak felvállalni a teátrum társadalmi-politikai szerepét, azaz, hogy „az előadás az itt és most élőkhöz, itt és most szól”. – Az is nehézség, hogy a kőszínházak ritkán vállalkoznak kortárs magyar drámák bemutatására, holott a jövő színházának klasszikusai a mai, kísérletező, útkereső művekből nemesednek majd ki – tette hozzá, kifejtve, hogy Angliában egy ilyen országos pályázati eredmény jóval nagyobb szakmai és sajtóvisszhanggal járt volna. – Anonim jutottunk a legjobbak közé, és a zsűri sem tudhatta, kiket választott győztesnek, sőt, a jeligés pályázat díjkiosztóján derült ki számukra is, hogy kik a nyertes drámákhoz tartozó szerzők. Végül két nő drámája végzett az élen, és bejutott a nyolc közé egy elsőműves szerző is. Ez csodálatos eredmény – hangsúlyozta.

A drámaíró reméli, hogy jövőre valamelyik fővárosi színház színpadán láthatja a munkáját – de egy felolvasószínházi fesztivál e nyolc drámából a Merlinben már jó felütés lenne – fűzte hozzá. Trencsényi Katalin bizakodó az Automaxi jövőjével kapcsolatban, ugyanis külföldön már érdeklődtek a darab iránt. – Azért én egy budapesti ősbemutatónak örülnék igazán, hiszen ezt a drámát a városomnak írtam – zárta szavait.

LAPSZÉL

Divat, dizájn, Budapest

FOTÓ: BCEFW

Húsznál is több márka mutatkozik be az idei Budapest Central European Fashion Weeken (BCEFW), a rendezvénynek a Szépművészeti Múzeum és az Andrássy úti Hungarian Art and Business épülete ad otthont január 22. és 28. között. A Magyar Divat & Design Ügynökség (MDDÜ) a programról kiadott közleményében felidézi: a BCEFW az elmúlt évek során a közép-európai régió egyik legfontosabb divateseményévé vált, a divathét a szakma képviselői, a buyerek, a tervezők, valamint a hazai és nemzetközi média találkozásának első számú platformja a térségben. Az idei esemény témája a tradíciók és a modernitás találkozása, a magyarok mellett régiós tervezők munkáival is találkozhat a közönség. A catwalk show-k és a kollektív bemutatók a Szépművészeti Múzeumban lesznek, a Hungarian Art and Business épületében pedig a Fashion Hubot tartják meg, melynek célja a fiatalok, a Z generáció megszólítása, inspirálása. A rendezvény keretében szakmai előadások, a fenntarthatóságra fókuszáló workshopok várják az érdeklődőket. MTI

Rátóti és Pozsgai is tévéfilmet rendez

FOTÓ: EŐRI SZABÓ ZSOLT

Hat televíziós alkotás, köztük négy tévéfilm, egy dokumentumfilm és egy animációs mesesorozat gyártását támogatja a Nemzeti Filmintézet (NFI) – tájékoztatta a filmintézet az MTI-t hétfőn. Az NFI 130 millió forint támogatást szavazott meg a Nemzeti Színházban is futó Hubay Miklós-darab tévéfilmes adaptációjára, az Ők tudják, mi a szerelem című tévéfilmben Udvaros Dorottya és Blaskó Péter (képünkön) lesznek a főszereplők és Rátóti Zoltán rendezi, aki a Nemzetiben futó előadást is jegyzi. A Visegrádi Együttműködés, a mai V4-ek középkorra visszanyúló előzményeit mutatja be Pozsgai Zsolt új tévéfilmje, A királytalálkozó, ez 353,75 millió forintos támogatásból valósulhat meg. 19,95 millió forintot kap Berecz Péter Szenes Hanna költőről szóló, Percek tánca című dramatizált dokumentumfilmje; a Széchenyi István halála napját feldolgozó tévéfilm Szilágyi Andor rendezésében pedig 345 milliót. Bicskei Zoltán vajdasági rendező jegyzi majd a Bolondmese című filmet, melynek készítéséhez az NFI 297,85 millió forinttal járul hozzá. Továbbá újabb öt epizód készül Kelen Gábor rendezésében a Draco, a borzasztó című 2D-s animációs sorozatból 108 millió forint támogatásból. NÉPSZAVA

Búcsú Benedek Miklóstól

GYÁSZ Méltósággal viselt betegség után, életének 78. évében kedden reggel elhunyt Benedek Miklós, a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Jászai Mari-díjas színész, színházi rendező, érdemes és kiváló művész.

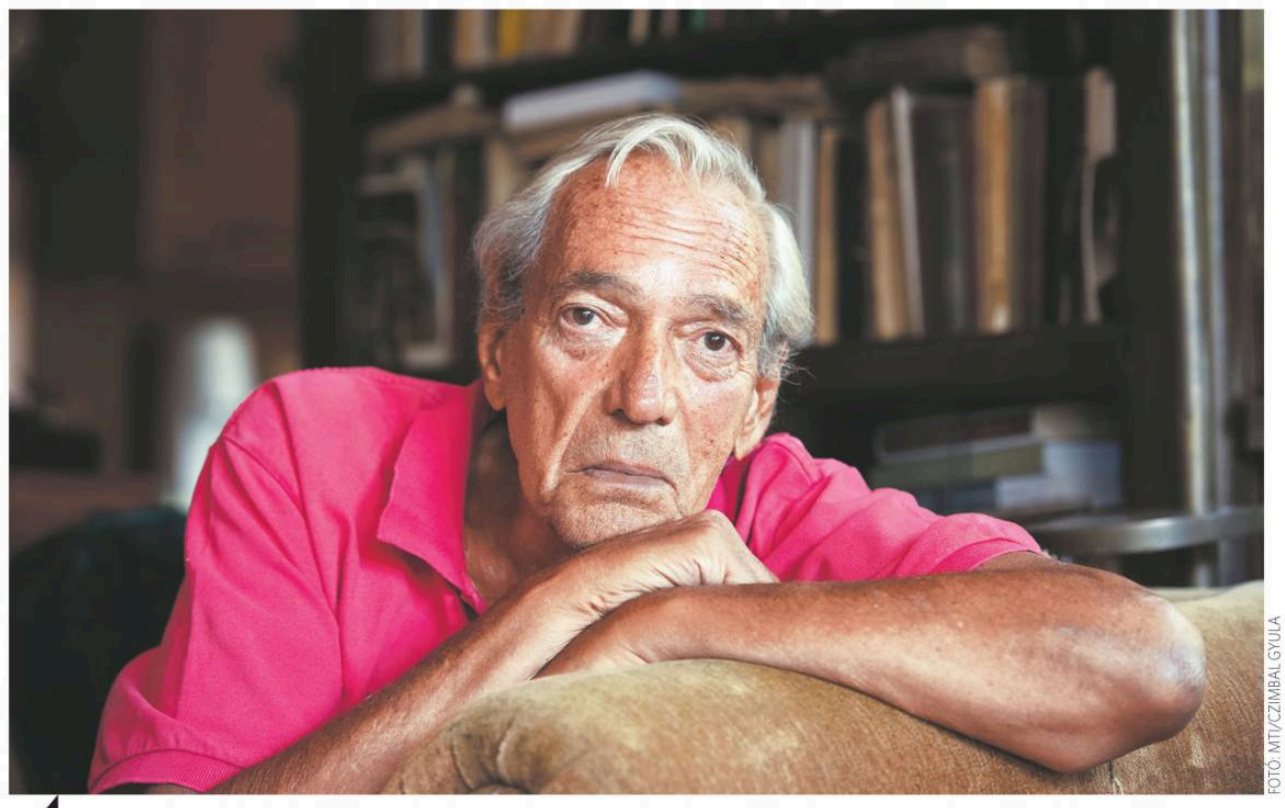

FOTÓ: MTI/CZIMBAL GYULA

1946-2024

BALOGH GYULA

Benedek Miklós hosszabb ideje betegeskedett, mégis, amíg tudott, szinte a haláláig játszott. December közepén még színpadra lépett a Vígszínházban, Molnár Ferenc darabjában, a Játék a kastélyban című előadásban. Ezt az előadást többször láthattam. Turait játszotta, a színműírót. Benedek Miklós elképesztő természetességgel tudott szmokingot, vagy frakkot viselni, önmagában hordozta azt az eleganciát, amit a külsőségekben is képes volt megjeleníteni. Molnár egyébként is az egyik kedvence volt, többször rendezte is a gyakran játszott szerző műveit.

Édesapja Benedek Tibor népszerű komikus, kabaréműsorok szereplője volt. Nyilván volt szerepe abban, hogy Miklós is a színészetet választotta. A főiskolán Szinetár Miklós volt az osztályfőnöke. Először a Nemzetibe került, majd a Katona József Színház alapító tagja lett, ahol húsz évet töltött. Meghatározó előadásokban szerepelt, a társulattal sokat járt külföldön. Az ő nevéhez fűződik a Budapest Orfeum című előadás kezdeményezése, amelyben Császár Angela és Szacsvay László partnereként énekelt, táncolt. Anyanyelvi szinten tudott kuplékat előadni, a jó értelemben vett polgári ízlést, sármos, szigorú, ám mégis megnyerő színpadi stílust képviselni. Ezt később tanította is a főiskolán. A Benedek-tanítványok el is sajátították a stílust, tanárként is nagyon kedvelték őt, hiszen maga volt az élő színháztörténet, tele jobbnál jobb színházi anekdotákkal. A tanítványai egy részével pedig szinte baráti kapcsolatot ápolt és figyelte a pályájukat később is, miután végeztek. A színművészt Schwajda György hívta az új Nemzetibe, ahová 2009-ig kötődött. Aztán szabadúszó lett és az utóbbi években az Orlai Produkciós Iroda társulatának tagjaként dolgozott.

Filmen is keresett volt, népszerű mozgóképekben, tévéfilmekben tűnt fel, leginkább jellegzetes karakterszerepekben. Sokfelé játszott, szívesen látott vendég volt a Játékszínben, legutóbb a József Attila Színházban, de ment mindenfelé, amerre hívták.

Interjúknál, amikor kérdezték, nem könnyen nyílt meg, mindig mérlegelte, mennyi tartozik a közönségre a lelkéből, a magánéletéből, a tragédiáiból. 2020-ban vesztette el nagyobbik fiát, Tibort, az olimpiai bajnok vízilabdázót. A gyász, halálig az arcán maradt. Vonásai még szomorúbbak lettek. Egy apa sohasem tudja teljesen feldolgozni, elfogadni, ha a fiát neki kell eltemetnie. Mindezt a fájdalmat Benedek Miklós nem titkolta, de igyekezett, amennyire lehetséges, fegyelmezetten, méltósággal kezelni.

> A gyász, halálig az arcán maradt. Vonásai még szomorúbbak lettek. Egy apa sohasem tudja teljesen feldolgozni, elfogadni, ha a fiát neki kell eltemetnie.

Az utolsó időkben is a színpad, na és az unokák jelentették a gyógyírt. A József Attila Színházban fellépett Az imposztorban, a 6SZÍN-ben pedig a Hárman a padon című előadásban. A Corvina Kiadó gondozásában épp a nyomdaleadás előtti állapotban van az a kötet, amelyben Vajda Katalinnal beszélgetett az életéről. Erre nagyon készült, gondosan válogatta a képanyagot, gondozta a szöveget.

Tavaly szeptemberben választották pályatársai a Nemzet Színészei közé. Ez boldoggá tette, úgy érezhette joggal, hogy szakmailag, megbecsülésben a helyére került. Sajnos nem élvezhette sokáig ezt a helyzetet. Napról napra mennek el közülünk, akiket nagyon szerettünk. Benedek Miklós is ebbe a körbe tartozik, nem lehet őt pótolni, az emlékét kell, hozzá méltóan őriznünk.

Tíz év magyar alkotásai a BIDF-en

MUSTRA Január 27. és február 4. között országszerte összesen 70 alkotást láthatnak az érdeklődők a 10. Budapest Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztiválon (BIDF-en), díjnyertes filmek érkeznek hazánkba. A fővárosban a Cinema City Mammut moziban, vidéken pedig Debrecenben, Egerben, Győrben, Jászberényben, Pécsett, Szegeden, Székesfehérváron, Szolnokon, Szombathelyen és Veszprémben zajlanak a vetítések. A hazai szakma előtt az elmúlt 10 év magyar filmjeiből készült válogatással (Best of BIDF) tiszteleg a fesztivál, GÁZA címmel pedig a korábbi évek izraeli és palesztin témájú munkáit vetítik újra. Negyven versenyfilm került a BIDF öt szekciójába, amelyek a következő neveket kapták: A Te országod, A Te harcod, A Te titkod, A Te hited, A Te vágyad. A Te országod szekciójának témái: jakutföldi erdőtüzek (A szibériai Sárkány), gátomlások Brazíliában (Gátszakadás), Venezuela történelme egy börtönviselt családapa életén keresztül (Apám börtöne), Ecuador Kína általi kizsákmányolása (Ellopott országom), iráni kényszervallatások gyakorlata (Legrosszabb ellenségem),

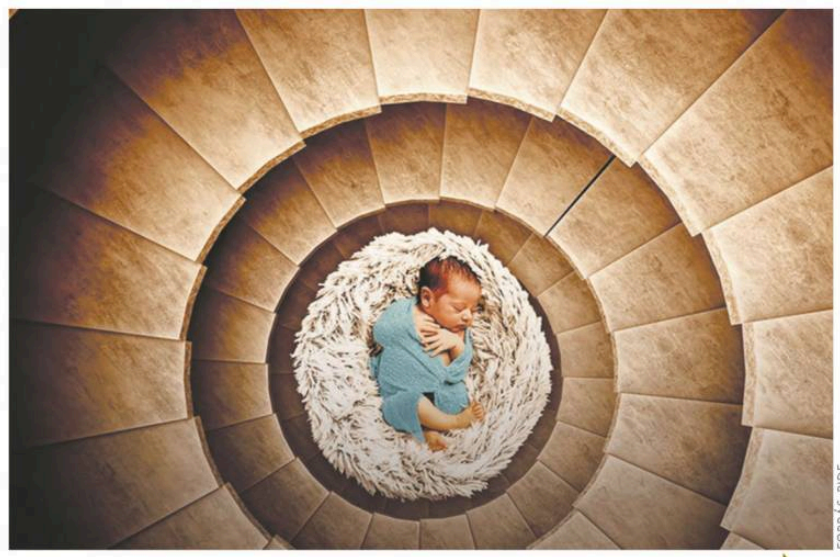

FORRÁS: BIDF

Jelenet az izraeli Shirly Berkovitz Az üres szoba című filmjéből

egy rezsim titkos fotóarchívuma (Szíria elveszett lelkei), a kínai állam megfigyelőrendszere (Tökéletes bizalom) és az ukrán kormányzat napjai a háború alatt (Harcban).

A Te harcod szekció filmjei közt akadnak a szólásszabadság védelméről (Amíg még nézhetjük, Egy újság elhaló hangja), a hagyományokkal küzdő iráni pásztorcsaládról (A húgaimat nem adom), egy korrupciógyanús kongaversenyről (Lazaro és a kollaboráns Cápa), a megtámadott török popsztárlányról (A nevem: Boldogság), és igazságtalanul bebörtönzött nőkről (Hét tél Teheránban) szóló alkotás. A Keleti front az ukrán hadseregnek elsősegélyt nyújtó fiatalokról állít portrét, a szekcióba egy orosz alkotás is bekerült, a Kiáltvány a gyerekekért, mely tizenéves fiatalok videóin keresztül mutatja be, milyen az ifjúság élete Putyin Oroszországában.

A Te titkod szekcióban krimiszerű dokumentumfilmek láthatók (A gullspangi rejtély, La Singla, a flamenco-királynő rejtélye), egyes munkák pedig az ember alkotta titkos világokba kalauzolnak (A hiúz-ember, A túlélő sziget).

A Te hited szekcióban a vallási fanatizmusról szóló dokumentumfilmek (A mi keresztünk, Lengyel hitfüggők, Négy nővér) mellett megjelenik a háború és az embertelenség miatti hitben való megingás is (Ahol nincs isten, Bombák helyett Hans Blix). A Te vágyad szekció talán a legszórakoztatóbb, itt látható film izlandi focistákról (A mi kis hazai pályánk), és valódi vadnyugati életet élő marhapásztor hölgyekről (Cowboy-lányok). A szekcióban megjelenik a szerelem és szexualitás témaköre (Az utolsó szépfiú, Evelien és a szex, Keskeny út a boldogság felé – ez egy magyar film homoszexuális roma fiatalokról). A Te vágyad filmjei közül sem hiányozhat a háborús tematika (Metalurg Hotel, Auróra tündöklése, Arcok visszapillantóban).

ROSZNÁKY EMMA

A fehér tündérrózsa az év vadvirága

A Vadonlesők Közössége 2024-re vízi, illetve vízközeli fajokat jelölt az Év vadvirága címre, a szavazást 47 százalékkal a fehér tündérrózsa nyerte. Levelei és virágai akár 3-4 méter mély vízből kinőve a víz felszínén úsznak. NÉPSZAVA

A fóka orra

Az állandó hidegben élő fókák számos alkalmazkodási stratégiájának egyike az, ahogyan a belélegzett levegővel bánnak. A belélegzett levegőt nedvesebbé és melegebbé kell tenni, majd kilégzéskor a testükben felmelegedett levegőből érdemes megtartani a hőt és a nedvességet. Ehhez különleges orrcsontjuk segíti hozzá őket. NATGEO

A tavalyi volt a legmelegebb év a világon

A 2023-as év volt a második legmelegebb Európában, és az eddigi legmelegebb a világon a feljegyzések kezdete óta. A globális átlaghőmérséklet 1,48 Celsius-fokkal haladta meg az 1850 és 1900 közöttit. Ezzel együtt számos szélsőséges eseményt is feljegyeztek. MTI

Az odafigyelés életet menthet

FAGYHALÁL Évente több százan halnak meg kihűlés következtében Magyarországon. De nem csak a hajléktalanok vannak veszélyben a zord napokon.

KUKLAI KATALIN

A hideg időjárás beköszöntésével hétfőn 20 órától életbe lépett az úgynevezett vörös kód hazánkban. Ez azt jelenti, hogy valamennyi szociális intézmény számára kötelezővé vált a hajléktalan vagy bajba jutott emberek befogadása – jelentette be a Belügyminisztérium gondoskodáspolitikáért felelős államtitkára. Fülöp Attila hozzátette: az intézkedés előreláthatólag szombat reggel 8 óráig lesz érvényben. A meteorológiai szolgálat a következő éjszakákra néhány helyen mínusz 10 Celsius-fok körüli hőmérsékletet prognosztizált, ilyen időben életveszélyes lehet, ha valaki hosszabb ideig az utcán tartózkodik. Az államtitkár szerint a hajléktalanellátóknál van elegendő férőhely, jelenleg a budapesti ellátók kihasználtsága 76, az országos hálózaté pedig 80 százalékos.

Nincs könnyű helyzetben, aki szeretne pontos információkat szerezni arról, hogy Magyarországon hány ember veszti életét kihűlés következtében. Habár a KSH a halálozási statisztikák keretében továbbra is minden évben rendszeresen publikálja a korábban a „túlságosan nagy hideg” következtében beálló halálnak, újabban pedig a „természetes eredetű excesszív hideg okozta ártalomnak” nevezett esetek számát, de az Országos Rendőr-főkapitányság a korábbi évek gyakorlatával ellentétben néhány éve már nem hozza nyilvánosságra az ezzel kapcsolatos statisztikáit annak ellenére, hogy ezek az adatok rendelkezésükre állnak, hiszen ilyen esetekben közigazgatási eljárást kell indítani. A Magyar Szociális Fórum (MSZF) közöl még – megnevezni nem kívánt, de általuk hitelesnek tartott forrásokból származó – adatokat a kihűléses halálesetekről, ezek alapján 2021. október eleje és 2022. január vége között összesen 118 ember hunyt el fagyhalálban. Ez a szám 29-cel több, mint az egy évvel azt megelőző időszakban, ami 33 százalékos növekedést jelent – ez sokkoló adat Simó Endre, az MSZF alapító szervezője szerint. Az MSZF arra is felhívta a figyelmet, hogy ez a növekedés olyan időszakban következett be, amikor emelték a nyugdíjakat, ez pedig arra utal, hogy a csekély emelés önmagában nem gyakorolt jótékony hatást a magukra maradt idős emberek élethelyzetére. A szervezet a közvetlen törődés hiányában látja az életvesztés fő okát, ezt a szociális háló szétziláltságára vezeti vissza, amit pedig a politikai akarat hiányára. Simó Endre arról is beszélt lapunknak, hogy a KSH számai rendre magasabbak, mint az általuk közölt adatok, a hivatal adatai szerint például 2022-ben csaknem 300 ember hunyt el kihűlés következtében Magyarországon, a különbség jórészt abból adódik, hogy míg a KSH az egész évet vizsgálja, az MSZF csupán a fűtési időszakot.

– Azt viszont egészen biztosan kijelenthetjük, hogy a rendszerváltás óta csaknem 10 ezer ember vesztette életét kihűlés következtében – jelezte az MSZF alapító szervezője. Azt is kifejtette, hogy a „fagyhalál” nem egy szerencsés kifejezés, hiszen a végzetes kihűlés akkor is bekövetkezhet, ha valaki fűtetlen, 5-10 Celsius-fokos helyiségben vagy környezetben tartózkodik hosszabb ideig, különösen ha idős, legyengült fizikai állapotú emberről beszélünk. Simó Endre felhívta a figyelmet arra, hogy míg korábban átlagosan 60 százalékban valamilyen helyiségben tartózkodó embereket érintett a kihűlés, és „csupán” 40 százalékos volt a szabad ég alatt élők aránya, 2023-ban ez 55/45 százalékra változott. Ez arra utal, hogy a hajléktalanellátó rendszer nem funkcionál megfelelően, a szállókon a körülmények nem emberhez méltók, a létesítmények túlzsúfoltak, ezért sokan inkább visszatérnek az utcára. „Lényegében tűzoltás folyik a rendszerváltás óta, nem prevenció. A rendszer ezeket az embereket romtársadalomnak, törmeléktársadalomnak hívja, és nincs módunkban olyan változást elérni a költségvetésben, hogy ezeknek az embereknek ne kelljen meghalniuk.”

Az odafigyelés emberéletet menthet. Ha tudjuk, hogy a szomszédunkban egyedülálló, idős, beteg ember él, figyeljünk oda a jelekre: látunk-e mozgást, hallunk-e zajt, gomolyog-e füst a kéményből. Ilyenkor az is rengeteget segíthet, ha bekopogtatunk, és megkérdezzük, van-e valamire szüksége. Ha pedig az utcán látunk hajléktalant, ne lépjük át, hanem hívjunk mentőt, vagy legalább vigyünk neki egy bögre forró teát, egy tál meleg ételt. Mert lehet, hogy ennyin múlik valakinek az élete.

FOTÓ: ZAGYI TIBOR

A szabadban éjszakázó hajléktalanok fokozottan vannak kitéve a kihűlés veszélyének

Adj meleget!

A MagNet Bank 2013-ban indította el Adj meleget! programját, hogy közös összefogással óvja a tartósan utcán élőket a téli fagyoktól. A bankfiókokból bármelyik ügyfél ingyenesen elvihet egy úgynevezett izolációs fóliát, amit odaadhat egy hajléktalannak. Ez a fólia a testhő akár 80-90 százalékát is megőrzi, így segítve a harcot az akár végzetesnek bizonyuló kihűléssel szemben. Évente 5-10 ezer ilyen izolációs fóliát visznek magukkal és ajándékoznak tovább az ügyfelek, illetve segítő civil szervezetek – tudtuk meg Pászka Petra marketingvezetőtől.

INFÓ

Ha észreveszi, hogy valakit a kihűlés veszélye fenyeget, hívja a Menhely Alapítvány diszpécserszolgálatát: 06 1 338 4186

Takaró és forró tea

Az ember normál testhőmérséklete 36-37 Celsius-fok között mozog. Ha a testünk tartósan 35 fok alá hűl, akkor beszélünk kihűlésről, ha pedig 32 fok alá esik a testhő, az már életveszélyes állapotot idézhet elő. Kihűlés akkor fenyegethet minket, ha hosszabb ideig 10 Celsius-fok alatti hidegben (ez lehet egy fűtetlen helyiség csakúgy, mint a szabad levegő) vagy 20 Celsius-foknál hidegebb vízben tartózkodunk. Különösen veszélyeztetettek az ittas személyek, a hajléktalanok, valamint a földön fekvő, eszméletlen vagy erősen vérző sérültek. Normális esetben a testünk hidegnek kitett területein összehúzódnak az erek. Ez egy védekező mechanizmus, kihűlés esetén azonban súlyos következményekkel járhat. A tartós érösszehúzódás következményeként ugyanis a vérkeringés elégtelensége miatt vérrögök alakulhatnak ki. A vérrögök érelzáródáshoz, a keringés megszűnéséhez, a legrosszabb esetben pedig szövetelhaláshoz vezethetnek. Súlyos esetben ezek az elváltozások idővel halált okoznak.

Ha kihűlt embert találunk, a mentők értesítése után a legfontosabb, hogy megnyugtassuk őt, illetve megpróbáljuk megakadályozni a testhőmérséklet további csökkenését. Ezért vigyük az érintettet védett, meleg helyre, ha nedves a ruházata, azt távolítsuk el, takarjuk be paplannal, pléddel, izolációs fóliával, itassuk meg meleg folyadékkal. Ha eszméletlenül fekvő, láthatóan kihűlt embert találunk az utcán, helyezzük stabil oldalfekvő helyzetbe, hogy biztosítsuk a légutak szabad átjárását.

A szakemberek viszont nem javasolják, hogy a kihűlt embert közvetlenül a meleg fűtőtesthez fektessük vagy forró vízbe ültessük. Ugyanis a hirtelen felmelegedő testrészekben fokozott vérkeringés indul meg, ami a vér egyenlőtlen eloszlását okozza, ezáltal sokkhoz vezethet. Ezenkívül alkoholt se adjunk, mert az kitágítja az ereket, ezáltal megnő a test hőleadása.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~39 170 Ft~~ helyett 23 550 Ft (ez 15 620 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~78 340 Ft~~ helyett 46 200 Ft (ez 32 140 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~156 680 Ft~~ helyett 91 200 Ft (ez 65 480 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Pogba reménykedik

FOTÓ: AFP/GIUSEPPE MAFFIA

A doppingolással vádolt Paul Pogbára négy év eltiltást kért az Olasz Doppingellenes Ügynökség, miután a tavaly augusztusi Udinese–Juventus mérkőzés után – amelyen nem játszott – pozitív doppingtesztet adott, szervezetében szintetikus tesztoszteront találtak. A francia abban bízik, hogy fellebbezése nyomán sikerül fél évre csökkenteni az eltiltást, és akkor még van esélye arra, hogy érdemben folytatódjon a karrierje. NÉPSZAVA

Főtáblás vegyes páros

Ecseki Nándor és Madarász Dóra vegyes párosa feljutott a 16-os főtáblára az asztaliteniszezők idei első WTT-versenyén, a Star Contender besorolású, 250 ezer dollár összdíjazású dohai viadalon. Az olimpiai kvótáért küzdő magyar duó a selejtező második fordulójában a svéd Falck, Bergström kettőst verte 3-0-ra (12, 7, 6). MTI

Három meccslabda

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Cziczás László, a soproni olimpiai selejtezőre készülő magyar női kosárlabda-válogatott egyik másodedzője szerint életük lehetősége előtt állnak: „A világranglistán Kanada, Japán és Spanyolország is előttünk áll, a papírforma szerint nem mi vagyunk az esélyesek, de hazai pályán három lehetőségünk, vagy fogalmazhatok úgy, három meccslabdánk van. Ez életünk sansza, így is kell hozzáállnunk, bármelyik mérkőzést képesek lehetünk megnyerni” – mondta a szakember. MTI

Jön a pályakerekes Eb

Három magyar vesz részt a hollandiai Apeldoornban szerdától vasárnapig esedékes pályakerékpáros Európa-bajnokságon. Szalontay Sándor sprintben és keirinben áll rajthoz, akárcsak Lovassy Patrik Rómeó. Utóbbinak a táv első felében speciális motorkerékpár mögött felvezetett keirin a kiemelt száma. Drijver Bertold omniumban és pontversenyben szerepel majd. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

VEGYES

FIATAL hölgy takarítást, bevásárlást vállal Budapest területén. Nyugdíjasoknak kedvezmény. 06-70/209-2830.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Vastaps, de nem a győzteseknek

CSILLOGÁS Tarolt a futball a Magyar Sportújságírók Szövetsége (MSÚSZ) által 66. alkalommal megejtett az Év Sportolója-díjátadón. A legjobb játékos, edző és csapat kategóriájában is a sportág adta a győztest.

A címet a csapatkapitány, Szoboszlai Dominik köszönte meg

FOTÓK: MTI/HEGEDÜS RÓBERT

A díjazottak

Az év férfi sportolója: Szoboszlai Dominik
Az év női sportolója: Érdi Mária
Az év edzője: Marco Rossi
Az év (hagyományos) csapata: a férfi-futballválogatott
Az év csapata (egyéni sportágak): a férfi-kardválogatott
Az év fogyatékos sportolói: Kiss Péter Pál és Ekler Luca
Az év fogyatékos csapata: szervátültetett asztalitenisz férfi páros
Az év sportpillanata: Vogel Soma vb-címet érő kivédett ötméterese
Nemzetközi fair play-díj: Szilágyi Áron
Az év szabadidős sporteseménye: Hátsó füves futballmentő túra, Jégpályák éjszakája (megosztva)
Életműdíj: Schmitt Pál

NÉPSZAVA

Hiába nyert 2023-ban világbajnoki címet a magyar férfi-vízilabdacsapat, egyetlen jelentős kategóriában sem tudtak győzni a pólósok az MSÚSZ 66. voksolásán, amelyen az év sportolóit jutalmazták. Összesen 11 kategóriában osztottak ki díjakat, ebből egyet zsebelt be a sportág: az év sportpillanata Vogel Soma védése lett, amellyel az együttese ötméteresekkel elhódította a vb-címet a görögök elleni döntőben.

A férfifutballcsapat ugyan nemhogy vb-t, Eb-t sem nyert, ám az is nagy szám, hogy veretlenül zárta az évet, és jutott ki az idei németországi kontinenstornára. Kudarc nélküli éve az együttesnek legutóbb 1976-ban volt, ráadásul momentán Marco Rossi együttese jegyzi a leghosszabb veretlenségi sorozatot Európában (12 találkozó óta). Ez egyúttal azt is jelenti, hogy amióta Szalai Ádámtól Szoboszlai Dominik átvette a csapatkapitányi karszalagot, az együttes nem szenvedett vereséget. Mindamellett a 23 éves játékos az év első felében Német Kupa-győztes volt a Lipcsével, majd nem sokkal később a Liverpoolhoz szerződött, ahol rögvest alapemberré vált. Mindez azt eredményezte, hogy a futballválogatott nyerte a csapat, Marco Rossi az edző, Szoboszlai Dominik a legjobb férfi sportoló kategóriáját.

„Jó évet zártam a klubcsapataimban, de az igazi az volt, ahogy az Eb-selejtezőkön a nemzeti csapattal meneteltünk” – mondta az Operaház csillogó díszletei közepette a 23 éves labdarúgó. Rossi azt emelte ki, hogy meglepte az elsőség, mert Elek Gábor (aki Bajnokok Ligája-döntőbe vezette az FTC női kézicsapatát) és Varga Zsolt (aki vb-győzelmet ünnepelhetett Vogelékkel) személyében csodálatos eredményeket elért kollégák ellenében jutalmazták. Hozzátette, nagy rajongója a pólóválogatottnak.

A legjobb női sportoló címet Érdi Mária vitorlázó érdemelte ki, akinek esetében a világbajnoki cím, úgy látszik, legalább számított. Ő egyedüliként nem tudott megjelenni a helyszínen, mert Argentínában versenyez.

Az esztrádműsorral egybekötött esemény „fénypontja” az a vastaps (!) volt, amit az est során egyedüliként Schmitt Pál kétszeres olimpiai bajnok párbajtőrvívó, a Nemzet Sportolója, a Magyar Olimpiai Bizottság tiszteletbeli elnöke, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság korábbi tagja, hazánk egyetlen olyan korábbi köztársasági elnöke kapott, aki belebukott egy plágiumbotrányba. A 81 éves sportdiplomata az MSÚSZ életműdíjáért köszönetet mondott mindenkinek, kivált a szüleinek, „akik keményen bántak vele, hittant kellett tanulnia, heti egy könyvet kiolvasnia, de meglett ennek az eredménye”, majd finoman méltatta magát, amiért a MOB élén töltött 21 év alatt több ezerszer utazott haza a külföldi megbízatásait megszakítva, úgyhogy azt is elárulta, ma már ezért nem repül. „Bár Párizsban még ott leszek...” – mondta. A díjat Novák Katalintól, a köztársasági titulust jelenleg viselő államfőtől és Gyulay Zsolt MOB-elnöktől vehette át, előbbit Schmitt hosszasan méltatta, milyen nagyszerű asszony, és milyen sportos. Ezek után következett a vastaps.

Marco Rossi együttese jegyzi a jelenlegi leghosszabb veretlenségi sorozatot Európában – az év edzője lett belőle

> Az esztrádműsorral egybekötött est „fénypontja” az a vastaps volt, amit egyedüliként Schmitt Pál kapott a lelkes publikumtól.

Az eseményre Budapestre érkezett Javier Sotomayor, a magasugrás kubai világcsúcstartója, Fabio Cannavaro világbajnok és aranylabdás olasz labdarúgó, Tímea Majorová magyar-szlovák fitneszversenyző és edző, továbbá – ahogy az MTI fogalmaz: „a temesvári születésű, de izraeliként négy futball-világbajnokságon bíráskodó játékvezető, Abraham Klein; illetve a szintén magyar származású Joe Berényi amerikai paralimpiai bajnok kerékpáros”.

Minthogy az M4 Sport élőben közvetítette a történéseket, a díjátadás megtisztelő szerepét elvállalta Papp Dániel is, az MTVA hírhamisító vezérigazgatója.

A magyar pólósnők eindhoveni Eb-kalandjai

PECH Sajnos a keddi lapzárta szorításában nem tudtuk megvárni a női vízilabda-válogatott tegnap esti mérkőzését az eindhoveni Európa-bajnokságon, pedig a csapat az olaszokkal negyeddöntőt játszott. A nyolc közé jutásért rendezett hétfő esti (ugyancsak lapzárta utáni) mérkőzésről azonban örömmel számolunk be. Eszerint Mihók Attila és Cseh Sándor együttese a csehekkel meccselt, ám a két csapat nem volt azonos súlycsoportban, amit a 27-4-es magyar siker is mutat. „Nem úgy terveztük, hogy játszanunk kell a nyolc közé jutásért, de igyekeztünk alázatosan hozzáállni a találkozóhoz, és nem marcangolni magunkat azért, ahogy a görögök és a hollandok elleni meccs alakult. Minden támadást és védekezést igyekeztünk felhasználni a céljainkra, az olaszok elleni negyeddöntőben kiderül, hogy mennyire sikerült. A fiúk már megmutatták, hogyan kell legyőzni az olasz válogatottat, hasonló játékot és eredményt én is elfogadnék” – mondta a találkozót követően Mihók Attila. A tornán egy olimpiai kvótát osztanak ki, a világbajnok házigazda holland és a címvédő, vb-döntős spanyol válogatottnak már biztos a párizsi részvétele, így ezt a két csapatot leszámítva a legjobb szerez ötkarikás indulási jogot. NÉPSZAVA

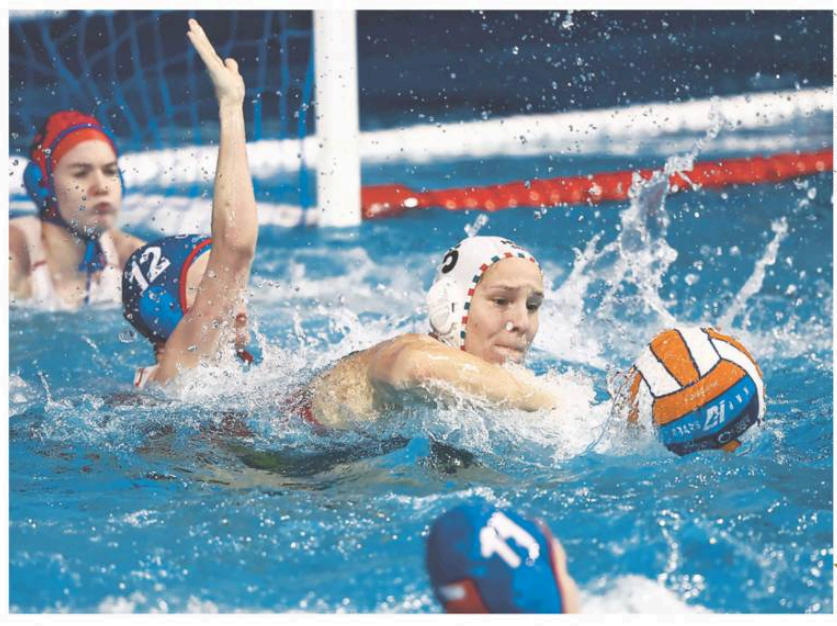

FOTÓ: MVLSZ/KOVÁCS ANIKÓ

A cseheket fölényesen verték, az olaszok lapzárta után következtek

Sallai Roland egyelőre nem eladó

A német Sky Sports és a spanyol sport.es szerint az Európa-liga-címvédő Sevilla szerződtetné a Freiburg magyar válogatott labdarúgóját, Sallai Rolandot: az őszi sérülése ellenére is 18 tétmeccsen öt gólt lőtt támadóért tett spanyol ajánlatot azonban a Nemzeti Sport szerint a német klub elutasította. NÉPSZAVA

Tojáslabdás egyetemista bajnokok

Az egyetemi amerikaifutball-liga (NCAA) döntőjében a Michigan 34-13-ra győzött a Washington ellen, így tökéletes idényt produkálva, mindegyik mérkőzését megnyerve, 1997 óta először lett egyetemi bajnok. A Michigan futójátékosainak köszönhetően győzött, akik négy touchdownt szereztek (a célterületre vitték a labdát). NÉPSZAVA

Keleti Ágnes 103 éves, Isten éltesse!

Tegnap, vagyis január 9-én töltötte be 103. életévét az 1921-ben született ötszörös olimpiai bajnok tornász, Keleti Ágnes, aki tavaly lett a mindenkori legidősebb olimpiai bajnok: előtte a 102 éves vízilabdázó, Tarics Sándor tartotta ezt a rekordot. Keleti Ágnes 1952-ben Helsinkiben egy, az 1956-os melbourne-i olimpián négy aranyérmet nyert. NÉPSZAVA

Tíz közé igyekeznek az Eb-n a kézisek

RAJT Mivel az olimpiai selejtezőt a világbajnokságon már elérte a férfiválogatott, ezért nyugodtan kísérletezhet az újoncokkal a szövetségi kapitány.

FOTÓ: MTI/MTVA/KOVÁCS TAMÁS

Lékai Máté csapatkapitány szerint jól ismerik riválisaikat

NÉPSZAVA

Montenegróval, Szerbiával és Izlanddal került egy csoportba a férfiválogatott a szerdán kezdődő és január 28-ig tartó németországi olimpiai kvalifikációs Európa-bajnokságon, amelyen a legjobb tíz közé kerülést várja a szövetség a csapattól. José María Rodríguez Vaquero (sportági művésznevén: Chema) szövetségi kapitány együttese tavaly januárban a világbajnokságon abszolvált nyolcadik helyezésével már kijutott a párizsi olimpia márciusi selejtezőtornájára, a három csoportellenfél azonban ezt az Európa-bajnoki szerepléssel szeretné kopírozni. Ez a magyarázata tehát annak, hogy a szokásosnál több fiatal, illetve világversenyen tapasztalatot még nem szerzett elsőbálozóval indítja a tornát a magyarok kapitánya.

Ilyen a szélső Krakovszki Zsolt és ikertestvére, Bence, valamint Imre Bence, illetve a kapus Andó Arián, Palasics Kristóf és Bartucz László is. A magyar válogatott legutóbb 2010-ben szerepelt világversenyen Mikler Roland nélkül. A Szeged kapusa azért hagyja ki az Eb-t, mert életkorából fakadóan nem szeretné kockára tenni az olimpiai selejtezőt, az olimpiát meg pláne nem hagyná ki. Csakhogy ez a sorozatterhelés már nem az ő műfaja, ettől függetlenül megkérdőjelezhetetlen a helye a gólvonalon. A válogatott pénteken Tatabányán 26-25-re elveszítette a Csehország elleni edzőmérkőzést. Az első félidőben Palasics, a másodikban Bartucz védett. Másnap a csapat négy góllal legyőzte a cseheket a Telkiben rendezett zárt kapus, nem hivatalos felkészülési találkozón, amelyen Andó is sokat védett.

Lékai Máté csapatkapitány a csehek ellen egyik meccsen sem játszott betegség miatt, de elmondása szerint már sokkal jobban van. „A legtöbb játékosunk már játszott az ellenfelek legtöbb kézilabdázója ellen, vagyis jól ismerjük őket” – idézte a távirati iroda a Ferencváros irányítóját, aki megjegyezte: a másik három együttesnek még nincs helye az olimpiai selejtezőben, és ez lesz az utolsó lehetősé-

FOTÓ: AFP/JONATHAN NACKSTRAND

Chema Rodríguez szövetségi kapitány több újonccal utazik, de eredményt is akar

A nyitónapon a Merkur Spiel-Arénában sportági világcsúcsot jelentő 53 ezer néző lesz majd a mérkőzéseken!

gük, hogy kiharcolják a részvételt. „A szerbeknek az elmúlt években is sok jó játékosuk volt, de nem alkottak jó csapatot. A közelmúltban viszont jó csapattá váltak egy spanyol edzővel, aki összefogja őket, és mindannyian jó klubcsapatokban, jó bajnokságokban játszanak” – magyarázta Lékai. Továbbjutás esetén a magyarok a kölni középdöntőcsoportban folytatják, innen csoportonként az első kettő jut az elődöntőbe, a harmadikok pedig az ötödik helyért játszhatnak.

Az európai szövetség nyolcas erősorrendjében Magyarország, Izland és Montenegró sem szerepel, ott van viszont a nyolcadik helyen Szerbia. Az erősorrendet a világbajnok Dánia vezeti az olimpiai címvédő Franciaország és a legutóbbi Európa-bajnok Svédország előtt.

A szerdai nyitónapon a düsseldorfi labdarúgó-stadionban, a Merkur Spiel-Arenában sportági világcsúcsot jelentő 53 ezer néző látja majd a Franciaország–Észak-Macedónia és a Németország–Svájc meccset. Az eddigi rekordot a 2014 szeptemberében 44 189 szurkoló előtt rendezett Rhein-Neckar Löwen–HSV Hamburg német bajnoki találkozó tartotta a frankfurti futballstadionban.

Chema elégedett, a továbbjutás a cél

A szövetségi kapitányt az MTI idézte: „Nagyon fontos lesz az Európa-bajnokság, de nagyon nehéz a csoportunk, mert mindegyik csapat erős. Sokat dolgozunk, sok tehetséges játékosunk van, akik minden meccsen harcolni fognak. Egyértelmű célunk, hogy továbbjussunk a csoportól, de ez nem lesz könnyű. Az első mérkőzés minden világversenyen nagyon fontos, itt különösen az lesz, hiszen Montenegróval találkozunk. Ha azt megnyerjük, arra építhetünk. Nagyon elégedett vagyok a játékosainkkal, nagyon jó munkát végeztek a közelmúltban. A keretünk jó ötvözete a tapasztalt játékosoknak és azoknak, akik nemrégiben kerültek be a csapatba” – nyilatkozta.

A magyar válogatott csoportmérkőzései

Január 12., péntek: Magyarország–Montenegró (20:30)
Január 14., vasárnap: Magyarország–Szerbia (20:30)
Január 16., kedd: Magyarország–Izland (20:30)
A mérkőzéseket az M4 Sport közvetíti.

Valkusz, Gálfi és Bondár nyert a selejtezőben

TENISZ Sikerrel vette a selejtező első fordulóját az ausztrál nyílt teniszbajnokságon Valkusz Máté és Gálfi Dalma is (141.). Utóbbi az orosz Szofija Lanszerével (202.) találkozott, akitől kikapott novemberben Pozsonyban. Ezúttal sem indult jól a meccs, bár minimális volt a különbség a két játékos között, az első szettet elbukta (3:6) a balatonfüredi teniszező: ezután sebességet váltott, és már ő irányított, majd 6:4, 6:2-vel fordított és nyert a 2 óra 9 perces mérkőzésen. Utána Bondár Anna a tajvani Hszie Szu-vejt verte – 7:6 (7–3), 6:4 –, ami azért nagy szám, mert riválisa párosban ért el kiemelkedő eredményeket, tavaly a Roland Garroson és Wimbledonban is győzött.

Valkusz Máté (204.) a tajvani Vu Tung-lin (243.) ellen lépett pályára. A magyar a rövidítésben hengerelt (7-0), a második szettben gyorsan 5:1 lett az állás, aztán 5:4-nél Valkusz koncentráltabban állt oda szerválni, és pontot sem veszítve zárta le az 1 óra 53 perces csatát: 7:6 (7-0), 6:4. Karrierje első Grand Slam-selejtezős sikere után Valkusz a magyar szövetségnek arról beszélt, hogy az első fordulós sorsolás kedvezett neki, mivel olyan riválissal találkozott, aki az utóbbi időben nem indult versenyen, és 200-on kívül van a ranglistán. „Úgy mentem fel a pályára, hogy mindent beleadok, de kicsit túl is stresszeltem és remegő kézzel játszottam majdnem végig” – mondta Valkusz Máté, aki arról is beszélt, hogy „sok minden volt a fejemben 5:1-nél, néztem jobbra-balra, ott már szerintem az öltözőben voltam fejben”.

FOTÓ: MTI/MTVA/LAKATOS PÉTER

Karrierje első Grand Slam-selejtezős sikere után Valkusz Máté azt mondta, túlstresszelte a mérkőzést: „remegő kézzel játszottam majdnem végig”

Magyar idő szerint szerda hajnalban Babos Tímea (192.), Udvardy Panna (160.) és Piros Zsombor (109.) áll pályára – az Australian Openen a 128 közé kerüléshez három meccset kell nyerni a selejtezőben.

A főtábla vasárnap rajtoló küzdelmeiben Fucsovics Márton és Marozsán Fábián alanyi jogon szerepel.

NÉPSZAVA

Már gyűjtik a fenyőfákat

Megkezdték a fenyőfák begyűjtését és környezetbarát módon való hasznosítását. Becslések szerint évente 500-600 ezer fenyő kerül ki a fővárosi utcákra. A lakosság a fákat elhelyezheti a több mint 250 kijelölt gyűjtőhelyre, vagy lerakhatja a háztartási hulladékos kukák mellé jól látható helyre. MTI

Kerecsensólyom az év madara

A nagy testű ragadozó kerecsensólyom lett az év madara 2024-ben. Az EU-ban élő állomány több mint 60 százaléka Magyarországon fészkel. Jelenleg körülbelül 150 pár fészkel hazánkban. A sólyomféle rokonság többi tagjához hasonlóan fészket nem épít, évente egyszer költ. MME

Nagy a baj Spanyolország partjainál

Több millió apró szemű műanyagpellet árasztotta el az elmúlt napokban az észak-spanyolországi Galicia tengerpartjait, ezért az ügyészség környezeti kár okozása miatt eljárást indított hétfőn. A PET-granulátumot tartalmazó, egyenként 25 kilogrammos zsákok még december elején zuhantak a tengerbe. NATGEO

Lemondtak a Peregrine holdra szállásáról

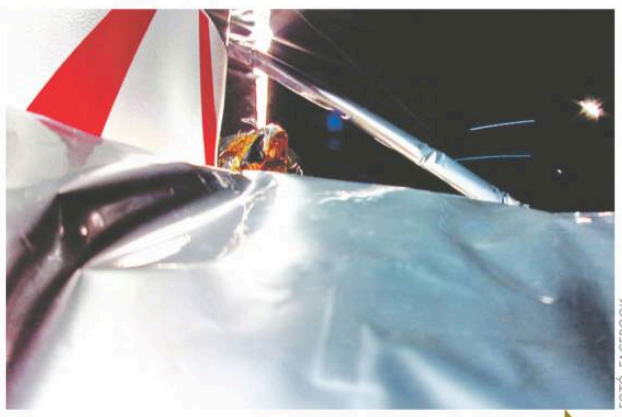

FOTÓ: FACEBOOK

A Peregrine-en elhelyezett egyik külső kamera képén, amelyet az Astrobotic hétfő délután közölt, az látszik, hogy a külső burkolat felgyűrődött

KUDARC Miután hétfő reggel sikeresen fellőtték a Peregrine–1 holdra szálló egységet Cape Canaveralból, az Astrobotic magánvállalkozás, a projekt kivitelezője néhány órával később közölte, leállítja a további műveleteket. Az ok, hogy elfolyt az üzemanyag, a Peregrine fúvókái nem tudtak megfelelően működni, a 2 méteres, 1,2 tonnás leszállóegység így nem tudta a nappal szembefordítani napelemeit, emiatt képtelen volt akkumulátorait feltölteni. A Peregrine-en elhelyezett egyik külső kamera képén, amelyet az Astrobotic hétfő délután közölt, az látszik, hogy a külső burkolat felgyűrődött, ez volt az első látható jele annak, amit addig csak az adatokból következtethettek ki: a fúvókák meghibásodtak. Mivel az űreszköznek nem maradt energiája, a kapcsolat is megszakadt vele. Ezt a problémát egy improvizált manőverrel és sok szerencsével a földi küldetésirányítók hamarosan megoldották, és az akkumulátorok százszázalékosan feltöltődtek. Reménykedni kezdtek, de mivel a probléma gyökere az üzemanyag-veszteség volt, magát a Peregrine-t ezután sem tudták a megfelelő irányba állítani, így a Hold-küldetést törölniük kellett, a továbbiakban az Astrobotic az adatgyűjtést szeretné maximalizálni az űreszközzel. A Peregrine húsz szállítmánya közül öt a NASA-é volt. Ha a küldetés sikerült volna, több mint ötven év után ez lett volna az első alkalom, hogy az USA visszatér a Holdra.

Mivel elfolyt az üzemanyag, a Peregrine fúvókái nem tudtak megfelelően működni, a leszállóegység így nem tudta a nappal szembefordítani napelemeit.

A pittsburghi Astrobotic mellett két másik, a NASA-val együttműködő űrkutató magáncég, az Intuitive Machines és a Firefly Hold-missziója is be tervbe van véve 2024-re. Pamela Melroy, a NASA igazgatóhelyettese a BBC-nek elmondta: „Ha [egy magáncég küldetése] kudarcot vall, a következő majd tanul belőle, és az már sikerülni fog.” V. P.

Kilazult rögzítések

VIZSGÁLAT Megtalálták az Alaska Airlines Boeing–737 Max 9 repülőjének a felszállás közben leszakadt darabját. Közben több ilyen típusú gépen akadtak nem megfelelő alkatrészek.

VARGA PÉTER

Egy oregoni tanár házának hátsó kertjében megtalálták annak a Boeing–737 Max 9-es repülőgépnek a 28,5 kilós darabját, amely pénteken felszállás közben, csaknem 5000 méter magasan szakadt ki a repülőgépből. Ezt Jennifer Homendy, a Nemzeti Közlekedésbiztonsági Testület (NTSB) elnöke jelentette be, hozzátéve, nagyon megkönnyebbült, hogy ez megtörtént, mert sokat segíthet annak megállapításában, hogyan történhetett meg kiszakadás a törzsből. Hétfő este az Alaska Airlines közleményt adott ki, amelyben arról tájékoztatnak, hogy a technikusaik folytatják a 737 Max 9-esek átvizsgálását, amelynek során több esetben is meglazult alkatrészeket találtak. Ezért várják a további dokumentációt a Boeingtől és a repülésügyi hatóságtól (FAA), hogy a formális átvizsgálási eljárást lefolytathassák.

Mint megírtuk, pénteken leszakadt az Alaska Airlines nemrég üzembe helyezett, 177 embert szállító 737 Max 9-es típusú repülőgépe kabinjának egy része a portlandi repülőtérről való felszállás után 6-7 perccel, 4900 méter magasságban. Az utasok által terjesztett videókon egy ajtónak megfelelő nagyságú lyuk látható a gép bal oldalán, a szárny mögött az ülések mellett, ez egy úgynevezett plug door helye, ami valójában egy megszüntetett ajtó (lásd keretes anyagunkat). Médiajelentések szerint a közvetlenül a lyuk mellett lévő ülés üres volt, de ettől függetlenül is nagy szerencsének mondható, hogy sem az ajtó kiszakadásakor, sem a portlandi reptérre történő kényszerleszállás alatt nem sérült meg komolyabban senki. Az eset nyomán világszerte több légitársaság, repülési hatóság is elrendelte a Boeingek átvizsgálását, csak az USA-ban 171 gépet kell átnézni. A revízióra rendelt 171 repülőből 64 az Alaska Airlines, 79 a United Airlines birtokában van; a leállítások komoly fennakadásokat okoznak az utasforgalomban, és néhány napig tarthatnak. A United Airlines is megkezdte a vizsgálatokat, és ők is több meglazult csavarral és más összeszerelési problémával találkoztak több 737 Max-9-esen. Nem csak az érintett ajtópanelen, öt másikon is találtak nem megfelelő csavarokat. „Amióta szombaton megkezdtük a vizsgálatokat, olyan dolgokkal találkoztunk, amelyek kapcsolatban lehetnek az ajtóegység beszerelésével. Például csavarokkal, amelyeket jobban meg kellett húzni. Ezeket a technikai csapatunk orvosolni fogja, hogy a gépek újra szolgálatba állhassanak” – írta a United közleményében.

„Kötelességünk biztosítani, hogy minden Boeing megfeleljen a tervezési specifikációknak és a legmagasabb minőségi és biztonsági kívánalmaknak. Sajnáljuk azokat a következményeket, amelyeket ezek az ügyfeleinknek és utasaiknak okoztak” – nyilatkozta a Boeing. „Amikor ilyen baleset történik, alapvető fontosságú számunkra, hogy átláthatóan együtt dolgozzunk a vásárlóinkkal és a felügyelő testülettel, hogy feltárjuk és megértsük az eset okait, és biztosíthassuk, hogy ilyen többé ne történhessen meg” – írta Dave Calhoun, a Boeing vezérigazgatója.

FOTÓ: NTSB

Az érintett ajtónyílás melletti ülések üresek voltak. A megtalált darab segíthet megérteni, hogyan történhetett a kiszakadás

Mi az a plug door?

A Boeing–737 Max 9-es törzsének mindkét oldalán, a szárny mögött kialakítottak egy-egy vészkijáratot, de ezeket csak azok a légitársaságok használják, amelyek 220 üléssel felszerelve üzemelnek. Az Alaska Airlines összesen 178 utas szállítására rendezteti be, így az érintett vészkijáratokat deaktiválták, úgynevezett plug doorral (dugóajtó) zárták le. Ha egy vészkijáratot az adott légitársaság nem használ, a helyét lezárják, aminek az a célja, hogy az ajtónyílást befedje, nincs zárszerkezete, hanem csavarokkal körben rögzítik a gép törzséhez, így biztosítva a hermetikus zárást. A plug door panelje szinte nem is vehető észre, mert a burkolata beleolvad a kabin többi részébe.

FOTÓ: AFP/NATIONAL TRANSPORTATION SAFETY BOARD

Boldog névnapot, Melánia!

A Melánia görög eredetű női név, a Melasz név női párja, jelentése: fekete.

KENÓ — Január 9.

2	10	11	15	20	21	33	36	49	52
54	58	59	60	61	63	70	71	72	73

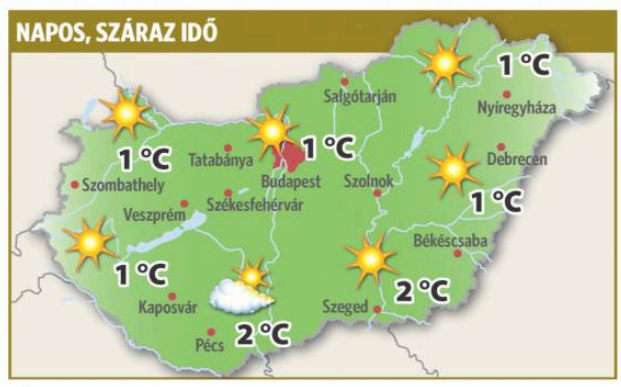

Meghalt a férfi, akit húsevő baktérium támadott meg

TRAGÉDIA Az RTL Híradó információi szerint meghalt az a családapa, akinek a szervezetét húsevő baktérium támadta meg. Az ózdi származású férfit a váci kórházban ápolták. Gépek tartották életben, a hozzátartozók és Ózd önkormányzata irányított véradásra kérte az embereket. Az RTL Híradó által megkérdezett infektológus szerint ez egy átlagos baktérium, amely a bőrön él, de ha a szervezetbe kerül, az végzetes lehet.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

17. oldal

A háború a megtévesztésekről szól

Beszélgetés Kiss Andrejjel

Az orosz–ukrán háborúról a harcok kitörése óta, a modern kommunikációs eszközöknek köszönhetően, óriási méretű információ és dezinformáció zúdult a világra, amiben még a szakértők is nehezen tudnak tájékozódni – hangsúlyozza Kiss Andrej újságíró, Oroszország-szakértő, aki lapunk Szép Szó mellékletében is rendszeresen közöl elemzéseket a konfliktus alakulásáról. Véleménye szerint a szokásosnál is fontosabb a hitelt érdemlő források kiválasztása, az információk ellenőrzése. Sok „tanár úrként” tisztelt szaktekintély is elveszett már az események forgatagában. A megtévesztés persze szerves része a háborúknak, minősítésüknél figyelembe kell venni, milyen célt szolgálnak. A háború kezdetén meghatározó jelentőségű volt, sikerül-e elhitetni az ukrán néppel, hogy az ország nem roppan össze, készen áll az ellenállásra. A média, benne egy nagy hatású online csatorna ekkor elhallgatta a helyzet súlyosságát, azt, hogy Kijev egyes kerületeiben is harcok folynak diverzáns csoportokkal. Ez teljesen érthető, mint ahogy az is, hogy Oroszország az utolsó pillanatig tagadta háborús szándékát. Az igazi problémát a hosszú távú, stratégiai megtévesztés jelenti, amely téves összefüggésrendszerbe terelheti az elemzést. Utóbbira Kiss Andrej a tavalyi ukrán ellentámadás exponálását említette példának. Elterjedt, hogy csak idő kérdése, mikor indul a hadművelet, a fegyverek érkeznek nyugatról. Majd mindenkit meglepett az akció elakadása, Mint kiderült, a fegyverszállítás akadozott, a NATO és az ukrán katonai vezetés között viták voltak, hány ponton érdemes támadást indítani a hosszú frontvonalon. Közben az oroszok háromszakaszos védelmi rendszert építettek ki, és felrobbantották a Nova Kahovka-i vízerőmű gátját, amivel nem szimpla károkozás volt a céljuk, hanem hogy elárasszanak egy jelentős nagyságú frontszakaszt.

Jelenleg megmerevedtek a pozíciók, lényegében mindkét oldalon a helyzet újraértékelése zajlik. Bár sokan úgy gondolják, a Nyugat engedményeket fontolgat Oroszország javára, Kiss Andrej kizártnak tartja, hogy szövetségesei elárulják Ukrajnát. Véleménye szerint az Európai Unió és az Egyesült Államok nem engedheti meg, hogy Putyin Oroszországa nagyobb mozgástérhez jusson, egyértelmű győztesként kerüljön ki a háborúból. A videóinterjúban a szakértő további érdekes megállapításokat tesz még a háború okairól, az orosz elit érdekeiről és az agresszióval szembeni eredményes küzdelem lehetőségeiről.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 11., csütörtök 152. évfolyam, 9. szám Ára: 500 forint

AJÁNLÓ

Üldözés

Személyre szabott vallásüldözés folyik – jelentette ki Iványi Gábor lapunknak. „Más vallásokat nem üldöznek, hanem túltámogatnak, azokat ilyen módon tartják sakkban. Bennünket pedig üldöznek, az elvonásokkal próbálnak ellehetetleníteni." A lelkész öt településen megszüntetett oktatási intézményükről nyilatkozott.

4. oldal

Szeged optimista

Döntően derűlátóan ítélik meg a szegediek a kínai autógyártó érkezését. Nagy lehetőség a városnak, a külföldi munkavállalóktól pedig nem tartanak.

6. oldal

Tisztelgés?

Nemzetközi visszhangja is volt annak a vasárnapi olasz szélsőjobboldali felvonulásnak, amelyen a jelenlévők római tisztelgéssel köszöntötték egymást. Az ügy Giorgia Meloni kormányában is feszültséget keltett.

7. oldal

70 éves a dia

A diafilmek értékét külön növeli, hogy ma már kizárólag Magyarországon gyártják őket. A mesék, történetek szalagos diafilmen való megjelenítése elsősorban a kelet-európai régióban volt jellemző.

12. oldal

Felturbózott nővérhiány

EÜ Bár a belügy szerint szó sincs ellátási gondokról a bérnővéri rendszer kivezetése miatt, úgy tudjuk, vannak olyan osztályok, ahol csak őket találni.

DANÓ ANNA

Miközben a Belügyminisztérium szerint csak „rosszindulatú" források szerint okoz súlyos ellátási gondot a szakdolgozókat szolgáltató munkaerő-kölcsönzők kiűzése a kórházakból, információink alapján vannak olyan osztályok, ahol eddig nem is találtak mást, csak bérnővért. Úgy tudjuk, a fővárosi intézményekben a szakdolgozók 10-30 százalékát „kölcsönözték" eddig. Az idén több olyan jogszabály lépett életbe, amely szűkítette a foglalkoztatást, például megtiltja, hogy a kórházak munkaerő-közvetítéssel, -kölcsönzéssel alkalmazzanak szakdolgozókat. A kialakult helyzetben nem akadt olyan kórházi vezető, aki névvel beszélt volna arról, hogy náluk mennyire súlyos problémát okoz a „bérnővérkedés" megszüntetése. Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár azt mondta: az eddig bérnővérként dolgozó szakemberek véget vethetnek „gátlástalan kizsákmányolásuknak, és az egészségügyi szolgálati jogviszony keretein belül folytathatják munkájukat". Lapunknak az egyik kórházi vezető arról beszélt: az állami ellátórendszerben való munkavállalástól sokakat a vezénylésektől való félelem tart vissza, és az is lényeges szempont, hogy bérnővérként 25-30 százalékkal többet kereshettek, mint az állam által alkalmazott társaik.

A fővárosban sok volt a kölcsönzött nővér.

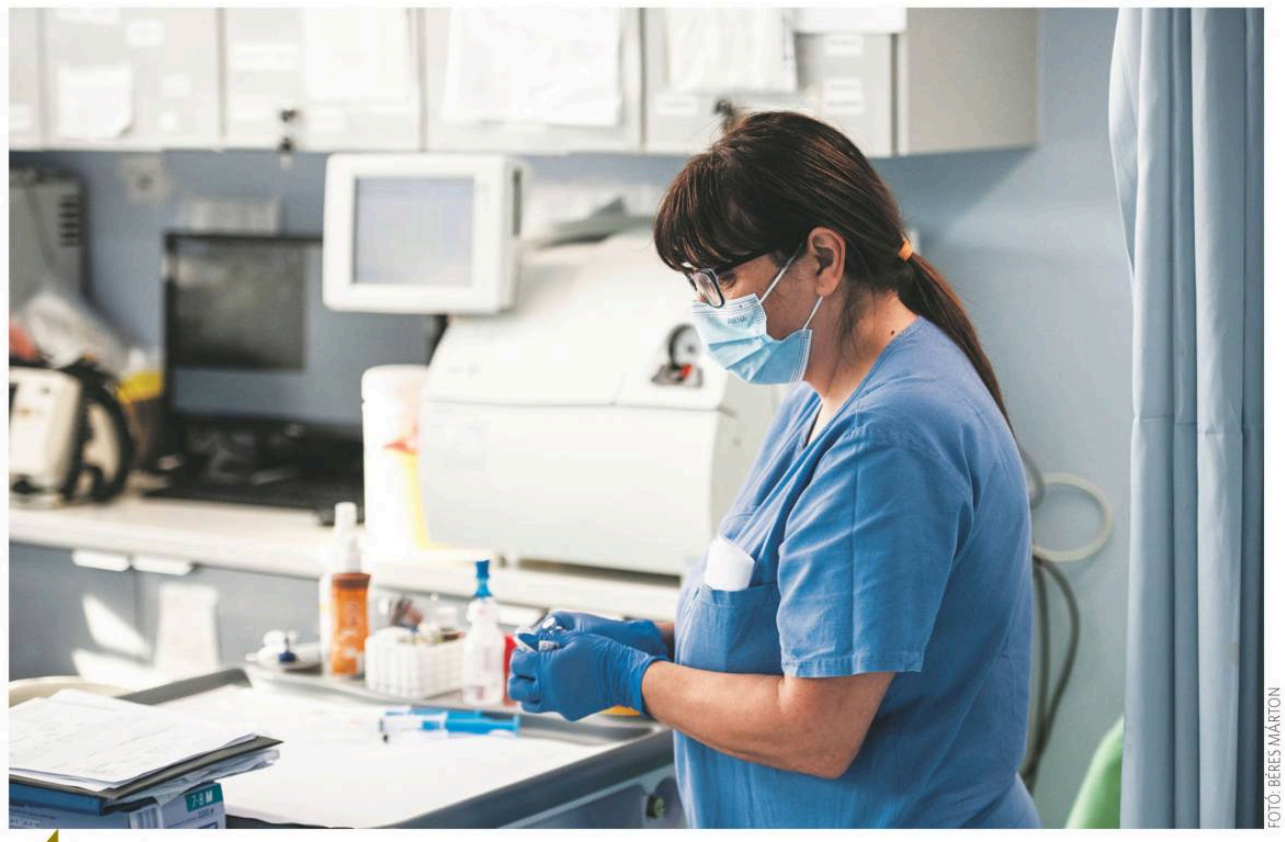

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Máris sok helyen van hiány

CIKKÜNK A 4. OLDALON

„Nem a Fidesszel, egymással küzdenek"

ÉVNYITÓ Az uniós és az önkormányzati választásokhoz közeledve növekedhetnek a konfliktusok az ellenzéki pártok között – így látja a Népszava által megkérdezett Mikecz Dániel és Somogyi Zoltán. Helyi szinten azonban – mondták – egymásra vannak utalva. A Political Capital társalapítója az EP-választásról szólva kijelentette: itthon a Fidesz szempontjából kérdés, hogy releváns tényezővé válhat-e bármelyik frakcióban. Az ellenzéki pártok esetében pedig az a tét, hogy ki tudja átlépni a bejutási küszöböt a tisztán listás rendszerben. Ezt az ellenzéki pártok egyfajta helyosztónak tekintik az egymással való rivalizálásban. A politikai elemző emlékeztetett: ők maguk döntöttek úgy, hogy számukra ez lesz az EP-választás tétje. Ezzel azonban le is mondtak a Fidesz legyőzésének együttes lehetőségéről: nem a kormánypárttal, hanem egymással versenyeznek.

Egymásra vannak utalva az ellenzékiek, de egyelőre távolodnak egymástól

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Az ellenzéki pártoknál az a tét, hogy ki tudja átlépni a bejutási küszöböt a tisztán listás rendszerben.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

Egy út van: a tarifaközösség

KÖZLEKEDÉS Sokakat meglepett Karácsony Gergely főpolgármester igen visszafogott válasza Lázár János közlekedési miniszter keddi, ultimátumszerű javaslatára, miszerint az agglomerációs szerződés lejárta után egy lehetőség maradt: fogadják el kölcsönösen egymás bérleteit, vagyis a Budapest-bérlet továbbra is érvényes lesz a MÁV és a Volánbusz járatain s a HÉV-eken a városhatárig, cserébe a BKK fogadja el a vármegye- és országbérleteket a fővárosi üzemeltetésű járatokon. A városvezető szerint jó az irány, a közösségi közlekedés integrációja az ő kampányígéretei között is szerepelt. Kabinetfőnöke, Balogh Samu még jobban nekibuzdult, ő már egyenesen azt ajánlotta, hogy egészen Bicskéig hosszabbítsák meg a tarifaközösséget. Legyen csak egy bérlet az egész régióban, sőt, a tarifaközösség után a közlekedésszervezést is regionális szintre kell emelni. A lázári ajánlat nem csupán a külsős szereplőkben keltett zavart, hanem a belső körben is.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A közösségi közlekedés integrációja jó irány – de hogyan?

FOLYTATÁS AZ 5. OLDALON

Ismét terítékre kerül az Orbán-kormány

EP Az Európai Parlament jövő heti plenáris ülésén a képviselők vitáznak, majd várhatóan állásfoglalást is elfogadnak a magyarországi helyzetről – lapunk értesülése szerint így döntött szerda délutáni ülésén az EP elnökéből és frakcióvezetőiből álló Elnökök Konferenciája. A magyar ügyeket ezúttal nem külön napirendi pontként, hanem a tavaly decemberi csúcstalálkozó értékeléséről szóló szerda reggeli vita keretében fogják megvitatni. Emlékezetes, hogy Orbán Viktor kormányfő a decemberi tanácskozáson vétózta meg az Ukrajna pénzügyi megsegítéséről szóló előterjesztést.

FOLYTATÁS AZ 5. OLDALON

Izraeli meghallgatás a hágai bíróságon

VÁDAK Először tart a zsidó állam ügyében meghallgatást a Hágai Nemzetközi Bíróság. A mai és holnapi napon dél-afrikai indítványra ül össze a testület, hogy népirtás vádjában hallgassa meg az izraeli felet. A tavaly októberben történt Hamász-terrortámadás óta Izrael kiterjedt háborút folytat a Gázai övezetben megbújó terrorista sejtek ellen, a támadások során magas a civil áldozatok száma. Az indítványban szereplő érvelés genocídium tényállását igyekszik alátámasztani izraeli politikusok és katonák szélsőséges nyilatkozataival. Ez várhatóan csekély bizonyító erővel bír majd, hiába fogadott el az ENSZ Közgyűlése tavaly decemberben egy Izraelt elítélő nyilatkozatot 153 állam támogatásával. Magyarország ekkor nemmel szavazott, és továbbra is kiáll Izrael önvédelemhez való joga mellett.

FOTÓ: AFP/REMKO DE WAAL

Első ízben kísérelnek meg vádat emelni Izrael ellen a Hágai Nemzetközi Bíróságon

RÉSZLETEK A 2. OLDALON